

အခြေခံနိမ္မာန်သို့
ပို့ဆောင်ပေးနေသည့်
စွမ်းအားကြီး (၇) ရပ်
(သတ္တသညာသုတ္တန်)

မားအောက်တောရဆရာတော်

အခြေကြိမ်ဖွာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့်
စွမ်းအားကြီး (၇) ရပ်
(သတ္တသညာသုတ္တန်)

အားအောက်တောရဆရာတော်

သဗ္ဗဒါနံ ဓမ္မဒါနံ ဇိနာတိ၊
သဗ္ဗရသံ ဓမ္မရသော ဇိနာတိ။
သဗ္ဗရတိ ဓမ္မရတိ ဇိနာတိ၊
တဏှက္ခယော သဗ္ဗဒုက္ခံ ဇိနာတိ။

ဒါနအားလုံးကို ဓမ္မဒါနက အောင်နိုင်၏။
အရသာအားလုံးကို တရားအရသာက အောင်နိုင်၏။
ဓမ္မလျော်ဖွယ်အားလုံးကို တရား၌ ဓမ္မလျော်ခြင်းက အောင်နိုင်၏။
ဒုက္ခအားလုံးကို တဏှာကုန်ခြင်းက အောင်နိုင်၏။

စိရံ တိဋ္ဌတု သဒ္ဓမ္မော၊ ဓမ္မေ ဟောန္တု သဂါရဝါ။
ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ သာသနာတော်သည်
အဝန်ရှည်စွာ တည်ပါစေသတည်း။
သဒ္ဓမ္မသုံးဖြာ၌ ရိုသေလေးစားခြင်း ရှိကြပါစေကုန်သတည်း။

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ထုတ်ဝေသည့်ကာလ * ၂၀၁၂-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ (ပထမအကြိမ်)

အုပ်ရေ * ၂၀၀၀

တန်ဖိုး * ဓမ္မဒါန

အတွင်းစာသားနှင့် * ဒေါ်စန်းစန်းလွင် (မြဲ-၀၈၁၂၁)

မျက်နှာဖုံးပုံနှိပ်သူ ပညာဉာဏ်ရောင်ပုံနှိပ်တိုက်

အမှတ်(၃၀/၃၂)၊ ကွက်သစ်လမ်း၊

၇-ရပ်ကွက်၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ထုတ်ဝေသူ * ဦးအောင်ပြုံး(မြဲ-၀၄၀၉၈) ဗုဒ္ဓစာပေ

အမှတ်(၃၀/၃၂)၊ ကွက်သစ်လမ်း၊

၇-ရပ်ကွက်၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖူးအောက်တောရဆရာတော်

CIP ၂၉၄.၃

အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ပို့ဆောင်ပေးနေသည့်

စွမ်းအားကြီး(၇)ရပ် (သတ္တသညာသုတ္တန်)

ဖူးအောက်တောရဆရာတော်။ - ရန်ကုန်၊

ဗုဒ္ဓစာပေ၊ ၂၀၁၂။

စာ ၂၃၆၊ 14.5 x 20.5 စင်တီ။

(၁) အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ပို့ဆောင်ပေးနေသည့်

စွမ်းအားကြီး(၇)ရပ် (သတ္တသညာသုတ္တန်)

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အမြို့က်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် ခွမ်းအားကြီး (၇) ရပ်

(သတ္တသညာသုတ္တန်)

မာတိကာ

အခန်း (၁)

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
နိဒါနကဏ္ဍ အကြောင်းပြစာတမ်းလွှာ	၁
အမြတ်ဆုံးပန်းတိုင်	၁
အာသဝက္ခယသုတ္တန်	၂
ဒုက္ခသစ္စာ	၄
သမုဒယသစ္စာ	၅
ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်နည်း	၇
အတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါး	၈
ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား ငါးပါး	၉
ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား ငါးပါး	၁၀
အနာဂတ်အကျိုးတရား ငါးပါး	၁၁
အဝိဇ္ဇာ၏ အဓိပ္ပာယ်	၁၂
နိရောဓသစ္စာ	၁၈
အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ ချုပ်ငြိမ်းမည့်အချိန်	၂၀
မဂ္ဂသစ္စာ	၂၂
သမထပိုင်း မဂ္ဂသစ္စာ	၂၂
ကုန်သွယ်မှု ငါးမျိုး	၂၃
ဝိပဿနာပိုင်း မဂ္ဂသစ္စာ	၂၄
ဝိပဿနာ၏ အဓိပ္ပာယ်	၂၅
ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို သိပုံ	၂၈

ခ ❖ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

သစ္စာလေးပါး ထင်ရှားလာပုံ	၂၉
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားများ ထင်ရှားလာပုံ	၃၁
နည်းလေးပါး ထင်ရှားလာပုံ	၃၂
လက္ခဏာငါးပါး ထင်ရှားလာပုံ	၃၇
အရိယမဂ်ဉာဏ်အခိုက် လောကုတ္တရ မဂ္ဂသစ္စာ	၄၅
မှန်ကန်သော ဦးတည်ချက်	၄၇
သမာဓိသုတ္တန် (သစ္စသံယုတ်)	၄၈
ပဉ္စဂီကသုတ္တန်	၄၉
ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဏ်	၅၈
ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဏ်	၅၉
ပရစိတ္တဝိဇာနန အဘိညာဏ်	၅၉
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဏ်	၆၁
ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ်	၆၂
အာသဝက္ခယဉာဏ်	၆၄
အရဟတ္တဖိုလ်ပန်းကို ဆင်မြန်းလိုသူများ	၆၄
သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကလမ်း	၆၉
အကြောင်းပြချက်	၇၀
နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုပွားသိမ်းဆည်းနည်း (၃)နည်း	၇၃
ကျက်စားရာ စားကျက်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်မှု မရှိသော နွားမိုက်မ . .	၇၆
အကြောင်းပြချက်	၇၈
ပရိညာဉာဏ်ပညာ (၃)ပါး	၇၉
ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် (၁၆)ပါး	၈၀
သတ္တသညာသုတ္တန်	၈၄
စဉ်းစားသင့်သော အချက်တစ်ရပ်	၉၀
သံသရာခရီးဆုံး ပန်းတိုင်သို့	၉၁
မွန်မြတ်သော ဦးတည်ချက်	၉၄
အရှင်ရဋ္ဌပါလ	၉၅

အခန်း (၂)

သတ္တသညာသုတ္တန်

တရားနိဒါန်းဦးပလ္လင်	၉၉
ဝေဠုကဏ္ဍကီမြို့သို့ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်တို့ ကြွလာတော်မူရခြင်း၏ အကြောင်းရင်း	၁၀၆
ပုဏ္ဏအမျိုးကောင်းသမီး	၁၀၆
နန္ဒမာတာ၏ အလှူဒါနပွဲ	၁၀၈
ဆဋ္ဌင်္ဂဒါနသုတ္တန်	၁၁၀
အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က အင်္ဂါရပ်များ	၁၁၀
အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က အင်္ဂါရပ်များ	၁၁၃
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရား	၁၁၄
ဝိပုလဖလဒါန = ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်တဲ့ အကျိုးရှိတဲ့ ဒါန . .	၁၁၅
အကျိုးကြီးမားရခြင်းရဲ့ အကြောင်းရင်း	၁၁၆
ဘုရားရှင် နှစ်ခြိုက်တော်မူတဲ့ အလှူဒါန	၁၁၇
နန္ဒမာတာ ဥပါသိကာမကြီးရဲ့ ဂုဏ်အင်္ဂါ (၇)ပါး	၁၂၂
စိတ္တာလင်္ကာရစိတ္တပရိက္ခာရဒါန	၁၂၄
နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားတော်မူပုံ	၁၃၃
နေ့စဉ် ဝင်စားသုံးဆောင်တော်မူသည့် ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်းသော သမာပတ်တော်များ	၁၃၄
သတ္တသညာသုတ္တန်	၁၃၉
၁။ အသုဘသညာ	၁၄၀
အာနာပါန နိမိတ်	၁၄၃
သမထပိုင်း အသုဘသညာ	၁၄၈
ဝိပဿနာပိုင်း အသုဘသညာ	၁၅၀
ရုပ်တရားတို့ရဲ့ အသုဘအခြင်းအရာ	၁၅၆

ဃ ❖ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

နာမ်တရားတို့ရဲ့ အသုဘအခြင်းအရာ	၁၅၇
အသုဘသညာ၏ စွမ်းအား	၁၅၉
မေထုန်ငယ် (၇)ပါး	၁၆၁
မေထုန်ငယ် (၇)ပါး အရေအတွက်	၁၆၂
အောင်မြင်မှုကို မရရှိသေးသော အသုဘသညာ	၁၆၄
အောင်မြင်မှုကို ရရှိလာသော အသုဘသညာ၏ စွမ်းအား . . .	၁၆၇
၂။ မရဏသညာ	၁၆၈
စွမ်းအင် မပြည့်ဝသော မရဏသညာ	၁၇၅
စွမ်းအင် ပြည့်ဝလာသော မရဏသညာ	၁၇၆
၃။ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ	၁၇၆
၄။ သဗ္ဗလောကေ အနတ္တိရတသညာ	၁၈၅
၅။ အနိစ္စသညာ	၁၈၉
လာဘ်လာဘအပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောမှု ပပျောက်ရေး . . .	၁၉၁
သက္ကာရ = အရိုအသေ အလေးဂရု အပြုခံလိုတဲ့ စိတ်ထား	
ပပျောက်ရေး	၁၉၂
သိလောက = နာမည်ကြီးလိုတဲ့ စိတ်ထား ပပျောက်ရေး	၁၉၃
၆။ အနိစ္စေ ဒုက္ခသညာ	၁၉၄
၇။ ဒုက္ခေ အနတ္တသညာ	၁၉၈
ဝိပဿနာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ဆိုချက်	၂၀၂
အကြောင်းပြချက်	၂၀၄
လက္ခဏာယာဉ် တစ်ပါးမျှသာ တင်ကာ ရှုလျှင်	၂၀၆
အခြားအရေးကြီးသော ဖြတ်ထုံးတစ်ခု	၂၀၇
ပန်းဝင်ခါနီးအချိန်	၂၁၂
ဒေသနာတော်နိဂုံး	၂၁၄
မှတ်သားဖွယ်ရာ အက္ခရာစဉ်အညွှန်း	၂၂၀

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အခန်း (၁)

နိဒါနကဏ္ဍ အကြောင်းပြစာတမ်းလွှာ

အမြတ်ဆုံးပန်းတိုင်

ဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်အခါက အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသမီးတို့သည် အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသည့် အမြတ်ဆုံးပန်းတိုင်ကို အရယူလိုသည့် မွန်မြတ်သော သမ္မာဆန္ဒကို ရှေးသွားပြုလျက် မှန်ကန်သော ဦးတည်ချက်ဖြင့် သာသနာဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ကာ ရှင်ရဟန်းပြုတော်မူလာကြ၏။ ရှင်ရဟန်းပြုတော်မူကြပြီးနောက် အရဟတ္တဖိုလ်အထွတ်တပ်ထားသည့် နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိရေးအတွက် ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ အမည်ရသည့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတို့ကို အားသွန်ခွန်စိုက် အပြင်းအထန် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်တော်မူကြ၏။ ထိုသို့ ကြိုးစားအားထုတ်ရာ၌ ယင်း သူတော်ကောင်းတို့ ထိုးထွင်းသိမြင်ကြရမည့် တရားတွေကား မည်သည့် တရားတွေပါနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေကို သစ္စသံယုတ်ပါဠိတော် **အာသဝ-ကမ္မယသုတ္တန်**^၁က ဤကဲ့သို့ ဖြေကြားထားတော်မူ၏။

^၁ ဇာနတောဟံ ဘိက္ခဝေ ပဿတော အာသဝါနံ ခယံ ဝဒါမိ၊ နော အဇာနတော အပဿတော။ ကိဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ “အယံ ဒုက္ခသမုဒယော”တိ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ “အယံ

အာသဝက္ခယသုတ္တန်

ချစ်သားရဟန်းတို့. . . သိသောသူအားသာလျှင် မြင်သောသူအား-
သာလျှင် ကိလေသာအာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းကို ငါဘုရား ဟော-
ကြားတော်မူ၏။ မသိသောသူအား မမြင်သောသူအား ကိလေသာအာသ-
ဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းကို ငါဘုရား ဟောကြားတော်မမူပါ။

အဘယ်တရားကို သိသောသူအား မြင်သောသူအား ကိလေသာ-
အာသဝေါတရားတို့၏ကုန်ခြင်းသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာပါသနည်း?

၁။ “ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု သိသောသူအား မြင်သော-
သူအား ကိလေသာအာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းသည် ထင်ရှား
ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၂။ “ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု
သိသောသူအား မြင်သောသူအား ကိလေသာအာသဝေါတရားတို့၏
ကုန်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၃။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု သိသော-
သူအား မြင်သောသူအား ကိလေသာအာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်း-
သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၄။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့်
မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု သိသောသူအား မြင်သောသူအား
ကိလေသာအာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဒုက္ခနိရောဓော”တိ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ “အယံ
ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ”တိ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊
ဧဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ။

တဿှာတိဟ ဘိက္ခဝေ “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊ “အယံ ဒုက္ခသမု-
ဒယော”တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓော”တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊
“အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ”တိ ယောဂေါ ကရဏီယောတိ။ (သံ၊ ၃၊ ၃၈၀။)

ချစ်သားရဟန်းတို့. . . ထို့ကြောင့် သင်ချစ်သားတို့သည်. . .

- ၁။ “ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု သိအောင် ကြိုးစား အားထုတ်ကြပါ။
- ၂။ “ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ကြပါ။
- ၃။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ကြပါ။
- ၄။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ကြပါ။ ။ ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူ၏။

ဤ အထက်ပါ အာသဝက္ခယသုတ္တန် တရားဒေသနာတော်မြတ်၌ ဘုရားရှင်ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူခဲ့သည့်အတိုင်း ကိလေသာအာသဝေါ တရားတို့၏ ကုန်ရာဖြစ်သည့် အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တကြကုန်သော အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသမီးတို့သည် အရဟတ္တဖိုလ်ပန်းကို ဆင်မြန်းနိုင်ရေးအတွက် အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကို ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ် အရိယမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တို့ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ကြရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ပွားများအားထုတ်ကြရာ၌ မိမိတို့၏ ဝိပဿနာဉာဏ် အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်ကြရမည့် အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကား ဤမည်သော တရားတို့ ဖြစ်ကြပါသည်ဟု ယင်းတရားတို့ကို သိထားသင့်ကြပေသည်။ ဤတွင် ယင်းအရိယသစ္စာလေးရပ်တရားမြတ်တို့ကို အကျဉ်းချုပ်ကာ အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြလိုပေသည်။

ဒုက္ခသစ္စာ

ဘုရားရှင်သည် ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနသုတ္တန်^၂၁၀သော ထိုထိုသုတ္တန်တို့၌ သံဝိဇ္ဇေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ = အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ- ငါးပါးတို့သည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတို့တည်းဟု ဟောကြားထားတော်- မူခဲ့၏။ တစ်ဖန် ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် ခန္ဓသုတ္တန်^၃တွင် ဘုရားရှင်က ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဤသို့လျှင် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကာ ရှင်းလင်းဟောကြား- ထားတော်မူ၏။

“ရဟန်းတို့ . . . ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးမျိုးတို့ဟူသည် အဘယ်တို့နည်းဟူမူ - ရဟန်းတို့ . . .

၁။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်၍ တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော အတိတ်-အနာဂတ်-ပစ္စုပ္ပန်လည်းဖြစ်သော၊ အဇ္ဈတ္တ = ကိုယ်တွင်း၊ ဗဟိဒ္ဓ = ကိုယ်ပလည်းဖြစ်သော၊ ဩဠာရိက = အကြမ်း၊ သုခုမ = အနုလည်း- ဖြစ်သော၊ ဟိန = အယုတ်၊ ပဏီတ = အမြတ်လည်းဖြစ်သော၊ ဒူရ = အဝေး၊ သန္တိက = အနီးလည်းဖြစ်သော ရုပ်တရားအားလုံးကို ရူပပါဒါန- က္ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်၏။

၂။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်၍ တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော ။ပ။ အဝေး-အနီးလည်းဖြစ်သော ဝေဒနာတရားအားလုံးကို ဝေဒနပါဒါန- က္ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်၏။

၃။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်၍ တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော ။ပ။ အဝေး-အနီးလည်းဖြစ်သော သညာတရားအားလုံးကို သညပါဒါန- က္ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်၏။

၄။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်၍ တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော ။ပ။ အဝေး-အနီးလည်းဖြစ်သော (ဝေဒနာ-သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက်) သင်္ခါရတရားအားလုံးကို သင်္ခါရပါဒါနက္ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်၏။

^၂ သံ၊ ၃၊ ၃၆၉။ ^၃ သံ၊ ၂၊ ၃၉။

၅။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်၍ တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော အတိတ်-အနာဂတ်-ပစ္စုပ္ပန်လည်းဖြစ်သော ။ပ။ အဝေး-အနီးလည်း-ဖြစ်သော ဝိညာဏ်တရားအားလုံးကို ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်၏။
ရဟန်းတို့ . . . ဤတရားတို့ကို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးမျိုးတို့ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။”

ဤသို့လျှင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်း-အရာအားဖြင့် တည်နေကြသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်ကား ဒုက္ခ-အရိယသစ္စာတရားတို့ဖြစ်ကြသည်။

သမုဒယသစ္စာ

ဘုရားရှင်သည် အဘိဓမ္မာသစ္စဝိဘင်းပါဠိတော်၌ -

- ၁။ တဏှာကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း၊
- ၂။ တဏှာနှင့် တကွသော ကိလေသာအားလုံးကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်း-ကောင်း၊
- ၃။ တဏှာ၊ ကြွင်းကိလေသာအားလုံးနှင့်တကွ အကုသိုလ်တရားအားလုံးကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း၊
- ၄။ တဏှာ၊ ကြွင်းကိလေသာ၊ ကြွင်းအကုသိုလ်တရားအားလုံးနှင့် အာသဝေါ-တရားတို့၏ အာရုံယူရာဖြစ်သော သံသရာဝဋ်ကို လည်ပတ်စေတတ်သော အလောဘ အဒေါသ အမောဟဟူသော ကုသလမူလတရား သုံးပါးကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း၊
- ၅။ တဏှာ၊ ကြွင်းကိလေသာ၊ ကြွင်းအကုသိုလ်တရားအားလုံး၊ အာသဝေါ-တရားတို့၏ အာရုံယူရာဖြစ်သော သံသရာဝဋ်ကို လည်ပတ်စေတတ်သော အလောဘ အဒေါသ အမောဟဟူသော ကုသလမူလတရား သုံးပါးနှင့် ကြွင်း လောကီကုသိုလ်တရားအားလုံးကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း

ဤသို့လျှင် သမုဒယသစ္စာကို ငါးနည်းခွဲခြားကာ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာနှင့်ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ^၁ ကြီးတို့က အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။

“ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှကို စေတနာ၊ စေတနာနှင့်ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ္တဓမ္မဟု အထူး မပြောတော့ဘဲ သမုဒယသစ္စာဟု အထူးမမ သာမညအားဖြင့် သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။”

တစ်ဖန် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် တိကနိပါတ် တိတ္ထာယတနသုတ္တန်^၆တွင် သမုဒယသစ္စာကို ဘုရားရှင်က ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူ၏ . . . ။

“ရဟန်းတို့ . . . ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားဟူသည် အဘယ်နည်း . . .

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရတို့ ဖြစ်ကုန်၏။
- ၂။ သင်္ခါရတို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ် ဖြစ်၏။
- ၃။ ဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
- ၄။ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဠာယတနဖြစ်၏။
- ၅။ သဠာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖဿ ဖြစ်၏။
- ၆။ ဖဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
- ၇။ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဏှာ ဖြစ်၏။

^၁ တတ္ထ ယသ္မာ ကုသလာကုသလကမ္မံ အဝိသေသေန သမုဒယသစ္စန္တိ သစ္စဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တံ။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၁၇၊ စာပိုဒ်-၆၅၅။)

^၆ ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ၊ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ။ (အံ၊ ၁၊ ၁၇၈။)

- ၈။ တဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါန် ဖြစ်၏။
- ၉။ ဥပါဒါန် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝ (ဥပပတ္တိဘဝ + ကမ္မဘဝ) ဖြစ်၏။
- ၁၀။ ဘဝ (ကမ္မဘဝ) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်၏။
- ၁၁။ ဇာတိ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်၏။ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။

ဤသို့လျှင် ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားသည် တစ်နည်း ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့၏ ဖြစ်စဉ်ကို ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။”

ဤတိတ္ထာယတနသုတ္တန်၌ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့၏ ဖြစ်စဉ်အားလုံးကို သမုဒယသစ္စာဟု ဘုရားရှင်က ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်နည်း?

အထက်ပါအတိုင်း ဘုရားရှင်သည် သမုဒယသစ္စာတရားတော်ကို ကျွတ်ထိုက်သည့် ဝေနေယျသတ္တဝါတို့၏ အဇ္ဈာသယဓာတ်ခံဟူသည့် အလိုအကြိုက် စရိုက်ဝါသနာသို့ လိုက်၍လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ ပညာဟူသည့် ဣန္ဒြေငါးပါးတို့၏ အနံ့အထက် အနုအရင့်သို့ လိုက်၍လည်းကောင်း၊ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန် သို့မဟုတ် ထိုးထွင်းသိမြင်-

၇ ပုရိမကမ္မဘဝသို့ မောဟော အဝိဇ္ဇာ၊ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ၊ နိကန္တိ တဏှာ၊ ဥပဂမနံ ဥပါဒါနံ၊ စေတနာ ဘဝေါ။ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ပုရိမကမ္မဘဝသို့* ဣမ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ။ ဣမ ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏံ၊ ဩက္ကန္တိ နာမရူပံ၊ ပဿာဒေါ အာယတနံ၊ ဖုဋ္ဌော ဖဿော၊ ဝေဒယိတံ ဝေဒနာ။ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဣဓုပပတ္တိဘဝသို့* ပုရေကတဿ ကမ္မဿ ပစ္စယာ။ ဣမ ပရိပက္ကတ္တာ အာယတနာနံ မောဟော အဝိဇ္ဇာ၊ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ၊ နိကန္တိ တဏှာ၊ ဥပဂမနံ ဥပါဒါနံ၊ စေတနာ ဘဝေါ။ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဣမ ကမ္မဘဝသို့* အာယတိ* ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ။ (ပဋိသံ၊ ၅၀-၅၁။)

နိုင်ရန် နည်းမျိုးစုံဖြင့် သမုဒယသစ္စာတရားတော်ကို ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ အထက်တွင် တင်ပြထားသော သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော်၌ လာရုံသော နည်း (၅)နည်းတို့တွင် ရှေ့ (၄)နည်းတို့ကား သမုဒယသစ္စာကို အကြွင်းအကျန် နှင့်တကွ ဟောကြားထားတော်မူသော သာဝသေသနည်းများ ဖြစ်ကြ၏။ သံသရာဝဋ်ကို လည်ပတ်စေတတ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှကို သမုဒယသစ္စာဟု ဟောကြားတော်မူသော ပဉ္စမနည်းသည်ကား သမုဒယသစ္စာကို အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ဟောကြားတော်မူသော အနာဝသေသနည်း ဖြစ်၏။ ထို ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှက သမုဒယသစ္စာ ဖြစ်နေပုံနှင့် ပတ်သက်၍ လက်တွေ့ရှုကွက်ကို ရှုတတ်နိုင်ရန် ညွှန်ပြတော်မူ လိုသည့်အတွက် အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို သမုဒယသစ္စာဟု အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော **တိတ္ထာယတနသုတ္တန်**တွင် ဘုရားရှင်က ဟောကြားထားတော်မူခဲ့ပေသည်။

ထို အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးကလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နိုင်ရေးအတွက် လက်တွေ့ရှုကွက်ကို ရှုတတ်ရေးအတွက် ရှုကွက် အကျဉ်းချုပ်ကို ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်ကြီးတွင် ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏ . . . ။

အတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါး

ရှေးအတိတ်ဘဝဝယ် ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝသို့ရောက်ကြောင်း ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ်က -

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ = အရိယသစ္စာလေးပါး အမှန်တရားကို မသိမူ၍ ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ လူနတ်ဗြဟ္မာစသည်ဖြင့် အသိမှားမှုသဘော၊
- ၂။ သင်္ခါရ = ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ခန္ဓာငါးပါးရရှိရေးအတွက် အားထုတ်ကြောင်း ဖြစ်သည့် ကုသိုလ် စိတ်စေတသိက်နာမ်တရားအုပ်စု (အချို့အချို့သော

ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ အကုသလဝိပါက်များအတွက် အကုသိုလ် စိတ်စေတသိက်-
နာမ်ဟုတ်အုပ်စု),

၃။ တဏှာ = ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ခန္ဓာငါးပါးကို တွယ်ဘာမက်မောမှု နိကန္တိ၊

၄။ ဥပါဒါန = ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ခန္ဓာငါးပါးအပေါ်၌ စိတ်ကပ်ရောက်စွဲလမ်းမှု
(တဏှာဒဋ္ဌတ္တ),

၅။ ဘဝ = ကမ္မဘဝ = ှ = ယင်းသင်္ခါရတရားအုပ်စုတွင် အကျုံးဝင်သော
ကုသိုလ်စေတနာ (အကုသိုလ်စေတနာ),

ဤအတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါးကား ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ဒုက္ခ-
အရိယသစ္စာတရား ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာ-
တရားတည်း။ ယင်းအတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယအရိယသစ္စာ-
တရားကြောင့် ဤဘဝတွင် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရ၏။
ယင်းဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားစုတို့မှာ ဤသို့ဖြစ်ကြ၏။

ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား ငါးပါး

ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝဝယ် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကြရသော -

၁။ ဝိညာဏ = ဘဝတစ်ခုနှင့် ဘဝတစ်ခုကို (= ခန္ဓာတစ်ခုနှင့် ခန္ဓာတစ်ခုကို)
ဆက်စပ်တတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓိဝိညာဏ်၊

၂။ နာမ-ရူပ = အမိဝမ်းတွင်းသို့ သက်ဝင်ဘိသကဲ့သို့ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓိ-
ဝိညာဏ်နှင့် အတူယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်လာကြသော စေတသိက်နာမ်တရား-
စုနှင့် ရုပ်တရားစု၊

၃။ အာယတန = စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှာ ကာယ မန တည်းဟူသော
အတွင်းအာယတန (၆)ပါး၊

၄။ ဖဿ = စက္ခုသမ္ပဿ သောတသမ္ပဿ ဃာနသမ္ပဿ ဇိဝှာသမ္ပဿ
ကာယသမ္ပဿ မနောသမ္ပဿတည်းဟူသော အတွေ့ (= ဖဿ) (၆)ပါး၊

၅။ ဝေဒနာ = စက္ခုသမ္ဗဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ၊ သောတသမ္ဗဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ၊ ဃာနသမ္ဗဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ၊ ဇိတ္တသမ္ဗဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ၊ ကာယသမ္ဗဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ၊ မနောသမ္ဗဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ တည်းဟူသော ခံစားမှု (= ဝေဒနာ) (၆)ပါး၊

ဤအကျိုးတရားငါးပါးကား အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယ-အရိယသစ္စာတရားကြောင့် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားငါးပါး ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားစုတည်း။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား ငါးပါး

ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝဝယ် အာယတန (၆)ပါးတို့၏ ရင့်ကျက်လာခြင်းကြောင့် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော -

၁။ အဝိဇ္ဇာ = အရိယသစ္စာလေးပါး အမှန်တရားကို မသိမူ၍ ယောက်ျားမိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာစသည်ဖြင့် အသိမှားမှုသဘော၊

၂။ သင်္ခါရ = နောင်အနာဂတ်ဝယ် ခန္ဓာငါးပါးရရှိရေးအတွက် အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သည့် ကုသိုလ် စိတ်-စေတသိက် နာမ်တရားအုပ်စု (အကုသိုလ် စိတ်-စေတသိက် နာမ်တရားအုပ်စု)،

၃။ တဏှာ = နောင်အနာဂတ်ဘဝ ခန္ဓာငါးပါးကို တွယ်တာမက်မောမှု = နိကန္တိ၊

၄။ ဥပါဒါန = နောင်အနာဂတ်ဘဝ ခန္ဓာငါးပါးအပေါ်၌ စိတ်ကပ်ရောက်စွဲလမ်းမှု၊

၅။ ဘဝ = ကမ္မဘဝ = ကံ = ယင်းသင်္ခါရတရားအုပ်စုတွင် အကျိုးဝင်သော ကုသိုလ်စေတနာ (အကုသိုလ်စေတနာ)،

ဤ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါးကား နောင်အနာဂတ်ဘဝတွင် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရား ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားတည်း။ ယင်းပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယအရိယသစ္စာတရားကြောင့် နောင်အနာဂတ်ဘဝတွင် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရား ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာရပေအံ့။ ယင်း ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားစုတို့မှာ ဤသို့ ဖြစ်ကြ၏။

အနာဂတ်အကျိုးတရား ငါးပါး

နောင်အနာဂတ်ဘဝဝယ် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကြရသော -

- ၁။ ဝိညာဏ = ဘဝတစ်ခုနှင့် ဘဝတစ်ခုကို (= ခန္ဓာတစ်ခုနှင့် ခန္ဓာတစ်ခုကို) ဆက်စပ်တတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓိဝိညာဏ်၊
- ၂။ နာမ-ရူပ = အမိဝမ်းတွင်းသို့ သက်ဝင်လာလတ္တံ့သော ပဋိသန္ဓိဝိညာဏ်နှင့် အတူယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်လာသော စေတသိက်နာမ်တရားစုနှင့် ရုပ်တရားစု၊
- ၃။ အာယတန = စက္ခု သောတ ဃာန ဇိတြာ ကာယ မန-တည်းဟူသော အတွင်းအာယတန (၆)ပါး၊
- ၄။ ဖဿ = စက္ခုသမ္ပဿ သောတသမ္ပဿ ဃာနသမ္ပဿ ဇိတြာသမ္ပဿ ကာယသမ္ပဿ မနောသမ္ပဿတည်းဟူသော အတွေ့ (= ဖဿ) (၆)ပါး၊
- ၅။ ဝေဒနာ = စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ၊ သောတသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ၊ ဃာနသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ၊ ဇိတြာသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ၊ ကာယသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ၊ မနောသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ တည်းဟူသော ခံစားမှု (= ဝေဒနာ) -

ဤအကျိုးတရားငါးပါးကား ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယအရိယသစ္စာတရားကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကြရသော အနာဂတ်အကျိုးတရားငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားစုတည်း။

ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူသည့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်ကြီးကို ကိုးကားတော်မူလျက် ရှုကွက်အကျဉ်းချုပ်ကို နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန် အဋ္ဌကထာကြီးများ^၁က ဤသို့ အကျဉ်းချုပ်ကာ ထပ်မံ ရှင်းလင်း တင်ပြထားတော်မူကြ၏။

ထိုရှင်းလင်းချက်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ . . . ။

အပိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတည်းဟူသော အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယသစ္စာတရားကြောင့် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတည်းဟူသော အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ တစ်ဖန် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ထပ်မံ၍ ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတည်းဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယသစ္စာတရားကြောင့် နောင်အနာဂတ်ဘဝတွင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတည်းဟူသော အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ အတိတ်အဆက်ဆက် အနာဂတ်အဆက်ဆက်တို့၌လည်း နည်းတူသဘောပေါက်ပါ။

အဝိဇ္ဇာ၏ အဓိပ္ပာယ်

ပါဠိတော်^၂ကြီးများ၌ အရိယသစ္စာလေးပါးတို့ကို မသိမှုသဘောကို အဝိဇ္ဇာဟု ဘုရားရှင်က ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။

အရိယသစ္စာတရား (၄)ပါးကို မသိမှုကို အဝိဇ္ဇာဟု ခေါ်ဆိုလျှင် ယင်း အဝိဇ္ဇာ (= မောဟ)သည် အဘယ်အရာကို သိရှိနေပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေကို အဋ္ဌကထာ^၃ကြီးများက ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏ . . . ။

^၁ အတီတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကံ။
ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ အာယတိံ ဖလပဉ္စကံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၁၄။)
^၂ အဘိ၊ ၂၊ ၁၄၂။ သံ၊ ၃၊ ၃၇၆။
^၃ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနေသု ဣတ္ထိပုရိသာဒီသု ဇေတိ၊ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ ခန္ဓာဒီသု န ဇေတိတိ အဝိဇ္ဇာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၇။)

“ပရမတ္ထအားဖြင့် တကယ်ထင်ရှားရှိနေသည့် သိသင့်သိထိုက်သည့် ခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရား စသည့် သစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိမမြင်ဘဲ ရုပ်တရား နာမ်တရားဟု ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် မသိမမြင်ဘဲ အကြောင်း- တရား အကျိုးတရားဟု မသိမမြင်ဘဲ ယင်းရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး (= သင်္ခါရ) တရားစုတို့ကို အနိစ္စတရားအစုအပုံ ဒုက္ခတရားအစုအပုံ အနတ္တတရား- အစုအပုံဟု မသိမမြင်ဘဲ ပြောင်းပြန်လှန်ကာ မသိသင့် မသိထိုက်သည့် မမြင်သင့် မမြင်ထိုက်သည့် ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာ စသည်ဖြင့် အသိမှားနေမှုသဘော၊ ယင်းခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရား- တို့ကို နိစ္စ သုခ သုဘဟုလည်းကောင်း၊ ယင်းခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားစု- တို့တွင် ခန္ဓာတစ်ပါးပါးကို သို့မဟုတ် ခန္ဓာအများစုကို အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တကောင်ဟုလည်းကောင်း အသိမှားနေမှု သဘောကို အဝိဇ္ဇာ (= မောဟ)ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း”ကို ရှင်းလင်းတင်ပြ- ထားတော်မူကြ၏။

ယင်း အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာကို အခြေတည်ကာ အမျိုးသားဘဝ အမျိုး- သမီးဘဝ လူဘဝ နတ်ဘဝ ဗြဟ္မာဘဝစသည့် ထိုထိုဘဝတို့ကို တွယ်တာ- မက်မောမှု တဏှာတရား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။

တစ်ဖန် ဥပါဒါန် (၄)ပါးတို့တွင် သတ္တဝါအများစုတို့၌ အမျိုးသားဘဝ အမျိုးသမီးဘဝစသည့် သက်ရှိသက်မဲ့ လိုချင်စရာ ကာမဝတ္ထု အစုစုတို့- အပေါ်ကို စွဲလမ်းမှု ကာမုပါဒါန်ကား အဖြစ်များကြ၏။ ဒိဋ္ဌပါဒါန် သီလဗ္ဗတု- ပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်တို့ကား အဖြစ်နည်းကြ၏။

သို့အတွက် အဋ္ဌကထာဌေးများက ကာမုပါဒါန်ကိုပင် ရည်ညွှန်းကာ ဥပါဒါန်ကို ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။ . . . ။

“ဘုရားရှင်သည် ဝိဘင်းပါဠိတော်”တွင် ‘သက်ရှိသက်မဲ့ လိုချင်စရာ ကာမဝတ္ထု၊ အစုစုတို့အပေါ်၌ လိုလားတောင့်တမှု၊ ငြိကပ်တွယ်တာမှု၊ နှစ်သက်မြတ်နိုးမှု၊ မက်မောမှု၊ ငြိကပ်တတ်သည့် အစိုဓာတ်၊ အစေးဓာတ်၊ ပူပန်မှု၊ တွေဝေ မိန်းမောမှု၊ မျိုမတတ်စွဲလမ်းမှုကို ကာမုပါဒါန်’ဟု ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ယင်းသို့ ဟောကြားထားတော်မူသောကြောင့် အကျဉ်းအားဖြင့် ခိုင်မြဲနေသော တဏှာကိုပင် ကာမုပါဒါန်ဟု ဆိုလို၏။ ခိုင်မြဲနေသော တဏှာဟူသည် ရှေးရှေး တဏှာ၏ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါတို့ကို ဆက်ခံရသည့် နောက်နောက်သော တဏှာတည်း။ ယင်းသို့ ခိုင်မြဲနေသည့် နောက်နောက်သော တဏှာသည်ပင် ကာမုပါဒါန်မည်၏။ ယင်းကာမုပါဒါန်ကား သတ္တဝါအများစုတို့၌ အဖြစ်များကြ၏။” သို့အတွက် အတိတ်အကြောင်းတရား ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား စသည်တို့ကို ဖော်ပြရာ၌ ယင်းကာမုပါဒါန်ကိုပင် ဦးစားပေးကာ ဖော်ပြထားပါသည်။

အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန် သုံးပါးတို့ကား ကိလေသဝဋ်တရား သုံးပါးတို့တည်း။ ယင်း အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တို့၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိသော သင်္ခါရ၊ ကံတို့ကသာလျှင် ဘဝသစ်ဟူသော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတည်းဟူသော အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ သင်္ခါရ၊ ကံတို့ကား ကမ္မဝဋ်တည်း။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ကား အကျိုးဝိပါကဝဋ်တည်း။

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ဝယ် အတိတ်အကြောင်းတရားပိုင်း၌ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရကိုသာ တိုက်ရိုက် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ဟောကြားတော်မူရာဝယ် အဝိဇ္ဇာကား

“ “တတ္ထ ကဿံ ကာမုပါဒါန်? ယော ကာမေသု ကာမစ္ဆန္ဓော ကာမရာဂေါ ကာမနန္တိ ကာမတဏှာ ကာမသွေဟော ကာမပရိဋ္ဌာဟော ကာမမုတ္တာ ကာမဇ္ဈောသာနံ - ဣဒံ ဝုစ္စတိ ကာမုပါဒါန်” န္တိ အာဂတတ္တာ သင်္ခေပကော တဏှာဒဠ္ဍတ္တံ ဝုတ္တံ။ တဏှာဒဠ္ဍတ္တံ နာမ ပုရိမတဏှာဥပနိဿယပစ္စယေန ဒဠ္ဍသမ္ဘူတာ ဥတ္တရတဏှာ ဧဝံ။ ပ။ ယေဘုယျေန စ အာလယရာမဝာယ ပဇာယ ပါကဋံ ကာမုပါဒါနံ၊ န ဣတရာနိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၂-၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၀၄-၂၀၅၊ စာပိုဒ်၊ ၆၄၅။) (အဘိ၊ ၂၊ ၃၈၉၊ စာပိုဒ်၊ ၉၃၈။)

ကိလေသဝဋ်တည်း။ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော ကိလေသဝဋ်ကို ဟောကြား-
တော်မူလိုက်လျှင် အဝိဇ္ဇာနှင့် ကိလေသဝဋ်ချင်း တူညီနေကြသည့် တဏှာနှင့်
ဥပါဒါန်တို့ကိုလည်း သိမ်းကျုံးယူရ၏။ အလားတူပင် ကမ္မဝဋ်ပိုင်း၌ သင်္ခါရ-
ဟူသော ကမ္မဝဋ်ကို တိုက်ရိုက် ဟောကြားတော်မူလိုက်လျှင် ကမ္မဝဋ်ချင်း
တူညီနေသည့် ကမ္မဘဝ (= ကံ)ကိုလည်း သိမ်းကျုံးယူရ၏။ သို့အတွက် အဝိဇ္ဇာ-
နှင့် သင်္ခါရကို တိုက်ရိုက် ဟောကြားတော်မူလိုက်လျှင် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊
ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတည်းဟူသော အတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါးစလုံး-
ကိုပင် သိမ်းကျုံးကာ ကောက်ယူရပေသည်။ ဤ အတိတ်အကြောင်းတရား
ငါးပါးကား အတိတ်အကြောင်းတစ်လွှာတည်း၊ သမုဒယအရိယသစ္စာတရား-
စုတည်း။

တစ်ဖန် ယင်း အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် ထင်ရှား ဖြစ်-
ပေါ်လာရသည့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားပိုင်းတွင် ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဖြစ်ပေါ်နေ-
ကြသော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတည်းဟူသော
အကျိုးတရားငါးပါးကို ပဓာနထားကာ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ယင်း
ပဋိသန္ဓေအခိုက် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်နေကြသည့် ဝိပါကဝဋ်တရားငါးပါးတို့ကို
တိုက်ရိုက် ဟောကြားတော်မူလိုက်လျှင် ယင်း အတိတ်အကြောင်းတရား
ငါးပါးကြောင့်ပင် ဘဝတစ်လျှောက်ဝယ် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်နေကြသည့် ဝိပါက-
ဝဋ်ချင်း တူညီနေကြသည့် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ-
တည်းဟူသော အကျိုးဝိပါကတရားတို့ကိုလည်း သိမ်းကျုံးကာ ကောက်ယူရ-
ပေသည်။ ဤ အကျိုးတရားငါးပါးကား ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး တစ်လွှာတည်း၊
ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတည်း။

ဤပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အမှီပြု၍ နှလုံးသွင်းမှားမှု
အယောနိသော မနသိကာရကို အကြောင်းခံကာ နောင် အနာဂတ်ဘဝ-
အတွက် ရည်မျှော်ကာ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတည်းဟူသော
ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယအရိယသစ္စာတရားကို ထပ်မံကာ
ထူထောင်ကြပြန်၏။ ဤ အကြောင်းတရားငါးပါးကား ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း-

တစ်လွှာတည်း။ ယင်း ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားပိုင်းတွင် ကိလေသဝဋ်ပိုင်းကို ဟောကြားတော်မူရာဝယ် တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်ကိုသာ တိုက်ရိုက် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်ဟူသော ကိလေသဝဋ်ကို ဟောကြားတော်မူလိုက်လျှင် ကိလေသဝဋ်ချင်း တူညီနေသည့် အဝိဇ္ဇာကိုလည်း ထည့်သွင်း ကောက်ယူရပေသည်။

အဝိဇ္ဇာကို အမှီရမှသာလျှင် တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တို့ကား ဖြစ်နိုင်ခွင့်ရှိကြပေသည်။ တစ်ဖန် ကမ္မဝဋ်ပိုင်းတွင် ကမ္မဘဝ (= ကံ)ကိုသာ တိုက်ရိုက် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ကမ္မဘဝ (= ကံ)ကို တိုက်ရိုက် ဟောကြားတော်မူလိုက်လျှင် ကမ္မဝဋ်ချင်း တူညီနေသည့် သင်္ခါရကိုလည်း သိမ်းကျုံးကာ ကောက်ယူရပေသည်။ သို့အတွက် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါး ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတစ်လွှာ ဖြစ်ပေသည်။

တစ်ဖန် ယင်းပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် (သံသရာခရီး မဆုံးသေးသူတို့အတွက်) အနာဂတ်ဘဝတွင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတည်းဟူသော အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရပြန်၏။ ယင်း အနာဂတ်အကျိုးတရားပိုင်းတွင် ဥပပတ္တိဘဝနှင့် ဇာတိကို ပဓာနထားကာ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ဇာတိကား အနာဂတ် ပဋိသန္ဓေအိုက် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ခန္ဓာငါးပါးတို့ပင်တည်း။ ဥပပတ္တိဘဝဟူသည်ကား ထိုကံကြောင့် (တစ်နည်း) - အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံဟူသော ထို ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် အနာဂတ်ဘဝ တစ်လျှောက်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်သည့် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာဟူသော အကျိုးဝိပါက ခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားစုတို့ပင်တည်း။^{၁၂} အနာဂတ် အကျိုးတစ်လွှာတည်း။

ဤသို့လျှင် အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားဒေသနာတော်၌ အတိတ်အကြောင်းတစ်လွှာ၊ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတစ်လွှာ၊ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတစ်လွှာ၊

^{၁၂} တဒဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၀၉၊ စာပိုဒ်၊ ၆၅၀။)

အနာဂတ်အကျိုးတစ်လွှာဟု အလွှာ (၄)ပါး ရှိပေသည်။ တစ်လွှာတစ်လွှာ၌ အခြင်းအရာ ငါးပါးစီရှိသဖြင့် အလွှာ (၄)လွှာ၌ အခြင်းအရာ (၂၀) ရှိပေသည်။ တစ်ဖန် အပိပိအဝိပိအဝိကာလ၊ ပစ္စုပ္ပန်အဝိကာလ၊ အနာဂတ်အဝိကာလဟု အဝိကာလ (၃)ပါး ရှိပေသည်။

တစ်ဖန် အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါးနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားငါးပါးတို့၏ အကြားတွင် (= သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဏ်အကြားတွင်) အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့ ဆက်စပ်နေသည့် အစပ်တစ်ခု၊ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားငါးပါးနှင့် အနာဂတ်ဘဝကို တစ်နည်း အနာဂတ်အကျိုးတရားငါးပါးကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါးတို့၏အကြားတွင် (= ဝေဒနာနှင့် တဏှာအကြားတွင်) အကျိုးတရားတို့ကို စွဲမီ၍ အကြောင်းတရားများ ထပ်မံ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသဖြင့် အကျိုးတရားနှင့် အကြောင်းတရားတို့ ဆက်စပ်နေသည့် အစပ်တစ်ခု၊ နောင်အနာဂတ်ဘဝအတွက် ပြုစုပျိုးထောင်ထားသည့် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါးနှင့် အနာဂတ်အကျိုးတရားငါးပါးတို့၏ အကြားတွင် (= ကမ္မဘဝ = ကံနှင့် ဥပပတ္တိဘဝ = ဇာတိအကြားတွင်) အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့ ဆက်စပ်နေသည့် အစပ်တစ်ခု - ဤသို့လျှင် အစပ် (၃)ခု ရှိပေသည်။^{၁၃}

အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားဒေသနာတော်ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် တကယ်လက်တွေ့ ရှုပွားရာ သိမ်းဆည်းရာ၌ ဤဖော်ပြပါ အလွှာ (၄)ပါး၊ အဝိကာလ (၃)ပါး၊ အစပ် (၃)ပါး၊ အခြင်းအရာ (၂၀)တို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိအောင် မြင်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်ပွားများအားထုတ်ရမည်ဟု မှတ်သားနာယူပါလေ။

^{၁၃} တိသန္နိန္တိ တယော သန္ဓယော အဿာတိ တိသန္နိ၊ တံ တိသန္နိ။ ။ အတိတဟေတု- ပစ္စုပ္ပန္နဖလာနမန္တရာ ဧကော ဟေတုဖလသန္နိ၊ ပစ္စုပ္ပန္နဖလအနာဂတဟေတုနမန္တရာ ဧကော ဖလဟေတုသန္နိ၊ ပစ္စုပ္ပန္နဟေတုအနာဂတဖလာနမန္တရာ ဧကော ဟေတုဖလသန္နိ။ (ပဋိသံဌာဓိ၊ ၂၂၅။)

နိရောဓသစ္စာ

- ၁။ တဏှာ၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ အကုန်အစင် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ တဏှာ၊ ကြွင်းကိလေသာတို့၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ အကုန်အစင် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ တဏှာ၊ ကြွင်းကိလေသာ၊ ကြွင်းအကုသိုလ်တရားတို့၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ အကုန်အစင် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊
- ၄။ တဏှာ၊ ကြွင်းကိလေသာ၊ ကြွင်းအကုသိုလ်တရား၊ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကုသလမူလတရား (၃)ပါးတို့၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ အကုန်အစင် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊
- ၅။ တဏှာ၊ ကြွင်းကိလေသာ၊ ကြွင်းအကုသိုလ်တရား၊ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကုသလမူလတရား (၃)ပါး၊ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကြွင်းကုသိုလ်တရားအားလုံးတို့၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ အကုန်အစင် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကိုလည်းကောင်း နိရောဓသစ္စာဟု **သစ္စဝိဘင်း** ပါဠိတော်၌^{၁၄} ဟောကြားထားတော်မူ၏။

တစ်ဖန် ဘုရားရှင်သည် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် တိကနိပါတ် **တိတ္ထာယတန-သုတ္တန်**တွင် ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူပြန်၏ . . . ။

“ရဟန်းတို့ . . . ဒုက္ခချုပ်ကြောင်း နိရောဓအရိယသစ္စာတရားဟူသည် အဘယ်နည်း . . .

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ၏သာလျှင် အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရတို့သည် ချုပ်ကုန်၏။
- ၂။ သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ်သည် ချုပ်၏။
- ၃။ ဝိညာဏ်၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် နာမ်ရုပ်သည် ချုပ်၏။
- ၄။ နာမ်ရုပ်၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် သဠာယတနသည် ချုပ်၏။

^{၁၄} အဘိ၊ ၂၊ ၁၁၂-၁၁၄-၁၁၅။

- ၅။ သဠာယတန၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဖဿသည် ချုပ်၏။
- ၆။ ဖဿ၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာသည် ချုပ်၏။
- ၇။ ဝေဒနာ၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် တဏှာသည် ချုပ်၏။
- ၈။ တဏှာ၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါန်သည် ချုပ်၏။
- ၉။ ဥပါဒါန်၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဘဝ (= ကမ္မဘဝ+ဥပပတ္တိဘဝ)သည် ချုပ်၏။
- ၁၀။ ဘဝ (= ကမ္မဘဝ)၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိသည် ချုပ်၏။
- ၁၁။ ဇာတိ၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဇရာ+မရဏသည် ချုပ်၏။ သောက-ပရိဒေဝ-ဒုက္ခ-ဒေါမနဿ-ဥပါယာသတို့သည် ချုပ်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏ ချုပ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့၏ ချုပ်စဉ်ကို ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓအရိယ-သစ္စာတရားတည်းဟူ၍ ဆိုအပ်၏။”^{၁၅}

ဤ နိရောဓသစ္စာကား ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်ရမည့် နိရောဓသစ္စာဖြစ်သည်။^{၁၆} အသင်္ခတဓာတ်နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကား အရိယမဂ်ဉာဏ် အရိယဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် ထိုးထွင်းသိရမည့် လောကုတ္တရာနိရောဓသစ္စာဖြစ်သည်။

^{၁၅} ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ? အဝိဇ္ဇာယ တွေဝ အသေသဝိရာဂ-နိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓော၊ သင်္ခါရနိရောဓာ ဝိညာဏနိရောဓော၊ ဝိညာဏနိရောဓာ နာမရူပနိရောဓော၊ နာမရူပနိရောဓာ သဠာယတနနိရောဓော၊ သဠာယတနနိရောဓာ ဖဿနိရောဓော၊ ဖဿနိရောဓာ ဝေဒနာနိရောဓော၊ ဝေဒနာနိရောဓာ တဏှာနိရောဓော၊ တဏှာနိရောဓာ ဥပါဒါနနိရောဓော၊ ဥပါဒါနနိရောဓာ ဘဝနိရောဓော၊ ဘဝနိရောဓာ ဇာတိနိရောဓော၊ ဇာတိနိရောဓာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ နိရုဇ္ဈန္တိ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ နိရောဓော ဟောတိ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ။ (အံ၊ ၁၊ ၁၇၈။)

^{၁၆} ပစ္စယတော ဝယဒဿနေန နိရောဓသစ္စံ ပါကဋ် ဟောတိ ပစ္စယာနုပ္ပါဒေန ပစ္စယဝတံ အနုပ္ပါဒါဝဗောဓတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၆၇၊ စာပိုဒ်-၇၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၁၄၊ စာပိုဒ်-၈၀၈-၈၁၀။)

အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ ချုပ်ငြိမ်းမည့်အချိန်

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အစီအစဉ်တကျ စီးဖြန်းလာလေရာ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိသည့်အခါ အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရားများ၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကိုသာ ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် သိအောင် မြင်အောင် ရှုရသည်သာ မဟုတ်သေး။ အကြောင်း သမုဒယသစ္စာတရားတို့၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ချုပ်ငြိမ်းသွားမှုကိုလည်း သိအောင် မြင်အောင် ရှုရတော့မည် ဖြစ်သည်။

ဤအရာတွင် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာတို့^{၁၇}၏ ဖွင့်ဆိုချက်အရ ဤဥဒယဗ္ဗယဝိပဿနာဉာဏ်ပိုင်းကို အားသစ်လျက်ရှိနေသည့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤဘဝမှာသော်လည်းကောင်း၊ နောင်အနာဂတ်ဘဝတစ်ခုခုမှာသော်လည်းကောင်း အနာဂတ်တစ်ချိန်ချိန်ဝယ် အရဟတ္တမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်သည့်အခါတွင် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ စွမ်းအားကြောင့် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တို့သည် အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြမည်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တို့၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တို့သည် ဤဘဝ အရဟတ္တမဂ်သို့ မဆိုက်ရောက်မီမှာပင်ဖြစ်စေ၊ အတိတ်ဘဝ ထိုထိုကပင်ဖြစ်စေ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည့် သင်္ခါရ၊

^{၁၇} အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ အနာဂတဘဝဿ ပစ္စယဘူတာယ ဣမသ္မိံ ဘဝေ အဝိဇ္ဇာယ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန နိရောဓေ ကတေ ပစ္စယာဘာဝါ အနာဂတဿ ရူပဿ အနုပ္ပါဒေါ နိရောဓော ဟောတိတိ အတ္ထော။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၃၆။)

အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏေန အဝိဇ္ဇာယ အနုပ္ပါဒနိရောဓတော အနာဂတဿ ရူပဿ အနုပ္ပါဒနိရောဓော ဟောတိ ပစ္စယာဘာဝေ အဘာဝတော။ (မဟာဋီ၊၂၊၄၂၁။)

ကံတို့ကို အနာဂတ်ဘဝသို့ ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် အထောက်အပံ့ မပေးနိုင်ကြကုန်။

ဤကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့၏ အားပေးထောက်ပံ့မှု အကူအညီကို မရရှိကြသည့်အတွက် အရဟတ္တမဂ်သို့ မဆိုက်ရောက်မီ သံသရာတစ်လျှောက် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည့် သင်္ခါရ၊ ကံတို့သည် နောင်အနာဂတ်ဘဝသစ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့် အနာဂတ်ဘဝ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအင်များ ကုန်ခန်းသွားကြ၏။ အကြွင်းအကျန်မရှိ ချုပ်ငြိမ်းသွားကြ၏။ ဤကဲ့သို့ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ စွမ်းအားကြောင့် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံဟူသော အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရားတို့၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြသည့်အတွက်၊ နောင်အနာဂတ်ဘဝ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် အကြောင်းတရားတို့၏ ထင်ရှား မရှိကြခြင်းကြောင့် နောင်အနာဂတ် ဘဝသစ်ဝယ် အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့သည်လည်း ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် စွမ်းအင်များ မရှိကြတော့သည့်အတွက် အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့သည်လည်း ပရိနိဗ္ဗာနစုတိကို နောက်ဆုံးထားကာ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြ၏။ ဤသို့ အကြောင်း-အကျိုး နှစ်ရပ်လုံးတို့၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ချုပ်ငြိမ်းမှုကို နိရောဓသစ္စာတရားဟု ဤ **တိတ္ထာယတနသုတ္တန်**တွင် ဘုရားရှင်က ဟောကြားထားတော်မူခဲ့ပေသည်။

ဤ နိရောဓသစ္စာတရားသည်ကား ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ် (= ဥဒယဗ္ဗယဝိပဿနာဉာဏ်)ဖြင့် ထိုးထွင်းသိရမည့် နိရောဓသစ္စာတရား ဖြစ်ပေသည်။^{၁၈}

^{၁၈} ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၆၇-၂၆၈။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂၃-၄၂၄။

မဂ္ဂသစ္စာ

မဂ္ဂသစ္စာသည်လည်း -

- (၁) သမထပိုင်း မဂ္ဂသစ္စာ၊
- (၂) ဝိပဿနာပိုင်း မဂ္ဂသစ္စာ၊
- (၃) အရိယမဂ်ဉာဏ်အခိုက် လောကုတ္တရာ မဂ္ဂသစ္စာ - ဟု (၃)မျိုး ရှိ၏။

သမထပိုင်း မဂ္ဂသစ္စာ

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကဲ့သို့သော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုခုကို ဈာန်ရ-
အောင် ပွားများသူတို့အဖို့ ပထမဈာန်သမာဓိကို ထူထောင်နေခိုက်ဝယ်
မဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၈)ပါး ရှိပေသည်။ အာနာပါနပထမဈာန်ကို စံထား၍
တင်ပြပေအံ့။ အာနာပါနပထမဈာန်အခိုက်တွင် ဈာန်နာမ်တရား (၃၄)လုံး
ရှိရာ ယင်းတို့တွင် မဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၅)ပါး ပါဝင်ပေသည်။

ယင်း ဈာန်နာမ်တရား (၃၄)လုံးတို့မှာ -

- ၁။ ရူပါဝစရပထမဈာန် ကုသိုလ်စိတ် (၁)လုံး၊
- ၂။ စိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသည့် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)လုံး၊
- ၃။ စိတ်အချို့နှင့် ပြီးပြွမ်းယှဉ်သည့် ပကိဏ်းစေတသိက် (၆)လုံး၊
- ၄။ သောဘဏစိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသည့် သောဘဏသာဓာရဏ-
စေတသိက် (၁၉)လုံး၊
- ၅။ ပညိန္ဒြေစေတသိက် (၁)လုံး။

အားလုံးပေါင်းသော် ပထမဈာန်နာမ်တရား (၃၄)လုံးတို့ ဖြစ်ကြသည်။
ယင်း (၃၄)လုံးတို့တွင် -

- ၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ (= ပညိန္ဒြေ) = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ထိုးထွင်း
သိမြင်ခြင်းသဘော၊

၂။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံပေါ်သို့ စိတ်ကို ရှေးရှု-
တင်ပေးခြင်းသဘော၊

၃။ သမ္မာဝါယာမ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံပေါ်၌ ဘာဝနာစိတ်
ကပ်ပြီး တည်နေအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းသဘော၊

၄။ သမ္မာသတိ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အမှတ်ရနေခြင်းသဘော၊

၅။ သမ္မာသမာဓိ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ စိတ်ငြိမ်ဝပ်စွာ
ကပ်တည်နေခြင်းသဘော၊

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်မီနှင့် အားထုတ်ဆဲကာလတို့၌
ကြိုတင် ဆောက်တည်ကျင့်သုံးထားအပ်သော ကျင့်သုံးနေဆဲဖြစ်သော သီလ-
မဂ္ဂင် (၃)ပါးဖြစ်သည့် -

၆။ သမ္မာဝါစာ = ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ကာ ကောင်းမွန်မှန်ကန်-
သော စကားကို ပြောကြားခြင်း၊

၇။ သမ္မာကမ္မန္တ = ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ကာ ကောင်းမွန်
မှန်ကန်သော လုပ်ငန်းရပ်တို့ကို ပြုလုပ်ခြင်း၊

၈။ သမ္မာအာဇီဝ = မိစ္ဆာအာဇီဝအမျိုးမျိုးနှင့် မအပ်သော ကုန်သွယ်မှု
ငါးမျိုးတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ကာ ကောင်းမွန်မှန်ကန်သော ဆွမ်းခံခြင်း
လယ်လုပ်ခြင်းစသည်ဖြင့် အသက်မွေးခြင်း -

အားလုံးပေါင်းသော် သမထပိုင်းအခိုက်၌ မဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၈)ပါး
ဖြစ်သည်။

ကုန်သွယ်မှု ငါးမျိုး

လူပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် -

၁။ သတ္တဝဏီဇ္ဇာ = လက်နက်ကို ကုန်သွယ်ခြင်း၊

၂။ သတ္တဝဏီဇ္ဇာ = လူကို ကုန်သွယ်ခြင်း၊

၃။ မံသဝဏီဇ္ဇာ = အသားတိုးပွားအောင် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းဖြင့် ကုန်သွယ်ခြင်း၊

၄။ မဇ္ဇဝဏီဇ္ဇာ = သေရည်သေရက် မူးယစ်ဆေးဝါးကို ကုန်သွယ်ခြင်း၊

၅။ ဝိသဝဏီဇ္ဇာ = အဆိပ်ကို ကုန်သွယ်ခြင်းဟု -

ရတနာသုံးပါးကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်နေသော ဥပါသကာ-ဒါယကာ ဥပါသိကာ-ဒါယိကာမတို့ မပြုကျင့် မပြုထိုက်သော ကုန်သွယ်မှု (၅)မျိုး လာရှိ၏။^{၁၉} ယင်းကုန်သွယ်မှု (၅)မျိုးကြောင့် ရရှိသော ပစ္စည်းများကို မသုံးစွဲဘဲ ရှောင်ကြဉ်ကာ ကုန်သွယ်ခြင်း လယ်လုပ်ခြင်းစသော ကောင်းမွန်မှန်ကန်သော လုပ်ငန်းရပ်ဖြင့် ရရှိလာသော ပစ္စည်းကိုသာ သုံးစွဲခြင်းသဘောသည်လည်း သမ္မာအာဇီဝပင် ဖြစ်သည်။

ဝိပဿနာပိုင်း မဂ္ဂသစ္စာ

ထိုသစ္စာလေးပါးတို့တွင် ရှေးဖြစ်ကုန်သော ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ နှစ်မျိုးတို့ကား သံသရာဝဋ်၌ အကြောင်းနှင့်အကျိုးဆက်စပ်ကာ အထပ်ထပ် လည်ပတ်နေသော သစ္စာတရားများဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝဋ္ဋသစ္စာတရားများတည်း။ နောက်ဖြစ်ကုန်သော အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်တည်းဟူသော လောကုတ္တရာ နိရောဓသစ္စာနှင့် ယင်း နိရောဓသစ္စာကို ထွင်းဖောက်သိမြင်တတ်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲနေသည့် မဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၈)ပါးတည်းဟူသော ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် လောကုတ္တရာ မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားတို့ကား သံသရာဝဋ်မှ ကင်းရာချုပ်ရာဖြစ်သည့် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်နှင့် ယင်းနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်တရားများဖြစ်ကြသည့်အတွက် ဝိဝဋ္ဋသစ္စာတရားများတည်း။ ထို ဝဋ္ဋသစ္စာ ဝိဝဋ္ဋသစ္စာ နှစ်မျိုးတို့တွင် ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝဋ္ဋသစ္စာဖြစ်သည့် ဒုက္ခသစ္စာနှင့် သမုဒယသစ္စာတရားစုတို့၌ ဝိပဿနာဘာဝနာ-

^{၁၉} အံ၊ ၂၊ ၁၈၃။ ပဏီဇ္ဇာသုတ္တန်။

ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းခြင်းအမှုကို ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဝိဝဋ္ဌသစ္စာတရားနှစ်မျိုး-
တို့၌ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းခြင်းသည် မရှိပေ။^{၂၀}

ယင်း ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသည့် အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်, အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓ, သြဋ္ဌာရိက (= အကြမ်း), သုခုမ (= အနု), ဟိန (= အယုတ်), ပဏီတ (= အမြတ်), ဒူရ (= အဝေး), သန္တိက (= အနီး)ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့် (၁၁)မျိုး-
သော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးနှင့် သမုဒယ-
သစ္စာအမည်ရသည့် အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ဥပါဒါန်, သင်္ခါရ, ကံ-တို့ကား မိမိတို့၏
ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့က ပြုပြင်ပေးမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသည့်
တရားတို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့ မည်ကြ၏။ ယင်း သင်္ခါရတရား-
တို့ကား လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရူပွားသုံးသပ်ရမည့်
ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ဝိပဿနာ၏ အဓိပ္ပာယ်

အနိစ္စ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်
ဒုက္ခသစ္စာဓမ္မ+သမုဒယသစ္စာဓမ္မဟူသည့် သင်္ခါရဓမ္မ (= သင်္ခါရတရား)တို့ကို
အနိစ္စဟုလည်းကောင်း, ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း, အနတ္တဟုလည်းကောင်း
ရူပွားတတ်သောကြောင့် ဝိပဿနာမည်၏။^{၂၁}

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ရှင်းလင်းတင်ပြချက်အရ ဝိပဿနာဟူသည်
ဒုက္ခသစ္စာဓမ္မနှင့် သမုဒယသစ္စာဓမ္မဖြစ်ကြသည့် သင်္ခါရတရားတို့ကို ယင်း
သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ပြီး ပျက်နေသည့် သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်-
ကြည့်ပြီးကာ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း, ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း
ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်းအနှိပ်စက်ခံနေရသည့်
သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်ကာ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း, ယင်း

^{၂၀} တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ္ဌံ၊ ပစ္ဆိမာနိ ဝိဝဋ္ဌံ။ တေသု ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဌေ
ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ၊ ဝိဝဋ္ဌေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၀၉။)

^{၂၁} အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတီတိ ဝိပဿနာ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၅။)

၂၆ ❖ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

သင်္ခါရတရားတို့၌ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တကောင် မရှိမှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်ကာ အနတ္တဟုလည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ရူပွားသုံးသပ်တတ်သည့် ဉာဏ်ကို ဝိပဿနာဟု ဆိုလိုပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာပိုင်း၌ မဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၈)ပါးတို့မှာ အောက်ပါ- အတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။

၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ = ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ ဒုက္ခအခြင်းအရာ၊ အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်းသဘော၊

၂။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ = ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ ဒုက္ခ- အခြင်းအရာ၊ အနတ္တအခြင်းအရာ တစ်ခုခုအပေါ်သို့ ဝိပဿနာစိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်းသဘော၊

၃။ သမ္မာဝါယာမ = ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ ဒုက္ခ- အခြင်းအရာ၊ အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကို သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်- ခြင်းသဘော၊

၄။ သမ္မာသတိ = ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ ဒုက္ခအခြင်း- အရာ၊ အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကို အမှတ်ရနေခြင်းသဘော၊

၅။ သမ္မာသမာဓိ = ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအခြင်းအရာ၊ သို့မဟုတ် အနတ္တအခြင်းအရာ တစ်ခုခုဟူသည့် အာရုံ- အပေါ်၌ ဝိပဿနာစိတ်၏ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်တည်နေခြင်းသဘော၊

ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်မီနှင့် အားထုတ်ဆဲကာလ- တို့၌ ကြိုတင်ကာ ဆောက်တည် ကျင့်သုံးထားအပ်သော ကျင့်သုံးနေဆဲ- လည်းဖြစ်သော သီလမဂ္ဂင် (၃)ပါး ဖြစ်ကြသည့် -

၆။ သမ္မာဝါစာ = ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ကာ ကောင်းမွန် မှန်ကန်- သော စကားကို ပြောကြားခြင်း၊

၇။ သမ္မာကမ္မန္တ = ကာယဒုစရိုက် သုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ကာ ကောင်းမွန် မှန်ကန်သော လုပ်ငန်းရပ်ကို ပြုလုပ်ခြင်း၊

၈။ သမ္မာအာဇီဝ = မိစ္ဆာအာဇီဝအမျိုးမျိုးနှင့် မအပ်သော ကုန်သွယ်မှု ငါးမျိုးတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ကာ ကောင်းမွန် မှန်ကန်သော ဆွမ်းခံခြင်း လယ်လုပ်ခြင်း စသည်ဖြင့် အသက်မွေးခြင်း -

အားလုံးပေါင်းသော် ဝိပဿနာပိုင်းအခွံက်၌ မဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၈)ပါး ဖြစ်သည်။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိသောအခါ သမ္မာသနဉာဏ်ပိုင်းဝယ် အရူပသတ္တက ဝိပဿနာရူနည်း^{၂၂}များကို ရူပွားသုံးသပ်ရာ၌ ယမက = အစုံအစုံအားဖြင့် ရူနည်း၊ ခဏိက = ခဏအားဖြင့် ရူနည်း၊ ပဋိပါဋိ = အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့် ရူနည်းများကို လက်တွေ့ လေ့ကျင့်ရာ၌ ရှေးရှေးသော ဝိပဿနာဇောဝီထိ နာမ်တရားစုတို့ကို နောက်နောက်သော ဝိပဿနာဇောဝီထိ နာမ်တရားစုဖြင့် တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရူရာဝယ် ရှေးရှေးသော ဝိပဿနာဇောဝီထိ၏ ဇောစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ယေဘုယျအားဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်ပြဓာန်းသော နာမ်တရား (၃၄)လုံးစီ ရှိရာ ယင်း နာမ်တရားစုတို့တွင် အထက်က ရှင်းပြခဲ့သည့် (သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိ-တည်းဟူသော) မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ငါးပါးတို့လည်း ယှဉ်တွဲကာ ပါဝင်လျက် ရှိကြပေသည်။

ယင်း မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါးပါးတို့ အဝင်အပါဖြစ်ကြသည့် ရှေးရှေးသော ဝိပဿနာဇောဝီထိ နာမ်တရားစုတို့ကို နောက်နောက်သော ဝိပဿနာဇောဝီထိ နာမ်တရားစုတို့က ထိုးထွင်းသိနေကြ၏။ ယင်း နာမ်တရားစုတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ ဒုက္ခအခြင်းအရာ၊ အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကိုလည်း ထိုးထွင်းသိမြင်နေကြ၏။ ထိုအခါတွင် ဝိပဿနာဉာဏ်က လောကီမဂ္ဂင်ငါးပါး မဂ္ဂသစ္စာတရားကို ထိုးထွင်းသိမြင်နေသည် မည်ပေသည်။

^{၂၂} ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၆၂။

တစ်ဖန် သမ္မာဝါစာ သို့မဟုတ် သမ္မာကမ္မန္တ သို့မဟုတ် သမ္မာအာဇီဝ တစ်မျိုးမျိုးတို့ ယှဉ်တွဲပါဝင်နေသည့် နာမ်တရားစုတို့ကို ဝိပဿနာရှုရာ၌လည်း ယင်း ဝိပဿနာဉာဏ်တို့က ယင်း သီလမဂ္ဂင်သုံးပါးကိုလည်း ထိုးထွင်း သိမြင်နေသည် မည်ပေသည်။ ယင်း မဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၈)ပါးတို့ကလည်း ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်ရှားတတ်သည့်အတွက်- ကြောင့် ယင်းလောကီမဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့သည်လည်း မဂ္ဂသစ္စာဟူသော အမည်ကို ရရှိကြပေသည်။

အလားတူပင် ဘင်္ဂဉာဏ်စသော အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်တို့- ၌လည်း ဉာတတရား ဉာဏတရား နှစ်မျိုးလုံးကို ဝိပဿနာရှုရန် ဝိသုဒ္ဓိ- မဂ္ဂအဋ္ဌကထာက^{၂၇} ညွှန်ကြားထားတော်မူပေသည်။ ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကား ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း သိသင့်သိထိုက်- သော တရားများဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဉာတအမည်ရကြ၏။ ယင်းတို့၏ အနိစ္စ- အချက်၊ ဒုက္ခအချက်၊ အနတ္တအချက်တို့ကို ရှုမြင်နေသော ဝိပဿနာဉာဏ်- ပြဇာန်းသော ဝိပဿနာဇောဝီထိစိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုကား ဉာဏတရား- တည်း။ ယင်း ဉာတ-ဉာဏတရားနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဝိပဿနာရှုရမည် ဖြစ်ပေ- သည်။ ထိုအခါတွင် ယင်းဉာတတရား ဉာဏတရားတို့၌ အကျုံးဝင်ကြ- ကုန်သော မဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့ကိုလည်း ထိုးထွင်း သိနိုင်ပေသည်။

ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သန္တာလေးပါးကို သိပုံ

တစ်ဖန် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိသောအခါ ယောဂါဝစရ- ပုဂ္ဂိုလ်သည် ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ တစ်နည်းဆိုရသော် အကြောင်းတရားနှင့်- တကွသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှုပျက်မှုကိုလည်း မိမိ၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိမြင်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရ၏။ အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတည်းဟူသော အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့်

^{၂၇} ဉာတဉ္စ ဉာဏဉ္စ ဥဘောပိ ဝိပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၈။)

အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပုံကိုလည်း မိမိ၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သိအောင်မြင်အောင် ရှုရ၏။ ဤမျှသာမကသေး- အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတည်းဟူသော အကြောင်းသမုဒယ- သစ္စာတရားတို့၏ နောင်အနာဂတ်တစ်ချိန်တွင် မိမိရရှိတော့မည့် အရဟတ္တ- မဂ်၏ စွမ်းအားကြောင့် အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခ- သစ္စာတရားတို့၏ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိအခိုက်ဝယ် အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်- အောင် နောင်တစ်ဖန်မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းတည်းဟူသော နိရောဓသစ္စာကိုလည်း မိမိ၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း သိမြင်အောင် ရှုပွားရမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုအခါတွင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိပဿနာ- ဉာဏ်ဝယ် သစ္စာလေးပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရား၊ နည်းလေးပါး၊ လက္ခ- ဏာငါးပါးတို့ ထင်ရှားလာပုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ^၁က ဤသို့ ရှင်းပြထား၏။

သစ္စာလေးပါး ထင်ရှားလာပုံ

အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတည်းဟူသော အကြောင်း သမုဒယသစ္စာတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခ- သစ္စာတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပုံကိုလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတည်းဟူသော အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရားတို့၏ နောင်အနာဂတ်တစ်ချိန်တွင် မိမိရရှိတော့မည့် အရဟတ္တမဂ်၏ စွမ်းအား- ကြောင့် အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် နောင်တစ်ဖန်မဖြစ်သော ချုပ်- ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၏ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိအခိုက်ဝယ် အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် နောင် တစ်ဖန်- မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားပုံကိုလည်းကောင်း ထိုးထွင်း သိမြင်- အောင် ရှုခြင်းသည်ကား အကြောင်းတရားအားဖြင့် ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ရှုခြင်း ပစ္စယတော ဥပယဗ္ဗယဒဿနဉာဏ် မည်၏။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွ- သော ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ရှုမြင်ခြင်းသည်ကား

^၁ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၆၇-၂၆၉။

ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှုပျက်မှုကို သိအောင် မြင်အောင် ရှုခြင်း ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဉာဏ် မည်၏။

[အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် = ရူပက္ခန္ဓာဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် = ရူပက္ခန္ဓာချုပ်၏။ အဝိဇ္ဇာ (ဖြစ်ပျက်) အနိစ္စ၊ ရူပက္ခန္ဓာ (ဖြစ်ပျက်) အနိစ္စ . . . ဤသို့စသော ရှုကွက်များကို ဆိုလိုသည်။]

ဤကဲ့သို့ အကြောင်းတရားအားဖြင့်လည်းကောင်း ခဏအားဖြင့်လည်း- ကောင်း နှစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို အားသစ်- လျက်ရှိသော ရှုမြင်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ -

၁။ အကြောင်းတရား၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ခြင်းကို ရှုမြင်- နေသဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော ဇနကအကြောင်း- တရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိမြင်နေခြင်းကြောင့် ထို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ သမုဒယသစ္စာတရားသည် ထင်ရှား- လာ၏။

၂။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နေသဖြင့် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ဇာတိဒုက္ခကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိမြင်နေခြင်းကြောင့် ထိုယောဂါဝစရ- ပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ဒုက္ခသစ္စာတရားသည် ထင်ရှားလာ၏။

၃။ အကြောင်းတရား၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား၏ ချုပ်ပုံကို ဝိပဿ- နာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နေသဖြင့် အကြောင်းတရား၏ မဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကြောင်းတရားရှိသော အကျိုးတရား၏ မဖြစ်ခြင်းကို ဝိပဿနာဉာဏ်- ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိမြင်နေခြင်းကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိ- ဉာဏ်၌ နိရောဓသစ္စာတရားသည် ထင်ရှားလာ၏။

၄။ ခဏအားဖြင့် ပျက်မှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နေသဖြင့် သင်္ခါရတရား- တို့၏ သေကျေပျက်စီးမှု မရဏဒုက္ခကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း-

သိမြင်နေခြင်းကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ဒုက္ခသစ္စာ-
တရားသည်ပင် ထင်ရှားလာ၏။

၅။ ယင်းကဲ့သို့ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန = အကြောင်းတရား ထင်ရှား
ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ရှုမြင်ခြင်း၊ ခဏတော
ဥဒယဗ္ဗယဒဿန = ယင်း အကြောင်း+အကျိုးနှစ်ရပ်လုံးတို့၏ ဖြစ်မှု
ပျက်မှုကို ရှုမြင်ခြင်းဆိုသည့် နှစ်မျိုးသော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဉာဏ်အမြင်-
သည် လောကီမဂ္ဂသစ္စာတရားပင်ဖြစ်၏။ ယင်း ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဉာဏ်-
အမြင်သည် ထိုနှစ်မျိုးသော* ဥဒယဗ္ဗယသဘောတရားအပေါ်၌ မသိ-
မမြင်အောင် ဖုံးအုပ်ထားသော အဝိဇ္ဇာ = မောဟကို တဒင်္ဂအားဖြင့်
ပယ်သတ်နိုင်သော စွမ်းအားရှိခြင်းကြောင့် ထို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏
အသိဉာဏ်၌ မဂ္ဂသစ္စာတရားသည် ထင်ရှားလာ၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားများ ထင်ရှားလာပုံ

၁။ ပစ္စယတော ဥဒယဒဿန = အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့်
အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ရှုမြင်နေသဖြင့် “ဣမသ္မိံ သဗ္ဗိ ဣဒံ
ဗောဓိ = ဤအကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားရှိသော် ဤအကျိုးတရား-
သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏”ဟု ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍
သိမြင်နေခြင်းကြောင့် အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားသည်
ထင်ရှားလာ၏။

၂။ ပစ္စယတော ဝယဒဿန = အကြောင်းတရားချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး-
တရားချုပ်ပုံကို ရှုမြင်နေသဖြင့် “ဣမဿ နိရောဓာ ဣဒံ နိရုဇ္ဈတိ =
ဤအကြောင်းတရားသည် ချုပ်သည်ရှိသော် ဤအကျိုးတရားသည်
ချုပ်၏”ဟု ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိမြင်နေခြင်းကြောင့်
ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားသည် ထင်ရှားလာ၏။

၃။ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန = အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ခန္ဓာ-
ငါးပါးတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နေ-

၃၂ ❖ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

သဖြင့် သင်္ခါရ = သင်္ခတတရားတို့၏ “ဖြစ်မှု+တည်မှု+ပျက်မှု”ဟူသည့် သင်္ခတလက္ခဏာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိမြင်နေခြင်းကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရား = အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော အကျိုးတရားတို့သည် ထင်ရှားလာကုန်၏။ သင်္ခါရ = သင်္ခတတရားတို့ကား ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း = ဥဒယဝယရှိကြသော တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသင်္ခတတရားတို့ကား ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရား = အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြရကုန်သော အကျိုးတရားတို့သာတည်း။

နည်းလေးပါး ထင်ရှားလာပုံ

၁။ တစ်ဖန် ပစ္စယတော ဥဒယဒဿန = အကြောင်းတရားအားဖြင့် ဖြစ်မှုကို ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် = အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ **ဧကတ္တနည်းသည်** = အကြောင်းရုပ်နာမ်အစဉ်နှင့် အကျိုးရုပ်နာမ်အစဉ်တို့၏ အစဉ်အတန်းတစ်ခုတည်းအဖြစ်ကို သိမြင်သော နည်းသည် ထင်ရှားလာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့ ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေသော ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၏ အစဉ်အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေသည်ကို ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းကြောင့်တည်း ဟူပေ။ ထိုသို့ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၏ အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်စပ်လျက် အစဉ်အတန်းတစ်ခုတည်းအဖြစ် အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေသည်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်လတ်သော် “**သေလျှင် ပြတ်၏**”ဟု စွဲယူသော **ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ**ကို အလွန်အလွန် ကောင်းမွန်စွာ ပယ်စွန့်နိုင်၏။

ရှေးရှေးဖြစ်သော တရားတို့၏ ချုပ်ပျက်ခြင်းကို နောက်နောက်သော တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်က အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါနေ၏ - ဟူသော ဤကဲ့သို့သော အနက်သဘောသည် ပစ္စယတော ဥဒယဒဿန = အကြောင်း-

တရားကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ ဥဒယသက်သက်ကို ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် ပြီးစီး-
လတ်သော် **ဧကတ္တနည်း**ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ခြင်းငှာ = သိခြင်းငှာ
ဖြစ်၏။ ယင်း **ဧကတ္တနည်း**ကို သိခြင်းကြောင့်- “**အညော ကရောတိ၊ အညော
ပဋိသံဝေဒယတိ** = အခြားတစ်ယောက်သော သူသည် ပြုလုပ်၏၊ အခြား
တစ်ယောက်သော သူသည် ခံစား၏ = ပြုသူ တခြား ခံစားသူ တခြားတည်း
= ဤဘဝ ဤကိုယ် စံ၍ ထိုဘဝ ထိုကိုယ် ခံလိမ့်မည်” ဤသို့ စသော အယူဝါဒ
ဝေါဟာရ၏ ပြီးစီးကြောင်းဖြစ်သော **ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ**၏ ထောက်ရာတည်ရာ
မရှိသည်၏ အဖြစ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို့ကြောင့် “အကြောင်းတရားနှင့်
အကျိုးတရားတို့ ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေသော ရုပ်နာမ် သန္တာန်-
အစဉ်၏ အစဉ်အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေသည်ကို ဝိပဿနာသမ္မာ-
ဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းကြောင့်
ဧကတ္တနည်းသည် ထင်ရှားလာ၏ဟု အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။”^{၂၁}

၂။ ခဏတော ဥဒယဒဿန = ခဏအားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှုကို
ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် ထိုသို့ ရှုမြင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌
နာနုတ္တနည်းသည် = ရှေးရှေး ပရမတ်တရားနှင့် နောက်နောက် ပရမတ်
တရားတို့၏ အသစ်အသစ် အသီးအသီး ဖြစ်နေမှုကို သိမြင်နေသော
နည်းသည် ထင်ရှားလာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - အသစ်အသစ်
ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နေကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ
အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်း = ဥပါဒ်ကို ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်-
ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းကြောင့်တည်း။
ထိုသို့ သိမြင်လတ်သော် “**မြဲ၏**”ဟု စွဲယူတတ်သော **သဿတဒိဋ္ဌိ**ကို
လွန်မင်းစွာလျှင် ပယ်စွန့်နိုင်၏။

သင်္ခါရတရားတို့သည် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးတို့၏ အပေါင်း-
ဖြစ်သော ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ အသစ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်၏ဟူသော
ဤသို့သော အနက်သဘောသည် ခဏတော ဥဒယဒဿန = ခဏအားဖြင့်

^{၂၁} မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂၄။

အဖြစ်သက်သက်ကို ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် ပြီးစီးလတ်သော် နာနတ္တနည်းကို သိခြင်းငှာ ရရှိခြင်းငှာ ဖြစ်ပေ၏။ ယင်းသို့ နာနတ္တနည်းကို သိသဖြင့် အကြောင်း = ပစ္စည်းတရား၊ အကျိုး = ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ အသီးအသီးသော ကိုယ်ပိုင် သဘာဝလက္ခဏာ၏ တစ်ခုစီ ကွဲပြားမှုကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကြောင့် - သော ကရောတိ၊ သော ပဋိသံဝေဒယတိ = ထိုသူသည်ပင် ပြု၏၊ ထိုသူသည်ပင် ခံစား၏ - ဤသို့စသော နည်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သဿတဒိဋ္ဌိ၏ ထောက်ရာတည်ရာ မရှိသည်၏အဖြစ် ဖြစ်ခွင့်မရှိချည်၏ အဖြစ်သည် ထင်ရှားသတည်း။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါ စကားရပ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်းဖြစ်ပေသည်။^{၂၆}

ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော အချိန်ကာလ သက်တမ်းစေ့က ချုပ်ပျက်သွားကြရ၏။ သို့သော် အကြောင်းတရားတို့သည် အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးနေသမျှကာလပတ်လုံး အကျိုးရုပ်နာမ်တရားတို့သည် အကြောင်းမကုန်သေးသမျှ အသစ်အသစ် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်လျက်ပင် ရှိကြ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ ရှေးရှေးသင်္ခါရတရားတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာကား တခြား၊ နောက်နောက် သင်္ခါရတရားတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာကား တခြား ဖြစ်၏။ ရှေးရှေးပထဝီ၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာကားတခြား နောက်နောက် အသစ်အသစ် ဖြစ်သော ပထဝီ၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာကား တခြား၊ ရှေးရှေးဖဿ၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာကား တခြား၊ နောက်နောက်ဖဿ၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာကား တခြား ဖြစ်၏။ ရှေးရှေးပရမတ်တရား၏ ဥပါဒ်ကာလနှင့် နောက်နောက် ပရမတ်တရား၏ ဥပါဒ်ကာလတို့သည် ခဏချင်း မတူညီကြသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဥပါဒ်ကာလချင်း မတူညီကြသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဥပါဒ်ချင်း ပြိုင်၍ ဖြစ်ကြသော တရားတို့၌ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝ လက္ခဏာ ကွဲပြားမှုမှာ ပြောဖွယ်ရာပင် မလိုတော့ပေ။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အသစ်အသစ် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်မှုကို

^{၂၆} မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂၄။

ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်နေသော သိနေသော သူတော်ကောင်း၏ ဉာဏ်၌ နာနတ္တနည်း ထင်ရှားလာခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

၃။ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန - အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ဖြစ်ပုံ၊ အကြောင်းတရား ချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ချုပ်ပုံကို ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ “ငါက သူ့ကို ဖြစ်အောင် လုပ်မည်၊ ဖြစ်စေရမည်”ဟူသော ကြောင့်ကြဗျာပါရမရှိမှု- သဘော = အဗျာပါရနည်းသည် ထင်ရှားလာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း- ဟူမူ - ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်၏ အလိုသို့မျှ မလိုက်ပါတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်- ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေသောကြောင့်- တည်း။ ထိုသို့ သိမြင်လတ်သော် “အတ္တရှိ၏”ဟု စွဲလမ်းယုံကြည်သော အတ္တဒိဋ္ဌိကို လွန်မင်းစွာလျှင် ပယ်စွန့်နိုင်၏။

ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဉာဏ်ဖြင့် - အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် အကျိုးတရား၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားမရှိလတ်သော် အကျိုးတရား၏ ထင်ရှား မဖြစ်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏ - ဤသို့သော အနက်သဘော၏ ပြီးစီးခြင်း- ကြောင့် ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်မျှဖြင့်သာလျှင် ထိုအဝိဇ္ဇာစသော တရား- တို့သည် အကြောင်းတရားဖြစ်ကုန်၏။ အကြောင်းတရားတို့၌ အကျိုးတရား- တို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်ရန် ကြောင့်ကြဗျာပါရသဘောတရားသည် ထင်ရှား မရှိပေ။ ဤသို့လျှင် ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ အဗျာပါရနည်းသည် ထင်ရှား- လာ၏။ ယင်းသို့ အဗျာပါရနည်း၏ ထင်ရှားလာခြင်းကြောင့် အတ္တဒိဋ္ဌိ၏ ထောက်ရာတည်ရာ မရှိသည်၏အဖြစ် ဖြစ်ခွင့်မရှိသည်၏ အဖြစ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်- သတ္တဝါ၏ သို့မဟုတ် အတ္တ၏ အလိုအတိုင်း ဖြစ်ခြင်းကို မရအပ် မရနိုင်- သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ထို့ကြောင့် ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်၏ အလိုသို့မျှ မလိုက်ပါတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းကြောင့် ထိုဝိပဿနာဉာဏ်က “အတ္တရှိ၏”ဟု စွဲလမ်းယုံကြည်သော အတ္တဒိဋ္ဌိကို ပယ်စွန့်နိုင်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းတရားတည်းဟူသော သူတစ်ပါးနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိနေသည်၏ အဖြစ်သည် ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ အဝသဝတ္တိဘာဝမည်၏ = တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ သို့မဟုတ် အတ္တ၏ အလိုအတိုင်း ဖြစ်ခြင်းကို မရအပ် မရနိုင်သည်၏ အဖြစ်မည်၏။ သင်္ခတပရမတ်တရားတို့၌ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရား၏ ထင်ရှား ရှိနေမှုကိုပင်လျှင် သူတစ်ပါးနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသည်၏ အဖြစ်ဟု သိရှိပါလေ။^၂

၄။ ပစ္စယတော ဥဒယဒဿန = အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ရှုမြင်သဖြင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ဧဝံဓမ္မတာနည်းသည် = အကြောင်းနှင့်လျော်ညီသော အကျိုးတရား၏ ဖြစ်မှုကိုသာ သိသော နည်းသည် ထင်ရှားလာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - အကြောင်းတရားအားလျော်သဖြင့် အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ခြင်းကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ထိုသို့ သိမြင်လတ်သော် လုံ့မစောက် မြဲမြံစွာလျှင် အင်္ဂါရူပဒိဋ္ဌိကို ပယ်စွန့်နိုင်၏။

ပစ္စယတော ဥဒယဒဿန = အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ရှုမြင်တတ်သော ပစ္စယတော ဥဒယဒဿနဉာဏ်ဖြင့် ထိုထို ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဤအကျိုးသင်္ခါရတရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြရကုန်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ကုန်သော်လည်း ဖြစ်လိုသရွေ့ ဟုတ်ဟုတ်ညားညား ဖြစ်ချင်သလိုကား မဖြစ်၊ အကြောင်း-

^၂ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂၅။

အားလျော်စွာသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏ဟု အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိသော အကျိုးတရား၏ အကြောင်းနှင့် လျော်ညီစွာသာလျှင် ပြီးစီးလာခြင်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် “ထိုထိုကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို ပြုသော်လည်း ပြုသည်မမည် = အကျိုးမပေး”ဟု စွဲယူတတ်သော အကိရိယဒိဋ္ဌိ၏ ထောက်ရာတည်ရာ မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်သာလျှင် ဖြစ်ခွင့် မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်သာလျှင် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထို့ကြောင့် အထက်ပါစကားရပ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ကာရဏ = အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် အကိရိယဝါဒသည် အဘယ်မှာလျှင် ထောက်ရာတည်ရာကို ရရှိနိုင်ပါတော့အံ့နည်း။ မှန်ပေသည် - ကာရဏ = အကြောင်းတရားဟူသည် ပြုလုပ်တတ်သောကြောင့်သာလျှင် ကာရဏ = အကြောင်းတရား မည်ပေသည်။ အကျိုးတရားကို ပြုလုပ်တတ်သောကြောင့် ကာရဏ = အကြောင်းတရားပည်၏ ဟုလိုသည်။^{၂၀}

လက္ခဏာငါးပါး ထင်ရှားလာပုံ

၁။ ပစ္စယတော ဥဒယဒဿန = အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို (= အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတည်းဟူသော အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတည်းဟူသော အကျိုးဒုက္ခသစ္စာတရား၏ ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို) ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နေသဖြင့် ပရမတ်တရားတို့၏ “ငါက သူ့ကို ဖြစ်အောင် လုပ်မည်”ဟူသော အားထုတ်မှုဗျာပါရမရှိမှုသဘော၊ အကြောင်းတရားနှင့် ဆက်စပ်လျက်သာ ဖြစ်နိုင်မှုသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်နေခြင်းကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ အတ္တမရှိမှု = အနတ္တလက္ခဏာသည် ထင်ရှားလာ၏။

^{၂၀} မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂၅။

အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ရှုမြင်နေသော ပစ္စယတော ဥဒယဒဿနဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ - “အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော်၊ အကြောင်းတရားတို့၌ အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သော သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင်သည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏” - ဤသို့လျှင် အကြောင်းတရားတို့သည် = အကြောင်းတရားတို့၏ အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သော သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင်သည် ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်မျှဖြင့် အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏အဖြစ်သည် ဖြစ်ခဲ့ရကား သင်္ခတတရားတို့၏ အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားထုတ်ခြင်းကြောင့်ကြဗျာပါရမရှိသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ “အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားမရှိလတ်သော် အကျိုးတရား၏ ထင်ရှား မရှိခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏” - ဤသို့လျှင် အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းတရားနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း ထင်ရှားသိအပ်သည်ဖြစ်၍ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသည်၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြတတ်ရကား ပစ္စယတော ဥဒယဒဿနဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ **အနတ္တလက္ခဏာ** ထင်ရှားလာကြောင်းကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က အထက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။^{၂၉}

၂။ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန = အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှုပျက်မှုသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နေသဖြင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်း ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ပြီးနောက် မရှိမှုသဘောကိုလည်း ထိုးထွင်းသိမြင်နေ၏။ ယင်း ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတရားတို့၏ မဖြစ်ခင်က မရှိခြင်း = ဆိတ်သုဉ်းနေခြင်း၊ ဖြစ်ပြီးနောက် မရှိခြင်း = ဆိတ်သုဉ်းနေခြင်း သဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်နေသည့်အတွက် ထိုယောဂါဝစရ-

^{၂၉} မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂၅။

ပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ သင်္ခါရတရားတို့၏ မမြဲခြင်း = အနိစ္စလက္ခဏာသည် ထင်ရှားလာ၏။

သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းအားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ အနိစ္စလက္ခဏာသည် ထင်ရှားလာပေ၏။ ထို့ကြောင့် - ရှေးက မရှိ၊ ယခုမှ ရုတ်ခြည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၍ အရှည်မတည် ချက်တစ်ဖြုတ် ပျက်စီးချုပ်ပျောက်ခြင်းကို ဝိပဿနာသမ္မာဒိ၌ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းကြောင့် အနိစ္စလက္ခဏာ ထင်ရှားလာကြောင်းကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်းဖြစ်၏။ မှန်ပေသည် - ဖြစ်ပြီး၍ ချုပ်ပျက်ခြင်းဟူသည် ဖြစ်ပြီး ရှိပြီး၍ မရှိခြင်းပေတည်း။ မဖြစ်မီ ရှေးအဖို့၌ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ ဖြစ်ပြီး နောက်အဖို့၌ ကင်းဆိတ်ခြင်း (= မဖြစ်မီ ရှေးအဖို့၌ မရှိခြင်း၊ ဖြစ်ပြီး နောက်အဖို့၌ မရှိခြင်း)သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ မဖြစ်မီ ရှေးအဖို့ဟူသော အတိတ်၊ ချုပ်ပြီး နောက်အဖို့ဟူသော အနာဂတ် - ဤအတိတ်အနာဂတ်အဖို့အစုတို့၌ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ် = မရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သုညဖြစ်မှုသဘောပင်တည်း။ မှန်ပေသည် - သင်္ခါရတရားတို့သည် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်းမှ ရှေး၌လည်းကောင်း၊ နောက်၌လည်းကောင်း ထင်ရှား မရှိကြကုန်။ ထို့ကြောင့် မဖြစ်မီ ရှေးအဖို့၊ ချုပ်ပျက်ပြီး နောက်အဖို့တို့၌ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ကို ထိုးထွင်းသိခြင်းကြောင့်-ဟူသည် အစနှင့်အဆုံးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကြောင့်ဟူသော အနက်သဘောကို သိရှိပါလေ။^{၃၀}

၃။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းဒဏ်ချက်တို့ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံနေရသည့်သဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်နေသည့်အတွက်ကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ဒုက္ခလက္ခဏာသည်လည်း ထင်ရှားလာ၏။

^{၃၀} မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂၅။

ဖြစ်ကုန်ပြီး၍ ပျက်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို ဥပါဒ်ခဏမှ အထက်၌ အိုခြင်း ရင့်ခြင်း = ဇရာ = ဌီခဏ၊ ပျက်ခြင်း = ဘင်ခဏဟူသော အခိုက်အတန့် အထူးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဖြင့် အမြဲမပြတ် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း။ ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အနှိပ်စက်ခံရသည်၏ အဖြစ်သည်လည်း ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကို ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် ထင်ရှားလာ၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဥဒယဗ္ဗယသဘောတို့သည် အဖန်တလဲလဲ နှိပ်စက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကြောင့် ဒုက္ခလက္ခဏာသည်လည်း ထင်ရှားလာ၏ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။^{၃၀}

၄။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ဝယ် ဖြစ်ခြင်း+ပျက်ခြင်း = ဥဒယ+ဗ္ဗယ သဘောတရားတို့ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသည့် သဘာဝကို ထိုးထွင်းသိမြင်နေခြင်းကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ သင်္ခါရတရားတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာသည်လည်း ထင်ရှားလာ၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ သက်သက်သာလျှင် ထင်ရှားသည်မဟုတ်သေး၊ စင်စစ်သော်ကား ပထဝီဓာတ်၏ ကက္ခဋတ္ထလက္ခဏာ = မာမူသဘော၊ ဖဿ၏ ဖုသနလက္ခဏာ = အာရုံကို တွေ့ထိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသဘော ဤသို့စသည်ဖြင့် သတ်မှတ်အပ်သော ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ သဘာဝဟု ဆိုအပ်သော ကိုယ်ပိုင် သဘာဝလက္ခဏာသည်လည်း ထင်ရှားလာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကြောင့်တည်း။

ပါဂဘာဝဝိဒ္ဓံသာဘာဝါဝဇ္ဇိန္နံ^{၃၁} - သင်္ခါရတရားတို့သည် မဖြစ်မီ ရှေးမဆွက မရှိသေးခြင်း (= ပါဂဘာဝ), ပျက်ခြင်း ဘင်ကာလံ၏ နောက်၌ မရှိခြင်း

^{၃၀} မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂၅။

^{၃၁} ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာ (ပြည်မ) နိဿယကို တည်းဖြတ်သုန်သင်တော်မူကြသော ဆဋ္ဌသံဂါယနာ ပဋိဝိသောဓက (ဆ-သံ-သော) ဆရာတော်များက ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာ

(= ဝိဒ္ဓံသာဘာဝ) - ဤမရှိခြင်း နှစ်မျိုးတို့ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သည်ဖြစ်၍၊ ယင်း ရှေးနောက်နှစ်ရပ် မရှိခြင်းနှစ်မျိုးတို့၏ အလယ်အကြား၌သာလျှင် ဥပါဒ်- ဌိ-ဘင်အားဖြင့် ယာယီ ခေတ္တခဏ ရှိလျက် ထင်ရှားလာသည် ဟူလို။^{၃၃}

၅။ ဘုရားရှင်သည် အင်္ဂုတ္တိုရ် တိကနိပါတ် သင်္ခတလက္ခဏာသုတ္တန်၌ -

တိဏိမာနိ ဘိက္ခဝေ သင်္ခတဿ သင်္ခတလက္ခဏာနိ။ ကတမာနိ တိဏိ?
ဥပ္ပါဒေါ ပညာယတိ၊ ဝယော ပညာယတိ၊ ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ။^{၃၄}

ဤသို့ စသည်ဖြင့် သင်္ခတလက္ခဏာသုံးမျိုးကို ဟောကြားထားတော်မူ၏။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်တရား နာမ်တရား- တို့ကို တစ်နည်း ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့က အနိုင်နိုင် ပြုပြင်ပေးပါမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသည့် တရားတို့ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့ဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ယင်း သင်္ခါရ- တရားတို့ကိုပင် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့က အနိုင်နိုင် ပြုပြင်ပေး- ပါမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသည့် တရားတို့ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် သင်္ခတတရားတို့ -

နိဿယ ပဉ္စမတွဲ စာမျက်နှာ-၁၉၇-တွင် အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက်ရေးထားတော်- မူကြ၏ -

မှတ်ချက် - ဤနှစ်ပါးတို့တွင်လည်း ရှေးဟိတ်ဖြင့် ဇာတိသဘော ဇရာသဘော မရဏ- သဘော ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အနိစ္စမည်၏-ဟု ပြသတည်း။ ဒုတိယဟိတ်ဖြင့် ပါကဘာဝဝိဒ္ဓံသာဘာဝတော-ရင့်သည်၏အဖြစ် ပျက်စီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အနိစ္စ- မည်၏-ဟု ပြသတည်း။ (ပြည်) ပါကဘာဝဝိဒ္ဓံသာဘာဝတော-ဟူသော သိမ္မအရအားဖြင့် မဖြစ်မီ ရှေးမဆွက မရှိသေးခြင်း၊ ဘင်ခဏဖြင့် ပျက်ပြီး၍ မရှိတော့ခြင်းကြောင့် အနိစ္စ- မည်၏ဟု ပြသည်ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။ - ဤအရာ၌ ပါကဘာဝ-သာ ယုတ္တကရဖြစ်- ကြောင်းကို ဝိသုဒ္ဓိနိဿယ ၂-၂၇၇-၂၇၈ အောက်ခြေမှတ်ချက်၌ ပြခဲ့ပြီ။ (ဆ-သံ-သော)

အလိုရှိပါက ထိုနိဿယကျမ်းစာများတွင် အကျယ်ကို ကြည့်ရှုပါ။ ဤနေရာ- တွင်လည်း အလားတူပင် - ပါကဘာဝဝိဒ္ဓံသာဘာဝါဝစ္ဆန္တံ - ဟူသော ပုဒ်သည်သာလျှင် သင့်မြတ်ပေသည်။

^{၃၃} မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂၅။ ^{၃၄} အံ၊ ၁၊ ၁၅၀။

ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုပေသည်။ ယင်းသင်္ခတတရားတိုင်း၌ - ၁။ ဖြစ်မှု = ဥပါဒ်၊ ၂။ တည်မှု = ဌီ၊ ၃။ ပျက်မှု = ဘင်-ဟု လက္ခဏာသုံးပါးစီ ရှိပေသည်။

အထက်တွင် ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်ဝယ် သင်္ခါရတရားတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာသည် ထင်ရှား- လာသတ်သော် သင်္ခါတလက္ခဏာသည်လည်း ထင်ရှားလာပေသည်။ သင်္ခါရ- တရားတို့၏ ဖြစ်မှု = ဥဒယအခိုက်၌ ပျက်မှု = ဝယ၏ မရှိသေးခြင်း၊ ပျက်မှု = ပယ၏ အခိုက်၌လည်း ဖြစ်မှု = ဥဒယ၏လည်း မရှိတော့ခြင်းကို ထိုးထွင်း သိမြင်နေသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာသည် ထင်ရှားလာသော် သင်္ခါတလက္ခဏာ၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော အလွန်တိုသော ကာလရှိသည်၏ အဖြစ်သည်လည်း ထင်ရှားလာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - ဖြစ်ဆဲ- ဥပါဒ်ခဏ၌ ပျက်ခြင်း-ဘင်၏၊ ပျက်ဆဲ-ဘင်ခဏ၌လည်း ဖြစ်ခြင်း-ဥပါဒ်၏ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်းကြောင့်- တည်း။

သင်္ခါတတရားတိုင်း၌ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးစီ အသီးအသီး ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးရှိသော တရားမှန်သမျှ- သည် သင်္ခါတတရားတည်း။ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်းသည် သင်္ခါတတရားဟု သိကြောင်း အမှတ်အသား = သင်္ခါတလက္ခဏာတည်း။

သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် ဥပါဒ်- ဌီ-ဘင်ဟူသော သင်္ခါတလက္ခဏာ၏ ဥပါဒ်ခဏ ဌီခဏ ဘင်ခဏဟူသော အလွန်တိုတောင်းသော ကာလရှိသည်၏ အဖြစ်သည်လည်း ထင်ရှားလာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - ထို သင်္ခါတလက္ခဏာ၏ ခဏတစ်ပါးသို့ တိုင်- အောင် မတည်တံ့ခြင်းကြောင့်တည်း။ (ဥပါဒ်ခဏသည် ဌီခဏသို့ တိုင်အောင်၊ ဌီခဏသည်လည်း ဘင်ခဏသို့ တိုင်အောင်၊ ဘင်ခဏသည်လည်း အခြား-

သော ပရမတ်တရား၏ = အသစ်အသစ်သော ပရမတ်တရား၏ ဥပါဒ်ခဏ-
သို့တိုင်အောင် မကည်တံ့ခြင်းကြောင့်ဟု ဆိုလို၏။) ထို့ကြောင့် ဖြစ်ဆဲ-
ဥပါဒ်ခဏ၌ ပျက်ခြင်း-ဘင်၏၊ ပျက်ဆဲ-ဘင်ခဏ၌လည်း ဖြစ်ခြင်း-ဥပါဒ်၏
မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်းကြောင့်
သင်္ခတလက္ခဏာ၏ အလွန်တိုတောင်းသော သက်တမ်းကာလ၊ ရှိသည်၏
အဖြစ်သည်လည်း ထင်ရှားလာကြောင်းကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆို-
သွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ဤအရာ၌ ဥဒယ-ဝယ = အဖြစ်-အပျက်မျှကို
ယူ၍ ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် ဤဥဒယဗ္ဗဟဉာဏ်၏ သင်္ခါရတရားတို့၏ အဖြစ်-
အပျက်ကို ရှုမြင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။
သင်္ခါရတရားတို့၏ ဌိခဏ၏ မရှိခြင်းကြောင့်ကား မဟုတ်ဟု မှတ်ပါ။^{၃၁}

ဤသို့လျှင် သစ္စ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-နယ-လက္ခဏာအပြားတို့ ထင်ရှားလာ-
သော ယာဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ဝယ် “ဤသို့လျှင် ဤ သင်္ခါရတရားတို့သည်
ရှေး၌ မဖြစ်ဖူးကုန်သည်ဖြစ်၍ ယခုမှ အသစ်ဖြစ်ကုန်သတတ်၊ ဖြစ်ကုန်ပြီးသော
သင်္ခါရတရားတို့သည် အရှည်မတည် ချက်တစ်ဖြုတ် ချုပ်ပျက်ကုန်သတတ်”ဟု
အမြဲ အသစ်အသစ်တို့သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၍ သင်္ခါရတရားတို့သည်
ထင်လာပေကုန်၏။ အမြဲ အသစ်အသစ်တို့သာ ဖြစ်ကုန်၍ ထင်လာကုန်သည်
မဟုတ်သေး၊ စင်စစ်မှာမူ နေခြည်ထိပျောက် နှင်းရည်ပေါက်ကဲ့သို့လည်း-
ကောင်း၊ ရေပွက်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရေပေါ်၌ တောင်ဝှေးတုတ်ချောင်းဖြင့်
သားလိုက်သော အရေးအသားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပွတ်ဆောက်ဖျားပေါ်၌
တင်ထားလိုက်သော မုန့်ညင်းစေ့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လျှပ်စစ်ပြက်သကဲ့သို့-
လည်းကောင်း = လျှပ်စစ်လျှပ်ပန်းနွယ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း သက်တမ်းအားဖြင့်
တိုတောင်းလှစွာသော အချိန်ကာလမျှသာ တည်ခြင်းရှိကုန်၏ဟူ၍လည်း
ထင်လာကုန်၏။

သည်မျှသာမကသေး၊ မျက်လှည့်ပမာ၊ တံလှုပ်ပမာ၊ အိပ်မက်ပမာ၊
ထင်းမီးစကို ကိုင်၍ ပတ်ပတ်လည်အောင် လှည့်အပ်သော မီးစက်မီးဝိုင်းပမာ၊

^{၃၁} မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂၅-၄၂၆။

ဂန္ဓဗ္ဗနတ်တို့၏ မြူးတူးပျော်ပါး ကစားလိုသော အလိုဆန္ဒဖြင့် မြို့ကဲ့သို့ ကောင်းကင်၌ ထင်စေအပ်သော = တည်ထောင်ဖန်ဆင်းအပ်သော နတ်မြို့-ပမာ၊ ရေမြုပ်စိုင်ပမာ၊ ငှက်ပျောတုံးပမာ-အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့ အနှစ်ကင်း-ကုန်သည်ဖြစ်၍ အနှစ်မဲ့ကုန်၏-ဟုလည်း ထင်လာကုန်၏။

ဤကဲ့သို့သော ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ထိုးထွင်းသိမြင်နေသော ဝိပဿနာ-ဉာဏ်ကို တရုဏဝိပဿနာဉာဏ် = နုနယ်နေသေးသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။ ယင်း တရုဏဝိပဿနာဉာဏ် = နုနယ်နေသေးသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ကြိုးပမ်းနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကို အာရဒ္ဓဝိပဿက = ဝိပဿနာဘာဝနာကို အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ်-နေဆဲပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။^{၃၆}

ဤကဲ့သို့ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိမြင်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်နေသော သို့မဟုတ် ထိုးထွင်းသိမြင်နေသော အာရဒ္ဓ-ဝိပဿက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ဦးတည်ကာ ရှေ့သို့ ဆက်လက်၍ အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်-တောင့်တတော်မူကာ ဤကျမ်းစာငယ်တွင် ရေးသားတင်ပြထားသော သတ္တသညာသုတ္တန်ကို ဘုရားရှင်က ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် သတ္တသညာသုတ္တန်တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည့် ရှုကွက်များကို ရှုပွားလိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် -

- ၁။ ရုပ်တရားကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း = သိမ်းဆည်းခြင်း = ရူပပရိဂ္ဂဟ-ဉာဏ်၊
- ၂။ နာမ်တရားကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း = သိမ်းဆည်းခြင်း = နာမပရိဂ္ဂဟ-ဉာဏ်၊
- ၃။ ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲကာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း = သိမ်းဆည်းခြင်း = နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊

^{၃၆} ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၆၉။

- ၄။ အကြောင်းတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း = သိမ်းဆည်းခြင်း = ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊
- ၅။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်သို့ တင်ကာ ရူပွားသုံးသပ်ခြင်း သမ္ပသနဉာဏ်၊
- ၆။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတရားတို့ကို (က) ခဏအားဖြင့် ဖြစ်ပျက်ကို မြင်အောင်ရှုကာ လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်သို့ တင်လျက် ဝိပဿနာရှုခြင်း = ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဉာဏ်၊ (ခ) အကြောင်းတရားအားဖြင့် ဖြစ်မှုချုပ်မှုကို မြင်အောင်ရှုကာ အကြောင်းနှင့် အကျိုးနှစ်ရပ်လုံးကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်သို့ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုခြင်း = ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဉာဏ်၊

ဤကဲ့သို့သော ဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်များနှင့် ပြည့်စုံအောင် ရှေးဦးစွာ ကြိုးပမ်းထားရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကြိုးပမ်းနိုင်ရန်အတွက် ယင်း ကျင့်စဉ်အရပ်ရပ်တို့ကို ဤကျမ်းစာငယ်၌ကား ဖော်ပြနိုင်စွမ်း မရှိပါ။ အလိုရှိကြကုန်သော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် -

- ၁။ နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါကျမ်းစာကြီး (၅)တွဲ၌လည်းကောင်း၊
- ၂။ နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရာ တစ်ကြောင်းတည်းသောလမ်း ကျမ်းစာငယ်၌ လည်းကောင်း၊
- ၃။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာစသော ထိုထိုကျမ်းတို့၌လည်းကောင်း ကြည့်ရှုကြ လေကုန်ရာသည်။

အရိယမဂ်ဉာဏ်အခိုက် လောကုတ္တရ မဂ္ဂသစ္စာ

ဥပမာ - ပထမဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုခိုက် အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့သော် ထိုအရိယမဂ်အခိုက်၌ နာမ်တရား (၃၇)လုံး ရှိပေသည်။ ထိုနာမ်တရားတို့တွင် မဂ္ဂင် (၈)ပါးလည်း ပါဝင်ပေသည်။ ထိုအရိယမဂ်နှင့်

ယှဉ်တွဲနေသည့် ယင်း စိတ်စေတသိက်အားလုံးတို့ကား အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တစ်ခုတည်းကိုသာ အာရုံပြုကြသည်။ ထိုးထွင်း သိမြင်- နေကြသည်။ ယင်း မဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့မှာ ဤသို့ ဖြစ်ကြသည် . . . ။

၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ = အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်အာရုံကို ထိုးထွင်း- သိမြင်ခြင်းသဘော၊

၂။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ = အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်အာရုံပေါ်သို့ အရိယ- မဂ်စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်းသဘော၊

၃။ သမ္မာဝါယာမ = အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်အာရုံကို ထိုးထွင်း- သိမြင်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းသဘော၊

၄။ သမ္မာသတိ = အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်အာရုံကို အမှတ်ရနေ- ခြင်းသဘော၊

၅။ သမ္မာသမာဓိ = အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်အာရုံပေါ်၌ အရိယ- မဂ်စိတ်၏ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်တည်နေခြင်းသဘော၊

အရိယမဂ်သည် အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးသည့် အကူအညီဖြင့် သမ္မာဝါစာ မဖြစ်အောင်၊ သမ္မာကမ္မန္တ မဖြစ်အောင်၊ သမ္မာအာဇီဝ မဖြစ်အောင် တားမြစ်နှောင့်ယှက်နေသည့် ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်လိုက်၏။ သို့အတွက် အရိယမဂ်ဉာဏ်အခိုက်၌ သမ္မာဝါစာသဘော သမ္မာကမ္မန္တသဘော သမ္မာ- အာဇီဝသဘောတရားတို့သည် ရှေးရှုတည်နေကြ၏။ ထို့ကြောင့် -

၆။ သမ္မာဝါစာ = မှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၊

၇။ သမ္မာကမ္မန္တ = မှန်သော လုပ်ငန်းရပ်ကို ပြုလုပ်ခြင်း၊

၈။ သမ္မာအာဇီဝ = မှန်သော အသက်မွေးခြင်း -

ဤ သီလမဂ္ဂင် (၃)ပါးလည်း အရိယမဂ်ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။ အားလုံးပေါင်းသော် အရိယမဂ်ဉာဏ်အခိုက်၌ မဂ္ဂင်- တရားကိုယ် (၈)ပါး ဖြစ်သည်။

ဤသို့လျှင် သမထပိုင်း၌ မဂ္ဂင် (၈)ပါး၊ ဝိပဿနာပိုင်း၌ မဂ္ဂင် (၈)ပါး၊ အရိယမဂ်ဉာဏ်အခိုက်၌ မဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုတွင် သမထပိုင်း-မဂ္ဂင် (၈)ပါး၊ ဝိပဿနာပိုင်း မဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့ကား လောကီမဂ္ဂသစ္စာတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ အရိယမဂ်ဉာဏ်အခိုက် မဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့ကား လောကုတ္တရာမဂ္ဂသစ္စာတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ လောကုတ္တရာမဂ္ဂသစ္စာတရားတို့ဖြင့် အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ်နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်ရေးအတွက် လောကီမဂ္ဂသစ္စာတရားတို့ကို ပွားများအားထုတ်ရမည် ဖြစ်သည်။^{၃၃}

အရိယမဂ်တို့၏ ဓမ္မတာသည် တစ်ကြိမ်စီသာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိ၏။ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ရိုး ဓမ္မတာကား မရှိပေ။ သို့အတွက် အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော လောကုတ္တရာမဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၈)ပါး မဂ္ဂသစ္စာတရားကို များအောင် ပွား၍ကား မရနိုင်။ လောကီမဂ္ဂသစ္စာတရားတို့ကိုသာ များအောင် အားကောင်းအောင် ပွားများ၍ ရရှိနိုင်ပေသည်။

မှန်ကန်သော ဦးတည်ချက်

အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တကြကုန်လျက် သာသနာတောင်သို့ ဝင်ရောက်ကာ ရှင်ရဟန်းပြုလာကြကုန်သော အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသမီးတို့သည် လောကုတ္တရာမဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် တစ်နည်း လောကုတ္တရာမဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့ဖြင့် လောကုတ္တရာနိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ရေးအတွက် တစ်နည်း လောကုတ္တရာ မဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့ဖြင့် လောကုတ္တရာနိရောဓသစ္စာအဝင်အပါ ဖြစ်သည့် အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကို ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်ရေးအတွက် သမထပိုင်း မဂ္ဂင် (၈)ပါး၊ ဝိပဿနာပိုင်း မဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့ကို ရှေးဦးစွာ ပွားများအားထုတ်ကြရမည်ဖြစ်ရာ သမထပိုင်း မဂ္ဂင် (၈)ပါး၊ ဝိပဿနာပိုင်း မဂ္ဂင် (၈)ပါးတို့တွင် မည်သည့် မဂ္ဂင် (၈)ပါးကို ရှေးဦးစွာ ပွားများရမည်နည်းဟု

^{၃၃} န ဝိထိံ ဇာနာဓိတိံ သော ဂေါပါလကော မဂ္ဂါမဂ္ဂံ ဝိယ၊ - “အယံ လောကီယော အယံ လောကုတ္တရော”တိ အရိယံ အဋ္ဌကိကံ မဂ္ဂံ ယထာဘူတံ န ပဇာနာတိ။ အဇာနန္တော လောကီယမဂ္ဂေ အဘိနိဝိသိတွာ လောကုတ္တရံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကောတိ။ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊၁၆၅။)

မေးရန်ရှိ၏။ ရှေးဦးစွာ သီလမဂ္ဂင် (၃)ပါးကို ဖြူစင်အောင် ဖြည့်ကျင့်ပါ။
ဖြူစင်သော သီလတည်းဟူသော မြေပေါ်၌ ရပ်တည်ပြီးသည့်အခါ မည်သည့်
မဂ္ဂင်ကို ဆက်လက် ဖြည့်ကျင့်ရမည်နည်း? အဖြေကို သိလိုပါက ဘုရားရှင်
ကိုယ်တော်တိုင် ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူသည့် သစ္စသံယုတ်-
ပါဠိတော်၌ လာရှိသော သမာဓိသုတ္တန်^{၃၈}ကို ဆက်လက် ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

သမာဓိသုတ္တန် (သစ္စသံယုတ်)

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . သမာဓိကို ပွားများကြကုန်လော့၊ ချစ်သား
ရဟန်းတို့ . . . သမာဓိရှိသော ရဟန်းသည် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား
သိ၏။ အဘယ်တရားကိုလျှင် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိသနည်း?

၁။ “ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲ-
ပြားပြား သိ၏။

၂။ “ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု ဟုတ်-
တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

၃။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်း-
မှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

၄။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓ = နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်-
ဖြစ်သည့် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား
သိ၏။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . သမာဓိကို ပွားများကြကုန်လော့။ သမာဓိ-
ရှိသော ရဟန်းသည် ဤသို့လျှင် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ထို့ကြောင့် ဤသာသနာတော်မြတ်အတွင်း၌-

^{၃၈} “သမာဓိ” ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ။ သမာဟိတော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယထာဘူတံ
ပဇာနာတိ။ ကိဉ္စ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ? ‘ဣဒံ ဒုက္ခ’န္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊
‘အယံ ဒုက္ခသမုဒယော’တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ ‘အယံ ဒုက္ခနိရောဓော’တိ

- ၁။ “ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲ-
ပြားပြား သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းကို ပြုလုပ်ပါ။
- ၂။ “ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု ဟုတ်-
တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းကို ပြုလုပ်ပါ။
- ၃။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာနိရောဓအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်း-
မှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းကို ပြုလုပ်ပါ။
- ၄။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာနိရောဓ = နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်ဖြစ်-
သည့် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား
သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းကို ပြုလုပ်ပါ။

ဤကား အရိယသစ္စာလေးရပ်တရားမြတ်တို့ကို ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ
အရိယမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တို့ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်-
လိုကြသည့် တပည့်သာဝကတို့အား ဘုရားရှင်၏ တိုက်တွန်းတော်မူချက်ပင်
ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ဘုရားရှင် ဆိုဆုံးမထားတော်မူခဲ့သည့် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်
ပဉ္စကနိပါတ်၌ လာရုံသော အောက်ပါ ပဉ္စဂီကသုတ္တန်^{၃၉}ကို ဆက်လက်
ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

ပဉ္စဂီကသုတ္တန်

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် (ကိလေသာတို့ကို
ခပ်ကြာကြာ ခွာထားနိုင်သည့်အတွက်ကြောင့်) ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော သမ္မာ-
သမာဓိပွားများမှုကို ဟောကြားတော်မူပေအံ့။ ထိုတရားတော်ကို ရှိသေ-

ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ ‘အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ’တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။
သမာဓိံ ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ။ သမာဟိတော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ”။

“တဿှာတိဟ ဘိက္ခဝေ ‘ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊ ‘အယံ ဒုက္ခ-
သမုဒယော’တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊ ‘အယံ ဒုက္ခနိရောဓော’တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊
‘အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ’တိ ယောဂေါ ကရဏီယော”တိ။ (သံ၊ ၃၊ ၃၆၃။)

လေးမြတ်စွာ နာယူကြကုန်လော့၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းကြကုန်လော့၊
ဟောကြားတော်မူပေအံ့ဟု ဘုရားရှင်က မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား”ဟု ထိုရဟန်းတို့သည် ဘုရားရှင်အား
ပြန်လည်ကာ လျှောက်ထားကြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤ ပဉ္စင်္ဂီက-
သုတ္တန် တရားစကားတော်ကို ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူ၏။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် (ကိလေသာတို့ကို
ခပ်ကြာကြာ ခွာထားနိုင်သည့်အတွက်ကြောင့်) ဖြူဖင်ဖြင့်ပြတ်သော သမ္မာ-
သမာဓိပွားများမှုဟူသည် အဘယ်နည်း?

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ယောဂါဝစရရဟန်းသည်
ကာမဂုဏ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍-
သာလျှင် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်နှင့်လည်းတကွသော သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရ-
နှင့်လည်းတကွသော နိဝရဏကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၍
လာရသော နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခလည်းရှိသော ပထမ-
ဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။ ထို ရဟန်းသည် ဤ ခန္ဓာကိုယ်ကိုပင်လျှင်
နိဝရဏကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၍လာရသော နှစ်သိမ့်ခြင်း
= ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် စိုစွတ်စေ၏။ အလုံးစုံ စိုစွတ်စေ၏။ ပြည့်စေ၏။
ပျံ့နှံ့စေ၏။ နိဝရဏကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၍လာရသော
နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် ထိုရဟန်း၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌
မပျံ့နှံ့သော နေရာသည် အနည်းငယ်မျှ မရှိ။^{၇၀}

^{၇၀} နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခ ပြဇာန်းလျက်ရှိသော ပထမဈာန်သမာဓိ-
ကြောင့်ဖြစ်သော မွန်မြတ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ယောဂါဝစရရဟန်းတော်၏ ခန္ဓာကိုယ်
တစ်ခုလုံးသို့ အနှံ့အပြား ပျံ့နှံ့ဖြစ်ပွားနေမှုကို ဆိုလိုပေသည်။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၁။)

နိဝရဏ = ဈာန်+မဂ်+ဖိုလ်ကို မရအောင် ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သော တရားဆိုးများ
= (၁) ကာမဂုဏ်၌ လိုလားတောင့်တမှု = ကာမစွန္ဒ, (၂) ပျက်စီးစေလိုမှု = ဗျာပါဒ, (၃)
စိတ်လေးလံထိုင်းမှိုင်းမှု = ထိန+မိဒ္ဓ, (၄) စိတ်ပျံ့လွင့်မှု+နောင်တတစ်ဖန်ပူပန်မှု =
ဥဒ္ဓစ္စ+ကုက္ကစ္စ, (၅) ရတနာသုံးတန် ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားစသည်တို့၌ ယုံမှားသံသယရှိမှု
မဝေခွဲနိုင်မှု = ဝိစိကိစ္ဆာ - ပေါင်း (၅)ပါးတည်း။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဥပမာသော်ကား ကျွမ်းကျင်သော ရေချိုးပေးသူသည်လည်းကောင်း၊ ရေချိုးပေးသူ၏ တပည့်သည်လည်းကောင်း ကြေးခွက်၌ ရေချိုးကသယ်မှုန့်တို့ကို ဖြူးပြီးလျှင် ရေဖြင့် ဖျန်းလျက် ဖျန်းလျက် အတုံးအခဲ ပြုလုပ်ရာ၏။ ထိုရေချိုးကသယ်မှုန့်အတုံးအခဲသည် အစေးဖြင့် စိမ့်ဝင်လျက် ရှိရာ၏။ အစေးဖြင့် ဖွဲ့စည်းလျက်ရှိရာ၏။ အတွင်းအပြင်၌ အစေးဖြင့် ပြန့်နှံ့လျက် ရှိရာ၏။ ယိုကျခြင်းလည်း မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ယောဂါဝစရဟန်းသည် ဤခန္ဓာကိုယ်ကိုပင်လျှင် နီဝရဏကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၍လာရသော နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် စိုစွတ်စေ၏။ အလုံးစုံ စိုစွတ်စေ၏။ ပြည့်စေ၏။ ပျံ့နှံ့စေ၏။ နီဝရဏကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၍လာရသော နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် ထိုရဟန်း၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ မပျံ့နှံ့သော နေရာသည် အနည်းငယ်မျှ မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤသည်ကား အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် မွန်မြတ်သော သမ္မာသမာဓိကို ပထမ ပွားများပုံတည်း။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ယောဂါဝစရဟန်းသည် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်၊ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် မိမိ၏ ကိုယ်တွင်းအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ စိတ်ကို ကြည်လင်စေတတ်သော စိတ်၏ မြတ်သော တည်ကြည်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သော ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်လည်း မရှိသော၊ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရလည်းမရှိသော (ပထမဈာန်/ဒုတိယဈာန်)သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခရှိသော ဒုတိယဈာန်သို့ ရောက်ရှိ၍ နေ၏။

ထိုယောဂါဝစရဟန်းသည် ဤခန္ဓာကိုယ်ကိုသာလျှင် စိတ်တည်ကြည်ခြင်း = သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် စိုစွတ်စေ၏။ အလုံးစုံ စိုစွတ်စေ၏။ ပြည့်စေ၏။ ပျံ့နှံ့စေ၏။ စိတ်တည်ကြည်ခြင်း

၅၂ ❖ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

= သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် ထိုယောဂါဝစရဟန်း၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ မပျံ့နှံ့သော နေရာသည် အနည်းငယ်မျှ မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဥပမာသော်ကား နက်စွာသော စိမ့်ရေရှိသည့် ရေအိုင်သည် ရှိရာ၏။ ထိုရေအိုင်၏ အရှေ့အရပ်၌လည်း ရေဝင်ပေါက် မရှိရာ၊ အနောက်အရပ်၌လည်း ရေဝင်ပေါက် မရှိရာ၊ မြောက်အရပ်၌လည်း ရေဝင်ပေါက် မရှိရာ၊ တောင်အရပ်၌လည်း ရေဝင်ပေါက် မရှိရာ၊ မိုးသည်လည်း အချိန်မှန်မှန် သည်းထန်စွာ ရွာသွန်းခြင်း မရှိရာ။ သို့သော်လည်း ထိုရေအိုင်မှ အေးမြသော ရေအယဉ်သည် စိမ့်ထွက်၍ ထိုရေအိုင်ကိုသာလျှင် အေးမြသော ရေဖြင့် စိုစွတ်စေရာ၏။ အလုံးစုံ စိုစွတ်စေရာ၏။ ပြည့်စေ၏။ ပျံ့နှံ့စေရာ၏။ အေးမြသော ရေဖြင့် ထိုရေအိုင်တစ်ခုလုံး၌ မပျံ့နှံ့သော နေရာသည် အနည်းငယ်မျှ မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ယောဂါဝစရဟန်းသည် ဤခန္ဓာကိုယ်ကိုသာလျှင် စိတ်တည်ကြည်ခြင်း = သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် စိုစွတ်စေ၏။ အလုံးစုံ စိုစွတ်စေ၏။ ပြည့်စေ၏။ ပျံ့နှံ့စေ၏။ စိတ်တည်ကြည်ခြင်း = သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် ထိုရဟန်း၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ မပျံ့နှံ့သော နေရာသည် အနည်းငယ်မျှ မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤသည်ကား အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် မွန်မြတ်သော သမ္မာသမာဓိကို ဒုတိယ ပွားများပုံတည်း။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ယောဂါဝစရဟန်းသည် နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိကိုလည်း မစွဲမက်ခြင်းကြောင့်/လွန်မြောက်၍ သွားခြင်းကြောင့် (ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်၊ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရတို့၏လည်း ငြိမ်းအေး၍ သွားခြင်းကြောင့်) ဈာန်၏ အာရုံကို အညီအမျှ လျစ်လျူရှု၍ နေ၏။ သတိနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။ ဈာန်၏ အာရုံကို ကွဲကွဲပြားပြား သိတတ်-

သော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။ ဈာန်ချမ်းသာသုခကိုလည်း နာမ-
ကာယဖြင့် ခံစား၏။ ယင်းတတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကို
ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည် “တတိယဈာန်ချမ်းသာ-
ကို လျစ်လျူရှုနိုင်သူ၊ သတိနှင့် ပြည့်စုံသူ၊ တတိယဈာန်ချမ်းသာဖြင့် နေထိုင်-
လေ့ရှိသူ”ဟူ၍ ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားတော်မူကြကုန်၏။ ယင်း တတိယ-
ဈာန်သို့ ရောက်ရှိ၍ နေ၏။

ထိုယောဂါဝစရဟုန်းသည် ဤခန္ဓာကိုယ်ကိုသာလျှင် နှစ်သိမ့်ခြင်း =
ပီတိကင်းသော၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် စိုစွတ်စေ၏။ အလုံးစုံ စိုစွတ်စေ၏။
ပြည့်စေ၏။ ပျံ့နှံ့စေ၏။ နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိကင်းသော၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့်
ထိုယောဂါဝစရဟုန်း၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ မပျံ့နှံ့သော နေရာသည် အနည်း-
ငယ်မျှ မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဥပမာသော်ကား ဥပ္ပလက္ခာတော၌လည်း-
ကောင်း၊ ပဒုမာကြာတော၌လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏရိက်ကြာတော၌သော်-
လည်းကောင်း၊^{၄၁} ဥပ္ပလက္ခာ အချို့တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဒုမာကြာ
အချို့တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏရိက်ကြာ အချို့တို့သည်လည်းကောင်း ရေ၌
ပေါက်ဖွားကုန်၏။ ရေ၌ ကြီးပွားကုန်၏။ သို့သော် ရေမှ အပေါ်သို့ မပေါ်-
ထွက်သေးကုန် ရေထဲ၌ မြုပ်၍ ဖွံ့ဖြိုးကုန်၏။ ထိုကြာတို့သည် အဖျားမှ
အရင်းသို့တိုင်အောင် အေးမြသော ရေဖြင့် စိုစွတ်ကုန်၏။ အလုံးစုံ စိုစွတ်
ကုန်၏။ ရေဖြင့် ပြည့်ကုန်၏။ ရေသည် ပျံ့နှံ့ကာ တည်နေကုန်၏။ ဥပ္ပလက္ခာ၊

^{၄၁} ကြာဖြူ၊ ကြာနီ၊ ကြာညို တစ်မျိုးမျိုးသော ကြာသည် ဥပ္ပလက္ခာမည်၏။ ပွင့်ချပ်-
များသော တစ်ရာအောက် ပွင့်ချပ်ရှိသော တစ်မျိုးမျိုးသော ကြာသည် ပုဏ္ဏရိက်
ကြာမည်၏။ ပွင့်ချပ်တစ်ရာရှိသော တစ်မျိုးမျိုးသော ကြာသည် ပဒုမာကြာမည်၏။
(တစ်နည်း) ကြာဖြူသည် ဥပ္ပလက္ခာမည်၏။ ကြာနီသည် ပုဏ္ဏရိက်ကြာမည်၏။
ပွင့်ချပ်များသော ကြာသည် ပဒုမာကြာမည်၏။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၀။) လောက၌ကား ကြာနီသည်
ပဒုမာကြာမည်၏၊ ကြာဖြူသည် ပုဏ္ဏရိက်ကြာမည်၏၊ (ကြာညိုသည် ဥပ္ပလက္ခာ-
မည်၏)ဟု အဆိုရှိ၏။ (အံ၊ဋီ၊၃၊၁၃။)

ပဒုမာကြာ၊ ပုဏ္ဏရိုက်ကြာတို့၏ အစိတ်အပိုင်း အလုံးစုံ၌ အေးမြသော ရေဖြင့် မပျံ့နှံ့သော နေရာ အနည်းငယ်မျှ မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ယောဂါဝစရ-
ရဟန်းသည် နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိကင်းသော ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် စိုစွတ်-
စေ၏။ အလုံးစုံ စိုစွတ်စေ၏။ ပြည့်စေ၏။ ပျံ့နှံ့စေ၏။ နှစ်သိမ့်ခြင်း = ပီတိ-
ကင်းသော၊ ချမ်းသာခြင်း = သုခဖြင့် ထို ယောဂါဝစရရဟန်း၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌
မပျံ့နှံ့သော နေရာသည် အနည်းငယ်မျှ မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤသည်ကား အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် မြတ်သော
သမ္မာသမာဓိကို တတိယ ပွားများပုံတည်း။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ချမ်းသာခြင်း
(ကာယိက)သုခကိုလည်း ပယ်ရှားထားခြင်းကြောင့်၊ (ကာယိက)ဒုက္ခကိုလည်း
ပယ်ရှားထားခြင်းကြောင့် ရှေးမဆွကပင်လျှင် သောမနဿ (= စေတသိက-
သုခ)၊ ဒေါမနဿ (= စေတသိကဒုက္ခ)တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် ဒုက္ခ-
လည်းမဟုတ် သုခလည်းမဟုတ်သော၊ ဥပေက္ခာသည် ဖြစ်စေအပ်သော
သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းဖြူစင်ခြင်းရှိသော စတုတ္ထဈာန်သို့ ရောက်ရှိ၍
နေ၏။^{၄၂}

ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် ဤခန္ဓာကိုယ်ကိုသာလျှင် ထက်ဝန်းကျင်
သန့်ရှင်းဖြူစင်သော စိတ်ဖြင့် ပျံ့နှံ့စေ၍ နေ၏။ ထိုယောဂါဝစရရဟန်း၏

^{၄၂} စေတသိကသုခဝေဒနာ = သောမနဿဝေဒနာကို စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာရ-
သမာဓိအဓိက၌၊ ဒုက္ခဝေဒနာ = ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကို ပထမဈာန်၏ ဥပစာရ-
သမာဓိအဓိက၌၊ စေတသိကဒုက္ခ = ဒေါမနဿဝေဒနာကို ဒုတိယဈာန် ဥပစာရ-
သမာဓိအဓိက၌၊ သုခဝေဒနာ = ကာယိကသုခဝေဒနာကို တတိယဈာန်၏ ဥပစာရ-
သမာဓိအဓိက၌ ပယ်ရှားထားပြီး ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၁၆၀။ သံ၊ ၃၊ ၁၈၈-၁၈၉။)
'ဥပေက္ခာသည်ဖြစ်စေအပ်သော . . . '၌ ဥပေက္ခာဟူသည် တဩမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ကို
ဆိုလိုသည်။ ယင်း တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာကြောင့် စတုတ္ထဈာန်၌ သတိတွင်သာမက
သမ္ပယုတ်တရားအားလုံးတို့သည် သန့်ရှင်းဖြူစင်ကြ၏။ သတိကို ဦးတည်၍ ဒေသနာ-
တော်ကို ဟောကြားထားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၆၂။)

တစ်ကိုယ်လုံး၌ သန့်ရှင်းဖြူစင်သော စိတ်ဖြင့် (= သန့်ရှင်းဖြူစင်သော စတုတ္ထဈာန်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်၍လာကြသော မွန်မြတ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့ဖြင့် = သံဌာဉာဏ။) မပျံ့နှံ့သော နေရာဟူသည် အနည်းငယ်မျှ မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဥပမာသော်ကား ယောက်ျားသည် သန့်ရှင်းဖြူစင်သော အဝတ်ဖြင့် ဦးခေါင်းနှင့်တကွ တစ်ကိုယ်လုံးကို ခြုံ၍ ထိုင်နေသည်ရှိသော် ထိုယောက်ျား၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ သန့်ရှင်းဖြူစင်သော အဝတ်ဖြင့် မပျံ့နှံ့သော နေရာဟူသည် အနည်းငယ်မျှ မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ယောဂါဝစရရဟန်းသည် ဤခန္ဓာကိုယ်ကိုသာလျှင် ထက်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းဖြူစင်သော စိတ်ဖြင့် ပျံ့နှံ့စေ၍နေ၏။ ထို ယောဂါဝစရရဟန်း၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ သန့်ရှင်းဖြူစင်သော စိတ်ဖြင့် (= သန့်ရှင်းဖြူစင်သော စတုတ္ထဈာန်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်၍လာကြသော မွန်မြတ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့ဖြင့် = သံဌာဉာဏ။) မပျံ့နှံ့သော နေရာဟူသည် အနည်းငယ်မျှ မရှိလေရာ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤသည်ကား အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် မွန်မြတ်သော သမ္မာသမာဓိ^{၄၉}ကို စတုတ္ထ ပွားများပုံတည်း။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ယောဂါဝစရရဟန်းသည် ဆင်ခြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသော အာရုံကို ကောင်းစွာ သင်ယူအပ်၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းအပ်၊ ကောင်းစွာ မှတ်သားအပ်၊ ပညာဖြင့် ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဥပမာသော်ကား တစ်ယောက်သော သူသည်- မူလည်း တစ်ယောက်သော သူကို ဆင်ခြင်ရာ၏။ ရပ်သော သူသည်မူလည်း ထိုင်သော သူကို ဆင်ခြင်ရာ၏။ ကိုင်သော သူသည်မူလည်း အိပ်သောသူကို

^{၄၉} ဝသီဘော်ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ထားပြီးသော ဈာန်များကို အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် မွန်မြတ်သော သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုလိုပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၉-၁၅၀ . . . တွင် ကြည့်ပါ။)

ဆင်ခြင်ရာ၏။ ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူသာလျှင် ယောဂါ-
ဝစရဟန်းသည် ဆင်ခြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသော အာရုံကို
ကောင်းစွာ သင်ယူအပ်၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းအပ်၊ ကောင်းစွာ မှတ်သားအပ်၊
ပညာဖြင့် ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤသည်ကား အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် မွန်မြတ်သော
သမ္မာသမာဓိကို ပဉ္စမ ပွားများပုံတည်း။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ယောဂါဝစရဟန်းသည် အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့်
မွန်မြတ်သော သမ္မာသမာဓိကို ဤသို့ ပွားများသည်ရှိသော်၊ ဤသို့ ကြိမ်ဖန်-
များစွာ ပြုလုပ်သည်ရှိသော်၊^{၄၄} ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ မျက်မှောက်ပြုအပ်-
သည့် တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ မျက်မှောက်ပြုရန်
စိတ်ကို ရှေးရှုညွတ်စေ၏။ (ရှေးရှေးဘဝက အဘိညာဏ်ရရှိဖို့ရန် ဆည်းပူးခဲ့
သော ပါရမီအကြောင်းတရားနှင့် ယခုဘဝဝယ် အဘိညာဏ်၏ အခြေခံစွာန်
စသော) အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် (အဘိညာဏ်ကို ရရှိ
သည်ဟု) ထိုထိုအရာ၌ပင် သက်သေပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၏။

^{၄၄} . . . ဤသုတ္တန်၌ ဘုရားရှင်သည် ပထမစွာန် ဒုတိယစွာန် တတိယစွာန် စတုတ္ထ-
စွာန်တို့ကိုသာ တိုက်ရိုက်ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ဤအရာဝယ် အဘိညာဏ်အမျိုးမျိုး-
တို့၏ အခြေခံ စွာန်များအကြောင်းအရာကို ဟောကြားတော်မူလိုရင်းဖြစ်သဖြင့် အရူပါ-
ဝစရစွာန်လေးပါးတို့ကိုလည်း - ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသော စွာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးချင်း
တူညီကြသောကြောင့် - ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသော စွာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးသာရှိသည့်
ရူပါဝစရစတုတ္ထစွာန်၌ စုပေါင်းကာ လက္ခဏာဟာရနေတ္တိနည်းအားဖြင့် ဟောကြားထား-
တော်မူခြင်းဖြစ်၏။ အဘိညာဏ်အမျိုးမျိုးတို့ကို လေ့ကျင့်လိုသော သူတော်ကောင်းတို့သည်
ကသိုဏ်း (၁၀)ပါး သမာပတ် (၈)ပါးတို့ကို ကျွမ်းကျင်လိမ္မာထားပြီးသူ ဖြစ်ရပေမည်။
အထူးသဖြင့် ပထဝီကသိုဏ်းမှသည် ဩဒါတကသိုဏ်းသို့တိုင်အောင်သော ကသိုဏ်း
(၈)ပါးတို့၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂-၄။)၌ ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုထားသည့်အတိုင်း
(၁၄)မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် သမာပတ် (၈)ပါးတို့ကို နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်-
ထားပြီးသူ ဖြစ်ရပေမည်။ ဤကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များကို ရည်ညွှန်းတော်မူလျက် “အင်္ဂါ-
ငါးမျိုးရှိသည့် မွန်မြတ်သော သမ္မာသမာဓိ”ကို ဤသုတ္တန်၌ ဟောကြားနေတော်မူခြင်း
ဖြစ်ပေသည်။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဥပမာသော်ကား ကရွတ်ခွေပေါ်၌ တင်ထား-
အပ်သော ရေအိုးကြီးသည် ရေပြည့်နေ၏။ နှုတ်ခမ်းအနားရေးနှင့်အမျှ
ရေရှိ၏။ ထိုရေအိုးကြီးကို ခွန်အားရှိသော ယောက်ျားသည် မည်သည့်-
ဘက်မှမဆို စောင်းငဲ့ခဲ့မှု ယင်းစောင်းငဲ့ရာရာဘက်မှ ရေသည် ထွက်လာရာ-
နိုင်သလော . . . ဟု မေးမြန်းတော်မူလိုက်၏။

မြတ်စွာဘုရား . . . ထွက်လာနိုင်ရာပါ၏ဟု ပြန်လည်ကာ လျှောက်-
ထားကြကုန်၏။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူသာလျှင် ယောဂါဝစရ-
ရဟန်းသည် အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် မွန်မြတ်သော သမ္မာသမာဓိကို ဤသို့
ပွားများသည်ရှိသော်၊ ဤသို့ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်သည်ရှိသော်၊ ထူးသော-
ဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ မျက်မှောက်ပြုအပ်သည့် တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကို
ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ မျက်မှောက်ပြုရန် စိတ်ကို ရှေးရှုညွတ်စေ၏။
(ရှေးရှေးဘဝက အဘိညာဏ် ရရှိဖို့ရန် ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီအကြောင်း-
တရားနှင့် ယခုဘဝဝယ် အဘိညာဏ်၏ အခြေခံ ဈာန်စသော) အကြောင်း-
တရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် (အဘိညာဏ်ကို ရရှိသည်ဟု) ထိုထို
အရာ၌ပင် သက်သေပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၏။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဥပမာတစ်မျိုးသော်ကား ညီညွတ်သော
မြေအဖို့၌ ကန်ပေါင်ရိုးဖွဲ့ထားသော လေးထောင့်ရေကန်သည် ရေပြည့်နေ၏။
ကမ်းနှင့်အမျှ ရေရှိ၏။ ကျီးသောက်နိုင်၏။ ထိုရေကန်ကို ခွန်အားရှိသော
ယောက်ျားသည် မည်သည့်ဘက်မှမဆို ကန်ပေါင်ရိုးကို ဖွင့်လွှတ်ခဲ့မှု ယင်းဖွင့်-
လွှတ်ရာရာအရပ်မှ ရေသည် ထွက်လာနိုင်ရာသလောဟု မေးမြန်းတော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရား . . . ထွက်လာနိုင်ရာပါ၏ဟု ပြန်လည် လျှောက်ထား-
ကြကုန်၏။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူသာလျှင် ယောဂါဝစရရဟန်း-
သည် အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် မွန်မြတ်သော သမ္မာသမာဓိကို ဤသို့ ပွားများသည်-

၅၈ ❖ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

ရှိသော်၊ ဤသို့ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်သည်ရှိသော်၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ မျက်မှောက်ပြုအပ်သည့် တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ မျက်မှောက်ပြုရန် စိတ်ကို ရှေးရှုညွတ်စေ၏။ (ရှေးရှေးဘဝက အဘိညာဏ် ရရှိဖို့ရန် ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီအကြောင်းတရားနှင့် ယခုဘဝဝယ် အဘိညာဏ်၏ အခြေခံ ဈာန်စသော) အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှား ရှိလတ်သော် (အဘိညာဏ်ကို ရရှိသည်ဟု) ထိုထိုအရာ၌ပင် သက်သေပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၏။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဥပမာတစ်မျိုးသော်ကား ညီညွတ်သော မြေအပြင်ဝယ် လမ်းမလေးဖြာ ပေါင်းဆုံရာအရပ်၌ အာဇာနည်မြင်း ကသော ရထားသည် နှင်တံကို ကန့်လန့်တင်ထားလျက် ရပ်တည်နေရာ၏။ မြင်းတို့ကို လိမ္မာအောင် ဆုံးမနိုင်သော ကျွမ်းကျင်သည့် မြင်းဆရာသည် ထိုရထားကို တက်စီး၍ လက်ဝဲလက်ဖြင့် မြင်း၌ ကချည်ထားသော ကြိုးတို့ကို ဆွဲကာ လက်ျာလက်ဖြင့် နှင်တံကို ကိုင်ပြီးလျှင် သွားလိုရာခရီးဖြင့် သွားလိုရာအရပ်သို့ ရှေးရှုလည်း မောင်းနှင်နိုင်ရာ၏။ ပြန်လှည့်၍လည်း မောင်းနှင်နိုင်ရာ၏။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူသာလျှင် ယောဂါဝစရဟန်းသည် အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့် မွန်မြတ်သော သမ္မာသမာဓိကို ဤသို့ ပွားများသည်- ရှိသော်၊ ဤသို့ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်သည်ရှိသော်၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ မျက်မှောက်ပြုအပ်သည့် တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ မျက်မှောက်ပြုရန် စိတ်ကို ရှေးရှုညွတ်စေ၏။ (ရှေးရှေးဘဝက အဘိညာဏ်ရရှိဖို့ရန် ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီအကြောင်းတရားနှင့် ယခုဘဝဝယ် အဘိညာဏ်၏ အခြေခံ ဈာန်စသော) အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှား ရှိလတ်သော် (အဘိညာဏ်ကို ရရှိသည်ဟု) ထိုထိုအရာ၌ပင် သက်သေပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၏။

ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဏ်

“ငါသည် များပြားသော တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်းကို ခံစားလို၏။ တစ်ယောက်တည်း ဖြစ်လျက်လည်း အများဖြစ်လို၏။ အများဖြစ်လျက်လည်း တစ်ယောက်တည်း ဖြစ်လို၏။ ကိုယ်ထင်ရှား ဖြစ်စေလို၏။ ကိုယ်ပျောက်စေလို၏။ နံရံတစ်ဖက် တံတိုင်းတစ်ဖက် တောင်တစ်ဖက်သို့ မထိမငြိဘဲ ကောင်းကင်၌ကဲ့သို့ သွားလို၏။ မြေ၌လည်း ငုတ်ခြင်း ပေါ်ခြင်းကို ရေ၌ကဲ့သို့ ပြုလို၏။ ရေ၌လည်း မကွဲစေဘဲ မြေ၌ကဲ့သို့ သွားလို၏။ ကောင်းကင်၌လည်း ထက်ဝယ် ဖွဲ့ခွေလျက် အတောင်ရှိသော ငှက်ကဲ့သို့ သွားလို၏။ ဤသို့ တန်ခိုးအာနုဘော်ကြီးကုန်သော ဤ လ-နေတို့ကိုလည်း လက်ဖြင့် သုံးသပ်လို၏။ ဆုပ်ကိုင်လို၏။ ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင်လည်း မိမိကိုယ်ကို (စိတ်)အလိုအတိုင်း ဖြစ်စေလို၏”ဟု ထိုသူသည် အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့မူ (ရှေးရှေးဘဝက ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဏ်ရရှိဖို့ရန် ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီအကြောင်းတရားနှင့် ယခုဘဝဝယ် ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဏ်၏ အခြေခံ ဈာန်စသော) အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် ထိုထို အလိုရှိရာ၌ပင် (ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဏ်ကို ရရှိသည်ဟု) သက်သေပြုထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏။

ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဏ်

“(ငါသည်) အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော လူတို့၏ အကြားကို လွန်သော နတ်နားနှင့်တူသော နား = ‘ဒိဗ္ဗသောတ’ဖြင့် နတ်၌လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ လူ၌လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေးသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ နီးသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော နှစ်မျိုးသော အသံတို့ကို ကြားလို၏”ဟု ထိုသူသည် အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့မူ (ရှေးရှေးဘဝက ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဏ် ရရှိဖို့ရန် ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီအကြောင်းတရားနှင့် ယခုဘဝဝယ် ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဏ်၏ အခြေခံ ဈာန်စသော) အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် ထိုထိုအလိုရှိရာ၌ပင် (ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဏ်ကို ရရှိသည်ဟု) သက်သေပြုထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၏။

ပရမီတ္ထဝိဇာနန အဘိညာဏ်

“(ငါသည်) တစ်ပါးသော သတ္တဝါ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ်ကို (မိမိ)စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိလို၏။

- ၁။ စွဲမက်ခြင်း ‘ရာဂ’နှင့် တကွသော စိတ်ကိုလည်း “စွဲမက်ခြင်း ‘ရာဂ’နှင့်- တကွသော စိတ်”^{၄၁}ဟု သိလို၏။
- ၂။ စွဲမက်ခြင်း ‘ရာဂ’ ကင်းသော စိတ်ကိုလည်း “စွဲမက်ခြင်း ‘ရာဂ’ကင်းသော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၃။ အမျက်ထွက်ခြင်း ‘ဒေါသ’နှင့်တကွသော စိတ်ကိုလည်း “အမျက်- ထွက်ခြင်း ‘ဒေါသ’နှင့်တကွသော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၄။ အမျက်ထွက်ခြင်း ‘ဒေါသ’ကင်းသော စိတ်ကိုလည်း “အမျက်ထွက်ခြင်း ‘ဒေါသ’ကင်းသော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၅။ တွေဝေခြင်း ‘မောဟ’နှင့်တကွသော စိတ်ကိုလည်း “တွေဝေခြင်း ‘မောဟ’နှင့် တကွသော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၆။ တွေဝေခြင်း ‘မောဟ’ကင်းသော စိတ်ကိုလည်း “တွေဝေခြင်း‘မောဟ’ ကင်းသော စိတ်”ဟု သိလို၏။

^{၄၁} (၁) လောဘမူစိတ် (၈)မျိုးကား ရာဂနှင့်တကွသော စိတ်တည်း။ (၂) လောကီ- ကုသိုလ်စိတ်, လောကီဝိပါက်စိတ်, ကြိယာစိတ်တို့ကား ရာဂကင်းသော စိတ်တို့တည်း။ (၃) ဒေါသမူစိတ် ၂-မျိုးကား အမျက်ထွက်ခြင်း ‘ဒေါသ’နှင့် တကွသော စိတ်တည်း။ (၄) လောကီကုသိုလ်စိတ်, လောကီဝိပါက်စိတ်, ကြိယာစိတ်တို့ကား ဒေါသကင်းသော စိတ်တို့တည်း။ (၅) မောဟမူစိတ် ၂-မျိုးကား “တွေဝေခြင်း ‘မောဟ’နှင့် တကွသော စိတ်”တည်း။ (တစ်နည်း) အကုသိုလ်စိတ်အားလုံးကား မောဟနှင့် အမြဲ ယှဉ်တွဲနေသည့်- အတွက် “တွေဝေခြင်း ‘မောဟ’နှင့် တကွသော စိတ်”တည်း။ (၆) လောကီကုသိုလ်စိတ်, လောကီဝိပါက်စိတ်, ကြိယာစိတ်တို့ကား မောဟကင်းသော စိတ်တို့တည်း။ (၇) စိတ် စေတသိက်တို့၏ ထိုင်းမှိုင်းမှု = ထိန+မိဒ္ဓနှင့်ယှဉ်သော အကုသိုလ်စိတ်တို့ကား “ကျူးသော စိတ်”တည်း။ ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ စိတ်ဝင်စားမှု သိပ်မရှိဘဲ တွန့်ဆုတ် တွန့်ဆုတ် ဖြစ်နေသော စိတ်တည်း။ (၈) စိတ်ပျံ့လွင့်မှု = ဥဒ္ဓစ္စနှင့်ယှဉ်သော အကုသိုလ်စိတ်ကား “ပျံ့လွင့်သော စိတ်”တည်း။

- ၇။ ကျုံ့သော စိတ်ကိုလည်း “ကျုံ့သော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၈။ ပျံ့လွင့်သော စိတ်ကိုလည်း “ပျံ့လွင့်သော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၉။ မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော ‘မဟဂ္ဂုတ်စိတ်’ကိုလည်း “မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော ‘မဟဂ္ဂုတ်စိတ်’”^{၄၆}ဟု သိလို၏။
- ၁၀။ မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်သော စိတ်ကိုလည်း “မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်သော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၁၁။ သာလွန်သော တရားရှိသော စိတ်ကိုလည်း “သာလွန်သော တရားရှိသော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၁၂။ သာလွန်သော တရားမရှိသော စိတ်ကိုလည်း “သာလွန်သော တရားမရှိသော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၁၃။ တည်ကြည်သော စိတ်ကိုလည်း “တည်ကြည်သော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၁၄။ မတည်ကြည်သော စိတ်ကိုလည်း “မတည်ကြည်သော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၁၅။ (ကိလေသာတို့မှ) လွတ်မြောက်သော စိတ်ကိုလည်း “လွတ်မြောက်သော စိတ်”ဟု သိလို၏။
- ၁၆။ မလွတ်မြောက်သော စိတ်ကိုလည်း ‘မလွတ်မြောက်သော စိတ်’ဟု သိလို၏ - ဟု

ထိုသူသည် အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့မူ (ရှေးရှေးဘဝက ပရစိတ္တဝိဇာနန အဘိညာဏ်ရရှိဖို့ရန် ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီအကြောင်းတရားနှင့် ယခုဘဝဝယ် ပရစိတ္တဝိဇာနနအဘိညာဏ်၏ အခြေခံ ဈာန်စသော) အကြောင်း-

^{၄၆} (၉) ရူပါဝစရစိတ် အရူပါဝစရစိတ်တို့ကား “မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော ‘မဟဂ္ဂုတ်စိတ်’တည်း။ (၁၀) ကာမာဝစရစိတ်ကား အမဟဂ္ဂုတ်စိတ် = “မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်သော စိတ်တည်း။ (၁၁) ကာမာဝစရစိတ်တို့ကား “မိမိထက် သာလွန်သော တရားရှိသော စိတ် = ‘သာလွန်သော စိတ်’”တို့တည်း။ (၁၂) ရူပါဝစရစိတ် အရူပါဝစရစိတ်တို့ကား “မိမိထက် သာလွန်သော တရား မရှိသော စိတ် = အနုတ္တရစိတ်”တို့တည်း။ (၁၃) ဥပစာရသမာဓိ၏အနီးဥပစာ၌ ဖြစ်သော သမာဓိနှင့် အပ္ပနာဈာန်သမာဓိတို့နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကား “တည်ကြည်သော စိတ်”တည်း။ (၁၄) ယင်း သမာဓိနစ်မျိုးကင်းသော စိတ်ကား “မတည်ကြည်သော စိတ်”တည်း။ (၁၅) ဈာန်၏ အနီးအပါး၌ဖြစ်သော ဉာဏရသမာဓိ၊ ပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော

တရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် ထိုထိုအလိုရှိရာ၌ပင် (ပရစိတ္တဝိဇာနန အဘိညာဏ်ကို ရရှိသည်ဟု) သက်သေပြုထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၏။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဏ်

(ငါသည်) “များပြားသော ရှေး၌ နေဖူးသည့် ဘဝကို အောက်မေ့လို၏။
ဤသည်ကား အဘယ်နည်း . . .

တစ်ဘဝကိုလည်းကောင်း၊ နှစ်ဘဝကိုလည်းကောင်း၊ သုံးဘဝကို-
လည်းကောင်း၊ လေးဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ငါးဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊
ဆယ်ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝနှစ်ဆယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝသုံး-
ဆယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝလေးဆယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝငါးဆယ်-
တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝတစ်ရာကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝတစ်ထောင်ကိုလည်း
ကောင်း၊ ဘဝတစ်သိန်းကိုလည်းကောင်း၊ များပြားသော ပျက်ကပ်တို့ကိုလည်း
ကောင်း၊ များပြားသော ဖြစ်ကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ များပြားသော ပျက်ကပ်
ဖြစ်ကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း ဤမည်သော ဘဝ၌ (ငါသည်) ‘ဤသို့သော
အမည်၊ ဤသို့သော အမျိုးအနွယ်၊ ဤသို့သော ရုပ်အဆင်း၊ ဤသို့သော
အစာအာဟာရ၊ ဤသို့သော ချမ်းသာဆင်းရဲခံစားခြင်း၊ ဤသို့သော အသက်
အပိုင်းအခြား ရှိခဲ့၏။ ထို (ငါသည်) ထိုဘဝမှ သေခဲ့၍ ဤမည်သော ဘဝ၌
ဖြစ်ပြန်၏။ ထိုဘဝ၌လည်း ဤသို့သော အမည်၊ ဤသို့သော အမျိုးအနွယ်၊
ဤသို့သော ရုပ်အဆင်း၊ ဤသို့သော အစာအာဟာရ၊ ဤသို့သော ချမ်းသာ
ဆင်းရဲခံစားခြင်း၊ ဤသို့သော အသက်အပိုင်းအခြား ရှိခဲ့၏။ ထို (ငါသည်)
ထိုဘဝမှ သေခဲ့၍ ဤဘဝ၌ ဖြစ်ပြန်၏’ဟု ဤသို့ အခြင်းအရာနှင့်တကွ
အဖြစ်သနစ်နှင့်တကွ များပြားသော ရှေး၌ ဖြစ်ဖူးသည်ကို အောက်မေ့လို၏”ဟု
ထိုသူသည် အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့မူ (ရှေးရှေးဘဝက ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ-

ဝိပဿနာသမာဓိ – ဤသမာဓိနှစ်မျိုးတို့ကား ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်ခွာ-
ထားနိုင်၏။ တဒင်္ဂပဟာန်တည်း။ အပ္ပနာဈာန်သမာဓိကား ကိလေသာတို့ကို အချိန်-
ခပ်ကြာကြာ တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ပယ်ခွာထားနိုင်၏။ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်တည်း။
ယင်းကဲ့သို့ ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာထားနိုင်သည့် ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာဈာန်သမာဓိ၊
ဝိပဿနာသမာဓိ တစ်ခုခုနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကား “ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်

အဘိညာဏ်ရရှိဖို့ရန် ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီအကြောင်းတရားနှင့် ယခု ဘဝ-
ဝယ် အဘိညာဏ်၏ အခြေခံ ဈာန်စသော) အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှား
ရှိလတ်သော် (ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဏ်ကို ရရှိသည်ဟု) ထိုထို-
အရာ၌ပင် သက်သေပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၏။

ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ်

(ငါသည်) “အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော လူတို့၏ မျက်စိထက် သာ-
လွန်သော နတ်မျက်စိနှင့်တူသော မျက်စိ = ‘ဒိဗ္ဗစက္ခု’ဖြင့် သေဆဲ သတ္တဝါ၊
ဖြစ်ဆဲ သတ္တဝါ၊ ယုတ်သော သတ္တဝါ၊ မြတ်သော သတ္တဝါ၊ အဆင်းလှသော
သတ္တဝါ၊ အဆင်းမလှသော သတ္တဝါ၊ ကောင်းသော လားရာဂတိရှိသော
သတ္တဝါ၊ မကောင်းသော လားရာဂတိရှိသော သတ္တဝါတို့ကို မြင်လို၏။
ကံအလျောက်ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့ကို သိလို၏။ ‘အချင်းတို့ . . . ဤ
သတ္တဝါတို့သည် ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက် မနောဒုစရိုက်တို့နှင့် ပြည့်စုံကုန်၏။
အရိယာတို့ကို စွပ်စွဲကုန်၏။ မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူဝါဒ ရှိကုန်၏။
မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူဝါဒဖြင့် ပြုစုပျိုးထောင်ထားသော ကံတရား
ထင်ရှားရှိကုန်၏။ ထို (သတ္တဝါ)တို့သည် ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ
နောက်ကာလ၌ ချမ်းသာကင်းသော မကောင်းသော လားရာ ပျက်စီး၍
ကျရောက်ရာဖြစ်သော ငရဲသို့ ရောက်ကုန်၏။

အချင်းတို့ . . . ဤသတ္တဝါတို့သည်ကား ကာယသုစရိုက်၊ ဝစီသုစရိုက်၊
မနောသုစရိုက်တို့နှင့် ပြည့်စုံကုန်၏။ အရိယာတို့ကို မစွပ်စွဲကုန်၊ မှန်ကန်သော
သမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူရှိကုန်၏။ မှန်ကန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိအယူဖြင့် ပြုစုပျိုးထောင်-
ထားသော ကံတရား ရှိကုန်၏။ ထို (သတ္တဝါ)တို့သည် ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီး၍
သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ ကောင်းသော လားရာဂတိ နတ်ပြည်
နတ်လောကသို့ ရောက်ကုန်၏။’

သောစိတ်”တည်း။ ယင်းသမာဓိတစ်ခုခုမှ ကင်းသောစိတ်ကား “ကိလေသာတို့မှ
မလွတ်မြောက်သောစိတ်”တည်း။ (၁၆) ယင်းသမာဓိနှစ်မျိုးတို့နှင့် ကင်းသော စိတ်ကား
“မလွတ်မြောက်သော စိတ်”တည်း။ ဤ၌ လောကုတ္တရာစိတ်တို့ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏
အရှုခံအာရုံများ မဟုတ်ကြသောကြောင့် ဤအထက်ပါ အုပ်စုအားလုံးတို့၌ မပါဝင်ကြပေ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၅၅-၂၅၆။)

ဤသို့လျှင် အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော လူတို့၏ မျက်စိထက် သာလွန်သော နတ်မျက်စိနှင့်တူသော မျက်စိ = ‘ဒိဗ္ဗစက္ခု’ဖြင့် သေဆဲသတ္တဝါ၊ ဖြစ်ဆဲသတ္တဝါ၊ ယုတ်သော သတ္တဝါ၊ မြတ်သော သတ္တဝါ၊ အဆင်းလှသော သတ္တဝါ၊ အဆင်းမလှသော သတ္တဝါ၊ ကောင်းသော လားရာဂတိရှိသော သတ္တဝါ၊ မကောင်းသော လားရာဂတိရှိသော သတ္တဝါတို့ကို မြင်လို၏၊ ကံအလျောက်ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့ကို သိလို၏”ဟု ထိုသူသည် အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့မူ (ရှေးရှေး ဘဝက ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ် ရရှိဖို့ရန် ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီ-အကြောင်းတရားနှင့် ယခုဘဝဝယ် အဘိညာဏ်၏ အခြေခံ ဈာန်စသော) အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ကို ရရှိသည်ဟု) ထိုထိုအရာ၌ပင် သက်သေပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၏။

အာသဝက္ခယဉာဏ်

“အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရား^{၁၇}မရှိသော စိတ်ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း = ‘အရဟတ္တဖိုလ် စေတောဝိမုတ္တိ’နှင့် ပညာဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း = ‘အရဟတ္တဖိုလ် ပညာဝိမုတ္တိ’ကို ယခုဘဝ၌ပင် ကိုယ်တိုင် ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြု-

^{၁၇} အာသဝေါတရား (၄)ပါး - (၁) ကာမာသဝ = ကာမဂုဏ်အာရုံနှင့် ကာမဘုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ကာမရာဂ၊ (၂) ဘဝိသဝ = ရူပ-အရူပဈာန်နှင့် ရူပ-အရူပဘုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဘဝရာဂ၊ (၃) ဒိဋ္ဌာသဝ = မှားယွင်းသော မိစ္ဆာအယူဝါဒ အမျိုးမျိုး၌ စွဲလမ်းယုံကြည်မှု မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ (၄) အဝိဇ္ဇာသဝ = သစ္စာလေးပါး အမှန်တရားကို မသိမှု၊ ယောက်ျားမိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါစသည်ဖြင့် အသိမှားမှု = မောဟ - ဤလေးမျိုးတို့ကား ကိလေသာအားလုံးတို့၏ ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ကြီး လေးဦးတို့ပင်ကည်း။ ဤလေးမျိုးတို့ကို - အာရုံ၏ အစွမ်းဖြင့် ဓမ္မအားဖြင့် အရိယမဂ်၏ ရှေးအဖို့၌ ကပ်လျက်ရှိသော ဂေါတြဘုသို့တိုင်အောင်၊ ဘုံအားဖြင့် အထက်ဘဝဂ်ဘုံသို့တိုင်အောင် ယိုစီးတတ်သောကြောင့် အာသဝေါတရားတို့ဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ (တစ်နည်း) အပေါက်ရှိနေကြသော ရေအိုးတို့၌ တည်ရှိကြသော ရေကဲ့သို့ ယိုစီးတတ်သောကြောင့်လည်း အာသဝေါတရားတို့ဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ (တစ်နည်း) အမြဲ ယိုစီးတတ်သော အနက်သဘောအားဖြင့် သံသရာဝဋ် ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ ယိုစီးတတ်သောကြောင့်လည်း အာသဝေါတရားတို့ဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၂၄။)

လျက် ရောက်၍ နေလို၏”ဟု ထိုသူသည် အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့မူ (ရှေးရှေး ဘဝက အာသဝက္ခယဉာဏ်ကို ရရှိဖို့ရန် ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီအကြောင်း- တရားနှင့် ယခုဘဝဝယ် အာသဝက္ခယဉာဏ်၏ အခြေခံ သမထ+ဝိပဿနာ- စသော) အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှား ရှိလတ်သော် (အာသဝက္ခယဉာဏ် ကို ရရှိသည်ဟု) ထိုထိုအရာ၌ပင် သက်သေပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၏ဟု ဘုရားရှင်က မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။^{၄၈}

အရဟတ္တဖိုလ်ပန်းကို ဆင်မြန်းလိုသူများ

ဤတွင် သမာဓိထူထောင်မှုကို ရွံရှာစက်ဆုပ်ကြကုန်သော အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့က ‘အဘိညာဏ်ကို ရရှိပါမှ အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိနိုင်မှာလား’ဟု မေးမြန်းတတ်ကြ၏။ ဤသို့ကား မဆိုလိုပါ။ သို့သော် ကောင်းသော စနစ်တစ်ခုကိုကား တင်ပြလိုပေသည်။ မဟာကရုဏာတော်ရှင် မြတ်စွာဘုရားသခင် ကိုယ်တော်တိုင်က သာသနာဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ကာ ရှင်ရဟန်းပြုလာကြကုန်သော အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသမီးတို့ ဤ ယခုပစ္စုပ္ပန် မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ရရှိခံစားနိုင်ကြသည့် အကျိုးတရားများကို ဒါယကာတော် အဇာတသတ်အား ရှင်းလင်းဟောကြားတော်မူသောအခါ အရဟတ္တဖိုလ်ပန်းကို ဆင်မြန်းခြင်းကို အထွဋ်တပ်တော်မူကာ **သာမညဗလ သုတ္တန်** တရားဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူရာဝယ် . . . အရဟတ္တ- ဖိုလ်ပန်း ဆင်မြန်းသည့် အပိုင်းတွင် ကောင်းသော စနစ်တစ်ခုကို ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။

“ထိုယောဂါဝစရဟန်းသည် ဤသို့လျှင် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိဖြင့် တည်ကြည်သော စိတ်ဓာတ်ရှိလတ်သော်, (တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည် ဖြစ်စေ- အပ်သော သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် စတုတ္ထဈာန်စိတ်- သည်) ဖြူစင်လတ်သော်, (စတုတ္ထဈာန်သမာဓိစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကြကုန်သော မွန်မြတ်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့၏ အရောင်အလင်းဖြင့်) ပြုံးပြုံးပြက် အရောင်တလက်လက် တောက်ပလတ်သော်, (ရာဂစသည်တို့ ဖြစ်လောက်-

^{၄၈} အံ၊ ၂၊ ၂၀-၂၄။

သည့် သုခဝေဒနာစသော အကြောင်းတရားတို့ ကင်းခြင်းကြောင့်) ရာဂ-
စသော ကိလေသာအညစ်အကြေးကင်းလတ်သော်၊ (ရာဂစသော ကိလေသာ
အညစ်အကြေးကင်းသဖြင့်) စိတ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သည့် = ဥပက္ကိလေသ-
အညစ်အကြေးကင်းလတ်သော်၊ (ဝသီဘော်ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် ပွားများ-
ထားပြီးသည့်အတွက်ကြောင့်) နူးညံ့သည်ဖြစ်လတ်သော်၊ (နူးညံ့သောကြောင့်-
ပင်လျှင် ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌) အခန့်သင့်ဖြစ်လတ်သော်၊ တည်တံ့လတ်-
သော်၊ မတုန်မလှုပ်ခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ရာ
အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အလို့ငှာ စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ယူ၏၊ ရှေးရှုညွတ်စေ၏။

ထိုရဟန်းသည် . . .

၁။ “ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား
သိ၏။

၂။ “ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်း-
မှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

၃။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓအရိယသစ္စာတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ
ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

၄။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓ = နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်ဖြစ်-
သည့် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

၁။ “ဤသည်တို့ကား အာသဝေါတရားတို့တည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲ
ပြားပြား သိ၏။

၂။ “ဤကား အာသဝေါတရားတို့ ဖြစ်ကြောင်း = သမုဒယတည်း”ဟု ဟုတ်-
တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

၃။ “ဤကား အာသဝေါတရားတို့၏ ချုပ်ရာ = နိရောဓတည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်း-
မှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

၄။ “ဤကား အာသဝေါတရားတို့၏ ချုပ်ရာ နိရောဓ = နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်-
ကြောင်းကျင့်စဉ်တည်း”ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

ဤသို့ သိသော၊ ဤသို့ မြင်သော ထိုယောဂါဝစရဟန်း၏ (ဝိပဿနာ-
ဉာဏ်၏ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်)စိတ်သည် ကာမာသဝ-
မှလည်း လွတ်မြောက်သွား၏။ စိတ်သည် ဘဝါသဝမှလည်း လွတ်မြောက်-
သွား၏။ စိတ်သည် အဝိဇ္ဇာသဝမှလည်း လွတ်မြောက်သွား၏။ လွတ်မြောက်-
သည်ရှိသော် (= အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်လတ်သော်) ငါသည်
ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ရပေပြီဟု (ဆင်ခြင်တတ်သော = ပစ္စဝေက္ခဏ)
ဉာဏ်အမြင်သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

“ငါ့အား ပဋိသန္ဓေတည်နေရမှု = ဇာတိတရားသည် ကုန်ဆုံးခဲ့လေပြီ။
(အရိယမဂ်တည်းဟူသော) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ = မွန်မြတ်သော အရိယမဂ်
ကျင့်စဉ်ကို ကျင့်သုံး၍ ပြီးလေပြီ။ သာသနာတော်၌ ယောဂါဝစရဟန်းတို့
ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့် (အရိယမဂ်ဉာဏ် တစ်ပါးတစ်ပါး၌ . . . ဒုက္ခသစ္စာကို
ပိုင်းခြားသိခြင်း၊ သမုဒယသစ္စာကို ပယ်ခြင်း၊ ဒုက္ခချုပ်ရာ = နိရောဓသစ္စာကို
မျက်မှောက်ပြုခြင်း၊ မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားများခြင်းတည်းဟူသော ကိစ္စလေးမျိုးစီ
ရှိကြသဖြင့် လေးပါးကုန်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့၌ ၁၆-မျိုးသော) အရိယ-
မဂ်ကိစ္စကို ပြုလုပ်၍ ပြီးခဲ့လေပြီ။ ဤမဂ်ကိစ္စအလို့ငှာ နောက်ထပ်တစ်ဖန်
ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်သည် မရှိတော့ပြီဟု ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။^{၄၉}

^{၄၉} “သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ အနင်္ဂဏေ ဝိဂတူ-
ပက္ကိလေသေ မုဒုဘူတေ ကမ္မနိယေ ဌိတေ အာနေဉ္စပုတ္တေ အာသဝါနံ ခယဉာဏာယ
စိတ္တံ အဘိနိဟရတိ အဘိနိန္ဒာမေတိ။ သော ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။
အယံ ဒုက္ခသမုဒယောတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ အယံ ဒုက္ခနိရောဓောတိ ယထာဘူတံ
ပဇာနာတိ။ အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ ဣမေ
အာသဝါတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ အယံ အာသဝသမုဒယောတိ ယထာဘူတံ
ပဇာနာတိ။ အယံ အာသဝနိရောဓောတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ အယံ အာသဝ-
နိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ တဿ ဧဝံ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော
ကာမာသဝါပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ။ ဘဝါသဝါပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ။ အဝိဇ္ဇာသဝါပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ။
‘ဝိမုတ္တသ္မိ’ ဝိမုတ္တမိ’တိ ဉာဏံ ဟောတိ။ ‘ဒိဏာ ဇာတိ၊ ဝုသိတံ ဗြဟ္မစရိယံ၊ ကတံ
ကရဏီယံ၊ နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာ’တိ ပဇာနာတိ။ (ဒီ၊ ၁၊ ၇၉။)

ဤအထက်ပါ သာမညဖလသုတ္တန်တွင် အရဟတ္တဖိုလ်ပန်းကို ဆင်မြန်းပန်ဆင်လိုကြကုန်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သစ္စာလေးပါးကို သိအောင် မကြိုးစားမီ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို ကြိုးစားအားထုတ်ရန် တိုက်တွန်းတော်မူလိုသည့်အတွက် စတုတ္ထဈာန်ကို ဂုဏ်တင်ကာ ချီးမွမ်းထားတော်မူ၏။

ထိုကဲ့သို့ စတုတ္ထဈာန်ကို ဂုဏ်တင်ကာ ချီးမွမ်းထားတော်မူသော သုတ္တန်တို့ကား ပိဋကပါဠိတော်တစ်လျှောက်တွင် များစွာပင် လာရှိပေသည်။

အကြောင်းမှာ ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိနှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဉာဏ်ပြဓာန်းသော စတုတ္ထဈာန်သမာဓိစိတ်ကြောင့် တစ်ကိုယ်လုံး အနံ့အပြား ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော မွန်မြတ်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော ရူပါရုံတို့၏ အရောင်အလင်းမှာ ပြိုးပြိုးပြက် တလက်လက် တောက်ပနေကြ၏။ တစ်ဖန် ထိုစိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ တည်ရှိသော တေဇောဓာတ် = ဥတုတိုင်းကလည်း ဥတုဇရုပ်ကလာပ်များစွာကို ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်စေရာ ယင်း ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့မှာ အဇ္ဈတ္တတွင်သာမက ဗဟိဒ္ဓာသို့ တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့ထွက်သွားကြ၏။ ယင်း စတုတ္ထဈာန်သမာဓိနှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ရှိသော ဉာဏ်၏ အာနုဘော်က ကြီးလျှင်ကြီးသလို ယင်းစိတ္တဇရုပ်ကလာပ် ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံတို့၏ အရောင်အလင်းမှာ ပို၍ ပို၍ တောက်ပသည်သာ ဖြစ်၏။ စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့၌ တည်ရှိကြသော ရူပါရုံတို့၏ အရောင်အလင်းမှာ အပြင်ဗဟိဒ္ဓာသို့တိုင်အောင် မပျံ့နှံ့နိုင်သော်လည်း ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံတို့၏ အရောင်အလင်းမှာ အဇ္ဈတ္တတွင်သာမက အပြင်ဗဟိဒ္ဓာလောကသို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့နိုင်သော စွမ်းအားရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အနီးမှ အဝေးသို့တိုင်အောင်လည်း ယင်း ဥတုဇရုပ်တို့၏ အရောင်အလင်းမှာ ပျံ့နှံ့ကာ ထွက်သွားနိုင်၏။ ထို ဉာဏ်အလင်းရောင်၏ အကူအညီဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိမြင်ရေးအတွက် ဝိပဿနာသို့ ကူးခဲ့သော် ရုပ်နာမ်များကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်၏။ ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်၏။ အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အနိစ္စသဘော၊ ဒုက္ခသဘော၊ အနတ္တသဘော-

တရားတို့ကိုလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်၏။ ဤကဲ့သို့သော အကြောင်းတရားများကြောင့် ဘုရားရှင်သည် သုတ္တန်တော်တော်ခပ်များများ၌ စတုတ္ထဈာန်ကို ဂုဏ်တင်ကာ ချီးမွမ်းတော်မူလေ့ရှိပေသည်။

ယောဂီအများစုတို့ကို သုတေသနပြုကြည့်ရာ၌ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ-တစ်ခုခုကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကဈာန်အဖြစ် သမာဓိထူထောင်ပြီးနောက် ဝိပဿနာသို့ ကူးခဲ့သော် လွယ်လွယ်ကူကူ ချောချောမောမောဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွားနိုင်သူများကိုလည်း တွေ့ရ၏။ သို့သော် ယောဂီအနည်းစုတို့၌ကား စတုတ္ထဈာန်တစ်ခုခုမျှဖြင့်သော်လည်း ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အခြေပါဒကဈာန်-အဖြစ် သမာဓိကို ထူထောင်ပြီးနောက် ဝိပဿနာသို့ ကူးရာ၌ အထူးသဖြင့် အတိတ်အကြောင်းတရားစသည့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ရှုကွက်တို့ကို ရှုရာ၌ အတိတ်-အကြောင်းတရားများကို ရှာဖွေလို့ လွယ်လွယ်ကူကူ မတွေ့နိုင်ဘဲ အခက်အခဲ များစွာနှင့် ရင်ဆိုင်နေကြရသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်ဖူး၏။ ထိုကဲ့သို့သော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ဘုရားရှင်က အထက်တွင် တင်ပြထားသော **ပဉ္စဂီကသုတ္တန်**၌ လာရှိသည့်အတိုင်း ဝိပဿနာသို့ မကူးမီ အဘိညာဏ်များကို အထူးသဖြင့် ရှေးဖြစ်ဟောင်း အောက်မေ့ဘွယ်ရာ ဇာတ်လမ်းကို ပြန်ပြောင်း-ကာ အမှတ်ရသည့် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဏ်နှင့် နတ်မျက်စိကဲ့သို့ အဝေးအနီး ရှိသမျှ ရူပါရုံအမျိုးမျိုးတို့ကို အထူးသဖြင့် ကံအားလျော်စွာ ထိုထိုဘုံဘဝသို့ လားရောက်ကြရသည့် သတ္တဝါတို့ကို သိမြင်သော ဒိဗ္ဗစက္ခု-အဘိညာဏ်တို့ကို လေ့ကျင့်ပြီးမှ ဝိပဿနာသို့ ကူးခဲ့သော် - ထိုအခါတွင် ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို ပြန်ရူပါကလည်း လွယ်လွယ်ကူကူ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တွေ့မြင်ကြသည့် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ် အချို့လည်း ရှိကြပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ရှုလိုခဲ့သော် အထက်တွင် ရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပထဝီကသိုဏ်းမှသည် ဩဒါတကသိုဏ်းသို့ တိုင်-အောင်သော ကသိုဏ်းရှစ်ပါး၊ ကသိုဏ်းတစ်ပါးတစ်ပါး၌ ဈာန်သမာပတ် ရှစ်ပါးစီကို တစ်ဆယ့်လေးမျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။

သုဒ္ဓဇိပဿနာယာနိကလမ်း

သမထယာနိက = သမထဈာန်ယာဉ်ရှိသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်-
သည်ကား ဝိပဿနာသို့ ကူးရာ၌ သမထပိုင်းကို လေ့ကျင့်ရာဝယ် ဈာန်အင်္ဂါ-
များကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူသည့် သိမ်းဆည်းတတ်သည့် အတွေ့အကြုံ-
ရှိထားပြီးဖြစ်သည့်အတွက် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းက အထူးသဖြင့် ဈာန်နာမ်တရား-
များက စတင် သိမ်းဆည်းလျှင်လည်း ရရှိနိုင်၏။ နာမ်တရားများကို စတင်
မသိမ်းဆည်းဘဲ ရုပ်တရားက စတင် သိမ်းဆည်းလျှင်လည်း ရရှိနိုင်၏။
အကယ်၍ သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်တရားကို စတင် သိမ်းဆည်းလို-
ခဲ့သော် **သုဒ္ဓဇိပဿနာယာနိက** = ဈာန်ယာဉ်မရှိဘဲ ဝိပဿနာယာဉ်
သက်သက်သာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ လိုက်နာပြုကျင့်ရမည်ဖြစ်ကြောင်းကို
ဝိသုဒ္ဓိပဋ္ဌာနကထာက ဤသို့ ညွှန်ကြားထားပေသည်။

“သုဒ္ဓဇိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာသို့
ကူးရာ၌ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းက စတင် ရှုပွားသိမ်းဆည်းလိုသည့် သမထယာနိက
ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သား ရှုပွား-
သည့် စတုဓာတုဝဂ္ဂတ္ထာန်ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဖွင့်ဆိုရေးသားထားခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း
ထိုထို ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူသည့် သိမ်းဆည်းသည့်
နည်းလမ်းတို့တွင် တစ်နည်းနည်းကို အဦးမူသဖြင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျဉ်း-
နည်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်နည်းအားဖြင့်-
သော်လည်းကောင်း ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ =
သိမ်းဆည်းပါ။”^{၁၀}

အကြောင်းပြချက်

“သမထပိုင်းဝယ် ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ရှိသော်လည်း ဝိပဿနာပိုင်း-
တွင်ကား ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ကမ္မဋ္ဌာန်းနှစ်မျိုးသာ ရှိပေသည်။

^{၁၀} သုဒ္ဓဇိပဿနာယာနိကော ပန အယမေဝ ဝါ သမထယာနိကော စတုဓာတုဝဂ္ဂတ္ထာနေ
ဂုဏ္ဏာနံ တေသံ တေသံ ဓာတုပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာနိနံ အညတရမုခဝသေန သင်္ခေပကော ဝါ
ဝိတ္ထာရတော ဝါ စတဿော ငာတုယော ပရိဂ္ဂဟာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၂။)

ရုပ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း = ရူပပရိဂ္ဂဟ၊ နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း = အရူပ-
ပရိဂ္ဂဟဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုပေသည်။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် ဘုရားရှင်သည်
ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုကွက်ကို ဟောကြားတော်မူလတ်သော် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်း
နှလုံးသွင်းနည်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်
နှလုံးသွင်းနည်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို ပိုင်းခြား-
မှတ်သားခြင်း = စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူ၍ ဓမ္မတာ-
ဖြစ်ပေသည်။”^{၁၁}

ဘုရားရှင်သည် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်းရှုပွားနည်းကို မဟာသတိ-
ပဋ္ဌာနသုတ္တန်^{၁၂}တွင် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်
ရှုပွားနည်းကို မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်^{၁၃} စသည်တို့တွင် ဟောကြားထား-
တော်မူခဲ့၏။ သို့အတွက် အဋ္ဌကထာက ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုကွက်နှင့် ပတ်သက်၍
ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်းနည်းနှင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်နည်းဟူသည့် နည်း-
နှစ်နည်းတို့ကိုသာ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်-
သည်လည်း ဘုရားရှင်ဟောကြားထားတော်မူခဲ့သည့် ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို
ရှုပွားသိမ်းဆည်းလိုပါက ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း
ကျင့်ခြင်းကသာလျှင် ပို၍ စိတ်ချရပေသည်။ ရုပ်တရားကိုကား ရှု၏။ ဓာတ်-
ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုကား မရှုခဲ့သော် ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့သည့်
ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို မိမိတို့၏ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်-
မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ရေးမှာ မိုးနှင့် မြေကြီးပမာ အလွန်အလွန်
ဝေးကွာလျက်သာ ရှိနေဦးမည် ဖြစ်ပေသည်။

^{၁၁} ဒုဝိဓဉ္စိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ရူပကမ္မဋ္ဌာနဉ္စ အရူပကမ္မဋ္ဌာနဉ္စ။ ရူပပရိဂ္ဂဟော အရူပပရိဂ္ဂ-
ဟောတိပိ ဧတဒေဝ ဝုစ္စတိ။ တတ္ထ ဘဂဝါ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေန္တော သင်္ခေပမနသိ-
ကာရဝသေန ဝါ ဝိတ္ထာရမနသိကာရဝသေန ဝါ စတုဓာတုဝဝတ္ထာနံ ကထေသိ။

(မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၈၀။)

^{၁၂} မ၊၁၊၇၃။

^{၁၃} မ၊၂၊၈၄-၈၈။

ဤဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်ကား ကမ္မဋ္ဌာန်း (၄၀)တို့တွင် ဥပစာရသမာဓိကို ရရှိအောင် ရွက်ဆောင်ပေးနိုင်သည့် ဥပစာရကမ္မဋ္ဌာန်းအမျိုးအစားတွင် ပါဝင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

“ဤသို့လျှင် ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ (= မာ၊ ကြမ်း၊ လေး၊ ပျော့၊ ချော၊ ပေါ့၊ ယိုစီး၊ ဖွဲ့စည်း၊ ပူ၊ အေး၊ ထောက်၊ တွန်း-ဟူသော) ကိုယ်ပိုင်သဘာဝ-လက္ခဏာ အသီးအသီးကို အာရုံယူ၍ သမာဓိကို ထူထောင်လျက်ရှိသော ထိုယောဂါဝစရဟန်းတော်၏ သန္တာန်၌ မကြာမြင့်မီ အချိန်ကာလအတွင်း-မှာပင်လျှင် ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင် သဘာဝလက္ခဏာ အထူး-အပြားကို သိမြင်အောင် မိမိ၏ အရောင်အလင်းကို ထွန်းလင်းပြတတ်သော ပညာဖြင့် သိမ်းဆည်းထားအပ်သော ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင် သဘာဝဓမ္မလက္ခဏာလျှင် အာရုံရှိသည့်အတွက်ကြောင့် နက်နဲရကား အပ္ပနာ ဈာန်သမာဓိသို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်ဘဲ ဥပစာရမျှသာ ဖြစ်သော ကာမာဝစရ သမာဓိတစ်မျိုးသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။”^{၁၄}

ဤကဲ့သို့သော ဥပစာရသမာဓိမျိုးကိုကား ရုပ်တရားကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ထိုးထွင်းသိမြင်ရေးအတွက် သို့မဟုတ် သစ္စာ-လေးပါးကို ထိုးထွင်းသိမြင်ရေးအတွက် အောက်ထစ်ဆုံး ပမာဏအားဖြင့် ထူထောင်ရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤကဲ့သို့သော သမာဓိကလည်း ဉာဏ်-အလင်းရောင်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုဉာဏ်အလင်းရောင်၏ အကူအညီဖြင့် ဝိပဿနာသို့ ကူးပါက အောင်အောင်မြင်မြင် ဝိပဿနာ-ရှုနိုင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အချို့တို့လည်း ရှိကြသည်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထင်ရှားသော သာဓကတစ်ခုမှာ သုသိမသုတ္တန်တွင် လာရှိသော သုက္ခ-ဝိပဿက ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့၏ ကျင့်ထုံးတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။^{၁၅}

^{၁၄} တဿေဝံ ဂါယမမာနဿ နစိရေနေဝ ဓာတုပ္ပဘေဒါဝဘာသနပညာပရိဂ္ဂဟိတော သဘာဝဓမ္မာရမ္မဏတ္တာ အပ္ပနံ အပ္ပတ္တော ဥပစာရမတ္တော သမာဓိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၄၇။)

^{၁၅} ပညာဝိမုတ္တာ ခေါ် မယံ၊ အာဝုလော သုသိမ။ (သံ၊ ၁၊ ၃၄၄။)

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်မှ ဤကဲ့သို့ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိသော ဥပစာရသမာဓိကား တကယ့် ဥပစာရသမာဓိ အစစ်မဟုတ်ပေ။ ဈာန်၏ အနီးအပါး၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ဈာန်နှင့်နီးကပ်နေသော သမာဓိကိုသာ ဥပစာရ- သမာဓိဟု ခေါ်ဆိုရကား ဤဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင် သဘာဝလက္ခဏာဟူသော ပရမတ်တရားလျှင် အာရုံရှိသည့်အတွက် နက်နဲရကား ဈာန်သမာဓိသို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်ဘဲ ဈာန်သမာဓိ အနီးအပါး၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော တကယ့် ဥပစာရသမာဓိအစစ်နှင့် သမာဓိဒီဂရီ စံချိန်ချင်း တူညီနေရကား ဤဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်မှ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိ- လာသော ဤသမာဓိကိုလည်း တင်စားကာ သဒိဿူပစာရအားဖြင့် ဥပစာရ- သမာဓိဟု အဋ္ဌကထာက ခေါ်ဆိုထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။^{၂၆}

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ရူပွားသိမ်းဆည်းနည်း (၃) နည်း

တစ်ဖန် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းလိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုထားပြီးဖြစ်ရမည်။ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုပြီးသော- အခါမှ၊ ရုပ်ပရမတ်တရားတွေကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ရူပွားသိမ်းဆည်းပြီးပါမှ နာမ်တရားကို ပြောင်းရှုရမည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ရုပ်ပရမတ်တရားတွေကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်

^{၂၆} ဓာတုပ္ပဘေဒါဝဘာသနုပညာပရိဂ္ဂဟိတောတိ ပထဝီအာဒိနံ ဓာတုနံ သဘာဝ- လက္ခဏာဝဘာသနေန အဝဘာသနကိစ္စာယ ဘာဝနာပညာယ အာဒိမဇ္ဈပရိယော- သာနေသု အဝိဇဟနေန သဗ္ဗတော ဂဟိတော မဟဂ္ဂတဘာဝံ အပ္ပတ္တတာယ ဥပစာရ- မတ္တော သိခါပ္ပတ္တော ကာမာဝစရသမာဓိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဥပစာရသမာဓိတိ စ ရဋ္ဌိဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အပ္ပနံ ဟိ ဥပေစ္စ စာရီ သမာဓိ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာ စေတ္ထ နတ္ထိ။ တာဒိသဿ ပန သမာဓိဿ သမာနလက္ခဏတာယ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ကဿှာ ပနေတ္ထ အပ္ပနာ န ဟောတီတိ? တတ္ထ ကာရဏမာဟ “သဘာဝဓမ္မာရမ္မဏတ္တာ”တိ။ သဘာဝဓမ္မေ ဟိ တဿ ဂမ္ဘီရဘာဝတော အသတိ ဘာဝနာဝိသေသေ အပ္ပနာဈာနံ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ လောကုတ္တရံ ပန ဈာနံ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝနာနုက္ကမဝသေန၊ အာရုံပုံ အာရမ္မဏာ- တိက္ကမဘာဝနာဝသေန အပ္ပနာပုတ္တံ ဟောတီတိ မရဏာနုဿတိနိဒ္ဒေသေ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ စာပိုဒ်-၁၇၇။) ဝုတ္တောဝါယမတ္တော။ (မဟာဋီ၊ ၁၊ ၄၃၆။)

ထွင်းဖောက်မသိမမြင်သေးဘဲ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပါက နာမ်တရားများကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ထိုးထွင်း သိနိုင်မည်ကား မဟုတ်ပေ။ ထို့အခါတွင် “မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက်အတွင်းမှာ ကုဋေတစ်သိန်းမက ဖြစ်ပြီး ပျက်နေကြသည့် ဒီနာမ်တရားတွေကို ဘယ်လိုလုပ်ရှုမလဲ”ဟု ဘုရားရှင်ဟောကြားထားတော်မူခဲ့သည့် နာမ်တရားများကို ကုဋေတစ်သိန်းနှင့် ကိုင်ပေါက်သည့် အုပ်စုတွင် အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည်လည်း ပါဝင်ကောင်း ပါဝင်နေပေမည်။

အကြောင်းကား နာမ်တရားတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်တို့ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းပြီးမှ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီးမှ နာမ်တရားများကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရသော ရှေးထုံးဟောင်း ဥပဒေသကြီးတစ်ရပ်ကို အနုပဒသုတ္တန်တွင် အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးက ချမှတ်ပေးသနားသွားတော်မူသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။^{၁၇}

တစ်ဖန် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရာ သိမ်းဆည်းရာ၌ (၁) ဖဿကစ၍ သိမ်းဆည်းသောနည်း၊ (၂) ဝေဒနာက စ၍ သိမ်းဆည်းသောနည်း၊ (၃) အသိစိတ်ဝိညာဏ်က စ၍ သိမ်းဆည်းသောနည်း-ဟု နည်းသုံးနည်း ရှိပေသည်။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ ဖဿတစ်ခုတည်း/ဝေဒနာတစ်ခုတည်း/အသိစိတ်ဝိညာဏ်တစ်ခုတည်းကိုသာ သိမ်းဆည်းရသည် မဟုတ်။ ယင်းတို့နှင့် စိတ္တက္ခဏာတိုင်းဝယ် အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြသည့် ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ်တည်းဟူသော ဖဿလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော ဖဿပဉ္စမကတရားတို့ ဦးဆောင်နေကြသည့် ယှဉ်ဘက် စိတ်စေတသိက်အားလုံးကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရ သိမ်းဆည်းရှုပွားရမည် ဖြစ်ပေသည်။

^{၁၇} ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ ပရိဂ္ဂဟိတတာယ။ ထေရေန ဟိ ဝတ္ထု စေဝ အာရမ္မဏဉ္စ ပရိဂ္ဂဟိတံ၊ တေနဿ တေသံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပါဒံ အာဝဇ္ဇန္တဿ ဥပ္ပါဒေါ ပါကဋော ဟောတိ၊ ဌာနံ အာဝဇ္ဇန္တဿ ဌာနံ ပါကဋံ ဟောတိ၊ ဘေဒံ အာဝဇ္ဇန္တဿ ဘေဒေါ ပါကဋော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဝိဒိတာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝိဒိတာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ ဝိဒိတာ အဗ္ဘတ္တံ ဂစ္ဆန္တိ”တိ။ (မ၊ဌ၊၄၊၆၀။)

ဤအရာတွင် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်ဋီကာက ဤသို့ ရှင်းလင်း-
ဖွင့်ဆိုထားပေသည် - “အဋ္ဌကထာက ဖဿပဉ္စမကတရားတို့ကိုပင်လျှင်
သိမ်းဆည်းရူပွားရန် ဖွင့်ဆိုထားခဲ့၏။ အကြောင်းမှာ နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည်
ထိုဖဿပဉ္စမကတရား ငါးမျိုး၌ပင် အကျုံးဝင်နေသောကြောင့် ဖြစ်၏။
ဖဿပဉ္စမကတရားငါးပါးကို ယူ၍ ဖွင့်ဆိုလိုက်လျှင် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးလုံးကို
ယူပြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းမှာ ဖဿပဉ္စမကတရားငါးပါးတို့မှာ စိတ်-
အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံနေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုဖဿပဉ္စမကတရား
ငါးပါးတို့တွင် ဖဿနှင့် စေတနာကို ယူလိုက်လျှင် သင်္ခါရက္ခန္ဓာတရားစုတွင်
စေတနာပြဓာန်းသောကြောင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာစာရင်းဝင် တရားအားလုံးကို ယူပြီး
ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာဝိဘုဉ်း-
ပါဠိတော် သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းဝယ် ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊
ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့ကို သရုပ်ထုတ်ကာ ဟောကြားထားတော်မူသော်လည်း
သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ဝေဖန်ဟောကြားတော်မူရာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာဝိဘုဉ်း၌ “စက္ခု-
သမ္ပဿဇာ စေတနာ” စသည်ဖြင့် စေတနာတစ်ခုတည်းကိုသာလျှင် ဝေဖန်-
ဟောကြားသွားတော်မူသော ထုံးဟောင်းတစ်ရပ်လည်း ထင်ရှားရှိနေ-
ပေသည်။ ထိုထုံးဟောင်းကို ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်ကာ အဋ္ဌကထာက ဖဿ-
ပဉ္စမကတရားတို့ကိုသာ ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။”

ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကအောက်ပါအတိုင်း သတိပေးထား-
ပေသည်။

“ရုပ်တရားကို ကောင်းမွန်စင်ကြယ်စွာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီး သိမ်း-
ဆည်းပြီးနောက် ယောဂါဝစရရဟန်းတော်၏ အသိဉာဏ်၌သာလျှင် နာမ်-

၁” တတ္ထ ဖဿပဉ္စမကေယေဝါတိ အဝဓာရဏံ တဒန္တောဂဓတ္တာ တဂ္ဂဟဏေနေဝ
ဂဟိတတ္တာ စတုန္တံ အရူပက္ခန္ဓာနံ။ ဖဿပဉ္စမကဂ္ဂဟဏဉ္စိ တဿ သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒ-
သာဓာရဏဘာဝတော၊ တတ္ထ စ ဖဿစေတနာဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗသင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မသင်္ဂဟော
စေတနာပဓာနတ္တာ တေသံ။ တထာ ဟိ သုတ္တန္တဘာဇနီယေ သင်္ခါရက္ခန္ဓာဝိဘင်္ဂေ (ဝိဘ၊ ၁၂)
“စက္ခုသမ္ပဿဇာ စေတနာ”တိအာဒိနာ စေတနာဝ ဝိဘတ္တာ၊ ဣတရေ ပန ခန္ဓာ
သရူပေနေဝ ဂဟိတာ။ (မ၊ ဋီ၊ ၁၊ ၃၇၀။)

၇၆ ❖ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

တရားတို့သည် – ဖဿက စတင်ကာ သိမ်းဆည်းရသောနည်း၊ ဝေဒနာက စတင်ကာ သိမ်းဆည်းရသောနည်း၊ အသိစိတ်ဝိညာဏ်က စတင်ကာ သိမ်းဆည်းရသောနည်းဟူသော သုံးမျိုးကုန်သော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ထင်ရှားလာကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ကောင်းမွန်စင်ကြယ်စွာ ရုပ်တရားကို သိမ်းဆည်းထားပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်သာလျှင် နာမ်တရား သိမ်းဆည်းခြင်း လုပ်ငန်းရပ်ကို ကြိုးစားအားထုတ်ထိုက်၏။ ရုပ်တရားကို ကောင်းမွန်စင်ကြယ်စွာ မသိမ်းဆည်းရသေးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နာမ်တရားသိမ်းဆည်းခြင်း လုပ်ငန်းရပ်ကို မကြိုးစားသင့်ပေ။ အကယ်၍ ရုပ်တရားတစ်လုံးလောက် အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားလာရုံမျှဖြင့် သို့မဟုတ် ရုပ်တရားနှစ်လုံးလောက် အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားလာရုံမျှဖြင့် နာမ်တရားကို ပြောင်းရွှေ့ကာ သိမ်းဆည်းခြင်း လုပ်ငန်းရပ်ကို ကြိုးစားအားထုတ်မိပါက ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးတတ်၏။ ပထဝီကသိုဏ်းဘာဝနာခန်း၌ ဖွင့်ဆိုရေးသားထားခဲ့သည့် တောင်၌ ကျက်စားသော၊ ကျက်စားရာ စားကျက်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်မှုမရှိသော နွားမိုက်မကဲ့သို့ ပျက်စီးတတ်၏။ အလျော်အားဖြင့် ဆိုရပါမူ ကောင်းမွန်စင်ကြယ်စွာ ရုပ်တရားကို သိမ်းဆည်းပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ နာမ်တရားကို သိမ်းဆည်းခြင်းငှာ ကြိုးစားအားထုတ်မှုကို ပြုလုပ်ခဲ့သော် ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းသည် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် ရသည့်တိုင်အောင် ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်း စည်ပင်ခြင်း ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ရောက်ရှိနိုင်၏။^{၁၉}

^{၁၉} ယသ္မာ စ ဧဝံ သုဝိသုဒ္ဓရူပပရိဂ္ဂဟဿေဝ တဿ အရူပဓမ္မာ တိဟာကာဧရဟိ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ တသ္မာ သုဝိသုဒ္ဓရူပပရိဂ္ဂဟေနေဝ အရူပပရိဂ္ဂဟာယ ယောဂေါ ကာတဗ္ဗော၊ န ဣတရေန။ သစေ ဟိ ဧကသ္မိံ ဝါ ရူပဓမ္မေ ဥပဋ္ဌိတေ ဒွိသု ဝါ ရူပံ ပဟာယ အရူပပရိဂ္ဂဟံ အာရဘတိ ကမ္မဋ္ဌာနတော ပရိဟာယတိ၊ ပထဝီကသိဏဘာဝနာယ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ပဗ္ဗတေယျာ ဂါဝိ ဝိယ။ သုဝိသုဒ္ဓရူပပရိဂ္ဂဟဿ ပန အရူပပရိဂ္ဂဟာယ ယောဂံ ကရောတော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝုဒ္ဓိံ ဝိရုဇ္ဈိံ ဝေပုလ္လံ ပါပုဏာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂။)

ကျက်စားရာ စားကျက်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်မှု မရှိသော နွားမိုက်မ

ဤ နွားမိုက်မအကြောင်းကို ဘုရားရှင်သည် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် တတိယတွဲ၌ ဂါဝိဉပမာသုတ္တန်တွင် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

“မညီညာသည့် တောင်၌ ကျက်စားသော ကျက်စားရာ စားကျက်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်မှု မရှိသော နွားမိုက်မတစ်ကောင်သည် တစ်နေ့တွင် တောင်ထိပ်တစ်နေရာမှ လှမ်းမျှော်ကြည့်လိုက်သောအခါ ခပ်လှမ်းလှမ်း တစ်နေရာတွင် ကြည်လင်အေးမြသော ရေရှိသည့် ရေကန်တစ်ခုကိုလည်းကောင်း၊ ရေကန်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တည်ရှိသော စိမ်းလန်းစိုပြေသည့် မြက်သစ်ရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း မြင်တွေ့သဖြင့် စိမ်းလန်းစိုပြေသည့် မစားဖူးသေးသည့် မြက်သစ်ရွက်တို့ကို စားသုံးပြီးနောက် မသောက်ဖူးသေးသည့် ကြည်လင်အေးမြသော ရေကို သောက်သုံးအံ့ဟူသော ဦးတည်ချက်ဖြင့် တောင်ထိပ်မှ တောင်အောက်သို့ သက်ဆင်းလိုက်သောအခါ ရှေ့ခြေထောက်နှစ်ချောင်းကို နင်းကွင်းကောင်းကောင်း၌ ကောင်းကောင်းမနင်းရသေးဘဲ နောက်ခြေထောက် နှစ်ချောင်းကို မြှောက်မိသဖြင့် တောင်ပေါ်မှ တောင်ချောက်ကမ်းပါးထဲသို့ ကျဆင်းသွားခဲ့၏။ ထိုအခါ မိမိမျှော်လင့်ခဲ့သော မစားဖူးသေးသည့် မြက်သစ်ရွက်တို့ကိုလည်း မစားသုံးရတော့ပေ။ မသောက်ဖူးသေးသည့် ကြည်လင်အေးမြသော ရေကိုလည်း မသောက်သုံးရတော့ပေ။ မိမိမူလ အကြံဖြစ်ခဲ့ရာ တောင်ထိပ်တစ်နေရာသို့လည်း ပြန်လည်ကာ မတက်ရောက်နိုင်တော့ပေ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . မညီညာသည့် တောင်၌ ကျက်စားသော၊ ကျက်စားရာ စားကျက်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်မှု မရှိသော နွားမိုက်မကဲ့သို့ ဤသာသနာတော်၌ မိမိကျက်စားရာ စားကျက်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်မှု မရှိသော ရဟန်းမိုက်တစ်ပါးသည် ပထမဈာန်ကို ဝသီဘော်ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်မှု မရှိသေးဘဲ ပထမဈာန်၌ ခိုင်ခိုင် မြဲမြဲ မရပ်တည်ရသေးဘဲ ဒုတိယဈာန်သို့ ကူးတက်ဖို့ရန် ကြံစည်ကြိုးပမ်းခဲ့၏။ ထိုရဟန်းမိုက်သည်

ဒုတိယဈာန်သို့လည်း မတက်ရောက်နိုင် ဖြစ်ခဲ့၏။ ပထမဈာန်သို့လည်း ပြန်မဆင်းနိုင် ဖြစ်ခဲ့၏။ ဈာန်နှစ်မျိုးလုံးမှ ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခဲ့၏။”^{၆၀}

ဤ ဥပမာကိုပင် ထပ်မံ ယူဆောင်ကာ အဋ္ဌကထာက ဤ နာမရူပ-ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်း၌ ထပ်မံ ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သန့်သန့်ရှင်းရှင်း မသိမ်းဆည်းရသေးဘဲ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းဖို့ရန် ကြိုးစားအားထုတ်ပါက ရုပ်တရားကိုလည်း ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် မသိမ်းဆည်းနိုင်ဘဲ၊ နာမ်တရားကိုလည်း ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် မသိမ်းဆည်းနိုင်ဘဲ ရှိတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရုပ်တရားတစ်လုံးလောက် သိရုံမျှဖြင့်၊ ရုပ်တရားနှစ်လုံးလောက် သိရုံမျှဖြင့် နာမ်တရားသိမ်းဆည်းခြင်း လုပ်ငန်း-ရပ်ကို ကြိုးစားမိပါက ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးတတ်ပေသည်။ “ပူတာအေးတာက ရုပ်တရား၊ သိနေတာက နာမ်တရား”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပူတာအေးတာ၊ တွန်းကန်လှုပ်ရှားနေတာတွေက ရုပ်တရား၊ သိနေတာက နာမ်တရား”ဟုလည်းကောင်း၊ ရုပ်တရားတစ်လုံးလောက် သို့မဟုတ် ရုပ်တရားနှစ်လုံးလောက် သိရုံမျှဖြင့် ‘သိ’ဆိုသည့် နာမ်တရားကို ပြောင်းရွှေ့ သိမ်းဆည်းပါက ရုပ်တရား၌လည်း ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် မသိနိုင်၊ နာမ်တရား၌လည်း ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် မသိနိုင်သည့် ရှုကွက်မျိုး ဖြစ်သည်။^{၆၁}

အကြောင်းပြချက်

ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေကို ထိုကဲ့သို့ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်-ဆိုက်အောင် ရုပ်တရား+နာမ်တရား (အမျိုးအစား)အားလုံးကို သိမ်းဆည်း

^{၆၀} အံ၊၃၊၂၁၆။

^{၆၁} ယသ္မာ စ ဧဝံ သုဝိသုဒ္ဓရူပပရိဂ္ဂဟဿေဝံ တဿ အရူပဓမ္မာ တီဟာကာရေဟိ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ တသ္မာ သုဝိသုဒ္ဓရူပပရိဂ္ဂဟေနေဝ အရူပပရိဂ္ဂဟာယ ယောဂေါကာတဗ္ဗော၊ န ဣတရေန။ သစေ ဟိ ဧကသ္မိံ ဝါ ရူပဓမ္မေ ဥပဋ္ဌိတေ ဒွိသု ဝါ ရူပဿာယ အရူပပရိဂ္ဂဟံ အာရဘတိ ကမ္မဋ္ဌာနတော ပရိဟာယတိ၊ ပထဝီကသိဏာဘာဝနာယ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ပဗ္ဗတေယျာ ဂါဝိ ဝိယ။ သုဝိသုဒ္ဓရူပပရိဂ္ဂဟဿ ပန အရူပပရိဂ္ဂဟာယ ယောဂံ ကရောတော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝုဒ္ဓိံ ဝိရုဋ္ဌိံ ဝေပုလ္လံ ပါပုဏာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၂၇။)

ရူပွားဖို့ရန် လိုအပ်ပါသလားဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဋ္ဌကထာ ဋီကာများက များသောအားဖြင့် အောက်ပါ အပရိဇာနသုတ္တန်စသော အဘိညေဃ-သုတ္တန်များကို ကိုးကားတော်မူကြ၏။

“ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . အလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်တရား+နာမ်တရားကို ဉာဏပရိညာဉာဏ်ပညာဖြင့် ထိုးထွင်း၍ မသိခဲ့သော် တိရဏ-ပရိညာဉာဏ်ပညာဖြင့် (အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တဟု) ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မသိခဲ့သော် ပဟာနပရိညာဉာဏ်ပညာဖြင့် ထိုအလုံးစုံသော ရုပ်တရား+နာမ်တရားတို့ အပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေသည့် တဏှာတရားကို ကင်းပြတ်ရုပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းအောင် မကျင့်နိုင်ခဲ့သော် မပယ်စွန့်နိုင်ခဲ့သော် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကုန်ခြင်းငှာ (= သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ရှိခြင်းငှာ) မထိုက်။ ပ ။

“ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . အလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်တရား+နာမ်တရားကို ဉာဏပရိညာဉာဏ်ပညာဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခဲ့သော် တိရဏ-ပရိညာဉာဏ်ပညာဖြင့် (အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တဟု) ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိခဲ့သော် ပဟာနပရိညာဉာဏ်ပညာဖြင့် ထိုအလုံးစုံသော ရုပ်တရား+နာမ်တရားတို့ အပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေသည့် တဏှာတရားကို ကင်းပြတ်ရုပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းအောင် ကျင့်နိုင်ခဲ့သော် ပယ်စွန့်နိုင်ခဲ့သော် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကုန်ခြင်းငှာ (= သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ရှိခြင်းငှာ) ထိုက်၏။”^{၆၂}

^{၆၂} သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အနဘိဇာနံ အပရိဇာနံ အဝိရာဇယံ အပ္ပဇဟံ အဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယ။ ပ ။ သဗ္ဗဉ္စ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဘိဇာနံ ပရိဇာနံ ဝိရာဇယံ ပဇဟံ ဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယ။ ပ ။ (သံ၊ ၂၊ ၂၄၉-၂၅၀။)

ဣတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ တိဿောပိ ပရိညာ ကထိတာ ဟောန္တိ။ “အဘိဇာန”န္တိ ဟိ ဝစနေန ဉာဏပရိညာ ကထိတာ၊ “ပရိဇာန”န္တိ ဝစနေန တိရဏပရိညာ၊ “ဝိရာဇယံ ပဇဟံ”န္တိ ဒွိဟိ ပဟာနပရိညာတိ။ (သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၆။)

ပရိညာဉာဏ်ပညာ (၃) ပါး

- ၁။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် = နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားသိသော ဉာဏ်၊
၂။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် = အကြောင်းတရားတို့ကို ပိုင်းခြားယူနိုင်သော ဉာဏ်-

ဤ ဉာဏ်နှစ်ပါးတို့သည် သိသင့်သိထိုက်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်ကြကုန်သော ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရကြသည့် သင်္ခါရတရားတို့ကို ထိုးထွင်းသိကြသည့် ဉာဏ်ပညာများ ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် ဉာဏပရိညာဟူသော အမည်ကို ရရှိကြသည်။

သမ္မသနဉာဏ်နှင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဤဉာဏ်နှစ်ပါးတို့သည် ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကို ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်သည်အထိ ပိုင်းပိုင်းခြားခြား ထိုးထွင်းသိကြသည့် ဉာဏ်ပညာများ ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် တိရဏပရိညာဟူသော အမည်ကို ရရှိကြသည်။

ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံယူကာ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာယာဉ် သုံးတန်တင်ကာ ရူပွားသုံးသပ်တတ်ကြသည့် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်မှ စ၍ အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အားလုံးတို့သည် ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်သည့် ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်စွန့်ကာ သိသင့် သိထိုက်သည့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကို ထိုးထွင်းသိတတ်ကြသည့် ဉာဏ်များဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် ပဟာနုပရိညာ-ဟူသော အမည်ကို ရရှိကြသည်။^{၆၃}

ဤအရာတွင် ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် (၁၆)ပါး အကြောင်းအရာတို့ကိုလည်း သိသင့်သိထိုက်ကြသည့်အတွက် ယင်းတို့ကို ဆက်လက်ကာ တင်ပြအပ်ပါသည်။

^{၆၃} ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၁-၂၄၂။

ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် (၁၆) ပါး

- ၁။ **နာမရူပဗေဒဉာဏ်** = နာမ်ရုပ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ပိုင်းပိုင်း-ခြားခြားသိသော ဉာဏ်၊
- ၂။ **ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်** = ကာလသုံးပါးလုံး၌ ရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်း-တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော ဉာဏ် (ကာလသုံးပါးလုံး၌ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို တစ်နည်း - အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့ကို ပိုင်းခြားယူတတ်သော ထိုး-ထွင်းသိမြင်သော ဉာဏ်)၊
- ၃။ **သမ္မသနဉာဏ်** = အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ရုပ်နာမ်တို့၏ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကို ရူပားသုံးသပ်တတ်သော ဉာဏ်၊
- ၄။ **ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်** = အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ - စသော အကြောင်း သမုဒယသစ္စာတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး-ဒုက္ခသစ္စာတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ပုံ၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ-စသော အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရားများ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အကျိုးဒုက္ခသစ္စာတရားများ ချုပ်ငြိမ်းပုံတို့ကို ထိုးထွင်းသိတတ်သော ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဉာဏ်၊ အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရား-များနှင့် အကျိုးဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှု = အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကို ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်ရောက်အောင် ထိုးထွင်း-သိသော ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဉာဏ်၊
- ၅။ **အင်္ဂဉာဏ်** = ယင်းဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရကြသည့် သင်္ခါရ-တရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံယူကာ ယင်းတို့၏ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကို ထိုးထွင်းသိနေသော ဝိပဿနာ-ဉာဏ်၏ (= ဝိပဿနာဇောဝီထိ နာမ်တရားစု၏) အပျက်သက်သက်ကို အာရုံယူကာ ယင်းတို့၏ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကိုလည်း-ကောင်း သိသော ဉာဏ်၊

၈၂ ❖ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

- ၆။ **ဘယဉာဏ်** = ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ကုန်ပျက်ပျက် ပြိုပြိုချုပ်ချုပ်-
နေသည့် သဘာဝကို အာရုံယူကာ လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်သို့ တင်ကာ
ဆက်လက် ရှုပွားသုံးသပ်လိုက်သောအခါ ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၏
ကုန်ကုန်ပျက်ပျက် ပြိုပြိုချုပ်ချုပ်နေသည့် အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တအခြင်း
အရာတို့ကို ထိုးထွင်းသိမြင်နေသဖြင့် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို ကြောက်-
မက်ဖွယ် ဘေးဆိုးကြီးများအဖြစ် သိမြင်သော ဉာဏ်၊
- ၇။ **အာဒိနဝဉာဏ်** = ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို ကြောက်လန့်ဖွယ် ဘေးဆိုး-
ကြီးများအဖြစ် ရှုမြင်ဖန်များလာသောအခါ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏
အနိစ္စပြစ်ချက်ကြီးများ၊ ဒုက္ခပြစ်ချက်ကြီးများ၊ အနတ္တပြစ်ချက်ကြီးများ၊
မီးကျိုးတွင်းနှင့် ပမာတူသည့် ပြစ်ချက်ကြီးများစသည့် ပြစ်ချက်အမျိုးမျိုး-
တို့ကို သိမြင်သော ဉာဏ်၊
- ၈။ **နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်** = ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အပြစ်အာဒိနဝတို့ကို ရှုမြင်ဖန်-
များလာသောအခါ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ ငြီးငွေ့သော အခြင်း-
အရာအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်၊ (ဤဉာဏ်ကိုပင် **သတ္တသညာ-
သုတ္တန်**စသည်တို့၌ **သဗ္ဗလောကေ အနုဘိရတသညာ** = တစ်လောက-
လုံး၌ မပျော်မွေ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ဉာဏ်ဟု
ဟောကြားထားတော်မူသည်။)
- ၉။ **မုဗ္ဗိတုကမ္ပဇာဉာဏ်** = နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ ငြီးငွေ့-
လာသောအခါ ထိုသင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ်မြောက်လိုသော အခြင်း-
အရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ဉာဏ်၊
- ၁၀။ **ပဋိသင်္ခါဉာဏ်** = အလုံးစုံသော ဘုံဘဝတို့၌ ပြိုပြိုပျက်ပျက်နေကြသည့်
သင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ်မြောက်လိုသဖြင့် ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၏
ပြိုပြိုပျက်ပျက်နေသည့် သဘာဝကိုပင် အာရုံယူကာ လက္ခဏာယာဉ်-
သုံးတန်သို့ တင်ကာ ထပ်မံ၍ ဝိပဿနာရှုနေသော ဉာဏ်၊ (ဘာဝနာ-
လေးဆယ် ခေါ် တောလေးဆယ် ရှုကွက်ကို တစ်ဖန်ထပ်၍ ရှုသော
ဉာဏ်)

၁၁။ **သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်** = ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကိုပင် အာရုံယူကာ လက္ခဏာယာဉ် အမျိုးမျိုးတင်ကာ ရှုဖန်များလာသောအခါ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ ကြောင့်ကြမှု တောင့်တမှု မရှိတော့ဘဲ စိတ်ကို အလယ်အလတ်သဘော၌ အညီအမျှ ထားနိုင်သော လျစ်လျူရှုနိုင်သော ဉာဏ်၊

၁၂။ **အနုလောမဉာဏ်** = ရှေးရှေး ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့ကို လျော်အောင် ပြုလုပ်ပေးသော ဉာဏ်၊ (ဤအရာ၌ မဂ္ဂဝီထိ စိတ်အစဉ်ကို သိသင့်ပေသည်။ သို့မှသာလျှင် ပို၍ တိတိကျကျ နားလည်သဘောပေါက်မည် ဖြစ်သည်။ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် အမျိုးမျိုးတင်ကာ ရှုဖန်များလာသောအခါ အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ အနတ္တလက္ခဏာ သုံးမျိုးတို့တွင် ပို၍ ရှုကောင်းရာ လက္ခဏာယာဉ်တစ်ခုကို ဦးစားပေးရှုလိုက်သောအခါ အရိယမဂ်ဉာဏ်သို့ ဆိုက်ရောက်လုလု အချိန်တွင် မဂ္ဂဝီထိစိတ်အစဉ်သည် ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာ၏ - ဘဝင်၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘု၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ ဖိုလ် . . . ဟု ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို့တွင် အရိယမဂ်ဉာဏ်နှင့် ဆက်စပ်နေသော အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သွားသော အနုလောမဉာဏ်သို့တိုင်အောင်သော ယင်းသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ကိုပင် ဓုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။)

၁၃။ **ဂေါတြဘုဉာဏ်** = မဂ္ဂဝီထိစိတ်အစဉ်တွင် ပါဝင်သော ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို ဖြတ်တောက်ကာ အရိယာအနွယ်သို့ ရောက်အောင် ဆက်သွယ်ပေးသော ဉာဏ်၊ (ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ဝိပဿနာဇောစိတ်ဖြစ်သည်။ ဤဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာနိရောဓသစ္စာဖြစ်သည့် အသင်္ခတနိဗ္ဗာန်ကို ပထမဦးဆုံး အာရုံပြုသော စိတ်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ကိလေသာကို ပယ်ရှားနိုင်သည့် စွမ်းအားမရှိခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်သော်လည်း အရိယမဂ်ဟူသော အမည်ကို မရရှိပေ။)

၈၄ ❖ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

၁၄။ မင်္ဂလာဇာတ် = ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်လျက် အသင်္ခတဇာတ် နိဗ္ဗာန်ကို ထိုးထွင်းသိသော လောကုတ္တရာ မင်္ဂလိကနှင့် ယှဉ်သော ဇာတ် = လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊

၁၅။ ဖိုလ်ဇာတ် = အရိယမဂ်က ပယ်ရှားထားပြီးသော ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းသထက် ငြိမ်းအောင် ထပ်ငြိမ်းလျက် အသင်္ခတဇာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကိုပင် ဆက်လက်သိသော လောကုတ္တရာဖိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဇာတ်၊

၁၆။ ပစ္စဝက္ခဏာဇာတ် =

(၁) အရိယမဂ်ဖိုလ်တို့က ထိုးထွင်းသိထားသော နိဗ္ဗာန်ကိုပင် ဆင်ခြင်သော ဇာတ်၊

(၂) မိမိရရှိထားပြီးသည့် အရိယမဂ်ကို ဆင်ခြင်သော ဇာတ်၊

(၃) မိမိရရှိထားပြီးသည့် အရိယဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်သော ဇာတ်၊

(၄) မိမိရရှိထားပြီးသည့် အရိယမဂ်က ပယ်ရှားထားပြီးသည့် ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်သော ဇာတ်၊

(၅) မိမိရရှိထားပြီးသည့် အရိယမဂ်က မပယ်ရှားရသေးသည့် ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်သော ဇာတ် -

ဤသို့လျှင် ပစ္စဝက္ခဏာဇာတ် ငါးမျိုးရှိပေသည်။

ယခု မျက်မှောက်ဘဝမှာပင် အရိယမဂ်ဇာတ် ဖိုလ်ဇာတ်တို့ဖြင့် အသင်္ခတဇာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို ထိုးထွင်းသိမြင်လိုကြကုန်သော အရိယဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားကာ အသင်္ခတဇာတ် အငြိမ်းဇာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီး၏ သန္တိသုခ = အငြိမ်းဓာတ်ချမ်းသာထူးကြီးကို တစ်ဝကြီးသုံးဆောင် ခံစားလိုကြကုန်သော ယောဂီသူတော်စင်အပေါင်းတို့သည် အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော အလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတရားတို့ကို ပရိညာဇာတ်ပညာသုံးမျိုးတို့ဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိအောင် ကြိုးပမ်းကြရတော့မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကြိုးပမ်းသည့် အပိုင်းတွင် ဘုရားရှင်က

ဤ သတ္တသညာသုတ္တန်တွင် သညာ (၇)ပါး ကျင့်စဉ်ကို ညွှန်ကြားထားတော်မူပေသည်။

သတ္တသညာသုတ္တန်

ဤသုတ္တန်ကား အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် ဒုတိယတွဲ သတ္တကနိပါတ်တွင် လာရှိပေသည်။ ထိုသုတ္တန်တွင် ဘုရားရှင်က -

၁။ အသုဘသညာ

၂။ မရဏသညာ

၃။ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ

၄။ သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတသညာ

၅။ အနိစ္စသညာ

၆။ အနိစ္စေ ဒုက္ခသညာ

၇။ ဒုက္ခေ အနတ္တသညာ

ဤခုနစ်မျိုးသော သညာတို့ကို အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ ဤသုတ္တန်ကို နာယူနေကြကုန်သော ရဟန်းတော်တို့ကား များသောအားဖြင့် ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်စသော ဝိပဿနာဉာဏ်များကို ရရှိထားတော်မူကြသည့် ရဟန်းတော်များဖြစ်ကြ၏။ ထိုရဟန်းတော်တို့ကို ဦးတည်ကာ ဝိပဿနာဉာဏ်များ အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ရင့်ကျက်လာရေးအတွက် ရည်သန်တောင့်တတော်မူကာ ဤသုတ္တန်ကို ဟောကြားထားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤ၌ မေးမြန်းသင့်သော မေးခွန်းတစ်ခု ရှိနေ၏။ ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ရုပ်နာမ်ပရမတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း သဘာဝတို့ကို အာရုံယူကာ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်သို့ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုနိုင်ကြသော ရဟန်းတော်တို့သည် အသုဘသညာ မရဏသညာ

အာဟာရပရိယောဂသညာကဲ့သို့သော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ပွားများနေဖို့ လိုအပ်ပါသေးသလားဟု မေးမြန်းရန် ရှိ၏။

ယင်းသမထကမ္မဋ္ဌာန်းများကိုလည်း ကြိုးကြားကြိုးကြား ပွားများသင့်သောကြောင့် ဘုရားရှင်က ရှုပွားဖို့ရန် နည်းလမ်းကို ညွှန်ကြားထားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဝိပဿနာဘာဝနာကို ကြိုးစားအားထုတ်နေကြသည် မှန်သော်လည်း ရံခါ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ ဘေးအာရုံအမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်နေသောအခါ . . . အသုဘအာရုံတွေက သုဘအာရုံတွေ ဖြစ်ဖြစ်နေတတ်၏။ လူ့ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ခဲ့လျှင် အဖိုးကြီးကို သတိရလိုက်၊ အဖွားကြီးကို သတိရလိုက်၊ သားကို သတိရလိုက်၊ သမီးကို သတိရလိုက်၊ မြေးကို သတိရလိုက်၊ အိမ်မှာ ထားခဲ့သည့် အထုပ်ကြီးကို သတိရလိုက် စသည်ဖြင့် အသုဘတွေက သုဘတွေ ဖြစ်ဖြစ်နေတတ်ကြ၏။ ထိုအခါတွင် ယခုကဲ့သို့ ရိုင်းပျနေသော စိတ်ဓာတ်ကို ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သွားအောင် အသုဘဘာဝနာကို ပွားများအားထုတ်ဖို့ရန် ဘုရားရှင်က ညွှန်ကြားထားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

တစ်ဖန် ဝိပဿနာဘာဝနာကို ပွားများနေသည်ဆိုသော်လည်း ကြိုးကြားကြိုးကြားအားဖြင့် အနာဂတ်စီမံကိန်း အမျိုးမျိုးတွေကို ရေးဆွဲနေတတ်ကြပြန်၏။ ထိုကဲ့သို့ အနာဂတ်စီမံကိန်းတွေကို အကြိမ်ကြိမ် ရေးဆွဲနေပါက ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အရှိန်အဝါများ တိုးတက်ရင့်ကျက်မလာကြဘဲ ရှိတတ်ကြပေသည်။ ကုန်းတက်ကို မကျော်နိုင် ဖြစ်နေတတ်ကြ၏။ ထိုအခါတွင် အနာဂတ်စီမံကိန်း အမျိုးမျိုးကို တိုက်ဖျက်နိုင်ရေးအတွက် မရဏသညာ ကြိမ်လုံးဖြင့် ခပ်နာနာ ရိုက်ဆုံးမရန် ဘုရားရှင်က နည်းလမ်းညွှန်ပြထားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

တစ်ဖန် တရားအားထုတ်နေသည့် အချိန်အခါအချို့တွင် ရံခါ အစာအာဟာရက မမျှမတ ရှိတတ်ပြန်၏။ ထိုအခါတွင် အစာအာဟာရနှင့် ပတ်သက်၍ ကြောင့်ကြမှု တောင့်တမှု အမျိုးမျိုးတို့ စိတ်အစဉ်ငယ် နေရာ-

ခပ်များများ ယူနေတတ်ကြပြန်၏။ ထိုအခါတွင် ဤကဲ့သို့သော အစာ-
အာဟာရနှင့် ပတ်သက်၍ ကြောင့်ကြမှု တောင့်တမှု အမျိုးမျိုးတည်းဟူသော
ကုန်းတက်တံတားများကို ကျော်လွှားနိုင်ရေးအတွက် အာဟာရပဋိကူလ-
သညာကို ပွားများအားထုတ်ရန် နည်းလမ်းကို ညွှန်ကြားပေးသနားသွား-
တော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

တစ်ဖန် အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာ-
ယာဉ်သုံးတန်သို့ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုနေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့အဖို့
တစ်လောကလုံး၌ မဓမ္မလျော် မပျော်ပိုက်သည့် ငြီးငွေ့ရွံ့မုန်းသည့် နိဗ္ဗိဒါ-
နုပဿနာဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာဖို့၊ ဖြစ်ပေါ်လာပြန်လျှင်လည်း ရင့်ကျက်
လာဖို့ကား အလွန် အရေးကြီးလှ၏။ ယင်း နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်က အလွန်
အားကောင်းလာပါမှ အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်များသို့ အဆင့်ဆင့်
ကူးတက်သွားနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်ကိုပင်
တစ်လောကလုံး၌ မဓမ္မလျော် မပျော်ပိုက်သည့် = **သဗ္ဗလောကေ အနုဘိ-**
ရတသညာဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။ ယင်း **သဗ္ဗလောကေ အနုဘိရတသညာ-**
ကိုလည်း ရင့်ကျက်လာအောင် တိုက်တွန်းတော်မူလိုသည့်အတွက် ပွား-
များအားထုတ်ရန် အထူး အလေးဂရုပြုကာ တိုက်တွန်းထားတော်မူခြင်း
ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် ဝိပဿနာပိုင်းဝယ် ဤသညာ (၇)မျိုးတို့တွင် အထူး အလေး-
ဂရုပြုကာ ပဓာနအားဖြင့် ပွားများရမည့် သညာများမှာ အကြောင်းတရားနှင့်-
တကွသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ အနိစ္စသညာ၊ ယင်း အနိစ္စဖြစ်ကုန်သော
အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ ဒုက္ခသညာ၊ ယင်းဒုက္ခ-
ဖြစ်သော အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ အနတ္တသညာတို့
ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း သညာသုံးမျိုးတို့ ရင့်ကျက်လာသော တစ်နေ့တွင် မိမိတို့
မျှော်လင့်တောင့်တနေသည့် အရဟတ္တဖိုလ်ပန်းကို ဆင်မြန်းနိုင်ကြမည်
ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါတွင် သံသရာခရီးမှ အပြီးတိုင် ကျွတ်လွတ် ထွက်-
မြောက်ပြီ ဖြစ်ပေသည်။

ဤကျမ်းစာငယ်၌ကား သမာဓိထူထောင်ပုံကို ရှင်းလင်းတင်ပြသည့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကိုလည်းကောင်း၊ ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်-အမြင်ဆိုက်အောင် ရှုကွက်အပြည့်အစုံကို ရှင်းလင်းတင်ပြသည့် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရားတို့ကြောင့် အကျိုးဒုက္ခသစ္စာတရားတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပုံ ရှုကွက်မျိုးစုံကို ရှင်းလင်းတင်ပြသည့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းကိုလည်းကောင်း၊ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်ပရမတ်တရားတို့၏ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ဖြစ်မှုပျက်မှုကို မြင်အောင်ရှုရသည့် ရှုကွက်မျိုးစုံကို ရှင်းလင်းတင်ပြသည့် သမ္မသနဉာဏ်ပိုင်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်းတို့ကိုလည်းကောင်း ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြနိုင်စွမ်းကား မရှိပေ။ ထိုရှုကွက်မျိုးစုံကို အလိုရှိကြကုန်သော သူတော်-ကောင်းအပေါင်းတို့သည် နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ ကျမ်းစာကြီးငါးတွဲ၌လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ တစ်ကြောင်းတည်းသော လမ်း ကျမ်းစာ၌လည်းကောင်း ကြည့်ရှုကြလေကုန်ရာသည်။

ဤကျမ်းစာငယ်၌ကား အနာဂါမ်အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သည့် နန္ဒမာတာဥပါသိကာမကြီး၏ ဒါနပွဲကို စံပြုကာ သတ္တသညာသုတ္တန်၌ လာရှိသော သညာ (၇)ပါးကျင့်စဉ်ကိုသာ အကျဉ်းချုပ်ကာ ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။ ဤ သညာ (၇)ပါးကျင့်စဉ်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြည့်ကျင့်နိုင်ပါက ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိရမည့် အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကိုလည်း ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နိုင်၏။ ယင်း ဝိပဿနာဉာဏ်များ ရင့်ကျက်လာသော တစ်နေ့တွင် ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အဆုံး၌ အရိယမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီး၏ သန္တိသုခ အငြိမ်းဓာတ် အရသာထူးကြီးကို အာရုံယူကာ ဖြစ်ပေါ်လာကြမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့ကလည်း အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့တွင် . . . ဒုက္ခအရိယသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိလျက်၊ သမုဒယအရိယသစ္စာကို ပယ်စွန့်လျက်၊ နိရောဓအရိယသစ္စာကို အာရုံမျက်မှောက် ထွင်း

ဖောက်သီလျက်၊ မဂ္ဂအရိယသစ္စာကို ပွားများလျက် . . . ဖြစ်ပေါ်လာကြမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့တွင် အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်း ဓာတ် နိဗ္ဗာန်ဟူသည့် လောကုတ္တရာ နိရောဓသစ္စာတရားကို အာရမ္မဏပဋိဝေဓ သဘောအားဖြင့် အာရုံမျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်၏။ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာတရားတို့ကို ကိစ္စသိဒ္ဓိအားဖြင့် ထိုးထွင်းသိ၏။^{၆၄} ယင်းသို့ သိခြင်းကို အသမ္မောဟပဋိဝေဓသဘောအားဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်- သည်ဟုလည်း ခေါ်ဆိုပေသည်။ ယင်း သစ္စာသုံးပါးတို့ကို မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းထားသည့် မောဟတရားကို ပယ်ရှားသောအားဖြင့် ထိုးထွင်းသိခြင်းကို ခေါ်ဆိုပေသည်။ မသိမှုမောဟကို ပယ်ရှားလိုက်သဖြင့် သိမှုကိစ္စသည် အလိုလို ပြီးစီးသွား၏။ ယင်း သဘောတရားကို ကိစ္စသိဒ္ဓိအားဖြင့် ထိုးထွင်း သိသည်ဟု ဆိုပေသည်။

တစ်ဖန် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့လည်း ဖွင့်ဆိုထား၏ . . . “ပဋိဝေဓဉာဏ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့် အရိယမဂ်ဉာဏ်ကား လောကုတ္တရာ- သစ္စဉာဏ်တည်း။ ယင်းပဋိဝေဓဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာ နိရောဓသစ္စာ- ဖြစ်သည့် အသင်္ခတဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကို အာရုံပြုကာ ကိစ္စသိဒ္ဓိ- အားဖြင့် အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကို ထိုးထွင်းသိ၏။”^{၆၅}

ဆိုလိုသည်မှာ အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာနိရောဓသစ္စာ- ဖြစ်သည့် အသင်္ခတဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို အာရမ္မဏပဋိဝေဓ- သဘောအားဖြင့် အာရုံမျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်သောအခါ အရိယ- သစ္စာလေးပါးတို့ကို မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းထားသည့် မောဟတရားကိုလည်း အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်လိုက်၏။ မသိမှု ပျောက်သွားသဖြင့် သိမှုသည် ကိစ္စ- သိဒ္ဓိအားဖြင့် အလိုလို ပြီးစီးသွား၏။ ယင်းကဲ့သို့ သိမှုကို ကိစ္စသိဒ္ဓိအားဖြင့် သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ယင်းကဲ့သို့ သိမှုကိုပင်

^{၆၄} အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၀၈။

^{၆၅} ပဋိဝေဓဉာဏ် လောကုတ္တရံ နိရောဓမာရမ္မဏံ ကတ္တာ ကိစ္စတော စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၄၂။)

အသမ္မောဟပဋိဇေဇ = မသိမှုမောဟကို ပယ်ရှားသောအားဖြင့် ထိုးထွင်းသိခြင်းဟုလည်း ခေါ်ဆိုပေသည်။ ထို့ကြောင့် အရိယာသူတော်ကောင်းများသည် သစ္စာလေးပါးကို မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းထားသည့် မောဟကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ရှားထားပြီးသည့်အတွက် သစ္စာလေးပါးကို အချိန်မရွေး ပြန်ရှုပါက ရှု၍ ရနိုင်ပေသည်။ ပကတိသော မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောက်ျားသည် မိုးတိမ်ကင်းစင်နေသော ကောင်းကင်ပြင်၌ ထွန်းလင်းတောက်ပနေသော လမင်းကို အချိန်မရွေး ကြည့်ရှုလို့ မြင်နိုင်သကဲ့သို့ အရိယာသူတော်ကောင်းတိုင်းသည် သစ္စာလေးပါးကို အချိန်မရွေး ပြန်ရှု၍ ရရှိနိုင်ပေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ရှုနိုင်ခြင်းကို **အသမ္မောဟပဋိဇေဇ**သဘောအားဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိသည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

စဉ်းစားသင့်သော အချက်တစ်ရပ်

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် မိမိကိုယ်ကို မိမိ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ ဆိုက်ရောက်ပြီဟု သို့မဟုတ် သောတာပန်ဖြစ်ပြီဟု ယူဆယုံကြည်ခဲ့ပါလျှင် မိမိကိုယ်ကို မိမိ အထက်ပါ မှတ်ကျောက်တွင် တင်ကြည့်ပါ။

၁။ ငါသည် ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသည့် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်ပရမတ် ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီးပြီလား? အချိန်မရွေး ပြန်ရှုလို့ ရပြီလား?

၂။ အတိတ်အကြောင်းသမုဒယသစ္စာကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံ၊ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းသမုဒယသစ္စာကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံဟူသည့် ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွှယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတည်းဟူသော သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီးပြီလား? အချိန်မရွေး ပြန်ရှုလို့ ရပြီလား?

- ၃။ အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရားများ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် အကျိုးဒုက္ခသစ္စာတရားတို့ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်း နိရောဓသစ္စာတရားကိုလည်းကောင်း၊ အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ်နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော လောကုတ္တရာနိရောဓ သစ္စာတရားကိုလည်းကောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်- မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီးပြီလား? အချိန်မရွေး ပြန်ရှုလို့ ရပြီလား?
- ၄။ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် လောကီမဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၈)ပါး၊ လောကုတ္တရာမဂ္ဂင် တရားကိုယ် (၈)ပါးတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်- ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီးပြီလား? အချိန်- မရွေး ပြန်ရှုလို့ ရပြီလား?

ဤမေးခွန်းတို့ကို မိမိကိုယ်ကို မိမိ မေးကြည့်ပါ။ မသိသေးပါ၊ ရှုလို့ မရပါဟု အဖြေထွက်ခဲ့လျှင်ကား မိမိကိုယ်ကို မိမိ နားလည်သင့်ပေပြီ။ သို့သော် သံသရာခရီးအဆုံးဖြစ်သည့် ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိသွားတော်မူကြသည့် အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်ကား ယင်းမေးခွန်းအရပ်ရပ်တို့ကို ကောင်း- စွာ ဖြေဆိုနိုင်ကြသူများ ဖြစ်ကြပေသည်။ အောက်ပါ ကောဋီဂါမသုတ္တန်ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

သံသရာခရီးဆုံး ပန်းတိုင်သို့

ဘုရားရှင်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်မူတော့မည့် နောက်ဆုံးဝါတွင် ဝဇ္ဇီတိုင်း ဝေသာလီပြည် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ဝေဠုဝရွာငယ်တွင် ဝါဆိုဝါကပ်- တော်မူ၏။ ထိုနှစ်တွင် ရဟန်းသံဃာတော် ခပ်များများကို ဝေသာလီပြည် ဝန်းကျင်တွင် ဝါဆိုဝါကပ်တော်မူရန် ဘုရားရှင်က မိန့်ကြားထားတော်မူ၏။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း ဝါမဆိုမီ အချိန်ကာလတွင်လည်းကောင်း၊ ဝါကျွတ်ပြီး အချိန်ကာလတွင်လည်းကောင်း ဝေသာလီပြည် ပတ်ဝန်းကျင်သို့ လှည့်လည်တော်မူကာ တရားတော်များကို ဟောကြားပေးတော်မူ၏။ ထို တရားတော်တို့တွင် ကောဋီဂါမရွာသို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူသောအခါ သံသရာ

ခရီးဆုံး ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိသွားတော်မူကြသည့် အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ ထိုးထွင်းသိမြင်တော်မူကြသည့် တရားတော်များကို ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ဝဇ္ဇီတိုင်း ကောဠိရွာ၌ သီတင်းသုံးစံနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတို့ကို ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူ၏ . . .

“ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . အရိယသစ္စာလေးပါးတို့ကို အနုပောဓဉာဏ်ဖြင့် (= ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်) လျော်စွာ မသိခြင်းကြောင့်၊ ပဋိဝေဓဉာဏ်ဖြင့် (= အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့်) ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားရှင်သည် လည်းကောင်း၊ သင်ချစ်သားတို့တစ်တွေသည်လည်းကောင်း ရှည်လျားလှစွာသော ဤသံသရာခရီးကာလပတ်လုံး ထိုဘဝမှ ဤဘဝ၊ ဤဘဝမှ ထိုဘဝသို့ တပြောင်းပြန်ပြန် ကျင်လည်ကျက်စား ပြေးသွားခဲ့ကြရလှလေပြီ။ တစ်ခုသော ဘဝ၌လည်းပဲ ထပ်ကာထပ်ကာ ကျင်လည်ခဲ့ကြရလှလေပြီ။

အဘယ်လေးပါးတို့နည်းဟူမူကား — ချစ်သားရဟန်းတို့ . . .

၁။ ဆင်းရဲဖြစ်သော အရိယာတို့၏ အမှန်တရား = ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားကို အနုပောဓဉာဏ်ဖြင့် (= ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်) လျော်စွာ မသိခြင်းကြောင့် ပဋိဝေဓဉာဏ် (= အရိယမဂ်ဉာဏ်)ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားရှင်သည်လည်းကောင်း၊ သင်ချစ်သားတို့တစ်တွေသည်လည်းကောင်း ရှည်လျားလှစွာသော ဤသံသရာခရီးကာလပတ်လုံး ထိုဘဝမှ ဤဘဝ၊ ဤဘဝမှ ထိုဘဝသို့ တပြောင်းပြန်ပြန် ကျင်လည်ကျက်စား ပြေးသွားခဲ့ကြရလှလေပြီ။ တစ်ခုသော ဘဝ၌လည်းပဲ ထပ်ကာထပ်ကာ ကျင်လည်ခဲ့ကြရလှလေပြီ။

၂။ ဆင်းရဲဖြစ်ပေါ်ကြောင်းဖြစ်သော အရိယာတို့၏ အမှန်တရား = သမုဒယ-အရိယသစ္စာတရားကို အနုပောဓဉာဏ်ဖြင့် (= ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်) လျော်စွာ မသိခြင်းကြောင့် ပဋိဝေဓဉာဏ် (= အရိယမဂ်ဉာဏ်)ဖြင့်

ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားရှင်သည်လည်းကောင်း၊ သင်-
ချစ်သားတို့တစ်ဖွဲ့ကွသည်လည်းကောင်း ရှည်လျားလှစွာသော ဤ
သံသရာခရီးကာလပတ်လုံး ထိုဘဝမှ ဤဘဝ၊ ဤဘဝမှ ထိုဘဝသို့
တပြောင်းပြန်ပြန် ကျင်လည်ကျက်စား ပြေးသွားခဲ့ကြရလှလေပြီ။ တစ်ခု-
သော ဘဝ၌လည်းပဲ ထပ်ကာထပ်ကာ ကျင်လည်ခဲ့ကြရလှလေပြီ။

၃။ ဆင်းရဲချုပ်ရာဖြစ်သော အရိယာတို့၏ အမှန်တရား = နိရောဓအရိယ-
သစ္စာတရားကို အနုဗောဓဉာဏ်ဖြင့် (= ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်) လျော်စွာ
မသိခြင်းကြောင့် ပဋိဝေဓဉာဏ် (= အရိယမဂ်ဉာဏ်)ဖြင့် ထိုးထွင်း၍
မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားရှင်သည်လည်းကောင်း၊ သင်ချစ်သားတို့-
တစ်ဖွဲ့ကွသည်လည်းကောင်း ရှည်လျားလှစွာသော ဤသံသရာခရီး
ကာလပတ်လုံး ထိုဘဝမှ ဤဘဝ၊ ဤဘဝမှ ထိုဘဝသို့ တပြောင်းပြန်ပြန်
ကျင်လည်ကျက်စား ပြေးသွားခဲ့ကြရလှလေပြီ။ တစ်ခုသော ဘဝ၌လည်းပဲ
ထပ်ကာထပ်ကာ ကျင်လည်ခဲ့ကြရလှလေပြီ။

၄။ ဆင်းရဲချုပ်ရာ (နိဗ္ဗာန်)သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် အရိယာတို့၏
အမှန်တရား = မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားကို အနုဗောဓဉာဏ်ဖြင့် (= ဝိပဿ-
နာဉာဏ်ဖြင့်) လျော်စွာ မသိခြင်းကြောင့် ပဋိဝေဓဉာဏ် (= အရိယ-
မဂ်ဉာဏ်)ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားရှင်သည်လည်း-
ကောင်း၊ သင်ချစ်သားတို့တစ်ဖွဲ့ကွသည်လည်းကောင်း ရှည်လျားလှစွာ-
သော ဤသံသရာခရီးကာလပတ်လုံး ထိုဘဝမှ ဤဘဝ၊ ဤဘဝမှ
ထိုဘဝသို့ တပြောင်းပြန်ပြန် ကျင်လည်ကျက်စား ပြေးသွားခဲ့ကြရလှ-
လေပြီ။ တစ်ခုသော ဘဝ၌လည်းပဲ ထပ်ကာထပ်ကာ ကျင်လည်ခဲ့ကြရလှ-
လေပြီ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . ငါဘုရားရှင်သည် -

၁။ ထိုဆင်းရဲဖြစ်သော အရိယာတို့၏ အမှန်တရား = ဒုက္ခအရိယသစ္စာ-
တရားကို အနုဗောဓဉာဏ်ဖြင့် (= ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်) လျော်စွာ သိပြီး
ပဋိဝေဓဉာဏ် (= အရိယမဂ်ဉာဏ်)ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိပြီး။

- ၂။ ဆင်းရဲဖြစ်ပေါ်ကြောင်းဖြစ်သော အရိယာတို့၏ အမှန်တရား = သမုဒယ-
အရိယသစ္စာတရားကို အနုဗောဓဉာဏ်ဖြင့် (= ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်)
လျော်စွာ သိပြီး၊ ပဋိဝေဓဉာဏ် (= အရိယမဂ်ဉာဏ်)ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိပြီး။
- ၃။ ဆင်းရဲချုပ်ရာဖြစ်သော အရိယာတို့၏ အမှန်တရား = နိရောဓအရိယ-
သစ္စာတရားကို အနုဗောဓဉာဏ်ဖြင့် (= ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်) လျော်စွာ
သိပြီး၊ ပဋိဝေဓဉာဏ် (= အရိယမဂ်ဉာဏ်)ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိပြီး။
- ၄။ ဆင်းရဲချုပ်ရာ (နိဗ္ဗာန်)သို့ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သော အရိယာတို့၏
အမှန်တရား = မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားကို အနုဗောဓဉာဏ်ဖြင့် (= ဝိပဿ-
နာဉာဏ်ဖြင့်) လျော်စွာ သိပြီး၊ ပဋိဝေဓဉာဏ် (= အရိယမဂ်ဉာဏ်)ဖြင့်
ထိုးထွင်း၍ သိပြီး။

ဘဝတို့၌ တပ်မက်ခြင်း ‘ဘဝတဏှာ’ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ပြီးပြီ၊ ဘဝသစ်-
သို့ ဆွဲဆောင်တတ်သော ကြိုးနှင့်တူစွာ ဘဝတဏှာသည် ကုန်ဆုံးခဲ့လေပြီ၊
ယခုအခါ တစ်ဖန်ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်း မရှိတော့ပြီ” ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဤတရားစကားကို ဟောကြားတော်မူ၏။ ဤ
တရားစကားကို ဟောတော်မူပြီးနောက် ဤဂါထာတို့ကို ဆက်လက် မိန့်ကြား-
တော်မူပြန်၏ . . .

“(အရိယသစ္စာ)လေးပါးတို့ကို ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း မသိမမြင်ခြင်း-
ကြောင့် ထိုထိုဘဝတို့၌ ရှည်လျားလှစွာသော (သံသရာခရီး)ကာလပတ်လုံး
(ထိုဘဝမှ ဤဘဝ၊ ဤဘဝမှ ထိုဘဝသို့ တပြောင်းပြန်ပြန်) ကျင်လည်-
ကျက်စား ပြေးသွားခဲ့ရလှလေပြီ။

ထိုအရိယသစ္စာတို့ကို ငါဘုရားရှင်သည် (အနုဗောဓဉာဏ် ပဋိဝေဓ-
ဉာဏ်တို့ဖြင့်) ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ပြီးပေပြီ၊ ဘဝသစ်သို့ ဆွဲဆောင်တတ်သော
ကြိုးနှင့်တူစွာ ဘဝတဏှာကို ကောင်းစွာ ပယ်နှုတ်ပြီးပေပြီ၊ သံသရာဝဋ်-
ဆင်းရဲ၏ အရင်းအမြစ်ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်တောက်ပြီးပေပြီ၊ ယခုအခါ
တစ်ဖန်ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်း မရှိတော့ပြီ” ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။^{၆၆}

^{၆၆} ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ဝဇ္ဇိသု ဝိဟရတိ ကောဋိဂါမေ။ တတြ ခေါ ဘဂဝါ ဘိက္ခု။

မွန်မြတ်သော ဦးတည်ချက်

အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသမီးတို့သည် မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏အဖြစ်၌ပင် အရဟတ္တဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိစေအံ့ - ဟူသော မွန်မြတ်သော ဦးတည်ချက်ကို ရှေးသွားပြုကာ သာသနာဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ကာ ရှင်ရဟန်းပြုတော်မူလာကြ၏။ ထိုသူတော်ကောင်းတို့သည် အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကို အနုပောဓဉာဏ်ဟူသော ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ပဋိဝေဓဉာဏ်ဟူသော အရိယမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တို့ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ရေးအတွက် - ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ အမည်ရသည့် လောကီမဂ္ဂင်(၈)ပါး ကျင့်စဉ်တရားတို့ကို လောကုတ္တရာမဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားတို့သို့ ဆိုက်ရောက်ရေးအတွက် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်တော်မူကြရာ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာ-တည်းဟူသော ဣန္ဒြေငါးပါးတို့ ရင့်ကျက်ပြည့်စုံလာသောအခါ မိမိတို့ မျှော်လင့်ထားသည့်

အာမန္တေသိ - “စတုန္နံ ဘိက္ခဝေ အရိယသစ္စာနံ အနုပောဓာ အပ္ပဋ္ဌိဝေဓာ ဧဝမိဒံ ဒီဃမဒ္ဓါနံ သန္ဓာဝိတံ သံသရိတံ မမဇ္ဇေဝ တုမ္မာကဉ္စ”။

“ကတမေသံ စတုန္နံ? ဒုက္ခဿ ဘိက္ခဝေ အရိယသစ္စဿ အနုပောဓာ အပ္ပဋ္ဌိဝေဓာ ဧဝမိဒံ ဒီဃမဒ္ဓါနံ သန္ဓာဝိတံ သံသရိတံ မမဇ္ဇေဝ တုမ္မာကဉ္စ။ ဒုက္ခသမုဒယဿ အရိယသစ္စဿ။ ပ ။ ဒုက္ခနိရောဓဿ အရိယသစ္စဿ။ ပ ။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ အရိယသစ္စဿ အနုပောဓာ အပ္ပဋ္ဌိဝေဓာ ဧဝမိဒံ ဒီဃမဒ္ဓါနံ သန္ဓာဝိတံ သံသရိတံ မမဇ္ဇေဝ တုမ္မာကဉ္စ။ တယိဒံ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ အနုဗုဒ္ဓံ ပဋိဝိဒ္ဓံ၊ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ အနုဗုဒ္ဓံ ပဋိဝိဒ္ဓံ၊ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ အနုဗုဒ္ဓံ ပဋိဝိဒ္ဓံ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ အနုဗုဒ္ဓံ ပဋိဝိဒ္ဓံ၊ ဥစ္ဆိန္နာ ဘဝတဏှာ၊ ခိဏာ ဘဝနေတ္ထိ၊ နတ္ထိဒါနိ ပုနဉ္စဝေါ”တိ။

ဣဒမဝေါစ ဘဂဝါ။ ဣဒံ ဝတ္တာန သုဂတော အထာပရံ ဧတဒဝေါစ သတ္တာ -

“စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ၊ ယထာဘူတံ အဒဿနာ။

သံသိတံ ဒီဃမဒ္ဓါနံ၊ တာသု တာသွေဝ ဇာတိသု။

“တာနိ ဧတာနိ ဒိဋ္ဌာနိ၊ ဘဝနေတ္ထိ သမူဟတာ။

ဥစ္ဆိန္နံ မူလံ ဒုက္ခဿ၊ နတ္ထိဒါနိ ပုနဉ္စဝေါ”တိ။ (သံ၊ ၃၊ ၃၇၇-၃၇၈။)

အရဟတ္တဖိုလ်ပန်းကို ဆင်မြန်းနိုင်သည်အထိ အရိယသစ္စာလေးရပ် တရား-
မြတ်တို့ကို အဆင့်ဆင့်သော အနုပောဓဉာဏ် ပဋိဝေဓဉာဏ်တို့ဖြင့် ထိုးထွင်း
သိမြင်သွားတော်မူကြ၏။ ဤတွင် ထိုကဲ့သို့ ထိုးထွင်းသိမြင်သွားပေးမှုကြီး-
ကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့အနက် စံနမူနာတစ်ခုအဖြစ် အရှင်ရဋ္ဌပါလ
မထေရ်မြတ် အရဟတ္တဖိုလ်ပန်း ဆင်မြန်းသည့်အပိုင်းကို တင်ပြအပ်ပါသည်။

အရှင်ရဋ္ဌပါလ

ရှင်ရဟန်းပြုတော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌ အရှင်ရဋ္ဌပါလသည် အဖော်မမှီး
တစ်ပါးထီးတည်း ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်သို့ ချဉ်းကပ်တော်မူလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်း-
အာရုံ၌ မမေ့ပျောက်အောင် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်တတ်သော သတိရှိ-
လျက် အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ်တတ်သော သမ္မပ္ပဓာန် လုံ့လဝီရိယ-
ရှိလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ စေလွှတ်ထားသော စိတ်ထားရှိလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို
ကြိုးစား အားထုတ်လျက် နေထိုင်လတ်သော် မကြာမြင့်မီ အချိန်ကာလ-
အတွင်းမှာပင်လျှင် အကြင်အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်အလို့ငှာ အမျိုးကောင်းသား
အမျိုးကောင်းသမီးတို့သည် ကောင်းမွန်စွာသာလျှင် အိမ်ရာတည်ထောင် လူ-
ဘောင်မှ အိမ်ရာမထောင်သည့် သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ကာ ရှင်-
ရဟန်းပြုတော်မူလာကြကုန်၏။ အတုမရှိ မွန်မြတ်သော အရိယမဂ္ဂဗြဟ္မ-
စရိယ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားဖြစ်သော ထို အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်-
မှောက်သော ကိုယ်၏ အဖြစ်၌ပင်လျှင် ကိုယ်တိုင် ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် ထိုး-
ထွင်းသိ၍ မျက်မှောက်ပြုကာ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ကပ်ရောက်လျက် နေထိုင်နိုင်-
ခဲ့လေပြီ . . . “ငါ့အား နောက်ထပ်တစ်ဖန် ပဋိသန္ဓေတည်နေရမှု = ဇာတိ-
တရားသည် ကုန်ဆုံးပျက်ပြုန်းခဲ့လေပြီ။ မွန်မြတ်သော အရိယမဂ္ဂဗြဟ္မ-
စရိယကျင့်စဉ်ကို ကျင့်သုံး၍ ပြီးလေပြီ။ သာသနာတော်၌ ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့်
(ဒုက္ခအရိယသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိခြင်း၊ သမုဒယအရိယသစ္စာကို ပယ်စွန့်ခြင်း၊
နိရောဓအရိယသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း၊ မဂ္ဂအရိယသစ္စာကို ပွားများ-
အားထုတ်ခြင်းဟူသည့်) အရိယမဂ်ကိစ္စကို လိုက်နာပြုကျင့်၍ ပြီးခဲ့လေပြီ။
ဤ မဂ်ကိစ္စအလို့ငှာ နောက်ထပ်တစ်ဖန် ပြုဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်သည်

မရှိတော့ပြီ”ဟု ထိုးထွင်း သိမြင်ကော်မူပြီ။ အရှင်ရဋ္ဌပါလသည် ရဟန္တာအရှင်-
မြတ်တို့တွင် တစ်ပါးအပါအဝင် ဖြစ်တော်မူခဲ့လေပြီ။^{၆၇}

ဤကျမ်းစာငယ်ကို ဖတ်ရှုနေကြကုန်သော သူတော်ကောင်းအပေါင်း-
တို့သည်လည်း အရှင်ရဋ္ဌပါလကဲ့သို့ မဂ္ဂင် (၈)ပါး ကျင့်စဉ်တရားတို့ကို
ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြည့်ကျင့်နိုင်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏
အဖြစ်၌ပင်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ပန်းကို ဆင်မြန်းတော်မူနိုင်ကြပါစေ-
သော်. . . ဟူသော မွန်မြတ်သော ဦးတည်ချက်ကို ရှေးသွားပြုလျက် . . .

ဖားအောက်တောရဆရာတော်
သာသနာတော်နှစ် ၂၅၅၅-ခု၊
ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၇၃-ခုနှစ်၊
တန်ခူးလပြည့်၊ သောကြာနေ့
၆. ၄. ၂၀၁၂

^{၆၇} အထ ခေါ် အာယသ္မာ ရဋ္ဌပါလော ဧကော ဝုပကဋ္ဌော အပ္ပမတ္တော အာတာပီ
ပဟိတတ္တော ဝိဟရန္တော နစိရဿေဝ – ယဿတ္ထာယ ကုလပုတ္တာ သမ္ပဒေဝ အဂါရသ္မာ
အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇန္တိ။ တဒနုတ္တရံ ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာနံ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ သယံ အဘိညာ
သစ္စိကတွာ ဥပသမ္ပဇ္ဇေ ဝိဟာသိ။ ‘ခိဏာ ဇာတိ၊ ဝုသိတံ ဗြဟ္မစရိယံ၊ ကတံ ကရဏီယံ၊
နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာ’တိ အဗ္ဘညာသိ။ အညတရော ခေါ ပနာယသ္မာ ရဋ္ဌပါလော
အရဟတံ အဟောသိ။ (မ၊ ၂၊ ၂၅၀။)

“မစင်ဟူသမျှသည်
အနည်းငယ်ပဲ ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ
ခွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် သဘောသာ ကောက်ရှိသလို၊
ဘဝဟူသမျှသည်
အနည်းငယ်ပဲ ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ
မည်သည့်ဘဝကိုမျှ ငါဘုရား မချီးမွမ်းပါဘူး”...

တစ်နည်းပြောရလျှင်တော့

သူ့ရဲ့ ဒါနဟာ

စိတ္တာလင်္ကာရစိတ္တပရိက္ခာရဒါန =
သမထဘာဝနာစိတ်

ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို

တင့်တယ်သွားအောင်

တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့

ဒါနအမျိုးအစားထဲမှာလည်း

ပါဝင်နေပါတယ်။

ဒါကြောင့် ဒီလို ဒါနမျိုးကိုလည်း

အဂ္ဂ = အသာဆုံးအမြတ်ဆုံး

ဒါနဆိုပြီး အဋ္ဌကထာက

ထည့်သွင်းဖွင့်ဆိုသွားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အခန်း (၂)

အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့်
စွမ်းအားကြီး (၇) ရပ်
(သတ္တသညာသုတ္တန်)

တရားနိဒါန်းဦးပလ္လင်

၁၃၆၅-ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၆-ရက်နေ့ည၊ ကထိန်-
လျာသင်္ကန်း ဆက်ကပ်လှူဒါန်းသည့် အလှူဒါနပွဲတစ်ခု၌ ဓမ္မပူဇာအဖြစ်ဖြင့်
ဟောကြားအပ်သော အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ သတ္တကနိပါတ်၌ လာရှိသော
သတ္တသညာသုတ္တန်တရားဒေသနာတော် . . .

ဒီဒေသနာတော်ကို မြတ်စွာဘုရားသခင်ကိုယ်တော်တိုင် ဟောကြား-
ပြသဆိုဆုံးမထားတော်မူခဲ့ပါတယ် . . . ။ ဒီဒေသနာတော်ရဲ့ ဦးတည်-
ချက်ကလေးက သာသနာတော်ကို ယုံကြည်စွာ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်နေတဲ့
ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းကို ဘုရားရှင်ဘက်က အရဟတ္တဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို
မျက်မှောက်ပြုနိုင်သည်အထိ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်စေလိုတဲ့
ဦးတည်ချက်ဖြင့် ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူခြင်းဖြစ်ပါတယ် . . . ။
ဒါကြောင့် - ရတနသုတ္တန်မှာ လာတဲ့၊ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ရဲ့ ဂုဏ်ပုဒ်ကို
ချီးကျူးသီဆို ဖွဲ့နွဲ့ကာ သစ္စာအဓိဋ္ဌာန်ပြုထားတော်မူတဲ့ ဂါထာတစ်ခုဖြင့်
တရားနိဒါန်းပျိုးကြရအောင် . . . ။

ခိဏံ ပုရာဏံ နဝ နတ္ထိ သမ္ဘဝံ၊
ဝိရတ္တဓိတ္တာ'ယတိကော ဘဝသ္မိံ။
တော ခိဏာဗိဇာ အဝိရူဠိဆန္ဒာ၊
နိဗ္ဗန္တိ ဓိရာ ယထာယံ ပဒိပေါ။
ဣဒမ္ပိ သံဃေ ရတနံ ပဏိတံ၊
ဧတေန သဇ္ဇေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

ယေသံ ခိဏာသဝါနံ = အကြင် ကိလေသာအာသဝေါ လျှောကျကင်းကွာ
ရဟန္တာအရှင်သူမြတ်ကြီးတို့အား။

ပုရာဏံ = အဟောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှသည်။

ခိဏံ = အမြစ်အရင်းနှင့်တကွ ကုန်ဆုံးပျက်ပြုန်းခဲ့လေပြီ။

နဝ = အသစ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှသည်။

နတ္ထိ သမ္ဘဝံ = နောက်ထပ်တစ်ဖန် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း အလျှင်း မရှိတော့ချေ။

တော ခိဏာသဝါ = ထို ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့သည်။

အာယတိကော ဘဝသ္မိံ = နောင်လာလတ္တံ့သော အနာဂတ်ဘဝသစ်၌။

ဝိရတ္တဓိတ္တာ = တွယ်တာမက်မောခြင်းကင်းသော စိတ်ထားရှိတော်မူကြလေ-
ကုန်၏။

ခိဏာဗိဇာ = ကုန်အပ်ပြီးသော ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့ ရှိတော်မူကြကုန်၏။

အဝိရူဠိဆန္ဒာ = သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၌ မစည်ပင် မပြန့်ပွားသော ဆန္ဒဓာတ်
ရှိတော်မူကြကုန်၏။

အယံ ပဒိပေါ = ဤတောက်လောင်နေသော ဆီမီးသည်။

နိဗ္ဗာတိ ယထာ = ငြိမ်းလေဘိသကဲ့သို့။

ဓိရာ = မြဲမြံခိုင်ခံ့ တည်တံ့သော ပညာရှိအစစ် ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော
ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့သည်။

နိဗ္ဗန္တိ = သံသရာစက်ရဟတ် အဆက်ပြတ်၍ ဇာတ်စုံရုတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းတော်-
မူကြလေကုန်ပြီ။

သံဃေ = ရဟန္တာ သံဃာတော်မြတ်၌။

ဣဒမ္မိ ရတနံ = ဤမြတ်နိုးဖွယ်ရာ ရတနာအဖြစ် သိသာဖွယ်အကြောင်း
နှစ်သက်ဖွယ် ဂုဏ်တော်အပေါင်းသည်လည်း။

ပဏီတံ = ထူးမြတ်တော်မူလှပါပေ၏။

တောနု သဇ္ဇေန = ဝစီမင်္ဂလာ ဤသစ္စာစကားကြောင့်။

တုမ္မာကံ = သင် တရားနာပရိသတ်အပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့အား။

သုဝဏ္ဏိ = ဘေးရန်ကုန်ကင်း ချမ်းသာအေးမြခြင်းသည်။

ဟောတု = မုချမသွေဖြစ်ပါစေသတည်း . . . ။ ။

ဒီနေ့တရားပွဲကတော့ ကထိန်အလှူဒါနပွဲတစ်ခုကို အကြောင်းပြုကာ
ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ တရားပွဲ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အလှူဒါနနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ ဒါန-
ကထာ တရားစကားနဲ့ တရားနိဒါန်းပျိုးကာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် သတ္တကနိပါတ်၌
လာရှိတဲ့ **သတ္တသညာသုတ္တန်**^{၆၈}နည်းအရ သညာခုနစ်ပါး ကျင့်စဉ်လမ်းမှ
နိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်စံပုံအပိုင်းကို ဦးတည်ဟောကြားဖို့ ရည်ရွယ်ထားပါတယ်။
ရှေးဦးစွာ အလှူဒါနနဲ့ပတ်သက်ပြီး စံယူထိုက်တဲ့ အနာဂါမ်အရိယာသူတော်-
ကောင်းကြီးတစ်ဦးဖြစ်တဲ့ **နန္ဒမာတာ** အမျိုးကောင်းသမီးရဲ့ အလှူဒါနပြုပုံ
အခြင်းအရာကို ဖော်ပြတဲ့ **ဆဇ္ဇင်္ဂဒါနသုတ္တန်**^{၆၉}ကို နာယူကြရအောင် . . .

တစ်ချိန်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်အပေါင်းတို့ရဲ့ ကိုးကွယ်အား-
ထားရာအစစ် အဖြစ်ကြီးဖြစ်တော်မူတဲ့ မြတ်စွာဘုရားသခင် ကိုယ်တော်-
မြတ်ကြီးဟာ သာဝတ္ထိပြည်မှန် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်မှာ သီတင်းသုံး
စံနေတော်မူဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုအချိန်အခါမှာ **ဝေဇ္ဇုကဏ္ဍကီ** အမည်ရှိတဲ့
မြို့တစ်မြို့မှာ **နန္ဒ**ဆိုတဲ့ သားတစ်ယောက်ရဲ့ မိခင်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် **နန္ဒမာတာ**
= နန္ဒရဲ့မယ်တော်လို့ ခေါ်ဆိုအပ်တဲ့ ရတနာသုံးပါးကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်-
နေတဲ့ ဥပါသိကာ ဒါယိကာမကြီးတစ်ဦးရှိပါတယ်။ ထို ဥပါသိကာ ဒါယိကာ-
မကြီးတစ်ဦးဟာ အနာဂါမ်မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ ဆိုက်ရောက်သည်အထိ

^{၆၈} အံ၊ ၂၊ ၄၃၃-၄၃၈။ ^{၆၉} အံ၊ ၂၊ ၂၉၅-၂၉၆။

သမထဝိပဿနာ တရားဘာဝနာတွေကို အောင်အောင်မြင်မြင် လက်တွေ့ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ထားပြီးတဲ့ သူတော်ကောင်းတစ်ဦးလည်း ဖြစ်တယ်။

သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ် သကဒါဂါမိမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ် အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ ဆိုက်ရောက်ရေးအတွက် သမထဝိပဿနာ တရားဘာဝနာတွေကို တကယ်လက်တွေ့ လိုက်နာပြုကျင့်ရာ၌ အဆင့်ဆင့်-သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်အပ်တဲ့ နိရောဓသစ္စာအဝင်အပါ အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကို ထိုးထွင်းသိမြင်ထားပြီးသူလည်း ဖြစ်တယ်။ ယင်း သုံးဆင့်သော လောကုတ္တရာ အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်အပ်တဲ့ လောကုတ္တရာနိရောဓသစ္စာဖြစ်တဲ့ အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးအဝင်အပါ အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကိုလည်း ထိုးထွင်းသိမြင်ထားပြီးသူ ဖြစ်တယ်။ ဒါတွင်လား-ဆိုတော့ မကသေးဘူး။ အနာဂါမိအရိယာ သူတော်ကောင်းတိုင်း ယာယဉ် လိုက်နာ ပြုကျင့်အပ်တဲ့ ဆယ်ပါးသီလကိုလည်း ခါးဝတ်ပုဆိုး ခါးဝတ်အဝတ်-ကဲ့သို့ နေ့စဉ် အမြဲတမ်း ဆောက်တည်ကျင့်သုံးနေတဲ့ သူတော်ကောင်းတစ်ဦးလည်း ဖြစ်တယ်။

နောက်ထပ် ထူးခြားချက်တစ်ခုကတော့ . . . မြတ်စွာဘုရားသခင် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူတဲ့ ပရိယတ္တိတရား-ဒေသနာတော်အချို့တွေကို အလွတ်အာဂုံရအောင် နှုတ်တိုက်ဆောင်ပြီး အခါအခွင့်သင့်တိုင်း မမေ့ပျောက်အောင် ရွတ်ဖတ်ပူဇော်နေတဲ့ သူတော်-ကောင်းတစ်ဦးလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ပိဋကတ်သုံးပုံကို နှုတ်ငုံဆောင်ထားတယ်-လို့တော့ မဆိုလိုပါဘူး။ အချို့အချို့သော သူအင်မတန် ကြည်ညိုလေးစား-နေတဲ့ သုတ္တန်တွေကို အလွတ်ရအောင် ကျက်ပြီးတော့ အခါအခွင့်ရတိုင်း အမြဲတမ်း ရွတ်ဖတ်ပူဇော်နေသူ ဖြစ်တယ်။

တစ်ချိန်မှာ ဆိုကြပါစို့၊ ထိုအမျိုးကောင်းသမီးဟာ ညတစ်ညမှာ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းပြီး အနာဂါမိဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားပါတယ်။ ဝင်စားပြီးနောက် ကြွင်းကျန်နေသေးတဲ့ အချိန်ကို မဖြုန်းတီး- လိုတဲ့အတွက် အခါအခွင့်သင့်တာနှင့် မိမိ အလွတ်ရအောင် ကျက်ထားပြီး- ဖြစ်တဲ့ ပါရာယနဝင်္ဂကို အစအဆုံး အသံနေအသံထားဖြင့် ရွတ်ဖတ်ပြီး ပူဇော်နေတယ်။ ပါရာယနဝင်္ဂဆိုတာကတော့ သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော်^{၇၀}မှာ လာရှိပါတယ်။ သင်္ဂါယနာမထေရ်များက ထိုသုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော်မှာ ထည့်- သွင်းကာ သင်္ဂါယနာတင်ထားတော်မူခဲ့ကြပါတယ်။ ဂါထာပေါ် နှစ်ရာ- ငါးဆယ်ကျော်လောက် ရှိပါတယ်။ ဗာဝရီပုဏ္ဏားကြီးရဲ့ တပည့်သားမြေးများ- ဖြစ်ကြတဲ့ အဓိတမာဏာဝရသေ့၊ တိဿမေတ္တေယျရသေ့ အမှူးရှိနေကြတဲ့ ရသေ့တစ်ဆယ့်ခြောက်ဦးတို့က တစ်ဆယ့်ခြောက်ကြိမ်တိုင်တိုင် ရသေ့- တစ်ပါးပြီးတစ်ပါး မြတ်စွာဘုရားကို မေးမြန်းလျှောက်ထားတဲ့ မေးခွန်းတွေနှင့် ဘုရားရှင်က ပြန်လည်ပြီး ဖြေကြားထားတော်မူတဲ့ တစ်ဆယ့်ခြောက်မျိုးသော အဖြေတွေကို စုပေါင်းကာ သင်္ဂါယနာတင်ထားတော်မူခဲ့တဲ့ ရှည်လျားလှတဲ့ သုတ္တန်ဒေသနာတော်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။

ထိုပါရာယနဝင်္ဂဒေသနာတော်ကို နန္ဒမာတာ အနာဂါမိအမျိုးသမီးက အစအဆုံး အသံနေအသံထားဖြင့် ဘုံခုနစ်ဆင့်မြင့်တဲ့ ပြာသာဒ်ထက်ကနေ ရွတ်ဖတ်ပြီး ပူဇော်နေပါတယ်။ ဘယ်အချိန်အခါလဲလို့ မေးလို့ရှိလျှင်တော့ တစ်ခုသော ညတစ်ညလို့ ဆိုကြစို့။ တစ်ခုသော ညမှာ အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်အထိ ဆိုက်ထားပြီးဖြစ်တဲ့ သူတော်ကောင်းဖြစ်ခြင်းကြောင့် သူက မိမိ စွမ်းအားရှိသလောက် ညကို အချိန်မဖြုန်းချင်တဲ့အတွက် သူရရှိထားတဲ့ အနာဂါမိဖလသမာပတ်နှင့် ဈာန်သမာပတ်တွေကို ဝင်စားခဲ့တယ်။ ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းတွေကိုလည်း စီးဖြန်းခဲ့တယ်။ ကြွင်းကျန်နေသေးတဲ့ ည- အချိန်ခါကာလကို အလကား ဖြုန်းတီးမပစ်ချင်တဲ့အတွက် သူဘာလုပ်သလဲ? ဒီ ပါရာယနဝင်္ဂ သုတ္တန်ဒေသနာတော်ကြီးတစ်ခုလုံးကို သူက အသံနေအသံ- ထား ပီပီပြင်ပြင်ဖြင့် ရွတ်ဖတ်ပူဇော်နေပါတယ်။ ဘုံခုနစ်ဆင့်အထက်ကနေ

^{၇၀} သုတ္တနိပါတ်၊ ၄၂၈-၄၅၅။

ရွတ်ဖတ် ပူဇော်နေတဲ့ ဒီအသံကို ဝေဿဝဏ် နတ်မင်းကြီးက ကြားတယ်။
 ထိုအချိန်အခါမှာ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီးဟာ နန္ဒမာတာရဲ့ ပါရာယနဝဂ်ကို
 ရွတ်ဖတ်ပူဇော်နေတဲ့ အရပ်ဒေသနှင့် မလှမ်းမကမ်း တစ်နေရာကနေ နတ်-
 အဝဉ်းဝေးတစ်ခုကို ကောင်းကင်ယံက ဖြတ်အသွားမှာ ထိုင်ဝေဠုကဏ္ဍကီမြို့
 အထက်ကနေပြီး ဖြတ်ကျော်သွားလိုက်တယ်။ အဲဒီအခါမှာ နန္ဒမာတာ ဥပါသိ-
 ကာမရဲ့ ပါရာယနဝဂ်ကို ရွတ်ဖတ်ပူဇော်နေတဲ့ အသံကို ကြားလိုက်တော့
 ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီးကလည်း သောတာပန် အရိယာသူတော်ကောင်း
 ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် ရွတ်ဖတ်နေတဲ့ ဒီတရားသံကို အလွန်ကြည်ညိုသွားတယ်။
 ကြည်ညိုတဲ့အတွက် ဒီနန္ဒမာတာ အမျိုးကောင်းသမီးက ရွတ်ဖတ်ပူဇော်နေတဲ့
 ဒီပါရာယနဝဂ် သုတ္တန်ဒေသနာတော်မြတ်ကြီးကို ပြီးဆုံးသည့်တိုင်အောင်
 ကောင်းကင်ယံကနေ ရပ်ပြီးတော့ တရားနာယူနေပါတယ်။ တရားတော်ကို
 နာယူပြီးတဲ့ အချိန်အခါမှာလည်း ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ သာဓုခေါ်ဆိုပါတယ်။

အနာဂါမ်အရိယာ သူတော်ကောင်းတို့ရဲ့ ဓမ္မတာက ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်
 တုန်လှုပ်ခြင်းဆိုတဲ့ ဒေါသတရား၊ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစုအပေါ်၌
 တွယ်တာမက်မောနေတဲ့၊ ကာမဆယ့်တစ်ဘုံအပေါ်မှာလည်း တွယ်တာ-
 မက်မောနေတဲ့ ကာမရာဂတရားအစရှိတဲ့ ကိလေသာအညစ်အကြေးတွေကို
 အကြွင်းမဲ့ ဝယ်ရှားထားပြီးဖြစ်တဲ့အတွက် မိမိ တရားဒေသနာတော်တွေကို
 ရွတ်ဖတ်ပူဇော်ပြီးတဲ့အဆုံးမှာ ကောင်းကင်ကနေ သာဓုခေါ်ဆိုလိုက်တဲ့
 အသံကို ကြားလိုက်တဲ့အခါ ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်ခြင်း လုံးလုံးမရှိခဲ့ပါဘူး။
 ဒီလိုမရှိတဲ့အတွက်ကြောင့် သူက ဘာပြန်မေးလိုက်သလဲ? ယခု သာဓု-
 ခေါ်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်လဲလို့ ပြန်ပြီးမေးလိုက်တော့ သင့်ရဲ့
 မောင်ငယ်ကလေးဖြစ်တဲ့ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီး ဖြစ်ပါတယ်လို့ ဒီလိုပြန်ပြီး
 အဖြေပေးလိုက်တယ်။ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီးက ဒီနန္ဒမာတာကို မောင်ငယ်-
 တစ်ယောက် အဖြစ်နဲ့ ပြောဆိုခြင်းက - ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီးက သောတာပန်
 အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်ပြီး နန္ဒမာတာအမျိုးကောင်းသမီးက အနာဂါမ်-
 အရိယာ သူတော်ကောင်းဖြစ်တဲ့အတွက် အရိယာဝါအားဖြင့် ကြီးမားသူ

ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို အရိယာဝါကြီးမားတဲ့အတွက်ကြောင့် နန္ဒမာတာကို သူ့အစ်မကြီးအရာထားပြီး သူ့ကိုယ်ကိုတော့ သူက မောင်ငယ်အရာထားကာ ဆက်ဆံပြောဆိုခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုပြောဆိုလိုက်တဲ့ အချိန်အခါမှာ နန္ဒမာတာက ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီးကို ဒီလို အမျှပေးဝေလိုက်ပါတယ်။ “ဒီည ပွားများအားထုတ်ရတဲ့ တရားဘာဝနာကောင်းမှုကုသိုလ်တို့နှင့် ပါရာယနဝဂ် သုတ္တန်ဒေသနာတော်ကို ရွတ်ဖတ်ပူဇော်ရတဲ့ ကောင်းမှုကုသိုလ်တို့ရဲ့ အဖို့ဘာဂသည် သင့်အတွက် ဧည့်သည်တို့အား ပေးအပ်တဲ့ လက်ဆောင်မွန်တစ်ခု ဖြစ်ပါစေ”ဆိုပြီးတော့ ဒီလို အမျှပေးဝေလိုက်ပါတယ်။ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီးကလည်း သာဓုခေါ်ဆိုပါတယ်။

အဲဒီအခါမှာ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီးက ထပ်ပြီးတော့ တောင်းဆိုချက်တစ်ခုကို ဒီလို တောင်းဆိုပြန်တယ်။ “သို့သော် သင်ပေးဝေလိုက်တဲ့ ကောင်းမှုကုသိုလ်ရဲ့ အဖို့ဘာဂကိုလည်း ငါက သာဓုခေါ်ဆိုပါတယ်။ နောက်တစ်နေ့ နံနက်မိုးသောက် အလင်းသို့ ရောက်ပြီးတဲ့အခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးတို့ အမျိုးရှိနေကြတဲ့ နောက်လိုက် သံဃာတော် ငါးရာတို့ဟာ ဝေဠုကဏ္ဍကီမြို့ကို ဆိုက်ရောက်လာကြမှာ ဖြစ်ကြတယ်။ ဆိုက်ရောက်လာတဲ့ အချိန်အခါမှာလည်း သင်ကိုယ်တိုင် ဒါနပွဲကြီးတစ်ခုကို ကျင်းပပြုလုပ်ပြီးတဲ့အခါ အဲဒီဒါနကုသိုလ်တို့ရဲ့ အဖို့ဘာဂကိုလည်း ငါ့ကို အမျှအတန်းပေးဝေပါ”ဆိုပြီးတော့ တိုက်တွန်းသွားပါတယ်။

ဒီလိုတိုက်တွန်းသွားလိုက်တဲ့အတွက် “ကောင်းပြီ ယခု တရားတော်ကို ရွတ်ဖတ်ပူဇော်လိုက်တဲ့ ကောင်းမှုကုသိုလ်တို့ရဲ့ အဖို့ဘာဂကိုလည်း သင့်ကို အမျှပေးဝေတယ်။ နက်ဖြန်ခါ ငါပြုလုပ်လတ္တံ့ဖြစ်တဲ့ ဒါနပွဲကြီးရဲ့ ကောင်းမှုကုသိုလ် အဖို့ဘာဂတို့ကိုလည်း သင့်ကို အမျှအတန်း ပေးဝေမယ်”ဆိုပြီးတော့ နန္ဒမာတာအမျိုးကောင်းသမီးက ယဉ်ကျေးလိမ်မွေ့စွာဖြင့် ပြန်ပြောလိုက်ပါတယ်။

ဝေဠုကဏ္ဍကိမြို့သို့ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂဇ္ဈာန်တို့
ကြွလာတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းရင်း

အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂဇ္ဈာန် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးတို့
ဦးဆောင်နေသည့် ရဟန်းသံဃာတော်ငါးရာတို့ ထိုဝေဠုကဏ္ဍကိမြို့ကို
ဘယ်ပုံဘယ်ပန်း ဘယ်နည်းလမ်းအားဖြင့် ကြွချီတော်မူလာကြရပါသလဲဆိုတဲ့
အကြောင်းပြချက်နှင့် ဆက်စပ်ကာ အဋ္ဌကထာက ဒီလို နည်းနည်း ရှင်းပြထား
ပါတယ် . . .

မြတ်စွာဘုရားသခင် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးဟာ ဝါဆိုခါနီးလောက်တဲ့
အချိန်တစ်ချိန်မှာ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်ကနေ ခရီးဒေသစာရီ ကြွချီ-
တော်မူဖို့ရန် နောက်လိုက် သံဃာတော်များနှင့်အတူ ထွက်ခွာလာတော်မူ-
ခဲ့ပါတယ်။ ထိုအခါမှာ ထိုနှစ် ဝါတွင်းတွင် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်မှာပဲ
ဝါဆိုဝါကပ်ဖို့ရန် ကောသလမင်းကြီးကလည်း မြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေစွာ
လျှောက်ထားတောင်းပန်ပါတယ်။ သို့သော် ဘုရားရှင်က လက်ခံတော်မမူခဲ့-
ပါဘူး။ တစ်ဖန် အနာထပိဏ်ကျောင်းဒါယကာကြီးကလည်း ဘုရားရှင်ကို
ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်မှာပဲ ဝါဆိုဝါကပ်ဖို့ရန်အတွက် ထပ်မံကာ အနူး-
အညွတ် လျှောက်ထားတောင်းပန်တော်မူပါတယ်။ အဲဒီအခါမှာလည်း
မြတ်စွာဘုရားက လက်ခံတော်မမူခဲ့ပါဘူး။ ဒီလို လက်မခံတဲ့အတွက် အနာ-
ထပိဏ် ကျောင်းဒါယကာကြီးလည်း စိတ်မကောင်းဖြစ်ပြီးတော့ မှိုင်နေတယ်။

ပုဏ္ဏအမျိုးကောင်းသမီး

ထိုအချိန်အခါမှာ ပုဏ္ဏအမည်ရှိတဲ့ ကျွန်မတစ်ဦးကနေပြီးတော့ အနာ-
ထပိဏ် ကျောင်းဒါယကာကြီးကို အနီးအနား ချဉ်းကပ်ပြီး “သူဌေးကြီး သင်ဟာ
ဘယ်လိုအကြောင်းကြောင့် မှိုင်တွေနေရပါသလဲ”လို့ မေးလိုက်တယ်။ ဒီလို
မေးလိုက်တဲ့အခါ အနာထပိဏ် ကျောင်းဒါယကာကြီးက “အေး . . . နင်
မသိဘူးလား? မြတ်စွာဘုရားဟာ ဒီနှစ် ဝါတွင်းမှာ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်-
တော်မှာ ဝါမကပ်တော့ဘူး ဖြစ်တယ်။ ငါလည်း ဝါဆိုဝါကပ်ဖို့ရန်အတွက်

လျှောက်ထားတောင်းပန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ တောင်းပန်လို့ မရဖြစ်နေတယ်။ ဒီအတွက် ငါစိတ်မကောင်းဖြစ်လို့ မှိုင်းနေပါတယ်”လို့ ပြန်ပြီး အဖြေပေးလိုက်တယ်။ အဲဒီအချိန်ခါမှာ ဒီ ပုဏ္ဏကျွန်မက ဘာပြန်ပြောသလဲ?

“မြတ်စွာဘုရားကို သူ့လျှောက်ထားကြည့်မယ်။ အကယ်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်က သူ့လျှောက်ထားလို့ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်မှာ ဝါဆိုဝါကပ်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် သူ့အပေါ်မှာ ဘယ်လိုသဘောထားမလဲ”လို့ ပြန်ပြီး မေးလိုက်တယ်။ “သင့်ကို ကျွန်အဖြစ်ကနေ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးမယ်”ဆိုပြီး ဒီလို သူဌေးကြီးက ပြန်ပြောလိုက်တော့ . . . ပုဏ္ဏကျွန်မကလေးကနေပြီးတော့ မြတ်စွာဘုရားထံတော်သို့ သွားရောက်ပြီး မြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေစွာ ဝပ်ချပြီးတော့ ဒီလို လျှောက်ထားတောင်းပန်တယ်။ “မြတ်စွာဘုရား ဒီနှစ် ဝါတွင်းမှာ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်မှာပဲ ဝါဆိုဝါကပ်တော်မူပါ”ဆိုပြီး လျှောက်ထားတယ်။

“ငါ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်မှာ ဝါဆိုဝါကပ်ခြင်း တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင့်အတွက် ဘယ်လိုအကျိုးတရားများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသလဲ”လို့ ဘုရားရှင်က ပြန်လည်ကာ မေးမြန်းတော်မူလိုက်ပါတယ်။ ဘာကြောင့် ဒီမေးခွန်းကို မေးရသလဲဆိုတာက အကြောင်းရှိပါတယ်။ ဒီ ပုဏ္ဏကျွန်မဟာ ထိုနှစ် ဝါတွင်းမှာ အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်လောက်တဲ့ ရှေးရှေးဘဝတွေက ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးထားခဲ့တဲ့ ပါရမီကောင်းမှု ဥပနိဿယတွေက အသင့်ဖြစ်နေပြီ ဆိုတာကို မြတ်စွာဘုရားက မြင်တော်မူလို့ မေးမြန်းတော်မူခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ ပုဏ္ဏကျွန်မကတော့ - သူက လေလုံးထွားတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ခပ်ရိုးရိုးကလေးပဲ သူက ပြန်ပြီးလျှောက်ထားတယ်။ “မြတ်စွာဘုရား . . . အကယ်၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်မှာ ဝါဆိုဝါကပ်တော်မူမယ်ဆိုလျှင် တပည့်တော်မသည် ငါးပါးပဉ္စသီကို ခါးဝတ်ပုဆိုးကဲ့သို့ မြဲနေအောင် လက်တွေ့ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်ပွားများအားထုတ်ပါမယ် မြတ်စွာဘုရား”ဆိုပြီးတော့ သူက ငါးပါးသီလ-

လောက်ပဲ ကတိပေးလျှောက်ထားပါတယ်။ ထိုအချိန်အခါမှာ ဘုရားရှင်-
ကလည်း “ကဲ . . . သင်ဟာ ငါ့ကို အကြောင်းပြုပြီးတော့ ငါးပါးသီလ
မြဲအောင်နေမယ်ဆိုလျှင် ငါဘုရားရှင်သည် ဒီနှစ် ဝါတွင်းမှာ ဇေတဝန်-
ကျောင်းတိုက်တော်မှာပဲ ဝါဆိုဝါကပ်တော်မူမယ်” ဆိုပြီးတော့ အမိန့်ရှိတော်-
မူလိုက်ပြီး ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်သို့ ပြန်လည်ကာ ကြွလာတော်မူ-
ခဲ့ပါတယ်။

အနာထပိဏ် ကျောင်းဒါယကာကြီးကလည်း ဝမ်းသာလွန်းလို့ ပုဏ္ဏ-
ကျွန်မကို ကျွန်မအဖြစ်ကနေ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ပြုလိုက်ပါတယ်။ လွတ်-
ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပြုပြီးတော့ ဘာလုပ်သလဲ - သမီးအရာမှာ ထားလိုက်တယ်။
ဒါပေမဲ့ ပုဏ္ဏက ပါရမီမျိုးစေ့ကောင်းရှိတဲ့ သူတော်ကောင်းဖြစ်ခြင်းကြောင့်
သူဌေးသမီးရာထူးကို သူက မမက်မောပါဘူး။ သူဌေးသမီးရာထူးကို မမက်-
မောဘဲနဲ့ သူဘာလုပ်လိုက်သလဲ? အနာထပိဏ် ကျောင်းဒါယကာကြီးထံမှာ
ခွင့်တောင်းပြီး သာသနာဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ပြီး ရှင်ရဟန်းပြုတယ်။ ရှင်-
ရဟန်းပြုပြီးတော့ ထိုဝါတွင်းမှာပဲ ဘုရားရှင်ထံမှာ တရားယူပြီး တကယ်-
လက်တွေ့ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်လိုက်တာ အရဟတ္တမဂ်
အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်ပြီး ရဟန္တာထေရီမတစ်ပါး ဖြစ်သွားခဲ့ပါတယ်။

နန္ဒမာတာ၏ အလှူဒါနပွဲ

အဲဒီအချိန်အခါမှာ ဆိုကြစို့၊ မြတ်စွာဘုရားက ခရီးဒေသစာရီ ကြွချီဖို့ရန်
ထွက်ခွာလာတော်မူတဲ့အခါ ပုဏ္ဏအမျိုးသမီးကို အကြောင်းခံပြီးတော့
မြတ်စွာဘုရားက ခရီးဒေသစာရီ မကြွချီဖြစ်တဲ့အတွက် အရှင်သာရိပုတ္တရာ
အရှင်မဟာမောက္ခလ္လ္လ္လန္တန် မထေရ်မြတ်ကြီးတို့ အမှူးရှိတဲ့ နောက်လိုက်
တပည့်သံ ယာတော် ငါးရာတို့ကို ခရီးဒေသစာရီ ကြွချီဖို့ရန် ဘုရားရှင်က
တိုက်တွန်းတော်မူပြီး ဘုရားရှင်၏ကိုယ်စား ခရီးဒေသစာရီ ကြွချီဖို့ရန်
ခွင့်ပေးကော်မူလိုက်ပါတယ်။ ဒီလို ခွင့်ပေးတော်မူလိုက်တဲ့ အချိန်အခါမှာ
အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောက္ခလ္လ္လန္တန်မထေရ်မြတ်ကြီးတို့ ဦးဆောင်-

နေတဲ့ သံဃာတော် ငါးရာတို့ဟာ ခရီးဒေသစာရီ ကြွေတော်မူခဲ့ကြပါတယ်။ ဝေဠုကဏ္ဍကီမြို့ကို မဆိုက်ရောက်မီ တစ်နေ့သော ညမှာ ဝေဿဇဏ် နတ်မင်းကြီးနဲ့ နန္ဒမာတာ အမည်ရှိနေတဲ့ အမျိုးကောင်းသမီးတို့ ခုလို ဆုံဆည်းပြီး စကားပြောဆိုကြခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

နန္ဒမာတာ အမျိုးသမီးကလည်း ထိုည မအိပ်ပါဘူး။ နံနက်ခပ်စောစော မိုးမသောက်မီမှာဘဲ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂဇ္ဈာန် မထေရ်- မြတ်ကြီးတို့ ဦးဆောင်နေတဲ့ သံဃာတော် ငါးရာတို့အတွက် မွန်မြတ်သော ဆွမ်းခဲဖွယ်ဘောဇဉ်တွေကို မိမိအိမ်မှာ အသင့် ပြင်ဆင်လိုက်ပါတယ်။ အသင့်ပြင်ဆင်ပြီးတော့ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးဖို့ရန် အချိန်တန်တဲ့အခါမှာ ခိုင်းစေ- နေတဲ့ အမျိုးသားတစ်ယောက်ကို “အမောင်ယောက်ျား ကျောင်းတိုက်ကို သွားပြီးတော့ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂဇ္ဈာန် မထေရ်မြတ်ကြီးတို့ အမျိုးရှိနေတဲ့ ရဟန်းသံဃာတော် ငါးရာတို့ကို ဆွမ်းစားဖို့ရန် အချိန်တန်ပြီ- ဖြစ်တဲ့ အကြောင်းကို လျှောက်ထားကာ ပင့်ဆောင်လာပါ’လို့ ပြောဆိုကာ ခိုင်းစေလိုက်ပါတယ်။

ထို အမျိုးကောင်းသားကလည်း ခိုင်းစေတဲ့အတိုင်း ကျောင်းတော်သို့ သွားရောက်ပြီးတော့ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂဇ္ဈာန် မထေရ်- မြတ်ကြီးတို့ အမျိုးရှိနေတဲ့ ရဟန်းသံဃာတော်ငါးရာတို့ကို ဆွမ်းဘုဉ်းပေး- ကြွေတော်မူပါရန် အချိန်တန်ပြီဖြစ်ကြောင်းကို လျှောက်ထားတော်မူပါတယ်။ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂဇ္ဈာန် မထေရ်မြတ်ကြီးတို့ ဦးဆောင်- နေတဲ့ သံဃာတော် ငါးရာတို့က ဝေဠုကဏ္ဍကီမြို့သူဖြစ်တဲ့ နန္ဒမာတာရဲ့ နေအိမ်သို့ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးဖို့ရန် ကြွလာတော်မူကြပါတယ်။ ဝေဠုကဏ္ဍကီ- မြို့သူဖြစ်တဲ့ နန္ဒမာတာအမျိုးသမီးကလည်း အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်- မဟာမောဂ္ဂဇ္ဈာန် မထေရ်မြတ်ကြီးတို့ ဦးဆောင်နေတဲ့ ရဟန်းသံဃာတော် ငါးရာကို ဆွမ်းဖြင့် ဆက်ကပ်လှူဒါန်းပူဇော်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆဋ္ဌင်္ဂဒါနသုတ္တန်^{၃၁}

အဲဒီ အလှူဒါနပွဲကြီးကို မြတ်စွာဘုရားက ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်ကနေ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ် ဉာဏ်တော်မြတ်ဖြင့် လှမ်းမျှော်ပြီး ကြည့်ရှုတော်မူလိုက်တဲ့ အချိန်ခါမှာ အလွန် ဝမ်းသာတော်မူသွားတယ်။ ဝမ်းသာတော်မူလွန်းသည့်အတွက် မြတ်စွာဘုရားရှင်က ရဟန်းသံဃာတော်များက ဒီ ဆဋ္ဌင်္ဂဒါနသုတ္တန်လို့ ခေါ်ဆိုတဲ့ အင်္ဂါခြောက်တန်နှင့် ပြည့်စုံနေတဲ့ ဒါနအကြောင်းကို ဟောကြားတော်မူပါတယ်။ ဒီဒါနရဲ့ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကတော့ အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်မှာ အင်္ဂါသုံးတန်၊ အလှူခံတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်မှာ အင်္ဂါသုံးတန်၊ ပေါင်းလိုက်တော့ အင်္ဂါခြောက်တန်၊ ဒီလို အင်္ဂါခြောက်တန်နဲ့ စုံညီတဲ့ ဒါနတစ်ခုဖြစ်ခဲ့လျှင် ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်တဲ့ အကျိုးတရား ထင်ရှားရှိကြောင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က အင်္ဂါရပ်များ

အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က အင်္ဂါရပ် သုံးတန်က . . .

- ၁။ ပုဗ္ဗေဝ ဒါနာ သုမနော ဟောတိ = မလှူမီ ရှေးအဖို့မှာလည်း ဝမ်းမြောက်-ဝမ်းသာတဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေ ရှိနေတယ်။
- ၂။ ဒဓံ ခိတ္တံ ပဿာဒေတိ = ပေးလှူနေဆဲ အချိန်ခါကာလမှာလည်း စိတ်ဓာတ်တွေက ကြည်လင်နေတယ်။ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန်မာန၊ ဣဿာ-မစ္ဆရိယအစရှိတဲ့ ကိလေသာတရားဆိုးတွေက စိတ်အစဉ်ကို ဝင်ရောက်နှောင့်ယှက်မှု ဘာမျှမရှိဘူး။ စိတ်တွေက အင်မတန် ပျော်ရွှင်ပြီး ကြည်လင်နေတယ်။
- ၃။ ဒတ္တာ အတ္တမနော ဟောတိ = ပေးလှူပြီးတဲ့ နောက်ပိုင်းကာလကို လှမ်း-မျှော်ပြီး ကြည့်လိုက်လို့ရှိလျှင်လည်း အင်မတန်မှ ဝမ်းသာကြည်နူးနေတယ်။

^{၃၁} အံ၊ ၂၊ ၂၉၅-၂၉၆။

ပေါင်းလိုက်တော့ အင်္ဂါသုံးတန်ဖြစ်တယ်။ သို့သော် ဒက္ခိဏာဝိဘင်္ဂသုတ္တန်နည်းအရ ပြောမယ်ဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ ဒီလိုဝမ်းသာမှုတွေရဲ့ နောက်ဆွယ်မှာ ဘာတွေရှိရမလဲလို့ မေးလျှင်တော့ အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်သည် . . .

၁။ သီလရှိတဲ့ သူတော်ကောင်း ဖြစ်ရမယ်။

၂။ လှူဖွယ်ဝတ္ထုတွေကလည်း တရားသော နည်းလမ်းဖြင့် ရှာဖွေရရှိတဲ့ လှူဖွယ်ဝတ္ထုပစ္စည်းစု ဖြစ်ရမယ်။

၃။ မလှူမီ၊ လှူဆဲ၊ လှူပြီးတဲ့ နောက်ပိုင်းကာလမှာလည်း ဝမ်းမြောက်ပြီး ကြည်လင်နေတဲ့ စိတ်ထားရှိရမယ်။ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန်မာန၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယအစရှိတဲ့ ကိလေသာတရားဆိုးတွေက စိတ်အစဉ်ကို ဝင်ရောက်နှောင့်ယှက်မှု ဘာမျှမရှိဘူး၊ ဝိပဿနာဉာဏ်တွေဖြင့် ဒီ ကိလေသာတရားဆိုးတွေကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်ရှားထားနိုင်တဲ့အတွက် စိတ်အစဉ်တွေက ကြည်လင်နေခြင်းဖြစ်တယ်ဆိုလျှင် ပို၍ ကောင်းပါတယ်။ အရိယမဂ်ဉာဏ်တွေနဲ့ ပယ်ရှားထားနိုင်တဲ့အတွက် ကိလေသာတွေရဲ့ စင်ကြယ်မှုမျိုးကတော့ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိနေတဲ့ စိတ်ဓာတ်ရဲ့ စင်ကြယ်သန့်ရှင်းမှု ဖြစ်တယ်။

၄။ ကံ ကံ၏အကျိုးကို တတ်သိနားလည်နေတဲ့ ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ် ပြဇာန်းလျက်ရှိတဲ့ ယုံကြည်ချက်သဒ္ဓါတရား အပြည့်အဝ ရှိရမယ်။ ရုပ်နာမ်တို့ရဲ့ အကြောင်းတရားတွေကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိတတ်တဲ့ ပစ္စယ-ပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိထားခဲ့တယ်ဆိုလျှင်တော့ ကံ-ကံ၏အကျိုးကို တတ်သိနားလည်နေတဲ့ ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဟာ ပို၍ အဆင့်မြင့်သွားပါတယ်။

ပေါင်းလိုက်တော့ အင်္ဂါလေးတန် ဖြစ်တယ်။

ဆဇ္ဇင်္ဂဒါနသုတ္တန်မှာ လာရှိတဲ့ အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ရှိရမဲ့ အင်္ဂါသုံးတန်နှင့် ဒက္ခိဏာဝိဘင်္ဂသုတ္တန်မှာ လာရှိတဲ့ အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်မှာရှိရမဲ့ အင်္ဂါရပ်လေးတန်တို့ဟာ သဘောတရားချင်း တူညီလျက်ပဲရှိပါတယ်။ ဆဇ္ဇင်္ဂ-

ခါနုသုတ္တန်မှာ လာရုံတဲ့ အလှူရှင်ဖြစ်သော နန္ဒမာတာ ဥပါသိကာမကြီးဟာ အနာဂါမိဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သည်အထိ သမထ-ဝိပဿနာ ဘာဝနာတွေကို အောင်အောင်မြင်မြင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ထားပြီးတဲ့ အနာဂါမိအရိယာ သူတော်ကောင်းကြီးတစ်ဦး ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်နည်းပြောရလျှင်တော့ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတွေကို အနာဂါမိဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သည့်တိုင်အောင် အောင်အောင်မြင်မြင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ထားပြီးတဲ့ အနာဂါမိ အရိယာသူတော်ကောင်းကြီးတစ်ဦး ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုသူတော်ကောင်းကြီးက ကာမရာဂ ဒေါသစတဲ့ ကိလေသာအညစ်အကြေးတွေကို အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ရှားထားပြီးတဲ့အတွက် သူ့ရဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေဟာ အတော်ကလေး သန့်ရှင်းကြည်လင်နေပါတယ်။ နောက်ထပ် အကြောင်းအရာတစ်ခုကတော့ မလှူမီ ညအခါမှာလည်း ဝိပဿနာဘာဝနာတွေကို ပွားများကာ အနာဂါမိဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားထားပြီးတဲ့အပြင် ပါရာယနဝဂ်တရားတော်ကိုလည်း ရွတ်ဖတ်ပူဇော်နေတဲ့အတွက် သန့်ရှင်းကြည်လင်တဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေက အသင့်ရှိနေပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုသမထဘာဝနာနှင့် ဝိပဿနာဘာဝနာတို့ရဲ့ စွမ်းအား၊ အနာဂါမိဖလသမာပတ်ရဲ့ စွမ်းအား၊ တရားတော်ကို စိတ်ကြည်နူးစွာဖြင့် ရွတ်ဖတ်ပူဇော်နေတဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေရဲ့ စွမ်းအား၊ ဒီစွမ်းအား အရပ်ရပ်တွေကြောင့် အလှူဒါနပွဲကြီး ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် လှူဖွယ်များကို စီစဉ်နေတဲ့ မလှူမီ ရှေးအဖို့မှာလည်း စိတ်ဓာတ်တွေက ကြည်နူးဝမ်းမြောက်လျက် ရှိနေပါတယ်။ ပေးလှူနေဆဲ အချိန်အခါ ကာလမှာလည်း မိမိကြည်ညိုလေးစားနေတဲ့ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောက္ခလ္လာန်အမှူးရှိတဲ့ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် သံဃာတော်များကို ဖူးတွေ့ရတဲ့အခါမှာ စိတ်ဓာတ်တွေက ကြည်နူးနေတယ်။ ပေးလှူနေရတာကိုလည်း ကြည်နူးဝမ်းမြောက်နေတယ်။ အခါအခွင့်သင့်သလို ပေးလှူနေဆဲ အခါကာလမှာလည်း စွမ်းအားရှိသလောက် ဝိပဿနာဘာဝနာတွေကို ပွားများကောင်း ပွားများနေခဲ့ပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ပေးလှူနေဆဲမှာ စိတ်ဓာတ်တွေက ကြည်နူးဝမ်းမြောက်နေတယ်။ ပေးလှူပြီးတဲ့ နောက်ပိုင်းမှာလည်း အလှူဒါနကို သတိရတိုင်း ဝမ်းမြောက်ကြည်နူးကတ်သူလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က အင်္ဂါရပ်များ

အလှူခံတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဘက်ကတော့ ဒေသိကဓိဘင်္ဂသုတ္တန်^၁မှာတော့ ဘုရားရှင်က သီလရှိခြင်းဆိုတဲ့ အင်္ဂါတစ်ချက်ထည့်ပြီး ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ သို့သော် ဒီ သီလရှိခြင်းဆိုတဲ့ အင်္ဂါရပ်မှာ ဘုရားရှင်က ဒီဆဋ္ဌင်္ဂါဒါနသုတ္တန်ကျတော့ နည်းတစ်မျိုးပြောင်းပြီး ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ ဘယ်လိုလဲ . . .

၁။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တွေသည် ရာဂကင်းပြီးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်သော်လည်း ဖြစ်ရမယ်၊ သို့မဟုတ် ရာဂကင်းအောင် ကျင့်နေဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်သော်လည်း ဖြစ်ရမယ်၊ ဒါက အင်္ဂါတစ်ရပ်။

၂။ ဒေါသကင်းပြီးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်သော်လည်း ဖြစ်ရမယ်၊ သို့မဟုတ် ဒေါသကင်းအောင် ကျင့်နေဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်သော်လည်း ဖြစ်ရမယ်၊ ဒါက အင်္ဂါတစ်ရပ်။

၃။ မောဟကင်းပြီးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်သော်လည်း ဖြစ်ရမယ်၊ သို့မဟုတ် မောဟကင်းအောင် လက်တွေ့ ကျင့်နေဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်သော်လည်း ဖြစ်ရမယ်၊ ဒါက အင်္ဂါတစ်ရပ်။

ဒီလို အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က အင်္ဂါသုံးရပ် ပြောင်းပြီးတော့ ဟောကြားတော်မူလိုက်ပါတယ်။ သဘောအဓိပ္ပာယ်ကတော့ အတူတူပါပဲ။ သီလရှိခြင်းဆိုတဲ့ အပိုင်းမှာ အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်တွဲနေတဲ့ သီလအဆင့်အထိ ရည်ညွှန်းပြီး ဘုရားရှင်က ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ အရိယသီလရှိတဲ့ အဆင့်အထိ ရည်ညွှန်းပြီး ဟောနေတယ်ဆိုလျှင် ထိုသူတော်ကောင်းတွေသည် အရိယာဖြစ်ရေးအတွက် ဘာလုပ်ရမလဲ? မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို စနစ်တကျ ကျင့်ကြရမှာ ဖြစ်တယ်။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတွေကို တကယ်လက်တွေ့ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပါမှ အရိယမဂ်နှင့်

^၁ ယော သီလဝါ သီလဝန္တေသု ဒဒါတိ ဒါနံ၊

ဓမ္မေန လဒ္ဓံ သုပသန္တစိတ္တော။

အဘိသဒ္ဓဟံ ကမ္မဗလံ ဥဠာရံ

တံ ဝေ ဒါနံ ဝိပုလပ္ပလန္တိ ဣမံ။ (မ၊၃၊၃၀၀။)

ယှဉ်တွဲနေတဲ့ အရိယကန္တသီလဆိုတာ ဖြစ်ပေါ်လာမှာ ဖြစ်တယ်။ သို့သော် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတွေကို တကယ်လက်တွေ့ကျင့်နေတဲ့အပိုင်းမှာ ဘုရားရှင်က ကဏ္ဍာနှစ်ခု ခွဲခြားထားတော်မူပါတယ်။ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ- ကင်းပြီးတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်၊ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟကင်းအောင် ကျင့်နေဆဲပုဂ္ဂိုလ်ဆိုပြီး နှစ်ခုခွဲခြားကာ ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။

ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ကင်းပြီးတဲ့ သူတော်ကောင်းတွေကတော့ ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ ဘဝဇာတ်သိမ်းမည့် သူတော်ကောင်းတွေ ဖြစ်ကြတယ်။ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ကင်းအောင် ကျင့်နေဆဲပုဂ္ဂိုလ်တွေ ဆိုတာကတော့ ကလျာဏပုထုဇဉ်ခေါ်တဲ့ ငါးပါးပဉ္စသီ ခါးဝတ်ပုဆိုးကဲ့သို့ မြဲပြီးတော့ မိဘကို ရိုသေစွာ ပြုစုလုပ်ကျွေးနေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကစပြီး၊ တစ်နည်း- ပြောရလျှင်တော့ သမထ-ဝိပဿနာ ဘာဝနာကျင့်စဉ်တွေကို လက်တွေ့- ကျင့်နေတဲ့ ဒီနေ့ပဲ ရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာတဲ့ ကလျာဏပုထုဇဉ်ခေါ်တဲ့ ရှင်သာမဏေငယ်ကလေးကနေ စပြီးတော့ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၊ သကဒါဂါမ်- ပုဂ္ဂိုလ်၊ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုတဲ့ အရိယာသူတော်ကောင်းတွေကို ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟကင်းအောင် ကျင့်နေဆဲပုဂ္ဂိုလ်တွေလို့ ခေါ်ပါတယ်။^{၇၉}

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရား

ထိုပုဂ္ဂိုလ်တွေသည် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို တကယ်လက်တွေ့ ကျင့်နေဆဲ သူတော်ကောင်းတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရား- ထဲမှာ အခြေခံ အောက်ထစ်ဆုံးဖြစ်တဲ့ ကျင့်စဉ်ကတော့ **သမ္မာဝါဒ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ**ခေါ်တဲ့ သီလမဂ္ဂင်သုံးပါး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် သီလရှိနေလျှင် သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်မယ်။ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆက်လက်ပြီး စီးဖြန်းမယ်။ သမထဘာဝနာစိတ်၊ ဝိပဿနာ- ဘာဝနာစိတ်တို့ ခြံရံထားအပ်တဲ့ ဒီသီလသည် အဆင့်မြင့်မားနေတဲ့ သီလ- ပြစ်ပါတယ်။ အကယ်၍ ဒီသီလကို အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် ခြံရံထား

^{၇၉} အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၀၈။

မယ်ဆိုလျှင်၊ တစ်နည်းပြောရလျှင် အရိယမဂ်ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်တွဲနေတဲ့ သီလ-
ဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ထိုသီလသည် **အရိယကန္တသီလ** = အရိယာသူတော်-
ကောင်းတို့ နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်တဲ့ သီလ ဖြစ်သွားပြီ။ ပိုပြီးတော့ အဆင့်မြင့်-
တယ်။ အဲဒီလို အဆင့်မြင့်တဲ့ သီလတွေအထဲ ရည်ညွှန်းပြီး **ဒက္ခိဏာဓိဘင်္ဂ-
သုတ္တန်**မှာ ဘုရားရှင်က ဟောကြားတော်မူနေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်
သဘောအဓိပ္ပာယ်ကတော့ အတူတူပဲ။

ဝိပုလဗလဒါန = ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်တဲ့ အကျိုးရှိတဲ့ ဒါန

ဒီတော့ ဆိုလိုတာက အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်မှာ ရှိသင့်ရှိထိုက်တဲ့
ဒက္ခိဏာဓိဘင်္ဂသုတ္တန်နည်းအရ အင်္ဂါလေးတန်၊ **ဆဇ္ဇင်္ဂဒါနသုတ္တန်**နည်းအရ
အင်္ဂါသုံးတန်၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဘက်မှာ **ဒက္ခိဏာဓိဘင်္ဂသုတ္တန်**နည်းအရ သီလ-
ရှိခြင်းဆိုတဲ့ အင်္ဂါတစ်တန်၊ **ဆဇ္ဇင်္ဂဒါနသုတ္တန်**နည်းအရတော့ ရာဂ၊ ဒေါသ၊
မောဟ ကင်းပြီးတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟကင်းအောင်
ကျင့်နေဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်းဆိုတဲ့ အင်္ဂါသုံးတန် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို အလှူပေးတဲ့
ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က အင်္ဂါသုံးတန်၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က အင်္ဂါသုံးတန်၊ နှစ်ရပ်-
ပေါင်း အင်္ဂါခြောက်တန် စုံညီနေတဲ့ ဒါနဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင်၊ **ဒက္ခိဏာဓိဘင်္ဂ-
သုတ္တန်**နည်းအရ အင်္ဂါငါးတန် စုံညီတဲ့ ဒါနဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ဒီဒါနမျိုးသည်
ဝိပုလဗလ ပြန့်ပြောကြီးကျယ် မြင့်မြတ်နေတဲ့ အကျိုးတရားရှိတဲ့ ဒါနမျိုးဆိုပြီး
ဒီလိုဘုရားရှင်က ဟောကြားထားတော်မူခဲ့ပါတယ်။

ဒီတော့ - ဒီပြန့်ပြောကြီးကျယ် မြင့်မြတ်နေတဲ့ အကျိုးတရားရှိတဲ့ ဒါန-
အကျိုးသည် ဘယ်လောက်ထိ ကြီးကျယ်နေသလဲလို့ လှမ်းမျှော်ပြီး ကြည့်-
လိုက်တဲ့အခါ - မဟာသမုဒ္ဒရာရေကို ခြင်တွယ်လို့ ရကောင်းတဲ့ တောင်းတွေ
ခွက်တွေနဲ့ ခြင်တွယ်ကြည့်လိုက်တဲ့အခါ မည်၍မည်မျှရှိတယ်လို့ ဂဏန်းချပြီး
ရေတွက်ပြမယ်ဆိုလျှင် ရေတွက်လို့ မရနိုင်သလို - ဒီဒါနရဲ့ အကျိုးတရား-
တွေဟာလည်း မည်ရွေ့မည်မျှရှိပါတယ်လို့ ဂဏန်းချပြီး ရေတွက်ပြမယ်ဆို-

လျှင် ရေတွက်လို့ မရနိုင်လောက်အောင် အလွန်အလွန် အကျိုးကြီးမားတယ်- ဆိုပြီး ဒီလို ဘုရားရှင်က ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။^{၇၄}

အကျိုးကြီးမားခြင်းရဲ့ အကြောင်းရင်း

ဘာဖြစ်လို့ ဒီလောက်တောင် အကျိုးကြီးမားရသလဲ? . . .

နည်းနည်းကလေး သဘောပေါက်အောင် ဘုန်းကြီး ထပ်ပြောပါမယ်။ ဘုန်းကြီးတို့ ခုကထိန်ပွဲတို့လို့ ဒါနပွဲတစ်ခု ကျင်းပတဲ့အပိုင်းမှာ အလှူရှင်တွေ- ဘက်ကို လှမ်းမျှော်ကြည့်လိုက်လျှင် တစ်နှစ်လောက်ကပဲဖြစ်စေ၊ နှစ်လ သုံးလလောက်ကပဲဖြစ်စေ၊ တစ်လလောက်ကပဲဖြစ်စေ ကြိုတင် ဆုံးဖြတ်ပြီး- တော့မှ ဒီအလှူဒါနပွဲကြီး ကျင်းပမယ်ဆိုပြီး ကြိုးစားကြတယ်။ ထို အချိန်- အခါထဲက စပြီး မလှူမီရှေးအဖို့မှာ ဝမ်းမြောက်နေတဲ့ ကုသိုလ်ဇောဝီထိ- စိတ်အစဉ်တွေလည်း မရေမတွက်နိုင်အောင် ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ ကုသိုလ်- တွေထဲက ကုသိုလ်ဇောဝီထိစိတ်အစဉ် တစ်ခုတစ်ခု ဆိုကြစို့၊ ဒီဇောဝီထိ- စိတ်တွေဟာ မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက်လို့ ခေါ်ဆိုအပ်တဲ့ အချိန်ကာလ- အတွင်းမှာ ကုဋေပေါင်းများစွာ ဖြစ်နိုင်တဲ့သဘော ရှိပါတယ်။ ဇောဝီထိ တစ်ခုတစ်ခုမှာ ဇောခုနစ်တန် စောလေတော့ ပဏမဇောက ဒီဘဝမှာ အကျိုး- ပေးမယ်။ သတ္တမဇောက ဒုတိယဘဝမှာ အကျိုးပေးမယ်။ အကျိုးမပေးခဲ့- လျှင်တော့ အဟောသိကံ ဖြစ်သွားပြီ။ အလယ်ဇောငါးတန်ကျတော့ နိဗ္ဗာန်- မရမချင်း သင့်တဲ့ ဘဝတွေမှာ ဝင်ရောက်ပြီး အကျိုးပေးမှာ ဖြစ်တယ်။ အဟောသိကံ ဖြစ်တယ်ဆိုတာမျိုး မရှိဘူး။

ဒီတော့ ခုလို ကောင်းမှုကုသိုလ်တစ်ခု ပြုလိုက်တဲ့အချိန်အခါမှာ နှစ်နဲ့ချီ- ပြီးတော့ ဝမ်းမြောက်နေမယ်၊ လနဲ့ချီပြီး ဝမ်းမြောက်နေမယ်၊ ရက်ပေါင်းများစွာ ဝမ်းမြောက်နေမယ်ဆိုလျှင် ကုသိုလ်ဇောဝီထိတွေ ဘယ်လောက်ဖြစ်မလဲ- ဆိုတာ စဉ်းစားကြည့်ပါ။ နောက်တစ်ခု ပြောရအောင် . . . အခုလို လှူဒါန်း- နေပြီ ဆိုကြစို့။ ဒီလိုကထိန်ပွဲတစ်ခုကို ကျင်းပပြုလုပ်နေတဲ့အခါ သံဃာတော်-

^{၇၄} အံ၊ ၂၊ ၂၉၆။

များကို ကထိန်သင်္ကန်းအစရှိတဲ့ လှူဖွယ်ဝတ္ထုအစုစုတွေကို ဆက်ကပ်လှူဒါန်း ပူဇော်နေတဲ့အချိန် ဆွမ်းခဲဖွယ်ဘောဇဉ်များကိုလည်း ဆက်ကပ်လှူဒါန်း ပူဇော် နေတဲ့အချိန် အဲဒီလို အချိန်အခါတွေမှာလည်း ကုသိုလ်ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ် တွေဟာ ဘယ်လောက် များပြားစွာ ဖြစ်နေကြမလဲဆိုတာကို စဉ်းစားကြည့်ကြ ပါ။ မရေမတွက်နိုင်လောက်အောင်ဘဲ များပြားလှပါတယ်။ ဒီကုသိုလ်ဇောတွေ ထဲမှာလည်း ပထမဇောပေါင်းများစွာ သတ္တမဇောပေါင်းများစွာ အလယ်ဇော ငါးတန်ပေါင်းများစွာ ပါဝင်နေကြပါတယ်။ ဒီပထမဇောတွေက ဒီဘဝမှာပဲ အကျိုးပေးနိုင်တဲ့ စွမ်းအားရှိကြပါတယ်။ သတ္တမဇောကတော့ ရှေးကပြောခဲ့တဲ့ အတိုင်း လာမည့်အနာဂတ်ဘဝမှာ အကျိုးပေးမှာ ဖြစ်တယ်။ အလယ်ဇော ငါးတန်တွေကတော့ ဒုတိယအနာဂတ်ဘဝက စပြီး နိဗ္ဗာန်မရမချင်း အခွင့် သာတိုင်း အကျိုးပေးကြမှာ ဖြစ်တယ်။

လှူပြီးပြီဆိုကြစို့ . . . လှူပြီးတဲ့အခါမှာလည်း ဒီအလှူဒါနကို ပြန်ပြီး အမှတ်ရတိုင်း အမှတ်ရတိုင်း ဝမ်းသာနေမယ်ဆိုလျှင် အသစ်အသစ် ထပ်မံ လှူဒါန်းနေတာနဲ့ အလားတူတယ်။ ကုသိုလ်ဇောဝီထိတွေ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နေတယ်။ ထပ်ကာထပ်ကာ ဒါနပွဲကြီးတွေ ကျင်းပနေတာနဲ့ အလား- တူတယ်။ ဒါကြောင့် ဒါနပွဲတစ်ခုကို အကြောင်းခံပြီး ဖြစ်ပေါ်သွားမည့် ကုသိုလ်ဇောဝီထိပေါင်းက ဘယ်လိုမှ ရေတွက်လို့မရနိုင်တဲ့အတွက် ကုသိုလ်- ဇောတစ်ခုတစ်ခုသည် ခုနက ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း အထူးသဖြင့် အလယ်ဇော ငါးတန်ထဲက ကုသိုလ်ဇောတစ်ခုတစ်ခုသည် ဘဝတစ်ခုတစ်ခုကို အကျိုး- ပေးနိုင်တဲ့ စွမ်းအားရှိတဲ့အတွက် ဒီကုသိုလ်ဇောတွေကြောင့် ရရှိမည့် အကျိုးတရားတွေဟာ မည်၍မည်မျှ များပြားပါတယ်လို့ ဂဏန်းချပြီး ရေတွက် ပြမယ်ဆိုလျှင် ရေတွက်လို့ မရနိုင်အောင် များပြားပါတယ်လို့ ဒီလို ဘုရားရှင်က ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဘုရားရှင် နှစ်ခြိုက်တော်မူတဲ့ အလှူဒါန

အဲဒီလို အကျိုးကြီးတဲ့ ဒါနမျိုးကို ဒီနေ့ အလှူရှင်တွေ သို့မဟုတ် တရား- နာနေတဲ့ ပရိတ်တွေ သဘောကျသလား မကျဘူးလားလို့ မေးလျှင်

ဘယ်လိုဖြေကြမလဲ? (သဘောကျပါတယ်ဘုရား...။) ကဲ ဟုတ်ပြီ... များသောအားဖြင့်တော့ အလှူရှင်တွေဟာ ဒီလိုပဲ - ကိုယ်ပြုလုပ်လိုက်တဲ့ ကိုယ်လှူဒါန်းပူဇော်လိုက်တဲ့ ကောင်းမှုကုသိုလ်တစ်ခုသည် အကျိုးကြီးမှ ကျေနပ်ကြတယ်။ ကောင်းပြီ - အကျိုးကြီးပြီ။ ဘာအကျိုးတွေလဲ? ... လူချမ်းသာဆိုတဲ့ အကျိုးရမယ်၊ နတ်ချမ်းသာဆိုတဲ့ အကျိုးရမယ်။ မိမိက စွမ်းအားရှိလို့ ခုလို ဒါနပွဲကျင်းပတဲ့ အချိန်အခါမှာ မေတ္တာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းတတ်တဲ့ သူတော်ကောင်းဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင်ပေါ့။ မေတ္တာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတွေ စီးဖြန်းလို့ မေတ္တာဈာန်တွေကို ရရှိခဲ့မယ်ဆိုလျှင်လည်း ဒီ မေတ္တာဈာန်တွေက ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာအထိ အကျိုးပေးနိုင်ပါတယ်။ ဒီတော့ လူချမ်းသာကို အကျိုးပေးပြီဆိုကြစို့... လူ့ဘဝ လူချမ်းသာ ရပြီဆိုလျှင် အောက်ထစ်ဆုံး ဘာဖြစ်မလဲ? မိခင်တစ်ဦးရဲ့ ဝမ်းကြာတိုက်မှာ သွားပြီး ပဋိသန္ဓေတည်နေရမယ်။ ပဋိသန္ဓေတည်နေရတဲ့ ဒုက္ခ ခေါင်ဆုံး မရဘူးလား? ရမယ်နော်။ ပဋိသန္ဓေတည်နေပြီးတဲ့နောက် မွေးလာပြီးပြီ။ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ အိုရမယ်။ အိုခြင်းဆိုတဲ့ ဒုက္ခက ဆီးကြိုနေတယ်၊ အိုခြင်းဒုက္ခကို ကိန်းသေ တွေ့ရမယ်။ တဖြည်းဖြည်း နာရအုံးမယ်။ နာခြင်းဆိုတဲ့ ဒုက္ခကို တွေ့ရမယ်။ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ သေရအုံးမယ်။ သေခြင်းဆိုတဲ့ ဒုက္ခကို ကိန်းသေရင်ဆိုင် တွေ့ရမယ်။ ပဋိသန္ဓေနေရတဲ့ ဒုက္ခ၊ အိုရတဲ့ ဒုက္ခ၊ နာရတဲ့ ဒုက္ခ၊ သေရတဲ့ ဒုက္ခ တန်းလန်းရှိနေတဲ့ ချမ်းသာသုခမျိုးသည် တကယ့်ချမ်းသာအစစ်လို့ ပြောလို့ ရနိုင်ပါ့မလား? မရနိုင်ဘူး။ မိမိက ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ မကင်းသေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင်လည်း ရာဂမီးတွေရဲ့ လောင်မြိုက်တဲ့ဒဏ်လည်း ခံရမယ်။ ဒေါသမီးတွေရဲ့ လောင်မြိုက်တဲ့ဒဏ်လည်း ခံရမယ်။ မောဟမီးတွေရဲ့ လောင်မြိုက်တဲ့ဒဏ်လည်း ခံရမယ်။ မိမိပိုင်ဆိုင်နေတဲ့ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတွေ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးသွားခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် စိုးရိမ်ရခြင်း သောကမီး၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းရခြင်း ပရိဒေဝမီး၊ ကိုယ်ဆင်းရဲရခြင်း ဒုက္ခမီး၊ စိတ်ဆင်းရဲရခြင်း ဒေါမနဿမီး၊ ပြင်းစွာပူပန်ရခြင်း ဥပါယာသမီးဆိုတဲ့ ဒီမီးတွေရဲ့ လောင်မြိုက်တဲ့ ဒဏ်လည်း ခံရမယ်။ ပေါင်းမယ်ဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ မီး တစ်ဆယ့်တစ်သီးပေါ့။ ဒီလို မီးတစ်ဆယ့်တစ်သီးတို့ လောင်မြိုက်ခြင်း-

ခံနေရတဲ့ ချမ်းသာသူခသည် တကယ့် ချမ်းသာသူခအစစ်ကြီးပါလို့ ပြောလို့ ရပါမလား? မရနိုင်ဘူး။ ဒါကြောင့် အကျိုးရှိတဲ့ ဒါနကို အလိုရှိခဲ့လျှင် လူ့စည်းစိမ် နတ်စည်းစိမ်ဆိုတဲ့ ချမ်းသာသူခတွေဟာ မီး တစ်ဆယ့်တစ်သီးတို့ ဝိုင်းဝိုင်းရံနေတဲ့ စည်းစိမ်တွေသာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို စဉ်းစားကြပါ။

အကျိုးကို အလိုရှိခဲ့လျှင်တော့ ဒီအကျိုးကို ရရှိရေးအတွက် စင်ကြယ်တဲ့ သီလတည်းဟူသော မြေပေါ်မှာ ရပ်တည်ပြီး ကောင်းမှုကုသိုလ်တစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်ကာ အလိုရှိတဲ့ အကျိုးတရားတွေ ပြည့်စုံရေးအတွက် ဆုတောင်းပန်ထွာရမယ်။ ဒီလို ဆုတောင်းပန်ထွာပြီး ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုခဲ့လျှင် နောက်ထပ် ပဋိသန္ဓေ နေရပါလို့၏။ နောက်ထပ် အိုရပါလို့၏။ နောက်ထပ် နာရပါလို့၏။ နောက်ထပ် သေရပါလို့၏။ နောက်ထပ် ရာဂမီး၊ ဒေါသမီး၊ မောဟမီး၊ ဇာတိမီး၊ ဇရာမီး၊ မရဏမီး၊ သောကမီး၊ ပရိဒေဝမီး၊ ဒုက္ခမီး၊ ဒေါမနဿမီး၊ ဥပါယာသမီးဆိုတဲ့ မီးတွေရဲ့ လောင်မြိုက်တဲ့ဒဏ် ခံရပါလို့၏လို့ ဆုတောင်းပန်ထွာပြီး ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုနေတာနဲ့ မတူဘူးလား? တူပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဘုရားရှင်က ဒီလို ကောင်းမှုကုသိုလ်မျိုးကိုတော့ အကျိုးရှိနေတဲ့ ကောင်းမှုကုသိုလ်လို့တော့ ဟောကြားတော်မူပါတယ်။ သို့သော် ခုလိုလောကီ ချမ်းသာသူခကို ဖြစ်စေနိုင်တဲ့ အကျိုးရှိနေတဲ့ ကောင်းမှုကုသိုလ်မျိုးကို ဘုရားရှင်ကတော့ မနှစ်ခြိုက်ပါဘူး။ မနှစ်ခြိုက်တဲ့အတွက် ဟို . . . အင်္ဂုတ္တိုရ်-ပါဠိတော်မှာ ဘယ်လို ဟောကြားထားတော်မူသလဲ?

“မစင်ဟူသမျှသည် အနည်းငယ်ပဲ ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ ချွေရာစက်ဆုပ်ဖွယ် သဘောသာ ကေနိရှိသလို၊ ဘဝဟူသမျှသည် အနည်းငယ်ပဲ ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ မည်သည့်ဘဝကိုမျှ ငါဘုရား မချီးမွမ်းပါဘူး” . . . ဆိုပြီး ဒီလို ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။^{၇၁}

ဒါပေမဲ့ ဘုရားရှင် နှစ်ခြိုက်တော်မူတဲ့ နောက်ထပ် အကောင်းဆုံးဒါန တစ်မျိုးကိုလည်း ဘုရားရှင်ကတော့ ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသေးတယ်။

^{၇၁} အံ၊၁၊၃၆၊စာပိုဒ်-၃၂၀။

ဒက္ခိဏဝိဘင်္ဂသုတ္တန်^{၇၆}မှာပဲ လာရှိပါတယ်။ အဲဒါကတော့ ရဟန္တာအရှင်မြတ်-
တွေကသာ ပြုစုပျိုးထောင်နိုင်တဲ့ ဒါနမျိုးဖြစ်ပါတယ်။

၁။ ရာဂကင်းတော်မူပြီးတဲ့ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တစ်ပါးက၊

၂။ တရားသောနည်းလမ်းဖြင့် ရှာဖွေရရှိတဲ့ လှူဖွယ်ဝတ္ထုပစ္စည်းစုကို၊

၃။ ကြည်လင်သော စိတ်ထားဖြင့်၊

၄။ ကံ-ကံ၏အကျိုးကို တတ်သိနားလည်နေတဲ့ ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်
ပြဓာန်းလျက်ရှိသော ယုံကြည်ချက်သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊

၅။ ရာဂကင်းတော်မူပြီးတဲ့ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တစ်ပါးကို သွားရောက်ကာ
ပေးလှူပြီ။

ဒီလို အလှူဒါနမျိုးကိုတော့ ဘုရားရှင်က အာမိသဒါနာနမဂ္ဂ - ပစ္စည်း-
လေးပါးကို လှူဒါန်းပူဇော်နေတဲ့ ဒါနတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဒါနဆိုပြီး ဟော-
ကြားထားတော်မူပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ? အဲဒီဒါနကြောင့် နောက်ထပ်
ဘာအကျိုးတစ်စုံတစ်ရာမျှ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့ စွမ်းအားမရှိဘူး။ ရဟန္တာ
အရှင်မြတ်တို့က ဘဝသစ်ကို တွယ်တာမက်မောနေတဲ့၊ ဘဝသစ်ကို မျှော်လင့်-
တောင့်တနေတဲ့ တဏှာအစရှိတဲ့ ကိလေသာအညစ်အကြေးတွေ အကုန်-
လုံးကို အရဟတ္တမဂ်တိုင်အောင်သော လေးဆင့်သော အရိယမဂ်တရားတို့ဖြင့်
ပယ်ရှားထားတော်မူပြီးဖြစ်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် နောက်ထပ် ထို ရဟန္တာ-
အရှင်မြတ်တို့အဖို့ ဘဝသစ်ဆိုတာ ဘယ်လိုမှ ဖြစ်ခွင့်မရှိဘူး။ ဖြစ်ခွင့်မရှိတော့
ဒီ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့က ခုလို ဒါနကောင်းမှုတစ်ခုကို ပြုသော်လည်း
ထိုဒါနသည် ကြိယာ = ပြုရုံမျှသာ ဖြစ်တယ်။ ကုသိုလ်မဖြစ်ဘူး၊ ကြိယာမျှသာ
ဖြစ်တယ်။ နောက်ထပ် ဘဝဆိုတဲ့ အကျိုးသည် ဘယ်တော့မှ ဖြစ်ပေါ်မလာ-
တော့ဘူး။ မည်သည့် အကျိုးတစ်စုံတစ်ရာကိုမျှ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်တဲ့ စွမ်းအား

^{၇၆} ယော ဝိတရာဂေါ ဝိတရာဂေသု ဒဒါတိ ဒါနံ၊

ဓမ္မေန လဒ္ဓံ သုပသန္နစိတ္တော။

အဘိသဒ္ဓဟံ ဝာမ္မဖလံ ဥဠာရံ၊

တံ ဝေ ဒါနံ အာမိသဒါနာနမဂ္ဂန္တိ။ (မ၊၃၊၃၀၀။)

မရှိခြင်းကြောင့် ဒီလို ဒါနမျိုးကိုတော့ ဘုရားရှင်က အဓိက = အသာဆုံး အမြတ်ဆုံး ဒါနဆိုပြီး ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။

ဘာကြောင့် အမြတ်ဆုံးဒါနဖြစ်ရသလဲ? ဒီလိုဒါနမျိုးကြောင့် နောက်ထပ် အကျိုးတစ်စုံတစ်ရာ ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာမှု မရှိတဲ့အတွက် နောက်ထပ် ဒီ ဒါနကြောင့် ပဋိသန္ဓေနေရမှု မရှိတော့ဘူး။ ပဋိသန္ဓေ မနေရတဲ့အတွက် ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်သွားတယ်။ ပဋိသန္ဓေမနေရတဲ့အတွက် အိုဘေးဆိုးကြီးမှလည်း လွတ်မြောက်သွားတယ်။ နာဘေးဆိုးကြီးမှလည်း လွတ်မြောက်သွားတယ်။ သေဘေးဆိုးကြီးမှလည်း လွတ်မြောက်သွားတယ်။ ရာဂမီး၊ ဒေါသမီး၊ မောဟမီး၊ ဇာတိမီး၊ ဇရာမီး၊ မရဏမီး၊ သောကမီး၊ ပရိဒေဝမီး၊ ဒုက္ခမီး၊ ဒေါမနဿမီး၊ ဥပါယာသမီးဆိုတဲ့ မီးတစ်ဆယ့်တစ်သီး-တို့ရဲ့ လောင်မြိုက်တဲ့ ဘေးမှလည်း လွတ်မြောက်သွားတယ်။ ဒီလိုဆိုလျှင် ခုလို အကျိုးမရှိတဲ့ ဒါနက အကျိုးရှိတဲ့ ဒါနထက် ပိုပြီးမကောင်းဘူးလား?။ ကောင်းပါတယ်. . . ။

သို့သော် ဒီ ဒါနရာမှာ အဋ္ဌကထာ^{၇၇}က ဝိပဿနာ = ရာဂကင်းစင်ပြီးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်စာရင်းထဲမှာ အနာဂါမ်အရိယာသူကောင်းကောင်းလည်း ပါဝင်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။ အကြောင်းကတော့ ဒါနက သိုလှုံကံဆိုတာကတော့ အကျိုးပေးခဲ့မယ်ဆိုလျှင် လူ့ချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ လူ့စည်းစိမ် နတ်စည်းစိမ်တွေကိုသာ အကျိုးပေးနိုင်တဲ့ စွမ်းအားရှိပါတယ်။ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာကို အကျိုးပေးနိုင်တဲ့စွမ်းအား မရှိပါဘူး။ ဈာန်ကုသိုလ်တွေကသာ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာကို အကျိုးပေးနိုင်တဲ့ စွမ်းအားရှိပါတယ်။ အနာဂါမ်သူတော်ကောင်းတွေဟာလည်း ဘဝသစ်ဆိုတာ ထင်ရှားရှိခွင့်မရှိမယ့်ဆိုလျှင် ဗြဟ္မာပြည်မှာသာ ဖြစ်ခွင့်ရှိပါတယ်။ သို့အတွက် ဒါနကြောင့် ရရှိမည့် လူ့ချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ လူ့ဘဝ နတ်ဘဝဆိုတဲ့ ကာမဘဝအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဘဝါလယ-ဘဝမဗ္ဗနာ မရှိခြင်းကြောင့် အနာဂါမ်အရိယာ သူတော်ကောင်းတွေရဲ့ ဒါနကုသိုလ်ကံဟာလည်း ကာမဘဝဆိုတဲ့ ဘဝသစ်ကို အကျိုးမပေး-

^{၇၇} မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၂၂၇။

နိုင်တဲ့ စာရင်းထဲမှာ အကျုံးဝင်နေသည့်အတွက် ဝိတရာဂစာရင်းထဲမှာ ထည့်သွင်းကာ အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ထင်ရှားတဲ့ ပုံစံတစ်ခုကတော့ အထက်က တင်ပြထားခဲ့တဲ့ **နန္ဒမာတာ** ဥပါသိကာမကြီးရဲ့ အလှူဒါနပွဲပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

နန္ဒမာတာ ဥပါသိကာမကြီးရဲ့ ဂုဏ်အင်္ဂါ (၇) ပါး

အဲဒီ အလှူဒါနပွဲမှာပဲ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်ခြင်းကိစ္စ ပြီးဆုံးသွားတဲ့အခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာကိုယ်တော်မြတ်ကြီးက “ရဟန်းသံဃာတော်အပေါင်းရဲ့ ဝေဠုကဏ္ဍကိမြို့သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူလာမည့် သတင်းကောင်းကို သင့်ကို ဘယ်သူက ပြောပြထားပါသနည်း?” ဟု မေးမြန်းတော်မူလိုက်ပါတယ်။ ထိုအခါမှာ **နန္ဒမာတာ**ဥပါသိကာမကြီးက ထိုမေးခွန်းရဲ့ အဖြေတွင်သာမက မိမိမှာ တည်ရှိနေတဲ့ (၇)မျိုးသော ဂုဏ်ပုဒ်တွေကို အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးအား တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဆက်လက်ကာ တင်ပြလျှောက်ထားပါတယ်။ အဲဒီ ဂုဏ်ပုဒ် (၇)မျိုးတို့ရဲ့ အတိုချုပ်ကတော့ ဒီလိုပါ။ .

- ၁။ **ဝေဿဝဏ်**နတ်မင်းကြီးနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင် စကားပြောဆိုရခြင်းဆိုတဲ့ ဂုဏ်ပုဒ်ကတစ်ခု၊
- ၂။ မင်းချင်းယောက်ျားတို့ဟာ အကြောင်းတစ်စုံတစ်ခုကြောင့် တစ်ဦးတည်းသော သားဖြစ်တဲ့ **နန္ဒ**ကို ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ကာ ရိုက်ပုတ်ညှဉ်းဆဲပြီးတော့ သတ်ပစ်ကြသော်လည်း **နန္ဒမာတာ**ရဲ့ စိတ်ထဲမှာ ဝမ်းနည်းကြေကွဲမှု ဖောက်ပြန်တုန်လှုပ်မှု လုံးလုံးမရှိခြင်း၊ ဒါကလည်း ဂုဏ်ပုဒ်တစ်ခုပဲ။
- ၃။ အိမ်ရှင်ယောက်ျား ကွယ်လွန်ပြီးနောက် မထင်ရှားသော ဘုမ္မစိုးနတ် ဖြစ်သွားခဲ့တယ်။ အဲဒီ ဘုမ္မစိုးနတ်က ရှေးယခင် မသေခင်က အိမ်ရှင်ယောက်ျားအသွင် ဖန်ဆင်းကာ ကိုယ်ထင်ရှားလာပြတယ်။ အဲဒီအခါမှာလည်း **နန္ဒမာတာ**ရဲ့ စိတ်ဓာတ်ဟာ ဖောက်ပြန်တုန်လှုပ်မှု ဝမ်းသာမှုဆိုတာ လုံးဝမဖြစ်ခဲ့ဘူး။ ဒါလည်း သူ့ရဲ့ ဂုဏ်ပုဒ်တစ်ခုပဲ။

၄။ ငယ်ရွယ်စဉ် အိမ်ထောင်ပြုပြီးကတည်းက အိမ်ရှင်ယောက်ျားကို ကျော်-
လွှားပြီး အခြားယောက်ျားများနှင့် ဖောက်ပြားမှုဆိုတာ ကိုယ်ထိလက်-
ရောက် မဆိုထားနဲ့ စိတ်နဲ့သော်လည်း တစ်ခါမျှ မဖောက်ပြားခဲ့ဖူးဘူး။
ဒါဟာလည်း သူ့ရဲ့ ဂုဏ်ပုဒ်တစ်ခုပဲ။

၅။ ရတနာသုံးပါးကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်တတ်သည့် ဥပါသိကာမအဖြစ်
လျှောက်ထားသည့်နေ့က စပြီးတော့ ငါးပါးသီလကို စိတ်ပါလက်ပါ
တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှသော်လည်း မချိုးမဖောက်ခဲ့ဖူးဘူး။ ဒါဟာလည်း သူ့ရဲ့
ဂုဏ်ပုဒ်တစ်ခုပဲ။

၆။ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်ဆိုတဲ့ ရူပါဝစရ-
ဈာန်တွေကို အလိုရှိသလောက် ဝင်စားပြီး နေနိုင်တယ်။ ဒါဟာလည်း
သူ့ရဲ့ ဂုဏ်ပုဒ်တစ်ခုပဲ။

- ၇။ (က) **သက္ကာယဒိဋ္ဌိ** = ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အတ္တဟု စွဲလမ်းယုံကြည်ခြင်း၊
(ခ) **ဝိစိကိစ္ဆာ** = ရတနာသုံးတန် ကံ ကံ၏အကျိုးတရားစသည်တို့
အပေါ်မှာ ယုံမှားသံသယရှိခြင်း၊
(ဂ) **သီလဗ္ဗတပရာမာသ** = နွားအကျင့် ခွေးအကျင့်စသည်ဖြင့် ကိလေ-
သာတွေမှ စင်ကြယ်နိုင်တယ်၊ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ လွတ်-
မြောက်နိုင်တယ်လို့ အမှားမှားအယွင်းယွင်း သုံးသပ်တတ်ခြင်း၊
(ဃ) **ကာမရာဂ** = ကာမတစ်ဆယ့်တစ်ဘုံနဲ့ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု
အစုစုအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောခြင်း၊
(င) **ဗျာပါဒ** = စိတ်ဓာတ် ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းခြင်း ဒေါသ၊

ပေါင်းလိုက်တော့ သံယောဇဉ်ငါးပါး ဖြစ်ကြတယ်။ ဒီသံယောဇဉ်ငါးပါးကို
အောက်ပိုင်း ကာမတစ်ဆယ့်တစ်ဘုံမှ မလွတ်မြောက်အောင် ဆွဲဆောင်-
ထားတဲ့ ကြိုးငါးချောင်းနဲ့တူလို့ **ဩရုဗ္ဗာဂီယ** သံယောဇဉ်တွေလို့ ခေါ်ဆို-
ပါတယ်။ ဒီသံယောဇဉ်ငါးပါးကိုလည်း သူက ပယ်ရှားထားပြီး ဖြစ်နေတယ်။
ဒါဟာလည်း သူ့ရဲ့ ဂုဏ်ပုဒ်တစ်ခုပဲ။

ပေါင်းလိုက်တော့ ဂုဏ်ပုဒ် (၇)ခု ဖြစ်ပါတယ်။ နံပါတ် (၇)ခုမြောက် ဂုဏ်ပုဒ်ကတော့ သူ့ဘာ အနာဂါမ်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိနေပြီဟု လျှောက်ထားလိုရင်းဖြစ်ပါတယ်။^{၂၈} အောက်ပိုင်းကာမဘုံမှ မလွတ်အောင် ဆွဲဆောင်ထားနိုင်တဲ့ ဒီသံယောဇဉ်ကြိုးတွေဟာ သူ့သန္တာန်မှာ မရှိတော့တဲ့အတွက် ဒါနကြောင့်ရရှိမည့် အကျိုးတရားတွေအပေါ်မှာ မျှော်လင့်တောင့်တချက် သူ့မှာ လုံးဝမရှိပါဘူး။ သို့သော် သူဟာ မလှူမီ ရှေးအဖို့မှာလည်း ဝမ်းမြောက်တယ်၊ ပေးလှူနေဆဲမှာလည်း ဝမ်းမြောက်တယ်၊ ပေးလှူပြီးတော့လည်း ဝမ်းမြောက်လျက်ပဲ ရှိနေတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ? သူက အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တွေရဲ့ လိုအပ်ချက်ကို ချီးမြှောက်လိုတဲ့သဘော၊ သာသနာတော်ကြီးရဲ့ အရည်ခိုင်ခံ့တည်တန့်ရေးအတွက် အားပေးထောက်ပံ့လိုတဲ့သဘောဆိုတဲ့ အနုဂ္ဂဟဒါနမျိုးကိုသာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပြုစုပျိုးထောင်နေခြင်း ဖြစ်တယ်။ တစ်နည်းပြောရလျှင်တော့ သူ့ရဲ့ ဒါနဟာ **ခိတ္တာလင်္ကာရခိတ္တပရိက္ခာရဒါန** = သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ ဒါနအမျိုးအစားထဲမှာလည်း ပါဝင်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီလို ဒါနမျိုးကိုလည်း **အဏ္ဏ** = အသာဆုံးအမြတ်ဆုံး ဒါနဆိုပြီး အဋ္ဌကထာက ထည့်သွင်းဖွင့်ဆိုသွားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ခိတ္တာလင်္ကာရခိတ္တပရိက္ခာရဒါန

သို့သော် ဒီနေ့ တရားနာနေတဲ့ ပရိသတ်တွေ အလှူရှင်တွေအနေနဲ့ ဒီလို အသာဆုံး အမြတ်ဆုံး ဒါနကို ပြုဖို့ဆိုတာကတော့ မလွယ်ကူဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ? မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်က ရဟန္တာလည်း မဟုတ်သေးဘူး။ အနာဂါမ်လည်း မဟုတ်သေးဘူး။ မိမိတို့က ဒီလို ရဟန္တာလည်း မဟုတ်သေးတော့ အနာဂါမ်လည်း မဟုတ်သေးတော့ ဒီလို အသာဆုံး အမြတ်ဆုံး ဒါနတစ်ခုကို ပြုမယ်ဆိုလျှင်တော့ မပြုနိုင်သေးဘူး။ မပြုနိုင်တော့ မြတ်စွာဘုရားက နောက်ထပ် မွန်မြတ်တဲ့ ဒါနကလေးတွေကို ဟောကြားထားတော်မူတာလည်း ရှိပါသေးတယ်။ အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကနိပါတ်^{၂၉}မှာ လာရှိပါတယ်။ **ခိတ္တာလင်္ကာရ-**

^{၂၈} အံ၊ ၂၊ ၄၄၄-၄၄၇။ ^{၂၉} အံ၊ ၃၊ ၆၈-၆၉။

ခိတ္တပရိက္ခာရဒါန = သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ ဒါနဆိုပြီး ဒီလို ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ ဒီဒါနမျိုးကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ဥတ္တမ” မွန်မြတ်သော ဒါနဆိုပြီး ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ ဒီတော့ ဒီသမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ ဒါနမျိုးကတော့ ခုလို သာသနာတော်ကို ယုံကြည်စွာ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်နေတဲ့ သူတော်ကောင်းတွေ အနေနဲ့ သာသနာတော်နဲ့ တွေ့ခိုက်မှာ ကြိုးစားမယ်ဆိုလျှင် ဖြစ်နိုင်တဲ့ ဒါနမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လိုဒါနလဲဆိုတော့ - - - - - ခုလို ဒါနပွဲတစ်ခု ကျင်းပတဲ့ အချိန်အခါမှာ စိတ်ဓာတ်တွေက နန္ဒမာတာတို့လို ကြည်နူးဝမ်းမြောက်မှုတွေ ဖြစ်နေခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ဒီလို ကြည်နူးဝမ်းမြောက်မှုတွေ ဖြစ်နေတဲ့ အချိန်အခါမှာ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်မှ ဥပစာရသမာဓိကိုဖြစ်စေ၊ စွမ်းနိုင်ပါက ဈာန်သမာဓိတစ်ခုခုကိုဖြစ်စေ တစ်မျိုးမျိုးသော သမာဓိကို အခြေခံထူထောင်ပြီးနောက် မိမိသန္တာန်မှာ တည်ရှိနေတဲ့ ရုပ်တရား နာမ်တရား၊ ဗဟိဒ္ဓ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်များထိုထိုတို့ သန္တာန်မှာ တည်ရှိနေကြတဲ့ ရုပ်တရား နာမ်တရား - ဒီရုပ်နာမ်တွေကို ပထမရှေးဦးစွာ သိမ်းဆည်းပါ။ သိမ်းဆည်းပြီးနောက် ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။

အလားတူပဲ ပေးလှူကြောင်းဖြစ်တဲ့ ကုသိုလ်စိတ်စေတနာလို့ ခေါ်ဆိုအပ်တဲ့ ကုသိုလ်ဇောဝီထိစိတ်အစဉ် နာမ်တရားတွေကိုလည်း ဒုတိယ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်း ကုသိုလ်နာမ်တရားတွေကိုလည်း လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။

နောက်တစ်ခု လှူဖွယ်ဝတ္ထုဖြစ်ကြတဲ့ သင်္ကန်းအစရှိတဲ့၊ ဆွမ်းအစရှိတဲ့၊ ဒီလှူဖွယ်ဝတ္ထုဆိုတာက ဘာတွေလဲလို့ ပြန်ပြီးဆန်းစစ်ကြည့်လိုက်တော့ ပရမတ္ထသစ္စာနယ်ဘက်က ကြည့်လျှင် သင်္ကန်းမှာ တည်ရှိနေတဲ့ ဓာတ်လေးပေါင်းကို သိမ်းဆည်းပြီး သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်နိုင်ခဲ့လျှင် သင်္ကန်း-

ဆိုတာ မတွေ့တော့ဘူး။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်ကလေးတွေရဲ့ အပေါင်းအစု အဖြစ်နဲ့သာ မြင်မယ်။ ဒီရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခုကို ဓာတ်ခွဲကြည့်လိုက်လျှင် ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ အဆင်း၊ အနံ့၊ အရသာ၊ ဩဇာဆိုပြီးတော့ သဘောတရား ရှစ်ခုစီကို တွေ့ရှိမယ်။ ထို သဘောတရားရှစ်ခုထဲမှာ တည်ရှိနေတဲ့ တေဇောဓာတ်တိုင်းက နောက်ထပ် ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ထပ်မံ ဖြစ်ပေါ်အောင် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ကျေးဇူးပြုပေးနေပါတယ်။ ဒီလို ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်သမျှ ကာလပတ်လုံး ဒီသင်္ကန်းသည် သင်္ကန်းအဖြစ်နဲ့ တည်ရှိနေလိမ့်မယ်။ ကျေးဇူးမပြုတော့ဘူးဆိုလျှင် တစ်နေ့မှာ ဒီသင်္ကန်းသည် ဆွေးမြည့်ပြီး နောက်ဆုံး ပျောက်ပျက်ပြီး ပျက်စီးသွားလိမ့်မယ်။ ဒီတော့ သင်္ကန်းဆိုတာကလည်း ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့ရဲ့ အပေါင်းအစုသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆွမ်းအစရှိတဲ့ လှူဖွယ်ဝတ္ထုတွေဟာလည်း ဥတုဇရုပ်တို့ရဲ့ အပေါင်းအစုတွေသာ ဖြစ်ကြပါတယ်။ အဲဒီ ရုပ်တရားတွေကိုလည်း သိမ်းဆည်းပါ။

ဒီတော့ ဒီလှူဖွယ်ဝတ္ထုလို့ ခေါ်ဆိုအပ်တဲ့ ရုပ်တရားတွေကိုလည်း သိမ်းဆည်းပြီးတဲ့အခါ ဒီ ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေရဲ့ ဖြစ်ပြီးပျက်နေတဲ့ သဘာဝတွေကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီး အနိစ္စလို့ ရှုပါ။ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းဖြင့် အနှိပ်စက်ခံနေရတဲ့ သဘာဝတွေကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီး ဒုက္ခလို့ ရှုပါ။ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေတဲ့ အတ္တမဟုတ်တဲ့ သဘာဝတွေကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီး အနတ္တလို့ရှုပါ။ ဒီလို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ပြီးတော့ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းလျက် ဒါနပွဲတစ်ခုကို ကျင်းပနိုင်မယ်ဆိုလျှင်တော့ ဒီလို ဒါနမျိုးသည် **ခိတ္တာလင်္ကာရခိတ္တပရိက္ခာရဒါန** = သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ ဒါနဖြစ်တယ်ဆိုပြီးတော့ မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ အဲဒီ ဒါနမျိုးကို **ဥတ္တမဒါန** = မွန်မြတ်သောဒါနတစ်ခုအဖြစ်နဲ့ မြတ်စွာဘုရားက ချီးမွမ်းထားတော်မူပါတယ်။

အလားတူပဲ ခုလို ဒါနပွဲတစ်ခုကို ကျင်းပပူဇော်နေတုန်းမှာ ကြည်နူးဝမ်းမြောက်မှုတွေ စိတ်အစဉ်မှာ လွှမ်းမိုးနေတဲ့အခါ မေတ္တာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းတွေ စီးဖြန်းတတ်လို့ မေတ္တာစျာန်တွေကို ရရှိခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ဒီလို ဒါနကုသိုလ်စေတနာတွေက မေတ္တာစျာန်ကဲ့သို့သော သမထဘာဝနာစိတ်တွေကို တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ **စိတ္တာလင်္ကာရစိတ္တပရိက္ခာရဒါန**မျိုးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အကယ်၍ မိမိတို့က စွမ်းနိုင်လို့ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းတွေကို ဆက်လက် စီးဖြန်းနိုင်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ယင်းမေတ္တာစျာန်နာမ်တရားတွေကိုလည်း လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုနိုင်ခဲ့လျှင် ယင်းဒါနသည်လည်း သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ **စိတ္တာလင်္ကာရစိတ္တပရိက္ခာရဒါန**မျိုးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အလားတူပဲ ပေးလှူပြီးတဲ့နောက်ပိုင်းကာလမှာလည်း မိမိ လှူဒါန်းပူဇော်ခဲ့တဲ့ ဒါနကိုပဲ ပြန်လည် အာရုံယူလိုက်တဲ့အခါမှာလည်း ကြည်နူးဝမ်းမြောက်မှုတွေဖြစ်နေတုန်းမှာ သမာဓိကို အောင်အောင်မြင်မြင် ထူထောင်နိုင်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ဒီဒါနက သမထဘာဝနာစိတ်တွေကိုလည်း တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ ဒါနမျိုးဖြစ်ပါတယ်။ ဒီသမာဓိကို အခြေခံကာ ရုပ်နာမ်-ကြောင်း-ကျိုးသင်္ခါရတရားတွေကို ဉာဏ်နဲ့ပိုင်းခြားယူပြီး သိမ်းဆည်းပြီးတော့ ဒီသင်္ခါရတရားတွေကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာယာဉ် သုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ပြီးတော့ ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ်အတိုင်း အဆင့်ဆင့် ဝိပဿနာရှုသွားနိုင်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင်လည်း ဒီလိုဒါနမျိုးဟာလည်း ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ ဒါနမျိုးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

နန္ဒမာတာ အမျိုးကောင်းသမီးကလည်း ဒီလို သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးတတ်တဲ့ ဒါနမျိုးကို ပြုစုပျိုးထောင်နေသူတစ်ဦးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို ဒါနမျိုးကိုလည်း ဘုရားရှင်က **ဥတ္တမဒါန** = မွန်မြတ်သော ဒါနတစ်ခုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားတော်မူခဲ့ပါတယ်။

ဘာကြောင့်လဲ? ဒီဒါနကို အကြောင်းခံပြီး ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဝိပဿနာ-
ဉာဏ်တွေက အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် အားကြီး-
သော မှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနေပါတယ်။^{၁၁} ကျေးဇူးပြု-
နေတဲ့အတွက် တစ်ချိန်မှာ ဝိပဿနာဉာဏ်တွေက ရင့်ကျက်လာလျှင် ဝိပဿ-
နာဉာဏ်တို့ရဲ့ အဆုံး၌ အရိယမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြသော်
ထို အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်တို့က အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ်နိဗ္ဗာန်ကို
လှမ်းပြီး အာရုံယူကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အကယ်၍ မိမိက စွမ်းအားရှိလို့ နိဗ္ဗာန်ကို သောတာပတ္တိ မဂ်ဉာဏ်-
ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် အာရုံပြုနိုင်မယ်၊ သကဒါဂါမိ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့်လည်း
အာရုံပြုနိုင်မယ်၊ အနာဂါမိ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့်လည်း အာရုံပြုနိုင်မယ်၊
အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့်လည်း အာရုံပြုနိုင်မယ်ဆိုလျှင်တော့ ဘဝကို
တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ တဏှာကို ဒီအရိယမဂ်တရားတွေက အဆင့်ဆင့်
ပယ်သတ်သွားမှာဖြစ်တဲ့အတွက် နောက်ဆုံး အရဟတ္တမဂ်ဆိုက်ပြီဆိုလျှင်
ဘဝကို တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ တဏှာ အားလုံးသည် ချုပ်ငြိမ်းသွားပြီ
ဖြစ်ပါတယ်။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်ဆိုတဲ့ ကိလေသာဝဋ်တွေ အားလုံး
ချုပ်ငြိမ်းသွားပြီဆိုလျှင် ကိလေသာ အဖော်သဟာယ်ကို ရရှိပါမှ ဘဝသစ်ဆိုတဲ့
အကျိုးကို ပေးနိုင်ခွင့်ရှိတဲ့ ပေးနိုင်စွမ်းရှိနေတဲ့ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ-
တွေလည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားပြီဖြစ်ကြတယ်။ ဒီလို ချုပ်ငြိမ်းသွားလျှင် နောက်ထပ်
ဘဝဆိုတာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ရဲ့ သန္တာန်မှာ ရှိဦးမှာလား? မရှိတော့ဘူး။ အဲဒီ
မရှိမှုသဘောကို ရည်ရွယ်ပြီးတော့ မြတ်စွာဘုရားက ရတနသုတ္တန်မှာ ဒီ
ဂါထာကလေးကို ရတနသုတ္တန်ကို နိဂုံးချုပ်တဲ့အနေဖြင့် ဒီလို ဟောကြား-
ထားတော်မူခဲ့ပါတယ် . . .

ခီဏံ ပုရောဏံ နဝ နတ္ထိသမ္ဘဝံ၊
ဝိရတ္တခိတ္တာ'ယတိကေ ဘဝသိံ။
တေ ခီဏမိဇာ အဝိရုဋ္ဌိဆန္ဒာ၊

^{၁၁} ပဌာန၊ ၁၊ ၁၄၅။

နိဗ္ဗန္တိ ဓီရာ ယထာယံ ပဒိပေါ။
ဣဒမ္ပိ သံဃေ ရတနံ ပဏီတံ၊
ဧဝေန သဇ္ဇေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

ယေသံ ဓိဏာသဝါနံ = အကြင် ကိလေသာအာသဝေါ လျှောကျ-
ကင်းကွာ ရဟန္တာအရှင်သူမြတ်ကြီးတို့အား။ ပုရာဏံ = အဟောင်းဖြစ်သော
ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှသည်။ ဓိဏံ = အမြစ်အရင်းနှင့်တကွ
ကုန်ဆုံးပျက်ပြုန်းခဲ့လေပြီ။

ဘာကြောင့်လဲ? အတိတ်က ထူထောင်ခဲ့တဲ့ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ-
တွေ ရှိတာမှန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီကံတွေသည် ဘဝသစ်ဆိုတဲ့ အကျိုးကို
ပေးနိုင်စွမ်း မရှိကြတော့ဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ? အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်
ဦးဆောင်နေတဲ့ ကိလေသာအပေါင်းအဖော်တွေရဲ့ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို
မရရှိကြတဲ့အတွက် ဒီကံတွေက ဘယ်တော့မှ အကျိုးမပေးနိုင်ကြဘူး။
အကျိုးမပေးနိုင်ကြတဲ့အတွက် အရင်းအမြစ်ဖြစ်တဲ့ ကိလေသာတွေနှင့်တကွ
ကံတွေလည်း အားလုံးကုန်သွားပြီ။ နောက်တစ်ခု . . .

ယေသံ ဓိဏာသဝါနံ = အကြင် ကိလေသာအာသဝေါ လျှောကျ-
ကင်းကွာ ရဟန္တာအရှင်သူမြတ်ကြီးတို့အား။ ပုရာဏံ = အဟောင်းဖြစ်သော
ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှသည်။ ဓိဏံ = အမြစ်အရင်းနှင့်တကွ
ကုန်ဆုံးပျက်ပြုန်းခဲ့လေပြီ။ နဓံ = အသစ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ
မှန်သမျှသည်။ နတ္ထိ သမ္ဘဝံ = နောက်ထပ်တစ်ဖန် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း အလျှင်း
မရှိတော့ချေ။

နောက်ထပ် ကံသစ်တွေလည်း မဖြစ်တော့ဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ? အဝိဇ္ဇာ၊
တဏှာ၊ ဥပါဒါန်ဆိုတဲ့ ကိလေသာ အပေါင်းအဖော်ကို အမှီရပါမှ ကံတွေက
အကျိုးပေးနိုင်တယ်။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်ဆိုတဲ့ ကိလေသာ အပေါင်း-
အဖော်ကို မရရှိတဲ့အတွက် နောက်ထပ် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ ပြုစုပျိုးထောင်-
နေတဲ့ ကောင်းမှုတွေဟာ ကြိယာ ပြုကာမတ္တသာ ဖြစ်သွားကြတယ်။ ကုသိုလ်

အကုသိုလ် မဖြစ်တော့ဘူး။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် မဖြစ်တဲ့အတွက် နောက်ထပ် ကံတွေလည်း ဘယ်တော့မှ ထပ်ပြီးတော့ ဒီရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ရဲ့သန္တာန်မှာ မဖြစ်တော့ဘူး။ မဖြစ်တဲ့အတွက် ဘာဖြစ်သလဲ?

ယေသံ ခိဏာသဝါနံ = အကြင် ကိလေသာအာသဝေါ လျှောကျ-
ကင်းကွာ ရဟန္တာအရှင်သူမြတ်ကြီးတို့အား။ ဗုရောဏံ = အဟောင်းဖြစ်သော
ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှသည်။ ခိဏံ = အမြစ်အရင်းနှင့်တကွ
ကုန်ဆုံးပျက်ပြုန်းခဲ့လေပြီ။ နဝံ = အသစ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ
မှန်သမျှသည်။ နတ္ထိ သမ္ဘဝံ = နောက်ထပ်တစ်ဖန် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း အလျှင်း
မရှိတော့ချေ။ တေ ခိဏာသဝါ = ထိုရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့သည်။ အာယ-
တိကေ ဘဝသ္မိံ = နောင်လာလတ္တံ့သော အနာဂတ်ဘဝသစ်၌။ ဝိရတ္တိစိတ္တာ
= တွယ်တာမက်မောခြင်းကင်းသော စိတ်ထားရှိတော်မူကြလေကုန်၏။

ကံတွေက ကုန်သွားပြီ။ သေခါနီးကာလ = မရဏာသန္ဓအခါ ရောက်ပြီ။
မရဏာသန္ဓဇော အချိန်အခါမှာ ဘဝသစ်ကို မျှော်လင့်တောင့်တနေတဲ့
စိတ်ထားတွေ လုံးလုံးမရှိတော့ဘူး။ သေခါနီးကာလမှာတွင် မရှိသလားဆိုတော့
မဟုတ်ပါဘူး။ အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုက်သည့် အချိန်အခါတည်းက
နောက်ထပ်ဘဝကို မျှော်လင့်တောင့်တမှုဆိုတဲ့ တဏှာကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ရှား-
ထားပြီး ဖြစ်တဲ့အတွက် လုံးဝ ကုန်နေပြီ။ ကုန်နေလိုက်တဲ့ အချိန်အခါမှာ
သေခါနီးကာလမှာ ဘဝတစ်ခုကို ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းမှုက လုံးလုံး မရှိတဲ့အတွက်
ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်ဆိုတဲ့ ဒီနိမိတ်တွေလည်း လုံးဝလာပြီးတော့ မထင်-
တော့ဘူး။ မိမိတို့ နောက်ဆုံးနှလုံးသွင်းနေသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကိုသာလျှင်
နှလုံးသွင်းလျက် မိမိတို့ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုထားပြီးဖြစ်တဲ့
အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ်နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို ရည်မျှော်ပြီးတော့
ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူကြမှာဖြစ်တယ်။

ဒီနေရာမှာ သာဓကတစ်ခုအဖြစ် ဘုရားရှင်ရဲ့ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်-
မူခန်းအကြောင်းကို အနည်းငယ် ပြောကြရအောင် . . . ဘုရားရှင်သည်

ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်မူအံ့ဆဲဆဲတွင် ပထမဈာန်မှသည် နေဝသညာနာသညာ-
ယတနဈာန်သို့ တိုင်အောင်သော ဈာန်သမာပတ် (၈)ပါးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း
ဝင်စားတော်မူပါတယ်။ ထို့နောင် နိရောဓသမာပတ်ကို ဆက်လက် ဝင်စား-
တော်မူပါတယ်။ နိရောဓသမာပတ်မှ ထတော်မူပြီးသောအခါ နေဝသညာ-
နာသညာယတနဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူပြန်တယ်။ ထို့နောင် နေဝသညာ-
နာသညာယတနဈာန်မှ ထတော်မူကာ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်မှသည်
ပထမဈာန်သို့တိုင်အောင် ပဋိလောမအားဖြင့် ပြောင်းပြန်လှန်ကာ ဈာန်များကို
တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဝင်စားတော်မူပါတယ်။ ထို့နောင် နောက်ထပ် ပထမဈာန်-
မှသည် စတုတ္ထဈာန်သို့တိုင်အောင် ရူပါဝစရဈာန်များကို အစဉ်အတိုင်း
ဝင်စားတော်မူပါတယ်။ စတုတ္ထဈာန်မှ ထတော်မူသောအခါ နိဗ္ဗာန်တရား-
တော်မြတ်ကြီးကို ရည်မျှော်တော်မူလျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပါတယ်။”^{၁၁}

^{၁၁} ဒီ၊ ၂၊ ၁၂၈၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်။

အနေဇော သန္တိမာရဋ္ဌ၊ ယံ ကာလမကရီ မုနိ။ (ဒီ၊ ၂၊ ၁၂၉။ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်။)

• ဘုရားရှင်သည် မည်သည့် ပထမဈာန်စသည်ကို ဝင်စားတော်မူပါသနည်းဟု မေးရန်
ရှိ၏။ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တံအဋ္ဌကထာအဖွင့် (ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၈။)အရ ဤသို့ မှတ်သားပါ။

ကသိုဏ်းပညတ် (၁၀)ပါးတို့တွင် ပထဝီကသိုဏ်းမှသည် ဩဒါတ = အဖြူရောင်-
ကသိုဏ်းသို့တိုင်အောင်သော ကသိုဏ်း (၈)ပါးတို့တွင် ကသိုဏ်းတစ်ပါးတစ်ပါးစီကို
အာရုံယူကာ ပထမဈာန်မှသည် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သို့တိုင်အောင်သော
ဈာန်သမာပတ် (၈)ပါးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဈာန်သမာပတ် တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဝင်စား-
တော်မူ၏။ ဥပမာ - ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံယူကာ ပထမဈာန်မှသည် နေဝသညာ-
နာသညာယတနဈာန်သို့ တိုင်အောင်သော ဈာန်သမာပတ် (၈)ပါးတို့ကို ဈာန်သမာပတ်
တစ်ခုပြီးတစ်ခု အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားတော်မူ၏။ ထို့နောင် နေဝသညာနာသညာယတန-
ဈာန်မှသည် ပထမဈာန်သို့တိုင်အောင်သော ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ပြောင်းပြန်-
အစဉ်အတိုင်း ပဋိလုံအားဖြင့် = အဆန်အားဖြင့် ဈာန်သမာပတ် တစ်ခုပြီးတစ်ခု
ဝင်စားတော်မူ၏။

အလားတူပင် အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း၊ နီလ = အညို-
ရောင်ကသိုဏ်း၊ ပီတ = အဝါရောင်ကသိုဏ်း၊ လောဟိတ = အနီရောင်ကသိုဏ်း၊ ဩဒါတ
= အဖြူရောင်ကသိုဏ်းတို့ကိုလည်း ပုံစံတူပင် ကသိုဏ်းတစ်ခုတစ်ခု၌ ဈာန်သမာပတ်
(၈)ပါးစီကို အနုလုံ-ပဋိလုံအားဖြင့် အစဉ်အဆန် ဝင်စားတော်မူ၏။ (အာလောက =

အလင်းရောင်ကသိုဏ်းကား ဩဒါတ = အဖြူရောင်ကသိုဏ်း၌ အကျုံးဝင်သွား၏။) အာကာသကသိုဏ်း၌ကား ပထမဈာန်မှသည် စတုတ္ထဈာန်သို့တိုင်အောင်သော ဈာန်သမာပတ်တို့ကို အနုလုံအားဖြင့် = အစုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထဈာန်မှသည် ပထမဈာန်သို့ တိုင်အောင်သော ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ပဋိလုံအားဖြင့် = အဆန်-အားဖြင့်လည်းကောင်း ဈာန်သမာပတ် တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဝင်စားတော်မူ၏။

တစ်ဖန် - (၃၂)ကောဠာသတို့၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကို အာရုံယူကာ ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း ပထမဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် ပွားများအားထုတ်တော်မူ၏။ အလားတူပင် အသုဘ (၁၀)ပါးတို့တွင် တစ်ပါးတစ်ပါးစီကို အာရုံယူကာ ပထမဈာန်သမာဓိ အသီးအသီးကိုလည်း ဝင်စားတော်မူ၏။

အတိုင်းအတာပမာဏမရှိသော သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံယူကာ မေတ္တာဘာဝနာ-ကမ္မဋ္ဌာန်း ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်တို့ကို အနုလုံ-ပဋိလုံအားဖြင့် = အစုံ-အဆန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကရုဏာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်တို့ကို အနုလုံ-ပဋိလုံအားဖြင့် = အစုံအဆန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မုဒိတာ-ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်တို့ကို အနုလုံ-ပဋိလုံအားဖြင့် = အစုံအဆန်အားဖြင့်လည်းကောင်း အသီးအသီး ဝင်စားတော်မူ၏။ ထို့နောင် အကိုင်း-အတာပမာဏမရှိသော သတ္တဝါပညတ်ကိုပင် အာရုံယူကာ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။

အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ အာရုံယူ၍ အာနာပါနပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်တို့ကို အနုလုံအားဖြင့် = အစုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယင်း အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် တစ်ဖန် အာရုံယူကာ စတုတ္ထဈာန်မှသည် ပထမဈာန်သို့တိုင်အောင် ပဋိလုံအားဖြင့် = အဆန်အားဖြင့်လည်းကောင်း ဈာန်သမာပတ် တစ်ခုပြီး-တစ်ခု ဝင်စားတော်မူ၏။

ထို့နောင် ဘုရားရှင်သည် ကသိုဏ်းပညတ်တစ်ခုခုကိုပင် အာရုံယူကာ ပထမဈာန်မှသည် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သို့တိုင်အောင် ဈာန်သမာပတ် (၈)ပါးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဈာန်သမာပတ် ကပ်ပါဦးတစ်ပါး ဝင်စားတော်မူ၏။

ထို့နောင် ဘုရားရှင်သည် နိရောဓသမာပတ်ကို ဆက်လက် ဝင်စားတော်မူလေသည်။ နိရောဓသမာပတ်မှ ထတော်မူသောအခါတွင်ကား ဘုရားရှင်သည် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို တစ်ဖန် ဝင်စားတော်မူပြန်၏။ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်မှ ထတော်မူကာ ဆက်လက်ပြီး ပဋိလုံ = အဆန်အားဖြင့်လည်း အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်မှသည် ပထမဈာန်သို့တိုင်အောင် ဈာန်သမာပတ် တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဆက်လက် ဝင်စားတော်မူ၏။

နောက်ဆုံးတွင်ကား ဘုရားရှင်သည် ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဝင်စားတော်မူ၏။ စတုတ္ထဈာန်မှ အထဲတွင် ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာဟူသည့် စတုတ္ထဈာန်၏ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဇောဝီထိ ဖြစ်လေသည်။ ယင်း ပစ္စဝေက္ခဏာဇောဝီထိ၏ အဆုံးတွင် ဘုရားရှင်၏ နောက်ဆုံးဘဝင်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့် မဟာပရိနိဗ္ဗာနစုတိစိတ်တော်သည် ဖြစ်ပေါ်တော်မူခဲ့လေသည်။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်မူလေသည်။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၈၅။)

ဤစကားရပ်သည်လည်း အကျဉ်းစကားမျှသာဖြစ်သည်။ စင်စစ်သော်ကား ရွှေပြည်နိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူအံ့သော မြတ်စွာဘုရားသည် အလုံးစုံသော ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်းအရေအတွက်ရှိသည့် ဝဠုနုသမာပတ် = နေ့စဉ် သုံးဆောင်တော်မူသည့် သမာပတ်တို့ကို ဝင်စားတော်မူပြီးကာ - အရပ်တစ်ပါးသို့ သွားအံ့သော သူသည် ဆွေမျိုးအပေါင်းကို အားရအောင် လည်ဖက်နှုတ်ဆက်ပြီးမှ သွားသကဲ့သို့ - အလုံးစုံသော သမာပတ်ချမ်းသာကို ဝလင်စွာ ခံစားသုံးဆောင်တော်မူပြီးမှ ရွှေပြည်နိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်စံတော်မူသည်ဟု အထူးမှတ်ယူရာသည်။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၈၅။)

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားတော်မူပုံ

ရှေးဦးစွာ ပထဝီကသိုဏ်းမှသည် ဩဒါတကသိုဏ်း သို့မဟုတ် အာလောကကသိုဏ်းသို့ တိုင်အောင်သော ကသိုဏ်းတို့တွင် ကသိုဏ်း တစ်ပါးတစ်ပါးကို အာရုံယူ၍ ပထမဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ပထမဈာန်မှ ထကာ ယင်းပထမဈာန်သမာပတ်အတွင်း၌ တည်ရှိကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေး (၃)တန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရူပွားသုံးသပ်၏။ တစ်ဖန် ဒုတိယဈာန်ကို ဆက်လက်ဝင်စားကာ ဒုတိယဈာန်မှ ထပြီးလျှင် ယင်းဒုတိယဈာန်သမာပတ်အတွင်း၌ တည်ရှိကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေး (၃)တန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ ရူပွားသုံးသပ်၏။ အလားတူပင် တတိယဈာန်ကို။ ။ စတုတ္ထဈာန်ကို။ ပ ။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို။ ပ ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို ဝင်စားပြီး ယင်းဈာန်မှ ထကာ ယင်း ဈာန်သမာပတ်အတွင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေး (၇)တန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာရူပွား သုံးသပ်၏။ ထို့နောင် အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကို ဆက်လက် ဝင်စား၏။ ထို့နောင် ယင်း ဈာန်မှ ထကာ -

၁။ မိမိခန္ဓာကိုယ်နှင့် ဆက်စပ်နေသော အရာဝတ္ထုများ မပျက်စီးရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုခြင်း၊

၂။ သံဃာတော်က အလိုရှိခဲ့လျှင် ယင်းသမာပတ်မှ ထရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုခြင်း၊

၃။ ဘုရားရှင်က ခေါ်တော်မူလျှင် ယင်းသမာပတ်မှ ထရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုခြင်း၊

(ဤအဓိဋ္ဌာန်ပြုချက်မှာ တပည့်သာဝကများအတွက်သာ ဖြစ်သည်။)

၄။ ပိုင်းခြားထားသော အချိန်စေ့က ယင်းသမာပတ်မှ ထရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုခြင်း၊

ယင်းအဓိဋ္ဌာန် (၄)ချက်ပြုပြီးနောက် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ဝင်စား၏။ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ဇော (၁)ကြိမ် သို့မဟုတ် (၂)ကြိမ် စောပြီးနောက် နိရောဓသမာပတ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူလေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၄၉။)

နေ့စဉ် ဝင်စားသုံးဆောင်တော်မူသည့် ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်းသော သမာပတ်တော်များ

ဤ၌ ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်းအရေအတွက်ရှိသော ဒေဝသိကဝဠုနုသမာပတ် (= နေ့စဉ် ဝင်စားသုံးဆောင်မြဲ သမာပတ်)တို့ကို သံယုတ်ဋီကာ ပဌမအုပ်၊ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တဋီကာ ၆-ဗြဟ္မသံယုတ်၊ ၂-ဒုတိယဝဂ္ဂ၊ ၅-ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်အဖွင့်၊ စာမျက်နှာ ၂၅၁-၂၅၂-တို့၌ လာရှိသည့်အတိုင်း ဖော်ပြဦးအံ့ -

ကေစိဝါဒအလို။ ။ မြတ်စွာဘုရားသည် နေ့စဉ်နေ့စဉ် မဟာကရုဏာ သမာပတ်တော်ကို အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သန်းနှစ်သိန်း ဝင်စားတော်မူသည်။ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်တော်ကိုလည်း အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သန်းနှစ်သိန်း ဝင်စားတော်မူသည်။ သို့ရကား ၂-ရပ်ပေါင်း ဒေဝသိကဝဠုနုသမာပတ် (နေ့စဉ် ဝင်စားသုံးဆောင်မြဲ သမာပတ်)ပေါင်း ကုဋေနှစ်သန်းလေးသိန်းဖြစ်သည်။ ။ (တစ်နည်း) မြတ်စွာဘုရားတို့မှာ ဘဝင်စိတ်ဖြစ်ပွားမှုအထုံသည် လျင်မြန်လှ၏။ သမာပတ်တို့၌ လေ့လာနိုင်နင်းမှုဟောင်း အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် သမာပတ်ကို ဝင်စားခြင်း သမာပတ်မှ ထခြင်းတို့မှာ စိတ္တက္ခဏနှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ် အနည်းငယ်မျှဖြင့် ပြည့်စုံကုန်၏။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရူပါဝစရသမာပတ် (၅)ပါး၊ အရူပါဝစရသမာပတ် (၄)ပါး၊ အပ္ပမညာသမာပတ် (၁)ပါး၊ နိရောဓသမာပတ် (၁)ပါး၊ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် (၁)ပါး = ဤသို့အားဖြင့် သမာပတ် (၁၂)မျိုးတို့ကို နေ့စဉ်နေ့စဉ် တစ်မျိုးတစ်မျိုးလျှင် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်းကျစီ နံနက်အခါ၌ ဝင်စားတော်မူ၏။ (ထို့ကြောင့် နံနက်အခါ၌ သမာပတ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သန်းနှစ်သိန်း ဖြစ်လေသည်။) နေလွဲအခါ၌လည်း ထို့အတူပင် ဝင်စားတော်မူရကား နှစ်ရပ်ပေါင်းလျှင် ဒေဝသိကဝဠုနုသမာပတ် (= နေ့စဉ် ဝင်စားသုံးဆောင်မြဲ သမာပတ်)တို့ ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်း ဖြစ်လေသည်။ ။ ဤကား ကေစိဝါဒအလိုတည်း။

အပရေဝါဒအလို။ ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နေ့စဉ်နေ့စဉ် အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားလိုလျှင် ရှေးဦးစွာ ဝိပဿနာ ရှုဆင်ခြင်ရမြဲ ဓမ္မတာဖြစ်သည်။ (= ဝိပဿနာဝီထိ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပြီးမှ ဖလသမာပတ္တိဝီထိဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။) ထိုသို့ ဝိပဿနာ ရှုဆင်ခြင်ရာဝယ် မြတ်စွာဘုရားရှင်မှာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါဆယ့်နှစ်ပါးကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာရှုတော်မူခြင်းအလေ့အလာရှိတော်မူသည်။ သို့ဖြစ်ရကား မြတ်စွာဘုရားသည် ဖလသမာပတ် (= အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်)ကို ဝင်စားတော်မူလိုလျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါဆယ့်နှစ်ရပ်တို့တွင် အနုလောမ

အားဖြင့် အဝိဇ္ဇာကို ဝိပဿနာရှုပြီးလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်း ဝင်စားတော်မူသည်။ ထို့အတူ သင်္ခါရကို ဝိပဿနာရှုပြီးလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်း ဝင်စားတော်မူသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏ်ကို ဝိပဿနာရှု၍ အရဟတ္တဖလသမာပတ်အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်း၊ နာမ်ရုပ်ကို ဝိပဿနာရှု၍၊ သဠာယတနကို ဝိပဿနာရှု၍၊ ဖဿကို၊ ဝေဒနာကို၊ တဏှာကို၊ ဥပါဒါန်ကို၊ ဘဝကို၊ ဇာတိကို၊ ဇရာကို၊ မရဏကို ဝိပဿနာရှု၍ အရဟတ္တဖလသမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်း ဝင်စားတော်မူသည်။ ပေါင်းလျှင် အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါဆယ့်နှစ်ရပ်ကို အဦးမူ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်းနှစ်သိန်း ဖြစ်လေသည်။

ထို့အတူပင် ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ် အသီးအသီးကို ဝိပဿနာရှုကာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အရဟတ္တဖိုလ် ဖလသမာပတ်အားဖြင့် ဇရာမရဏကို ဝိပဿနာရှု၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်း၊ ဤနည်းအားဖြင့် ဇာတိကို ဝိပဿနာရှု၍။ ပ ။ ဘဝကို၊ ဥပါဒါန်ကို၊ တဏှာကို၊ ဝေဒနာကို၊ ဖဿကို၊ သဠာယတနကို၊ နာမ်ရုပ်ကို၊ ဝိညာဏ်ကို၊ သင်္ခါရကို ဝိပဿနာရှု၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်း၊ အဝိဇ္ဇာကို ဝိပဿနာရှု၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်း ဝင်စားတော်မူသည်။ ပေါင်းလျှင် ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါဆယ့်နှစ်ရပ်ကို အဦးမူ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်းနှစ်သိန်း ဖြစ်လေသည်။ နှစ်ရပ်ပေါင်းလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင် နေ့စဉ်နေ့စဉ် ဝင်စားတော်မူအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ပေါင်းကား ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်း ဖြစ်လေသည်။ ။ ဤကား အပရေဝါဒ အလိုတည်း။

ဤ၌ - “ဖော်ပြရာပါ ကုဋေပေါင်းနှစ်သန်းလေးသိန်းသော ဝဠုနသမာပတ်တို့ကို နေ့စဉ်နေ့စဉ်ပင် မြတ်စွာဘုရားရှင် ဝင်စားတော်မူအပ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ဘုရားဖြစ်မည့်နေ့နှင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူမည့်နေ့တို့၌ ဝင်စားအပ်သော ထိုသမာပတ်တို့ကို အထူးပြု၍ ဆိုရသနည်း”ဟု မေးခဲ့သော် “အခြားနေ့တို့၌ ရိုးရိုးတန်းတန်းပင် ထိုသမာပတ်တို့ကို ဝင်စားတော်မူသည်။ ဘုရားဖြစ်မည့်နေ့နှင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူမည့်နေ့တို့၌ကား ထူးခြား၍ ရူပသတ္တက (= ရုပ်တရား၌ ခုနစ်ပါးသော အခြင်းအရာ)၊ နာမသတ္တက = အရူပသတ္တက (= နာမ်တရား၌ ခုနစ်ပါးသော အခြင်းအရာ) = ဤ (၁၄)ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ရောစပ်နှောက်မွှေ ချေပြီးမှ မဟာဝိပဿနာကို အဦးမူသဖြင့် ထိုသမာပတ်တို့ကို ဝင်စားတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်နေ့တို့၌ ဝင်စားအပ်သော ထိုသမာပတ်တို့ကို အထူးပြု၍ ဆိုရသည်”ဟု ဖြေဆိုရာ၏။ ဤစာပိုဒ်စကားရပ်ကား သုတ်မဟာဝါဠိကာ၌ လာရှိသော စကားရပ်ဖြစ်သည်။

ဒါကြောင့် . . . **အာယတိကေ ဘဝသိ** = နောင်လာလတ္တံ့သော အနာဂတ်ဘဝသစ်၌။ **ဝိရတ္တဓိတ္တာ** = တွယ်တာမက်မောခြင်းကင်းသော စိတ်ထားရှိတော်မူကြလေကုန်၏။ **ဓိဏဗီဇာ** = ကုန်အပ်ပြီးသော ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့ ရှိတော်မူကြကုန်၏။ **အဝိရုဠိဆန္ဒာ** = သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၌ မစည်ပင် မပြန့်ပွားသော ဆန္ဒဓာတ်ရှိတော်မူကြကုန်၏။ **အယံ ပဒီပေါ** = ဤတောက်လောင်နေသော ဆီမီးသည်။ **နိဗ္ဗာတိ ယထာ** = ငြိမ်းလေဘိသကဲ့သို့။ **ဓီရာ** = မြဲမြံခိုင်ခံ့ တည်တံ့သော ပညာရှိအစစ် ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့သည်။ **နိဗ္ဗန္တိ** = သံသရာစက်ရဟတ် အဆက်ပြတ်၍ ဇာတ်စုံရုတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းတော်မူကြလေကုန်ပြီ။

ဆက်ဦးအံ့ - ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးသည့် နောက်အချိန်၌ သုဇာတာသူဌေးကတော်သည် “ငါ ယနာနိဆွမ်းလှူခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပညောင်ပင်စောင့် ရုက္ခစိုးနတ်မင်း မဟုတ်ဘူးတဲ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်ကား ဘုရားလောင်းတဲ့၊ ထိုဘုရားလောင်းသည် ငါလှူသော ထိုယနာနိဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်တော်မူ၍ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီတဲ့၊ ထိုမြတ်စွာဘုရားရှင်အဖို့ရာ သတ္တဌာန စံနေတော်မူစဉ် (၄၉)ရက်ပတ်လုံး ထိုငါလှူသော နိဗ္ဗာနဆွမ်းဖြင့် မျှတတော်မူခြင်းဖြစ်သတဲ့”ဟူသော သတင်းစကားကို ကြားသိလေသည်။ ဤ သတင်းစကားကောင်းကို ကြားသိရ၍ “ငါ့အဖို့ရာ အရတော်လေစွ”ဟု အဖန်ဖန် အောက်မေ့သော သုဇာတာသူဌေးကတော်၏ သန္တာန်ဝယ် အလွန် အားကြီးသော နှစ်သက်ခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း = ပီတိ၊ သောမနဿတရားများ အဖန်ဖန် ဖြစ်ပွားလေသည်။ ရွှေပန်းထိမ်သည်သား စုန္ဒ၏ သန္တာန်၌လည်း မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက်အချိန်၌ “ငါသည် နောက်ဆုံး ဆွမ်းကို မြတ်စွာဘုရားအား လှူဒါန်းအပ်ပြီတဲ့၊ ငါ၏ ဆွမ်းနှင့်စပ်၍ မြတ်စွာဘုရားသည် တရားအပေါင်း၏ ဦးထိပ်သဖွယ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ယူအပ်ပြီတဲ့၊ ငါ့ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူသတဲ့”ဟု သတင်းစကား ကြားသိရ၍ “ငါ့အဖို့ရာ အရတော်လေစွ”ဟု အဖန်ဖန် အောက်မေ့လတ်သည်တွင် အလွန် အားကြီးသော နှစ်သက်ခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း = ပီတိ၊ သောမနဿတရားများ အဖန်ဖန် ဖြစ်ပွားလေသည်။ ဤသို့ အလှူရှင်နှစ်ဦးတို့၏ အောက်မေ့ပုံချင်း တူမျှသောကြောင့်လည်း ဆွမ်းနှစ်မျိုးတို့ အကျိုးပေးပုံချင်း တူမျှကြလေသည်။ ဤကား အထူးမှတ်ဖွယ်တည်း။)

သံဃေ = ရဟန္တာ သံဃာတော်မြတ်၌။ **ဣဒမ္ပိ ရတနံ** = ဤမြတ်နိုးဖွယ်ရာ ရတနာအဖြစ် သိသာဖွယ်အကြောင်း နှစ်သက်ဖွယ် ဂုဏ်တော်အပေါင်း- သည်လည်း။ **ပဏီတံ** = ထူးမြတ်တော်မူလှပါပေ၏။ **ဧတေန သစ္စေန** ဝစီမင်္ဂလာ ဤသစ္စာစကားကြောင့်။ **ဗုဒ္ဓမဟာကံ** = တရားတော်ကို ရိုသေစွာ နာကြားလျက် ရှိကြကုန်သော သင် တရားနာပရိသတ်အပေါင်း သူတော်- ကောင်းတို့အား။ **သုဓဉ္ဇိ** = ဘေးရန်ကုန်ကင်း ချမ်းသာအေးမြခြင်းသည်။ **ဟောတု** = မုချမသွေဖြစ်ပါစေသတည်း . . . ။

သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို တင့်တယ်သွား- အောင် တန်ဆာဆင်ပေးတတ်တဲ့ ဒီဒါနကို အခြေခံပြီး မိမိတို့က ကြိုးပမ်း- နိုင်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင်တော့ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ မီးပုံကြီး ငြိမ်းနိုင်တဲ့ အဆင့်အထိ မရောက်နိုင်ဘူးလား? ရောက်နိုင်ပါတယ်။

နန္ဒမာတာ ဥပါသိကာမဟာလည်း တစ်ချိန်က ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရတဲ့ ရုပ်တရား နာမ်တရား သမုဒယသစ္စာအမည်ရတဲ့ အကြောင်းတရားတွေကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ပိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စနစ်တကျ စီးဖြန်းထားခဲ့တဲ့အတွက်ကြောင့် အနာဂါမိ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်တယ်။ အနိစ္စ- သညာကို တွင်တွင်ကြီး ပွားခဲ့ဖူးတယ်၊ ဒုက္ခသညာကိုလည်း တွင်တွင်ကြီး ပွားခဲ့ဖူးတယ်၊ အနတ္တသညာကိုလည်း တွင်တွင်ကြီး ပွားခဲ့ဖူးတယ်။ ဒါတွင်လား ဆိုတော့ မကသေးပါဘူး။ အသုဘသညာ မရဏဿတိသညာ စတဲ့ သညာ တွေကိုလည်း ပွားများထားသူ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေ့ တရားနာယူနေကြတဲ့ ပရိသတ်တွေလည်း **နန္ဒမာတာ** ဥပါသိကာမကြီးကို အတုယူကာ အနိစ္စသညာ စတဲ့ သညာ (၇)မျိုးတို့ကို ပွားများအားထုတ်နိုင်ကြပါစေ . . . ဟူသော မွန်မြတ်သော ဦးတည်ချက်ကို ရှေးသွားပြုပြီးတော့ ဒီည အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် သတ္တကနိပါတ်မှာ လာရှိတဲ့ **သတ္တသညာသုတ္တန်**ကို ဟောကြားဖို့ ရည်ရွယ်ထား ပါတယ်။ အဲဒီ သုတ္တန်ကို ဆက်လက်ပြီးတော့ နာယူကြရအောင် . . . ။

အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့
ပို့ဆောင်ပေးနေသည့်
စွမ်းအားကြီး (၇) ရပ်
သက္ကသညာသုတ္တန်

သတ္တသညာသုတ္တန်^{၁၂}

နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်တဲ့ နည်းလမ်းတို့တွင် ဒီနေ့ည ဘုန်းကြီးက သတ္တသညာသုတ္တန် တရားဒေသနာတော်တစ်ခုကို ဟောဖို့ ရည်ရွယ်ထားပါတယ်။ ဒီသတ္တသညာသုတ္တန်က အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် သတ္တကနိပါတ်မှာ လာရှိပါတယ်။ တကယ်ပြောမယ်ဆိုလျှင်တော့ သညာသုတ္တန် နှစ်မျိုးမှာ ဒုတိယသညာသုတ္တန် ဖြစ်ပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားက ဒီသုတ္တန်ကို ဘယ်လို နိဒါန်းချီးပြီး ဟောကြားထားတော်မူသလဲ?

သတ္တိမာ အိက္ခမေ သညာ ဘာဝိတာ ဗဟုလိကာတာ မဟာပ္ပလာ ဟောန္တိ မဟာနိသံသာ အမတောဂဓာ အမတပရိယောသာနာ။

အိက္ခမေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ သတ္တိမာ သညာ = ဤသညာတရား ခုနစ်ပါးတို့ကို။ ဘာဝိတာ = ပွားများအပ်ကုန်သည်ရှိသော်။ ဗဟုလိကာတာ = ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ကုန်သည်ရှိသော်။ ဣမာ သတ္တသညာ = ဤ ခုနစ်ပါးကုန်သော သညာတို့သည်။ မဟာပ္ပလာ = ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်သော အကျိုးတရား ရှိကြကုန်သည်။ မဟာနိသံသာ = ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်သော အကျိုးအာနိသင် ရှိကြကုန်သည်။ အမတောဂဓာ = မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာရှိကြကုန်သည်။ အမတပရိယောသာနာ = မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိကြကုန်သည်။ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကြလေကုန်၏။

^{၁၂} အံ၊ ၂၊ ၄၃၃-၄၃၈။

ဘုရားရှင်က သုတ္တန်ကို ဒီလိုနိဒါန်းပျိုးထားတော်မူပါတယ်။ သညာ (၇)ပါးကို သင်ချစ်သားတို့ ပွားများကြစမ်းပါ။ ဒီ သညာ (၇)ပါးကို ပွားများမယ်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ဒီဘာဝနာသညာသည် ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုးများမြတ်တဲ့ အကျိုးရင်းလည်းရှိတယ်၊ ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုးများမြတ်တဲ့ အကျိုးဆက်တွေလည်း ရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင်လည်း တည်ရာ ရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိတယ်။ ဒီ သညာတွေကို ပွားလိုက်လို့ ရရှိမည့် လမ်းဆုံးသည် မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန် ဖြစ်ပါတယ်ဆိုပြီး ဒီလို ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ အဲဒီ သညာ (၇)ပါးက ဘာတွေလဲ?

နံပါတ် (၁)က အသုဘသညာ၊

နံပါတ် (၂)က မရဏသညာ၊

နံပါတ် (၃)က အာဟာရေ ပဋိက္ခလသညာ၊

နံပါတ် (၄)က သဗ္ဗလောကေ အနုဘိရတသညာ၊

နံပါတ် (၅)က အနိစ္စသညာ၊

နံပါတ် (၆)က အနိစ္စေ ဒုက္ခသညာ၊

နံပါတ် (၇)က ဒုက္ခေ အနုတ္တသညာ-ဆိုပြီး

သညာ (၇)ပါးကို တန်းစီပြီး မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။

ဒီတော့ ဒီနံပါတ် (၁) အသုဘသညာဆိုတာက ဘယ်လိုဟာလည်း? ဒီအပိုင်းလေးကို စပြီး ပြောကြရအောင်။

၁။ အသုဘသညာ

‘အသုဘသညာ ဘိက္ခုဝေ ဘာဝိတာ ဗဟုလိကာတာ မဟာပ္ပလာ ဟောတိ မဟာနိဿံသာ အမတောဂဓာ အမတပရိယောသာနာ’တိ။ ဣတိ ခေါ ပနေတံ ဝုတ္တံ။ ကိဇ္ဇေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တံ?

ဘိက္ခဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ အသုဘသညာ = အသုဘသညာကို။
 ဘာဝိတာ = ပွားများအပ်သည်ရှိသော်။ မဟုလိကတာ = ကြိမ်ဖန်များစွာ
 အလေ့အလာပြုအပ်သည်ရှိသော်။ မဟာပုလော = ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်သော
 အကျိုးရင်းရှိသည်။ မဟာနိဿိသော = ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်သော
 အကျိုးဆက် ရှိသည်။ အမတောဂဓာ = မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင်
 တည်ရာရှိသည်။ အမတပရိယောသာနာ = မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင်
 အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်။ ဟောတိ = ဖြစ်ပေ၏။ ဣတိ ခေါ် ပန = ဤသို့-
 လျှင်ကား။ ဧတံ = ဤသဘောတရားကို။ ဝုတ္တံ = ဟောကြားတော်မူအပ်၏။
 ဧတံ = ဤသဘောတရားကို။ ကိဉ္စ = အဘယ်သို့သော သဘောတရားကို။
 ပဋိစ္စ = အစွဲပြု၍။ ဝုတ္တံ = ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသနည်း?

အသုဘသညာကို ပွားများအားထုတ်လျှင် အကျိုးရင်းတွေက သိပ်-
 ကြီးတယ်။ အကျိုးဆက်တွေက သိပ်ကြီးတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင်
 တည်ရာရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းခြား ရှိတယ်ဆိုပြီး
 ဒီလောက်အထိ ချီးမွမ်းမြှောက်စားကာ ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။
 အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းရုံနဲ့ ဘယ်နှယ်ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို ရနိုင်မလဲလို့ ဒီလို-
 တော့ ထင်ချင်ထင်ကြမယ်။ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်း-
 ဆိုပြီး အပိုင်းကဏ္ဍနှစ်ခုရှိနေပါတယ်။ သမထပိုင်းမှာလည်း သဝိညာဏက
 အသုဘ = သက်ရှိအသုဘ = ရှင်အသုဘ၊ အဝိညာဏကအသုဘ = သက်မဲ့
 အသုဘ = သေအသုဘဆိုပြီး အသုဘနှစ်မျိုး ရှိပါတယ်။ သမထပိုင်း အသုဘ-
 နှစ်မျိုးကို ပထမပြောကြရအောင်။ ဒီအသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းမည့်
 ပုဂ္ဂိုလ်က ရှေးဦးစွာ ဘာလုပ်ရမလဲ? လိင်တူ အလောင်းကောင်တစ်ခုကို
 ရှာဖွေရပါတယ်။ အမျိုးသားယောဂီက အမျိုးသားအလောင်းကောင်၊ အမျိုး
 သမီးယောဂီက အမျိုးသမီးအလောင်းကောင်ကို ရအောင် ရှာဖွေရတယ်။
 ရှာဖွေတွေ့ရှိတဲ့ အပိုင်းမှာ ဒီအလောင်းကောင်ရဲ့ ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အနေ-
 အထားမှာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ပြီး တည်နေအောင် ဒီ အလောင်း-
 ကောင်ကို စူးစူးစိုက်စိုက် ကြည့်ရှုပြီး နိမိတ်ယူရတယ်။ သို့သော် ဘုန်းကြီးတို့

များသောအားဖြင့် ယောဂီတွေကို သင်ပေးတဲ့ နည်းစနစ်ကတော့ သမထပိုင်း မှာလည်း အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းနဲ့ပဲဖြစ်စေ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းနဲ့ပဲဖြစ်စေ ရှေးဦးစွာ သမာဓိကိုတော့ ထူထောင်ခိုင်းပါတယ်။

ဥပမာ - အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် သမာဓိကို ထူထောင်မယ်ဆိုလို့ရှိ- လျှင်တော့ ဘုရားရှင်က မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်စတဲ့ ထိုထိုသုတ္တန်တွေမှာ အာနာပါနကျင့်စဉ်ပိုင်း သမထပိုင်းမှာ -

- ၁။ ဒီဃ = ဝင်လေထွက်လေရဲ့ အရှည်ကို သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း၊
- ၂။ ရသသ = ဝင်လေထွက်လေရဲ့ အတိုကို သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း၊
- ၃။ သဗ္ဗကာယ = ဝင်လေထွက်လေရဲ့ အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း၊
- ၄။ ပဿမ္ဘယ = အာနာပါန ဝင်လေထွက်လေကို ငြိမ်အောင် ငြိမ်းသွားအောင် ချုပ်အောင် ကျင့်ခြင်းဆိုပြီး ကျင့်စဉ်လေးခု ချမှတ်ထားပါတယ်။

ဒီကျင့်စဉ်အတိုင်း ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က ဝင်လေထွက်လေ ထိမှုထင်ရှားတဲ့ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း တစ်နေရာမှာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ပြီး ဝင်လေထွက်လေရဲ့ ရှည်လည်း ရှည်တဲ့အတိုင်း တိုလည်း တိုတဲ့အတိုင်း အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ညှိနှိုင်းခဲ့လို့ သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်နိုင်ပြီဆိုလျှင် လေသည် သိမ်မွေ့- လာမယ်။ သိမ်မွေ့တဲ့လေမှာ ဘာဝနာစိတ်ကို ရှည်လည်း ရှည်တဲ့အတိုင်း၊ တိုလည်း တိုတဲ့အတိုင်း ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ပြီးတည်နေအောင် အစအဆုံး တောက်လျှောက်သိအောင် ဆက်လက်ပြီး ကြိုးစားလိုက်လို့ သမာဓိက အသား တက်လာပြီဆိုလျှင် နိမိတ်တွေ ပေါ်လာပါတယ်။ ပေါ်စမှာတော့ မီးခိုးရောင်လို ညစ်ထပ်ထပ် အ.ရောင်ကလေး ပေါ်လာတယ်။ အဲဒီကနေ ရှေ့တစ်ဆင့် တက်လိုက်လို့ သမာဓိက အသားတက်သွားပြီဆိုလျှင် ဝါဂွမ်းစိုင်းလို့ ဖြူနေတဲ့- အရောင် များသောအားဖြင့် ပေါ်တတ်ပါတယ်။ တခြားအရောင်တွေလည်း ပေါ်တတ်တယ်။ ဝါဂွမ်းစိုင်းလို့ ဖြူနေတဲ့အရောင်မှာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ

ကပ်ပြီးတည်အောင် ထားနိုင်လို့ သမာဓိက အသားတက်လာပြီဆိုလျှင် သောက်ရှူးကြယ် သောကြာကြယ်ကဲ့သို့ ကြည်လင်တောက်ပနေတဲ့ နိမိတ်တွေ ပေါ်လာမယ်။

အာနာပါန နိမိတ်

နိမိတ်ဆိုတာ ဘာလဲ? ဒီအပိုင်းလေးကို ဘုန်းကြီး နည်းနည်းကလေး ဗဟုသုတအဖြစ် ရှင်းပြချင်ပါတယ်။ ဒီနှလုံးအိမ်အတွင်း ဟဒယဝတ္ထုကို မှီတွယ်ပြီး ဖြစ်ပေါ်သွားတဲ့ စိတ်တိုင်းစိတ်တိုင်းဟာ စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တွေကို ဖြစ်စေနိုင်တဲ့ စွမ်းအားရှိတယ်။ ရိုးရိုး ကာမာဝစရစိတ်တွေကတော့ စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် များစွာကို ဖြစ်စေနိုင်တဲ့ စွမ်းအားရှိသော်လည်း အဆင့် သိပ်မမြင့်ဘူး။ ခုလို အဆင့်မြင့်လာတဲ့ သမထဘာဝနာစိတ်တွေ သို့မဟုတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေ ဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ထိုသမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကြောင့် စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တွေက များစွာလည်း ဖြစ်တယ်။ အဆင့်လည်း မြင့်လာတယ်။ ဘယ်လို အဆင့်မြင့်သလဲဆိုတော့ ဒီရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခုကို ဓာတ်ခွဲကြည့်လိုက်လျှင် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခုမှာ ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ အဆင်း၊ အနံ့၊ အရသာ၊ ဩဇာ ဆိုပြီး သဘောတရားကလေးတွေ ရှစ်ခုစီ ရှိပါတယ်။ အဲဒီ သဘောတရားရှစ်ခုကို **ပဏီတ** = မွန်မြတ်တဲ့ စိတ်တွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ **ပဏီတ**စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တွေ ဖြစ်လို့ သူတို့ကိုလည်း ပဏီတစိတ္တဇရုပ်ဆိုပြီး ဒီလို တင်စားပြီး ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲပါတယ်။ မွန်မြတ်တဲ့ စိတ္တဇရုပ်တွေပဲ။ အဲဒီ စိတ္တဇရုပ်တွေထဲမှာ ပါနေတဲ့ ဝဏ္ဏဓာတ် ရူပါရုံသည် ကြည်လင်တောက်ပတဲ့ သဘောရှိတယ်။ သမထဘာဝနာစိတ်နဲ့ ယှဉ်တွဲနေတဲ့ ဉာဏ်က ထက်လျှင်ထက်သလို အဆင့်မြင့်လျှင် မြင့်သလို ကြည်လင်တောက်ပမှုက ပိုပြီး အားကောင်းတယ်။ စိတ်တစ်ခုတစ်ခုသည် စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်ပေါင်းများစွာကို ဖြစ်စေနိုင်တဲ့အတွက်၊ တစ်ကိုယ်လုံး အနှံ့အပြားလည်း ဖြစ်စေနိုင်တဲ့အတွက် အထူးသဖြင့် မိမိက နှာသီးဖျားမှာ စိတ်ကို ကပ်ထားတဲ့အတွက် နှာသီးဖျားမှာလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်းကြီး ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တယ်။ ဒါက တစ်ခု။

နောက်တစ်ခုကတော့ အဲဒီ စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တိုင်းမှာ တေဇောဓာတ် ပါပါတယ်။ တေဇောဓာတ်သည် နောက်ထပ် ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်-
တွေကို ဖြစ်စေနိုင်တယ်။ ဒီတေဇောကို စာပေနယ်က ဥတုလို့လည်း ခေါ်-
တယ်။ ဒီနေ့ ရာသီဥတု ပူတယ်။ ဒီနေ့ ရာသီဥတု အေးတယ်။ ပူတာ
အေးတာကို တေဇောလို့လည်း ခေါ်တယ်။ ပူတာ အေးတာကို ဥတုလို့လည်း
ခေါ်ပါတယ်။ ထိုဥတုခေါ်တဲ့ တေဇောဓာတ်က ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်-
တွေကို ဖြစ်စေတဲ့အပိုင်းမှာ အခုလို အဆင့်အတန်း မြင့်မားနေတဲ့ သမထ-
ဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ် ဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ထိုသမထဘာဝနာစိတ်
ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တိုင်းမှာ
တည်ရှိနေတဲ့ တေဇောဓာတ်သည် နောက်ထပ် ရုပ်ကလာပ်ပေါင်းများစွာကို
မရေမတွက်နိုင်အောင် ဆက်တိုက် ဖြစ်စေနိုင်တဲ့ စွမ်းအားရှိတယ်။ အဲဒီ
တေဇောဓာတ် ဥတုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သွားတဲ့ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းမှာလည်း
ဝဏ္ဏဓာတ်ရူပါရုံ ပါဝင်တယ်။ ဒီဝဏ္ဏဓာတ်ရူပါရုံကလည်း ကြည်လင်တောက်-
ပတဲ့ သဘောရှိတယ်။ ခုလို နှာသီးဖျားမှာ ဆိုကြစို့ - ဒီစိတ်ကြောင့်ဖြစ်တဲ့
ရုပ်ကလာပ်တိုင်းမှာရှိတဲ့ ရူပါရုံ = အရောင်အဆင်း စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်ထဲမှာ
ပါတဲ့ တေဇောဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သွားတဲ့ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တိုင်းမှာ
တည်ရှိတဲ့ ဝဏ္ဏဓာတ် ရူပါရုံ = အရောင်အဆင်း . . . ဒီရုပ်ကလာပ်နှစ်ခု-
လုံးမှာ တည်ရှိတဲ့ ဝဏ္ဏဓာတ်ရူပါရုံတွေက ပေါင်းစုပြီး အတုံးလိုက် အခဲလိုက်
ဖြစ်နေတဲ့ အစုအပုံကြီးကို နိမိတ်လို့ ခေါ်ဆိုပါတယ်။ အဲဒီ အစုအပုံ အတုံး-
အခဲကြီးကိုပဲ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က ရှုနေတဲ့ သမထဉာဏ်နဲ့ တွေ့မြင်တာ ဖြစ်ပါ-
တယ်။ သို့သော် သမထဘာဝနာစိတ်တွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သွားတဲ့ စိတ္တဇ-
ရုပ်ကလာပ်တို့ရဲ့ အရောင်အလင်းတွေကတော့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ရဲ့ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာ-
ကိုယ်တွင်းမှာပဲ ပျံ့နှံ့ကာ ဖြစ်ပွားနေပါတယ်။ နှာသီးဝရဲ့ အပြင်ဘက် =
ဗဟိဒ္ဓသို့ တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့ဖြစ်ပွားသွားမှုတော့ မရှိပါဘူး။ နှာသီးဝရဲ့ ပြင်ပအထိ
ပျံ့နှံ့ဖြစ်ပွားနေတဲ့ နိမိတ်ကတော့ ပြောခဲ့တဲ့ စိတ္တဇတေဇောဓာတ်ကို အခြေခံ-
ကာ ဖြစ်ပွားလာကြတဲ့ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့ရဲ့ အရောင်အဆင်းအပေါင်းအစု
အတုံးအခဲသာ ဖြစ်ပါတယ်။

သို့သော် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က ဘာဝနာဉာဏ်က မရင့်ကျက်သေးတော့ ဃနခေါ်တဲ့ ရုပ်အတုံးအခဲတွေကို ပြိုကွဲသွားအောင် မရှုနိုင်သေးမိမှာ နိမိတ်ကို အတုံးလိုက်အခဲလိုက်ကြီး သွားတွေ့တတ်ပါတယ်။ သို့သော် ဝိပဿနာပိုင်းမှာ ဘာဝနာစိတ်တွေက ရင့်ညောင်းလာလျှင်တော့ နိမိတ်အဖြစ်နဲ့ မမြင်ဘဲ ကလာပ်အမှုန်ကလေးတွေရဲ့ အပေါင်းအစုအဖြစ်နဲ့ မြင်လိမ့်မယ်။ ကလာပ် အမှုန်ကလေးတွေ အဖြစ်နဲ့ မြင်လိမ့်မယ်။ ဒီကလာပ်တွေကို ဓာတ်ခွဲလိုက်လျှင် ခုနက ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်းပဲ ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ အဆင်း၊ အနံ့၊ အရသာ၊ ဩဇာ-ဆိုပြီး သဘောတရား ရှစ်ခုစီကို တွေ့နိုင်ပါတယ်။

အထူးသဖြင့် အပြင်မှာတွေ့နေတဲ့ အရောင်အလင်းနိမိတ်သည် ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့ရဲ့ အပေါင်းအစု အတုံးအခဲသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဉာဏ်ထက်လျှင် ထက်သလို ဒီဥတုဇရုပ်ကလာပ်တွေရဲ့ အရေအတွက်က များများကြီး ဖြစ်နိုင်လေတော့ ဉာဏ်ထက်လျှင် ထက်သလောက်၊ သမာဓိကောင်းလျှင် ကောင်းသလောက် ဘာဝနာသညာ ပြောင်းလဲသွားပါက ဘာဝနာသညာ ပြောင်းတိုင်း နိမိတ်ရဲ့ ပုံသဏ္ဌာန်တွေဟာ အမျိုးမျိုး ပြောင်းချင်လည်း ပြောင်းတတ်တဲ့ သဘောရှိပါတယ်။ သို့သော် ဒီနိမိတ်ကို ရှည်အောင် တိုအောင် ပြုလုပ်ခြင်းဆိုတဲ့ ဒီလုပ်ငန်းက သိပ်အကျိုးမများတဲ့အတွက် နိမိတ်ကို မကစားပါနဲ့ဆိုပြီးတော့ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ^{၁၇}ကတော့ တားမြစ်ထားပါတယ်။ အကျိုးမများဘူးဆိုတာက . . . ဝင်လေထွက်လေ ထိထိသွားတဲ့ ထိမှုထင်ရှားတဲ့ နေရာက စောင့်ပြီးတော့ အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာကို ပြုစုပျိုးထောင်ပါမှ အာနာပါနဿတိသမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဈာန်ရသည်အထိ ပြီးစီးပြည့်စုံနိုင်တယ်လို့ ဒီလိုအဋ္ဌကထာ^{၁၈}များက သတ်မှတ်ချက် ပေးထားပါတယ်။

^{၁၇} တေသု ဟိ အာနာပါနနိမိတ္တံ တာဝ ဝမယတော ဝါတရာသိယေဝ ဝမတိ၊
ဩကာသေန စ ပရိစ္ဆိန္နံ။ ဣတိ သာဒီနဝတ္တာ ဩကာသေန စ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ န ဝမေတဗ္ဗံ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၀၉။)

ဩကာသေန ပရိစ္ဆိန္နတ္တာတိ အတ္တနော ဌိတောကာသေန ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ။
(မဟာဋီ၊ ၁၊ ၁၃၀။)

^{၁၈} ဖုဋ္ဌဖုဋ္ဌောကာသေ ပန သတိံ ဌပေတွာ ဘာဝေန္တဿေဝ ဘာဝနာ သမ္ပဇ္ဇတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၇၁။)

ဒါကြောင့် ဝင်လေထွက်လေ ထိမှုထင်ရှားတဲ့ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်-
နှုတ်ခမ်းကို လွှတ်ပြီးတော့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က လိုက်တော့ မကြည့်ပါနဲ့။
ကြည့်လိုက်လျှင်တော့ ဈာန်သမာဓိရဖို့ တော်တော်ကလေး ခက်သွားပြီ။

ဒီတော့ ကြည်လင်တောက်ပနေတဲ့ နိမိတ်မှာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ
ကပ်ပြီးထားလိုက်လို့ တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် စိတ်ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ပြီး
တည်လာပြီဆိုလျှင် ယေဘုယျအားဖြင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က နိမိတ်ထဲမှာ မိမိရဲ့
ဘာဝနာစိတ်က နစ်မြုပ်ပြီး ငြိမ်ဝပ်သွားတာကို သွားပွေ့ပါတယ်။ အင်တုံတို့လို
ခပ်ကြီးကြီးခွက်ထဲမှာ ရှိတဲ့ ရေထဲမှာ ကျောက်ခဲလုံးကလေး တစ်ခုကို
ပစ်ချလိုက်လျှင် နစ်မြုပ်ပြီးတော့ ရေထဲမှာ မြုပ်ပြီးတော့ အင်တုံအောက်ခြေမှာ
ဒီကျောက်ခဲလုံးကလေးက ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ပြီး သွားတည်နေသလို နိမိတ်ထဲမှာ
ဘာဝနာစိတ်လေးက ငြိမ်ပြီး မလှုပ်တော့ဘဲနဲ့ နစ်မြုပ်ပြီးနေတဲ့ သဘာဝ-
တစ်ခုကို သွားတွေ့တတ်တယ်။ အဲဒီလို နစ်မြုပ်နေတဲ့ သဘာဝကိုတော့
ဘုန်းကြီးတို့ရဲ့ ကျေးဇူးတော်ရှင် ဖြစ်တော်မူတဲ့ လယ်တီဆရာတော်ဘုရားက
“**ခိုက်ခိုက်စူးစူး အထူးမြဲမြဲ ရှုအားသန် ဈာန်ဟုခေါ်သတတ်။**” ဆိုပြီးတော့ ဒီလို
ဆုံးမထားတဲ့အတိုင်းပဲ ဒီလို နစ်မြုပ်ပြီး ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်တည်ပြီးတော့ နိမိတ်ကို
စိုက်စိုက်စူးစူး ရှုနေတဲ့ သဘာဝကို ဈာန်လို့ ခေါ်တာပါ။ မြေလျှိုး မိုးပျံတာ-
ကတော့ အဘိညာဏ်ရဲ့ အရာပဲ။ ဒီဈာန်ကို အခြေခံပြီးတော့မှ အဘိညာဏ်-
ရအောင် သီးသန့် ကြိုးစားရပါတယ်။

ခုပြောနေတာက အဲဒီ ဈာန်သမာဓိပဲ။ ဒီဈာန်သမာဓိကို ခိုင်ခံ့အောင်
ထူထောင်နိုင်လို့ရှိလျှင်တော့ ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်၊
စတုတ္ထဈာန်အထိ ကူးနိုင်ပါတယ်။ စတုတ္ထဈာန် သမာဓိလောက်အထိ
ဆိုက်အောင် ရှုနိုင်တဲ့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ရဲ့ ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိနဲ့ ယှဉ်တွဲနေတဲ့
ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ လင်းရောင်ခြည်တွေဟာ အလွန် ပြုံးပြုံးပြက်
တလက်လက် တောက်ပနေပြီ။ ဒီလို တောက်ပတဲ့အခါမှာ ဒီလင်းရောင်ခြည်ရဲ့
အကူအညီကို ယူပြီးတော့ ခုလို အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းမယ်ဆိုလျှင်
ပိုလွယ်ကူတဲ့သဘော ရှိပါတယ်။

အကယ်၍ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းနဲ့ သမာဓိထူထောင်နိုင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကလည်း အလားတူပဲ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို စနစ်တကျ သိမ်းဆည်းပြီး သမာဓိကို ထူထောင်လိုက်လို့ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို မတွေ့တော့ဘဲနဲ့ ဓာတ်လေးပါးအစုအပုံ အနေနဲ့ တွေ့မယ်။ ဓာတ်လေးပါးကို သိမ်းဆည်းပြီးတော့ သမာဓိကို ဆက်ထူထောင်နိုင်လျှင် ဝါဂွမ်းစိုင်းလို့ ဖြူနေတဲ့ အတုံးအခဲကြီးအဖြစ်နဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ကို တွေ့မယ်။ ထို အဖြူအတုံးအခဲမှာ တည်ရှိတဲ့ ဓာတ်လေးပါးကိုလည်း သိမ်းဆည်းပြီး ဆက်လက်ကာ သမာဓိကို ထူထောင်လိုက်လျှင် ရေခဲတုံး ဖန်တုံး မှန်တုံးလို ကြည်နေတဲ့ အကြည်ဓာတ် အတုံးအခဲကြီးကို တွေ့မယ်။ ဘာအကြည်ဓာတ်လဲလို့ မေးစရာ ရှိပါတယ်။ ရုပ်လောကမှာ ဘုရားရှင်က စက္ခုပသာဒ - မျက်စိအကြည်၊ သောတပသာဒ - နားအကြည်၊ ယာနပသာဒ - နှာခေါင်းအကြည်၊ ဇိတှပသာဒ - လျှာအကြည်၊ ကာယပသာဒ - ကိုယ်အကြည်ဆိုပြီးတော့ အကြည်ရုပ် ငါးခုကို ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ အဲဒီ ငါးခုထဲမှာ ကာယပသာဒ - ကိုယ်အကြည်ဓာတ်က တစ်ကိုယ်လုံး အနှံ့အပြား တည်ရှိနေပါတယ်။ မိမိကိုယ်ကို လက်ကလေးနဲ့ ကိုင်ပြီး စမ်းကြည့်ပါ။ ထိတာကို သိတဲ့ နေရာတိုင်းမှာ ဒီကာယအကြည်ဓာတ် ရှိတယ်။ ဒီအကြည်ဓာတ်တွေဟာ ဘယ်လိုနေသလဲလို့ မေးလျှင်တော့ (အာဒါသဇာလံ ဝိယ ဝိပ္ပသန္နတ္တာ) ဆိုပြီးတော့ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ^{၁၁}က ခန္ဓနိဒ္ဒေသပိုင်းမှာ ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။ ကြေးမုံမှန်အပြင်လို ကြည်လင်နေတဲ့ သဘာဝတွေ ဆိုပြီးတော့ ဒီလို ဖော်ပြထားတယ်။ ယနေခေါ်တဲ့ ရုပ်အတုံးအခဲကို ဉာဏ်က မဖြိုခွဲနိုင်မီ အတုံးလိုက် အခဲလိုက်ကြီး ရုပ်တရားတွေကို အစုလိုက် အပုံလိုက် သွားတွေ့နေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုအကြည်ဓာတ် အတုံးအခဲမှာ တည်ရှိတဲ့ ဓာတ်လေးပါးကို သိမ်းဆည်းပြီးတော့ ဆက်လက်ပြီး သမာဓိကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့လျှင်လည်း ထိုအကြည်ဓာတ် အတုံးအခဲထဲက လင်းရောင်ခြည်တွေ တဖျပ်ဖျပ် ထွက်လာပါတယ်။ ထိုလင်းရောင်ခြည်အကူညီဖြင့်လည်း ခုနက အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပြန်ပြီး စီးဖြန်းမယ်ဆို စီးဖြန်းလို့ရတယ်။

^{၁၁} ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၈၁။

ဒီတော့ အာနာပါနနဲ့ပဲ ပြောကြစို့။ အာနာပါနနဲ့ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ-
ဆိုက်အောင် သမာဓိကို ထူထောင်ပြီး လင်းရောင်ခြည် အားကောင်းလာတဲ့-
အခါ ဒီလင်းရောင်ခြည်အကူအညီဖြင့် မိမိ မြင်ခဲ့ဖူးတဲ့ အလောင်းကောင်-
တစ်ခုကို ပြန်အာရုံယူရတယ်။ သမထပိုင်းမှာ ဈာန်ကို ရအောင် ပွားများချင်-
တယ် အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းချင်တယ်ဆိုလျှင်တော့ လိင်တူ
အလောင်းကောင်ကို ရွေးချယ်ဖို့ လိုတယ်။

သမထပိုင်း အသုဘသညာ

ဝိပဿနာပိုင်းမှာကတော့ အပြစ်အာဒိနဝကို မြင်အောင် မိမိခန္ဓာအိမ်
သူတစ်ပါးခန္ဓာအိမ်တို့ရဲ့ အပြစ်အာဒိနဝကို မြင်အောင် ရှုတဲ့အပိုင်း ဖြစ်-
ခြင်းကြောင့် အမျိုးသားအလောင်း အမျိုးသမီးအလောင်း ရွေးချယ်နေဖို့
အကြောင်း မရှိပါဘူး။ ဒီတော့ ခု - သမထပိုင်းကို ပြောကြရအောင်။ အမျိုး-
သားက မိမိ မြင်ဖူးထားတဲ့ အမျိုးသား အလောင်းကောင်တစ်ခုကို မိမိ
ပွားများထားတဲ့ အာနာပါန စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ သို့မဟုတ် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း-
လမ်းစဉ်မှ ပွားများအားထုတ်ထားတဲ့ ဥပစာရသမာဓိ သမာဓိတစ်ခုခုကြောင့်
ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ သမထဉာဏ်လင်းရောင်ခြည်အကူအညီဖြင့် ပြန်ပြီး ထိုးစိုက်
လိုက်တဲ့အခါ ဒီအလောင်းကောင်ကြီးကို တွေ့ပြီ။ တွေ့လိုက်တဲ့အခါမှာ ထို
အလောင်းကောင်ရဲ့ ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်
ကြည့်ပြီးတော့ အသုဘလို့ ရှုရတယ်။ သို့မဟုတ် ပဋိကူလ = ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်-
ဖွယ်လို့ ရှုရတယ်။ အဲဒီလို ရှုလိုက်တဲ့အပိုင်းမှာ ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အလောင်း-
ကောင်ရဲ့ ပြိုပျက်သွားတဲ့ သဘောကို အာရုံမယူပါနဲ့။ ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်
အကောင်းဆုံး အနေအထားမှာသာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ပြီး
တည်နေအောင် ကြိုးစားပါ။ ကြိုးစားလိုက်တဲ့အခါမှာ ထိုအလောင်းကောင်
အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ပြီး တည်သွားလိမ့်မယ်။ နစ်မြုပ်-
သွားလိမ့်မယ်။ ပထမဈာန်သမာဓိအထိ ဆိုက်နိုင်ပါတယ်။ အာနာပါန-
ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ ပထမဈာန်ကို အဝါးဝစွာ လေ့လာပြီးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က ခုလို အသုဘ-
ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆက်လက်ပြီး စီးဖြန်းလိုက်လျှင် ပထမဈာန် ဆိုက်ပြီး

ဆိုလျှင် ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး ထင်ရှားနေတာကို ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က နားလည်-
သွားတယ်။ ဒါက သမထပိုင်းမှာ အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်ပါတယ်။
အဝိညာဏက = သေအသုဘလို့ခေါ်ပါတယ်။ ဒါက ပွားနည်း တစ်မျိုး။

နောက်တစ်ခု ရှင်အသုဘ = သဝိညာဏကအသုဘဆိုတာ တစ်ခု
ရှိတယ်။ ဒီသဝိညာဏကအသုဘဆိုတာကတော့ ဂိရိမာနန္ဓသုတ္တန်^၆မှာ
သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတို့ရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကို အာရုံ-
ယူပြီးတော့ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းကိုလည်း အသုဘသညာ = အသုဘဘာဝနာ-
အဖြစ်နဲ့ မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူပါတယ်။ အဲဒီ
အသုဘကတော့ ရှင်အသုဘ = သဝိညာဏကအသုဘ ဖြစ်ပါတယ်။ အလား-
တူပဲ ဝိဇယသုတ္တန်^၇များမှာလည်း သဝိညာဏကအသုဘဆိုတဲ့ နာမည်နဲ့
မြတ်စွာဘုရားက ဒီသုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသ ရှုကွက်ကို ဟောကြားထားတော်မူ
ပါတယ်။

ဒီတော့ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိဆိုက်အောင်
သမာဓိထူထောင်နိုင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိနှင့် ယှဉ်တွဲနေတဲ့
ဉာဏ်ရဲ့ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင် အကူအညီဖြင့် မိမိ ခန္ဓာအိမ်မှာ တည်ရှိ-
နေတဲ့ သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသ၊ ဗဟိဒ္ဓ သတ္တဝါတို့ရဲ့ သန္တာန်မှာ တည်ရှိနေတဲ့
သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတွေကို တစ်လှည့်စီ လှမ်းသိမ်းဆည်းပါ။ သိမ်းဆည်းလို့
ရပါတယ်။ ဒီသုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတွေကို အဝါးဝစွာ သိမ်းဆည်းနိုင်တဲ့
ထိုသူတော်ကောင်းက ထို သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတို့ရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်
ပဋိကူလသဘောကို လှမ်းအာရုံယူ ရှုမယ်ဆိုလျှင် ရှုလို့ရတယ်။ အဇ္ဈတ္တ
သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတို့ရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို အာရုံယူပြီး
ရှုမယ်ဆိုလျှင် ပထမဈာန်သမာဓိအထိ ဆိုက်နိုင်တယ်။ ဒီလိုရုံတဲ အပိုင်းမှာ
ကောဋ္ဌာသတစ်ခုကို အာရုံယူပြီးတော့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလအနေနဲ့-
လည်း ရှုနိုင်တယ်။ ကောဋ္ဌာသ အများစုကို ခြုံငုံပြီးတော့လည်း ရွံရှာစက်-
ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလအနေနဲ့ ရှုနိုင်ပါတယ်။ ရှုခဲ့လျှင် ပထမဈာန် သမာဓိအထိ

^၆ အံ၊၃၊၃၄၃။ ^၇ ခုဒ္ဒကနိကာယ-သုတ္တန်ပါတ၊၃၀၇။

ဆိုက်နိုင်တယ်။ သို့သော် ဗဟိဒ္ဓ သက်ရှိသတ္တဝါတို့ရဲ့ သန္တာန်မှာ တည်ရှိနေတဲ့ သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတို့ရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို အာရုံယူပြီးတော့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် = ပဋိကူလအနေနဲ့ ရှုမယ်ဆိုလျှင် ပထမဈာန်သမာဓိအထိ မဆိုက်နိုင်ဘဲ ဥပစာရသမာဓိအထိလောက်တော့ ဆိုက်ကောင်းဆိုက်နိုင်တယ်ဆိုပြီးတော့ မူလဋီကာ^{၁၁}ဆရာတော်ကတော့ ရှင်းလင်းထားပါတယ်။ ဘယ်လိုလဲ? ဗဟိဒ္ဓ သက်ရှိသတ္တဝါတို့ရဲ့ သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတွေကို သေအသုဘအလောင်းကောင်ရဲ့ ကောဋ္ဌာသအရာထားပြီးတော့ သေအသုဘအလောင်းကောင်ရဲ့ ကောဋ္ဌာသကဲ့သို့ သဘောထားကာ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကို ရှုနိုင်မယ်ဆိုလျှင် သဝိညာဏက = သက်ရှိသတ္တဝါကို အဝိညာဏက = သက်မဲ့သတ္တဝါအရာထားပြီးတော့ စိတ်က ပြောင်းပြီး ရှုနိုင်မယ်ဆိုလျှင်တော့ ဥပစာရသမာဓိလောက်အထိ ဆိုက်နိုင်ပါတယ်ဆိုပြီးတော့ ဒီလိုတော့ ရှင်းထားတယ်။ ဆိုလိုတာက ဒီသုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတို့ရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို အာရုံယူပြီး ပဋိကူလအနေနဲ့ ရှုခဲ့မယ်ဆိုလျှင်လည်း ပထမဈာန်သမာဓိအထိ ဆိုက်တယ်။ သို့မဟုတ် ဗဟိဒ္ဓမှာ ရှုခဲ့လျှင် ဥပစာရသမာဓိအထိ ဆိုက်နိုင်တယ်။ ဒါက သမထပိုင်း အဝိညာဏက အသုဘ ဖြစ်ပါတယ်။

ဝိပဿနာပိုင်း အသုဘသညာ

ဝိပဿနာပိုင်းမှာလည်း အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းဆိုပြီးတော့ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားထားတော်မူတာ ရှိတယ်။ အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ ဝိပဿနာပိုင်းရှုကွက်ကတော့ မိမိခန္ဓာအိမ်ရဲ့ အပြစ်အာဒိနဝ, သူတစ်ပါးခန္ဓာအိမ်ရဲ့ အပြစ်အာဒိနဝကို မြင်အောင် ရှုတဲ့အပိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအပိုင်းမှာလည်း သက်ရှိသက်မဲ့ နှစ်မျိုးလုံးကို အာရုံယူပြီးတော့ ရှုနိုင်ပါတယ်။ နမူနာတစ်ခု ပြောရမယ်ဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ ထင်ရှားတဲ့ သီရိမာရဲ့ အလောင်းကို စံထားပြီးတော့ ရဟန်းယောက်ျားပရိသတ်, ရဟန်းမိန်းမပရိသတ်, လူယောက်ျားပရိသတ်, လူမိန်းမပရိသတ်ဆိုတဲ့ ပရိသတ်လေးပါးကို အသုဘ

^{၁၁} အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၈။ မူလဋီ၊ ၂၊ ၁၅၆။ အနုဋီ၊ ၂၊ ၁၅၇။

ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းဖို့ရန်အတွက် ဝိဇယသုတ္တန်ကို မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူတဲ့ထုံး ရှိပါတယ်။ ထို ဝိဇယသုတ္တန်ရှုကွက်မှာကတော့ အဓိကက (ယထာ ဣဒံ တထာ ဧတံ၊ ယထာ ဧတံ တထာ ဣဒံ။)^{၈၉} ဆိုပြီးတော့ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ အပြန်အလှန် ရှုဖို့ မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ အဲဒီလို အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ အပြန်အလှန် ရှုဖို့ ဟောကြားတဲ့ အပိုင်းမှာ အဝိညာဏက = ဝိညာဏ်မရှိတဲ့ သေအသုဘလည်း အကျုံးဝင်နေပါတယ်။ သေအသုဘအကျုံးဝင်တယ်ဆိုတာက သီရိမာရဲ့ အလောင်းရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်အခြင်းအရာကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင်ကြည့်ပြီး သက်ရှိသတ္တဝါ မိမိရဲ့ အလောင်းကိုလည်း မြင်အောင် ကြည့်တဲ့အပိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအပိုင်းကို မြတ်စွာဘုရားက မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်မှာလည်း ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ ဒီဝိဇယသုတ္တန်မှာလည်း ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။

ဒါကြောင့် ဒီဃနိကာယ်ကို ဆောင်ထားတော်မူတဲ့ ဒီဃဘာဏက မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီးက ဒီလို အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ အပြန်အလှန် အသုဘအခြင်းအရာကို ဉာဏ်တွင် ထင်လာမြင်လာအောင် ရှုပွားသုံးသပ်တဲ့ လုပ်ငန်းခွင်သည် မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားတို့၏ ခန္ဓာအိမ်၏ အပြစ်ကို မြင်အောင်ရှုတဲ့ အာဒိနဝါနုပဿနာတစ်မျိုးသာဖြစ်ကြောင်းကို မိန့်ဆိုထားတော်မူပါတယ်။^{၉၀}

အာဒိနဝါနုပဿနာဆိုတာကတော့ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ဘာဝနာ (၄၀) ခေါ် “တောလေးဆယ်” ရှုကွက်^{၉၁}တွင် ဒုက္ခာနုပဿနာစာရင်းမှာ ပါဝင်တဲ့ ရှုကွက်တစ်မျိုးသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီရှုကွက်ကို ရှုလိုတဲ့ ယောဂီသူတော်ကောင်းဟာ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကို အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်တို့ဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပွားထားပြီးသူ ဖြစ်ရမယ်။

^{၈၉} ခုဒ္ဒကနိကာယ-သုတ္တန်ပါတ၊ ၃၀၇။

^{၉၀} ဒီဃဘာဏကမဟာသီဝထေရော ပန “နဝသီဝထိကာ အာဒိနဝါနုပဿနာဝသေန ဝုတ္တာ”တိ အာဟ။ (ဒီ၊ ၅၊ ၂၊ ၃၉၄။)

^{၉၁} ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။

ဒီတော့ - အပြင် ဗဟိဒ္ဓအလောင်းကောင်ရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိ-
ကူလသဘောကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင် ကြည့်ပြီးတော့ အသုဘလို့ ရှုပြီး။ ရှုပြီးတဲ့
အခါ အသုဘအခြင်းအရာ ထင်လာတဲ့အချိန်အခါမှာ မိမိ အဇ္ဈတ္တဘက်ကို
ပြောင်းပြီးတော့ ငါလည်း သူ့လို သေရမယ်လို့ ဉာဏ်နဲ့ကပ်ဆောင်ပြီး ကြည့်ရ
တယ်။ ဒီအပိုင်းကတော့ နောက်ထပ် ဟောမည့် မရဏသညာနဲ့လည်း
နည်းနည်း ဆက်သွယ်နေပါတယ်။

မရဏသညာနဲ့ ဆက်သွယ်နေတဲ့အတွက် ဒီရှုကွက်ကို နည်းနည်းကလေး
ကြိုတင်ပြီးတော့ ပြောမယ်။ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်မှာ ဘုရားရှင်က ဒီ
ရှုကွက်ကို ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ ဘယ်လို ဟောကြားထားတော်-
မူသလဲ?

ပုန ခပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူ သေယျထာပိ ပသေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ
ဆဋ္ဌိတံ ကောဟမတံ ဝါ ဒွိဟမတံ ဝါ တိဟမတံ ဝါ ဥဒ္ဓုမာတကံ ဝိနိလကံ
ဝိပုဗ္ဗကဇာတံ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ - 'အယမ္ဗိ ခေါ
ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝိ ဧဝံအနုတိတော'တိ။^{၉၂}

ဘိက္ခဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ ပုန ခပရံ = နောက်တစ်မျိုးသော်ကား။
ဘိက္ခူ = ယောဂါဝစရဟန်းတော်သည်။ သိဝထိကာယ = သုသာန်သင်္ချိုင်း၌။
ဆဋ္ဌိတံ = စွန့်ပစ်၍ထားအပ်သော။ ကောဟမတံ ဝါ = သေပြီး၍ တစ်ရက်ရှိ-
သည်မူလည်းဖြစ်သော။ ဒွိဟမတံ ဝါ = သေပြီး၍ နှစ်ရက်ရှိသည်မူလည်း-
ဖြစ်သော။ တိဟမတံ ဝါ = သေပြီး၍ သုံးရက်ရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။
ဥဒ္ဓုမာတကံ = ဖူးဖူးရောင်ကြွ ပုပ်ပွလျက်ရှိသော။ ဝိနိလကံ = ညိုမည်းလျက်-
ရှိသော။ ဝိပုဗ္ဗကဇာတံ = ပြည်သွေးတို့ဖြင့် တစ်စီစီ ယိုစီးလျက်ရှိသော။ သရီရံ
= အလောင်းကောင်ကို။ ပသေယျ သေယျထာပိ = တွေ့မြင်ရသကဲ့သို့။
ဘိက္ခဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ ဧဝံဓမ္မော ခေါ် = ဤဥပမာအတူသာလျှင်။
ဘိက္ခူ = ယောဂါဝစရဟန်းတော်သည်။ အယမ္ဗိ ခေါ် ကာယော = ဤငါရဲ့
ရူပကာယကြီးသည်လည်းပဲ။ ဧဝံဓမ္မော = ဤကဲ့သို့သော သေခြင်းသဘော-

တရား၊ အသုဘသဘောတရားရှိ၏။ **ဧဝံဘာဓိ** = ဤကဲ့သို့သော သေခြင်း-
သဘောတရား၊ အသုဘသဘောတရားသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာပေအံ့။
ဧဝံအနုတိတော = ဤကဲ့သို့သော သေခြင်းသဘောတရား၊ အသုဘ-
သဘောတရားကို မကျော်လွှား မလွန်မြောက်နိုင်။ **ဣဒံ** = ဤသို့လျှင်။
ဣမမေဝ ကာယံ = ဤမိမိရဲ့ ရူပကာယကြီးကိုပင်လျှင်။ **ဥပသံဟရတိ** =
ဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှုကပ်ဆောင်၍ ကြည့်ပေ၏။ . . ။ ဒီလိုဟောကြားထား-
တော်မူပါတယ်။

ဒီဝိပဿနာပိုင်း အပြစ်အာဒိနဝကို ရှုတဲ့ အပိုင်းမှာတော့ ယောက်ျား-
အလောင်း မိန်းမအလောင်း ရွေးချယ်နေဖို့ မလိုဘူး။ သီရိမာအလောင်းကို
စံထားပြီး ပရိသတ်လေးဦးလုံးကို ဘုရားရှင်ဟောတော်မူတဲ့ ထုံးအတိုင်းပဲ
ရှုရမှာ ဖြစ်တယ်။ ဒီတော့ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းလောက်မှာ စတုတ္ထဈာန်-
သမာဓိဆိုက်အောင် ထူထောင်နိုင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို
ပြန်ပြီး ထူထောင်လိုက်ပါ။ ထူထောင်ပြီးတော့ ဗဟိဒ္ဓ မိမိမြင်နေတဲ့ ဒီ
အလောင်းကောင်ရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင် ကြည့်ပြီး
အသုဘအခြင်းအရာ ဉာဏ်ထဲမှာ ထင်လာတဲ့အခါ “ငါလည်း သူ့လို သေရ-
မယ်”လို့ မိမိ သေနေတဲ့ပုံကို ဉာဏ်နဲ့ကပ်ဆောင်ပြီး ကြည့်လိုက်ပါ။ ကြည့်-
လိုက်မယ်ဆိုလို့ရှိလျှင် မိမိသေနေတဲ့ပုံကြီး ဉာဏ်ထဲမှာ ပေါ်လာလိမ့်မယ်။
ပေါ်လာပြီဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ ဘာလုပ်ရမလဲ? (**ယထာ ဣဒံ တထာ ဧတံ၊
ယထာ ဧတံ တထာ ဣဒံ**) = ငါလည်း ဤအလောင်းကောင်ကဲ့သို့ သေရ-
မယ်လို့ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ဆက်ပြီးတော့ သမာဓိထူထောင်ပြီး
ရှုနေရတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲ? မိမိ ခန္ဓာအိမ်ရဲ့အပြစ် သူတစ်ပါး ခန္ဓာအိမ်ရဲ့
အပြစ်ကို မြင်အောင် ရှုနေတာဖြစ်တယ်။ အာဒိနဝါနုပဿနာလို့ ခေါ်ပါတယ်။

အဲဒီလို အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့်ရှုလို့ မိမိအလောင်းကောင်-
ကိုလည်း မြင်ပြီ၊ သူတစ်ပါး အလောင်းကောင်ကိုလည်း မြင်ပြီဆိုလျှင် ကြိမ်ဖန်-
များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုနေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က မိမိ ဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်မှာ
တွယ်တာမက်မောမှုတွေ ဖြစ်နေပေါ်နေသေးသလဲ - အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်တွေကို

လှမ်းပြီး ရှုကြည့်ပါ။ ရှုလိုက်လို့ရှိလျှင် အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်တွေလည်း အလားတူ ဒီလိုပဲ တစ်နေ့ သေရလိမ့်မယ်လို့ လှမ်းရှုလိုက်လျှင် သူတို့သေနေတဲ့ အလောင်း-ကောင် ပုပ်ပွနေတဲ့ အလောင်းကောင်ကြီး သွားတွေ့နိုင်တယ်။

ဘယ့်နှယ်တုံး ဒကာကြီးတွေ ဒကာမကြီးတွေ ရှုရက်ပါ့မလား?

ဘုန်းကြီးက ဒကာမကြီး တစ်ယောက်ကို ဒီရှုကွက်ကို သင်ပေးဖူးတယ်။ ဒီရှုကွက်ကို သင်ပေးလိုက်တဲ့အခါ အဲဒီယောဂီက တော်တော်ကြီးကြာမှ အဖြေပေးတယ်။ သူ့ဒကာကြီးကို သူဘယ်တော့မှ မရှုရက်ဘူးတဲ့။ တခြားလူတွေကိုတော့ သူရှုတယ်တဲ့။ ဘာဖြစ်လို့လဲ? သူ့ဒကာကြီးသာ မတော်လို့ သေသွားလျှင် ငါဟာ ဒီကလေးနှစ်ယောက်နဲ့ ဘယ်လိုလုပ်နေရမလဲလို့ အဲဒီသောကက ဖြေလို့မရတဲ့အတွက် တပည့်တော် ဒကာကြီးကို ဘယ်တော့မှ မရှုရက်ဘူးတဲ့။ ဒါပေမဲ့ တစ်ချိန်မှာတော့ ဒကာကြီးနဲ့ သူနဲ့ ရန်ဖြစ်ရော။ ရန်ဖြစ်တော့ ဒေါသက ဖြစ်လာတာနဲ့ တော်တော်မုန်းသွားတယ်။ မုန်းသွားတဲ့အခါကျမှ တစ်နေ့ တရားရှုရင်းနဲ့ ဒီဒကာကြီးကို ဒီအသုဘရှုကွက်ကို ရှုလိုက်တာ ရှုလို့ ရသွားတယ်တဲ့။ ဘယ့်နှယ်တုံး ဒကာမကြီးတွေ ရှုရက်ပါ့မလား? ဒီဒကာကြီးသာ မရှိလျှင်ဆိုတဲ့ အတွေးက ဝင်လာကြတာကိုး။ ဟုတ်တယ် မဟုတ်လား?

သူက အဲဒီလို အသုဘတွေကို လှမ်းပြီး ရှုလိုက်လို့ရှိလျှင် ဘာဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတာကို မြတ်စွာဘုရားက ဆက်ဟောထားတာပါ။ ဒါကို ဘုန်းကြီး ရုပ်လုံးဖော်နေတာ။ နောက်တစ်ခု - သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတွေကိုလည်း အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်အနေနဲ့ ရှုနိုင်ပါတယ်။ နောက်တစ်ခု - ဒီဝိပဿနာပိုင်းမှာ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်အနေနဲ့ ဘုရားရှင် ရှုဖို့ နည်းပေးထားတာ တစ်ခုရှိသေးတယ်။ အဲဒီ အသုဘဘာဝနာရှုကွက်ကတော့ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်မှာလာရှိတဲ့ **ပေဏပိဏ္ဍုပ္ပမသုတ္တန်**^{၉၃}မှာလည်း

^{၉၃} သံ၊ ၂၊ ၁၁၄-၁၁၇။

လာရှိပါတယ်။ အာသိဝိသောပမသုတ္တန်အဋ္ဌကထာ^{၉၄}မှာလည်း ဖွင့်ဆိုထားတော်မူပါတယ်။

အာနာပါနနဲ့ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိဆိုက်အောင် သမာဓိထူထောင်နိုင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က မိမိအဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတွေကို စနစ်တကျ ရှုနိုင်ပြီဆိုလျှင် သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတွေမှာ တည်ရှိနေတဲ့ ပိုးလောက်တွေကိုပါ ဒီ ဉာဏ်လင်းရောင်ခြည်အကူအညီနဲ့ ထိုးစိုက်ပြီး ရှုလိုက်လျှင် ရှုလို့ရတယ်။ မိမိ ခန္ဓာအိမ်မှာ ပြည့်နေတဲ့ ပိုးလောက်တွေ အထူးသဖြင့် အစာအိမ် အူလမ်းကြောင်းတွေမှာ ပြည့်နှက်နေတဲ့ ပိုးလောက်တွေကို လှမ်းပြီး ရှုလျှင် ရှုလို့ရတယ်။

ပိုးလောက်တွေဟာ ဒီခန္ဓာအိမ်ထဲမှာ ဘာလုပ်နေကြသလဲ? ဒီခန္ဓာအိမ်ထဲမှာပဲ အိမ်ထောင်ပြုကြတယ်။ ဒီခန္ဓာအိမ်ထဲမှာပဲ သားမွေးကြတယ်။ ဒီခန္ဓာအိမ်ထဲမှာပဲ ဖျားလျှင်နာလျှင် ဆေးကုကြတယ်။ ဒီခန္ဓာအိမ်ထဲမှာပဲ ကျင်ကြီးစွန့်ကြတယ်။ ဒီခန္ဓာအိမ်ထဲမှာပဲ ကျင်ငယ်စွန့်ကြတယ်။ သေလို့ရှိလျှင် ဒီခန္ဓာအိမ်ထဲမှာပဲ အသုဘချကြတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီခန္ဓာအိမ်ကြီးဟာ ပိုးလောက်တို့ရဲ့ အိမ်ထောင်သားမွေးရာ အိမ်လည်း ဟုတ်တယ်။ ကျင်ကြီးစွန့်ရာ အိမ်လည်း ဟုတ်တယ်။ ကျင်ငယ်စွန့်ရာ အိမ်လည်း ဟုတ်တယ်။ ဆေးကုရာ ဆေးရုံလည်း ဟုတ်တယ်။ သေလျှင် အလောင်းကောင်တွေ စွန့်ပစ်ရာ သုသာန်သင်္ချိုင်းလည်း ဟုတ်တယ်။

ဒါကြောင့် ဒီခန္ဓာအိမ်ထဲမှာ ပုပ်သိုးနေတဲ့ ပိုးလောက်တို့ရဲ့ အလောင်းကောင်တွေဟာ ပြည့်နှက်နေပါတယ်။ အဲဒီ ပိုးလောက်တွေနဲ့ ပြည့်နှက်နေတဲ့ ဒီခန္ဓာအိမ်ရဲ့ အပြစ်ကို နာနာကလေး မြင်အောင် ကြည့်ရတယ်။ ကြည့်လိုက်တဲ့ အချိန်ခါမှာ အဇ္ဈတ္တလည်းကြည့် ဗဟိဒ္ဓလည်းကြည့်၊ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ထပ်ကာထပ်ကာ ဒီလို ရှုရတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်ကို မိမိသူတစ်ပါး

^{၉၄} ဒုဂ္ဂန္ဓ အသုစိ ဗျာဓိ၊ ၉ရံ မရဏပဉ္စမံ။

အနတ္တာ ဟောန္တိ ပဉ္စေတေ၊ မိဇ္ဇလိတ္တေဝ ပန္နဂေ။ (သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၅၉။)

နှစ်ဦးသားတို့ရဲ့ ခန္ဓာအိမ်ရဲ့ အပြစ်အာဒိနဝကို မြင်အောင် ရှုနည်းလို့ ခေါ်ဆိုပါတယ်။ တွယ်တာမှုတွေကို ဖြတ်တောက်နေတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်တစ်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

ရုပ်တရားတို့ရဲ့ အသုဘအခြင်းအရာ

နောက်ထပ် ရှုနည်းတစ်ခု ရှိသေးတယ်။ ပရမတ္ထသစ္စာနယ်ကို ဆိုက်အောင် ရှုနိုင်တဲ့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က အဇ္ဈတ္တမှာ တည်ရှိတဲ့ ဓာတ်လေးပါးကို သိမ်းဆည်းပြီး သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်ခဲ့လျှင် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်တွေကို တွေ့မယ်။ ဗဟိဒ္ဓ များထိုထို ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့ရဲ့ သန္တာန်မှာတည်ရှိတဲ့ ဓာတ်လေးပါးကိုလည်း ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီလို့ ပေါင်းစုခြင်း သိမ်းဆည်းပြီးတဲ့အခါ သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်နိုင်ခဲ့လျှင် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်တွေကို တွေ့မယ်။ အဲဒီ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်တွေသည် ဘယ်လိုသဘောရှိသလဲ? ဒုက္ခန္ဓ = မကောင်းတဲ့ အနံ့တွေ ရှိတယ်။ ဘယ်နှယ်တုံး ဒကာကြီးတွေ ဒကာမကြီးတွေ မှားလား မှန်လား? မှန်ပါတယ်။ နေ့စဉ်သာ ရေချိုးမပေးဘူး ရေသာ မသုံးသပ်ဘူး ဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ အနံ့ခံနိုင်ပါ့မလား? မခံနိုင်ဘူး။ ခန္ဓာအိမ်ထဲက စန္ဒကူးတွေလို မွေးကြိုင်နေတဲ့ ရနံ့တွေ ထွက်နေတာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာ အားလုံး သိကြပါတယ်။

ပုပ်သိုးနေတဲ့ အနံ့တွေက တစ်ကိုယ်လုံးမှ ထွက်နေတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခုနက မိမိ ခန္ဓာအိမ်ထဲမှာ တည်ရှိနေတဲ့ ပိုးလောက်အလောင်းကောင်တွေက ခန္ဓာအိမ်ထဲမှာပဲ အသုဘချထားတော့ ဒီအပုပ်ကောင်တွေဟာ မိမိ ခန္ဓာအိမ်ထဲမှာ အသင့်ရှိနေတယ်။ အသင့်ရှိနေတဲ့ အခါကျတော့ မိမိ ခန္ဓာအိမ်ကလည်း ပုပ်သိုးနေတဲ့ ဒီအဆင်း၊ အနံ့၊ အရသာတွေနဲ့ ရောနှောပြီး မနေဘူးလား? ရောနှောနေတယ်။ ဒါကြောင့် ဒုက္ခန္ဓ = မကောင်းတဲ့ အနံ့တွေနဲ့ ရောနေတယ်။ အသုခီ = မစင်မကြယ် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အရောင်အဆင်း အနံ့အသက် အမျိုးမျိုးတွေနဲ့ ရောနှောနေတယ်။ ပုပ်သိုးနေတဲ့ အနံ့အသက် အမျိုးမျိုးတွေနဲ့ ရောနှောနေတယ်။ အသက်လေးဆယ်အရွယ် ရှိနေတဲ့

ယောဂီဟာ အနှစ်လေးဆယ်အတွင်းမှာ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှသော်လည်း မိမိရဲ့ ပုပ်သိုးနေတဲ့ အူတွေကို အပြင်ထုတ်ပြီးတော့ ရေတစ်ခါမျှ မဆေးခဲ့ဖူးဘူး။ အလားတူပဲ အသက်ငါးဆယ်အရွယ်ရှိနေတဲ့ ယောဂီကလည်း အနှစ်ငါးဆယ်အတွင်းမှာ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှသော်လည်း မိမိရဲ့ ပုပ်သိုးနေတဲ့ အူတွေကို အပြင်ထုတ်ပြီးတော့ ရေဆေးတယ်ဆိုတာ တစ်ခါမျှ မရှိခဲ့ဖူးဘူး။ ဒါကြောင့် မိမိရဲ့ ခန္ဓာအိမ်ထဲမှာ ပုပ်သိုးနေတဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းတဲ့ အနံ့-အသက်တွေဟာ ပြည့်နှက်နေခြင်း ဖြစ်တဲ့အတွက် **အသုခိ** = မစင်မကြယ် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘော ရှိတယ်။ တစ်ဖန် ဒီရုပ်တရားတွေဟာ ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ရဲ့ မညီမျှမှုကြောင့် **ဗျာခိ** = ဖျားနာခြင်းသဘောလည်း ရှိပြန်တယ်။ **ဇရုံ** = ဌိကာလဖြင့် အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်း ဇရာသဘောလည်း ရှိပြန်တယ်။ **မရဏံ** = ဘင်ကာလဖြင့် သေကြေပျက်စီးရခြင်း မရဏသဘောလည်း ရှိပြန်တယ်။ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို ခံယူနေရတဲ့အတွက် ဒုက္ခသဘောမှန်သလို အလားတူပဲ မကောင်းသော အနံ့ရှိမှု၊ မစင်ကြယ်မှု၊ ဖျားနာမှု၊ အိုမှု၊ နာမှု၊ သေမှုတွေဟာလည်း ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းလှတဲ့ **အသုဘသဘော**လည်း မှန်တယ်။

ဒီတော့ ဒီရုပ်ကလာပ်တွေကို ဓာတ်ခွဲပြီးတော့ ရုပ်ပရမတ်တရားတွေကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ပြီး ဝိပဿနာရှုတဲ့ အပိုင်းမှာ ဒီအသုဘဘာဝနာကိုလည်း ဆက်လက်ပြီး ရှုဖို့ မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ အဲဒီလို ဟောကြားထားတော်မူတဲ့ အသုဘဘာဝနာ ရှုကွက်တွေကို ရည်ညွှန်းပြီးတော့ ဘုရားရှင်က **ဒီသတ္တသညာသုတ္တန်**မှာ အသုဘဘာဝနာရှုကွက်ကို ဟောကြားတော်မူနေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါက ရုပ်လောကရဲ့ အသုဘသဘောသာ ဖြစ်သေးတယ်။

နာမ်တရားတို့ရဲ့ အသုဘအခြင်းအရာ

နာမ်လောကကို နည်းနည်း ထပ်ပြီးပြောလိုက်ဦးမယ်။ အကုသိုလ်တရားတွေကတော့ မကောင်းတဲ့ အကျိုးကိုသာ ဧကန်ပေးနေတဲ့အတွက်

ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘော ဧကန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကုသိုလ်နာမ်တရားစု-
တွေကိုတော့ အသုဘလို့ ရှုနိုင်တယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ ကုသိုလ်နာမ်တရားတွေကို
အခြေခံပြီးတော့ ဒီကုသိုလ်တွေကို အကြောင်းပြုပြီး အကုသိုလ်တွေကလည်း
ထပ်ပြီး ဖြစ်တတ်ကြပြန်တယ်။ ဘယ်လိုလဲ? တချို့ပုဂ္ဂိုလ်တွေကို ဘုန်းကြီးက
မေးမေးကြည့်တယ်။ သူတို့ ဒီဘဝမှာ နိဗ္ဗာန်ယူချင်သလားလို့မေးတော့ မယူ-
ချင်သေးဘူးလို့ အဖြေပေးကြတယ်။ ဘာလုပ်ချင်သေးလဲ? နောက်ထပ်
သူဌေးသူကြွယ်တွေ ဖြစ်ချင်ကြသေးတယ်။ လူစည်းစိမ် နတ်စည်းစိမ်တွေ
ခံစားချင်ကြသေးတယ်ဆိုတော့ နောက်ထပ် ဘဝတစ်ခုကို တွယ်တာမက်မော-
နေတဲ့၊ နောက်ထပ် ချမ်းသာသူခတွေကို တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ စိတ်ဓာတ်-
တွေ ဖြစ်ပေါ်မနေဘူးလား? ဖြစ်ပေါ်နေတယ်။ ဒီလို ဒါနပွဲတစ်ခုကို ကျင်းပပြီ။
ဒီဒါနကြောင့် နောက်ထပ် လူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာဆိုတဲ့ ဘဝတွေကို လှမ်းပြီး
တွယ်တာနေတဲ့ အကုသိုလ်တရားတွေ ထပ်ပြီး မဖြစ်ဖူးလား? ဖြစ်နေပြန်-
တယ်။ ဒါ - ဆုတောင်းတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေအဖို့ ပြောလိုတာပါ။ ကုသိုလ်ကို
အကြောင်းပြုပြီး အကုသိုလ်တွေက ထပ်ပြီးဖြစ်ကြတယ်။

နောက်တစ်ခု ထပ်ပြောဦးမယ်။ တချို့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေက ကောင်းမှုကုသိုလ်
တစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်ကြတယ်။ ခုလို ဒါနပွဲတစ်ခု ကျင်းပပြီ။ ဒါနပွဲကို
အကြောင်းခံပြီးတော့ ဝင့်ကြွားမှုတို့၊ ဒေါသဖြစ်မှုတို့၊ လောဘဖြစ်မှုတို့၊
မောဟဖြစ်မှုတို့ စသည်ဖြင့်ပေါ့လေ ကိလေသာတွေ တချို့ ဒီလို ထပ်ပြီး
ဖြစ်ကြတယ်။ ကောင်းမှုကုသိုလ်ကို အကြောင်းခံပြီးတော့ အကုသိုလ်တွေက
ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ဒီလို ကောင်းမှုကုသိုလ်မျိုးကိုလည်း
အသုဘအဖြစ်နဲ့ ရူပွားဖို့ရန် အဋ္ဌကထာများက ညွှန်ကြားပေးထားပါတယ်။
ဒီတော့ ရုပ်တွေကိုလည်း အသုဘလို့ ရှုနိုင်တယ်။ နာမ်တွေကိုလည်း အသုဘ-
လို့ ရှုနိုင်တယ်။ ဒီရုပ်နာမ်တွေကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တလို့လည်း ရှုရမယ်။
အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ရှုတဲ့အပြင် အသုဘလို့လည်း ဆက်ပြီး ရှုရမယ်။
အဲဒီလိုရှုခဲ့လျှင် ဒီရှုကွက်တွေသည် ဘယ်လိုဖြစ်သလဲ?

အသုဘသညာ၏ စွမ်းအား

အသုဘသညာ ဘိက္ခုဝေ ဘာဝိတာ ဗဟုလိကတာ မဟပ္ပလာ ဟောတိ
မဟာနိဿံသာ အမတောဂဓာ အမတပရိယောသာနာ။

ဘိက္ခုဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ အသုဘသညာ = အသုဘသညာကို။
ဘာဝိတာ = ပွားများအပ်သည်ရှိသော်။ ဗဟုလိကတာ = ကြိမ်ဖန်များစွာ
အလေ့အလာပြုအပ်သည်ရှိသော်။ မဟပ္ပလာ = ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်သော
အကျိုးရင်းရှိသည်။ မဟာနိဿံသာ = ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်သော
အကျိုးဆက် ရှိသည်။ အမတောဂဓာ = မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင်
တည်ရာရှိသည်။ အမတပရိယောသာနာ = မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင်
အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်။ ဟောတိ = ဖြစ်ပေ၏။

အသုဘဘာဝနာကို ဒီလို စနစ်တကျသာ ပွားစမ်းပါ။ . . တဲ့။ အဲဒီလို
ပွားမယ်ဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ နောက်ဆုံးမှာ မသေရာအမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ကျိန်းသေ
ကေန် ရောက်နိုင်ပါတယ် - ဒီအသုဘဘာဝနာကြောင့် မသေရာ အမြိုက်-
နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်ဆိုပြီး ဒီလို ဟောကြားထားတော်မူ-
ပါတယ်။ ဘယ်သဘောတရားကို ရည်ရွယ်ပြီး ဘုရားရှင်က ဟောကြား-
တော်မူနေသလဲလို့ မေးတော့ -

အသုဘသညာပရိဇ္ဈိတေန ဘိက္ခုဝေ ဘိက္ခုနော ဧတသာ ဗဟုလံ
ဝိဟရတော မေထုနဓမ္မသမာပတ္တိယာ ခိတ္တံ ပတိလိယတိ ပတိကုဋတိ
ပတိဝတ္တတိ၊ န သမ္ပသာရိယတိ ဥပေက္ခာ ဝါ ပါဠိကုလျတာ ဝါ သဏ္ဌာတိ။^{၉၁}

ဘိက္ခုဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ အသုဘသညာပရိဇ္ဈိတေန = အသုဘ-
သညာ၌ ထက်ဝန်းကျင် လေ့လာဆည်းပူး၍ ထားအပ်သော။ ဧတသာ =
စိတ်ဓာတ်ဖြင့်။ ဗဟုလံ = အကြိမ်များစွာ။ ဝိဟရတော = နေထိုင်လျက်ရှိသော။
ဘိက္ခုနော = ယောဂီဝစရ ရဟန်းတော်အား။ မေထုနဓမ္မသမာပတ္တိယာ =
မေထုနဓမ္မသို့ ဆိုက်ရောက်ခြင်း၌။ ခိတ္တံ = စိတ်ဓာတ်သည်။ ပတိလိယတိ =

^{၉၁} အံ၊ ၂၊ ၄၃၃။

တွန့်၏။ ပတိကုဋ္ဌတိ = ရှုံ့၏။ ပတိဝတ္တတိ = ဆုတ်နစ်၍သွား၏။ န သမ္ပ-
သာရိယတိ = မပြန့်ပွား။ ဥပေက္ခာ ဝါ = လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာ သဘော-
တရားသည်လည်းကောင်း။ ပါဠိကုလျတာ ဝါ = ရွံရှာစက်ဆုပ်မှု ပဋိကူလ
သဘောတရားသည်လည်းကောင်း။ သဏ္ဌာတိ = ရှေးရှုတည်နေပေ၏။

အသုဘသညာကို ယခုကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမ-
ထားတော်မူတဲ့အတိုင်း ထက်ဝန်းကျင် ကျကျနန လေ့လာပါ။ ထက်ဝန်းကျင်-
ဆိုတာက သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်းလို့ ခွဲခြားပြီး ပြောခဲ့ပြီးတဲ့အတိုင်း ကျင့်-
ခြင်းကို ဆိုလိုပါတယ်။ အဲဒီလို ကျကျနန လေ့လာထားတဲ့ ယောဂါဝစရ
ပုဂ္ဂိုလ်ရဲ့ သန္တာန်မှာ မေထုနဓမ္မသို့ သက်ရောက်လိုတဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေသည်
တွန့်သွားမယ်၊ ရှုံ့သွားမယ်၊ နောက်ဆုတ်သွားလိမ့်မယ်။ ပြန့်ကားပြီး ဘယ်-
တော့မှ မလာဘူး။ လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာသဘောသော်လည်း တည်နေမယ်။
ရွံရှာစက်ဆုပ်မှု ပဋိကူလသဘောသော်လည်း တည်နေပါလိမ့်မယ်။

ကြက်တောင်ကလေးတစ်ခုကို မီးထဲ ပစ်ထည့်ကြည့်ပါ။ အကြောအထုံး-
ကလေးတစ်ခုလောက်ကို မီးထဲ ပစ်ထည့်ကြည့်ပါတဲ့။ ရှုံ့သွားမယ်၊ တွန့်-
သွားမယ်၊ ဘယ်တော့မှ ပြန့်ကားပြီးတော့ မလာဘူး။ အလားတူပဲ အသုဘ-
သညာကို တကယ်လက်တွေ့ ပွားကြည့်လိုက်မယ်ဆိုလို့ရှိလျှင် ကြက်တောင်
ကလေးတစ်ခု အကြောထုံးလေးတစ်ခုကို မီးထဲပစ်ထည့်လိုက်လျှင် ရှုံ့တွပြီး-
တော့ ပြန့်ကားမှု မဖြစ်သလိုပဲ၊ အသုဘဘာဝနာကို စနစ်တကျ ပွားများနေတဲ့
ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ရဲ့ သန္တာန်မှာ မေထုနဓမ္မသို့ သက်ရောက်လိုတဲ့ ဒီစိတ်-
ဓာတ်တွေသည် ရှုံ့သွားလိမ့်မယ်၊ တွန့်သွားလိမ့်မယ်၊ နောက်ဆုတ်သွား-
လိမ့်မယ်။ ပြန့်ကားပြီး ဘယ်တော့မှ မလာပါဘူး။ လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာ-
သဘောတရားသည်လည်းကောင်း၊ ရွံရှာစက်ဆုပ်မှု ပဋိကူလသဘော
တရားသည်လည်းကောင်း ကောင်းစွာတည်လာပါလိမ့်မယ်ဆိုပြီးတော့ ဒီလို
ဘုရားရှင်က နည်းပေးထားတော်မူပါတယ်။ အဲဒီတရားကတော့ ဒကာကြီး-
တွေ ဒကာမကြီးတွေကိုရော တရားဟောနေတဲ့ ဘုန်းကြီးအတွက်ရော
ဘုရားရှင်က သနားလွန်းလို့ ပေးသနားတော်မူခဲ့တဲ့ နည်းစနစ်ပဲ။ ဒီတရား-

တွေက ဒကာကြီးတွေ ဒကာမကြီးတွေနှင့်တကွ ဘုန်းကြီးတို့ကို သံသရာ-
တစ်လျှောက်မှာ ဒုက္ခပေးခဲ့တယ်ဆိုတာကတော့ အားလုံး နားလည်လိမ့်မယ်လို့
ဘုန်းကြီး သဘောပေါက်ပါတယ်။

မေထုန်ငယ် (၇) ပါး

သို့သော် ဒီနေရာမှာ မေထုန်ငယ်ဆိုတာက ယောက်ျားမိန်းမ ဆက်ဆံမှု-
လောက်ကိုသာ ဆိုလိုတာ မဟုတ်သေးဘူး။ တခြားတခြား မေထုန်ငယ်
(၇)ပါးဆိုတာကိုလည်း ထည့်သွင်းပြီး မြတ်စွာဘုရားက ရည်ညွှန်းထားပါတယ်။

တစ်ချိန်မှာ ဆိုကြစို့ . . . **ဇာနည်သောဏီ** ပုဏ္ဏားကြီးက မြတ်စွာဘုရား-
ထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်ပြီးတော့ မြတ်စွာဘုရား . . . မြတ်စွာဘုရားသည်
ဗြဟ္မစာရီ = မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်နေတဲ့ သူတော်ကောင်းအဖြစ်နဲ့
ဝန်ခံပါသလားဆိုပြီး ဒီမေးခွန်းကို မေးတယ်။ မေးလိုက်တဲ့ အချိန်အခါမှာ
“ဒကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ငါဘုရားသည် မကျိုးမပေါက် မပြောက်မကျားတဲ့
ပြည့်စုံတဲ့ ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်နေတဲ့ ဗြဟ္မစရိယအကျင့်ကို ကျင့်နေတဲ့
ပုဂ္ဂိုလ်သာဖြစ်ပါတယ်။ မကျိုးမပေါက် မပြောက်မကျားအောင် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ
စင်စင်ကြယ်ကြယ်ဖြင့် ဗြဟ္မစရိယအကျင့်ကို ကျင့်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ ဘယ်-
ပုဂ္ဂိုလ်လဲလို့ မေးခဲ့လျှင် ငါဘုရားကိုသာ ရည်ညွှန်းပြီး ပြောဆိုရမှာ ဖြစ်ပါ-
တယ်”ဆိုပြီးတော့ အမိန့်ရှိတော်မူလိုက်တယ်။

ဒီခါမှာ ပုဏ္ဏားကြီးက နည်းနည်း မကျေနပ်ဘူး။ မကျေနပ်တဲ့အတွက်
“အရှင်ဘုရား . . . မကျိုးဘူး၊ မပေါက်ဘူး၊ မပြောက်ဘူး၊ မကျားဘူး ဆိုတာက
ဘာကို ပြောဆိုလိုတာလဲ?” ဒီလို သူက ပြန်ပြီးတော့ မေးခွန်းတစ်ခုကို မေးမြန်း-
လျှောက်ထားတော်မူတယ်။ ဒီအပိုင်းကလေးကို ဘုန်းကြီး ပြောချင်ပါသေး-
တယ်။ အဲဒီလို မေးမြန်းတဲ့အခါမှာ မေထုန်ငယ် (၇)ပါးကို မြတ်စွာဘုရားက
ဟောကြားပေးတော်မူပါတယ်။

မေထုန်ငယ် (၇) ပါး အရေအတွက်^{၉၆}

ယောက်ျားမိန်းမ ဆက်ဆံတာတော့ မပြုလုပ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့သို့ သူတို့က ဘာဖြစ်နေကြသလဲ? အခုခေတ် အဘိုးကြီးတွေ အဘွားကြီးတွေ ဆိုကြစို့။ ဒီက ဒကာကြီးတွေ ဒကာမကြီးတွေကိုတော့ မပြောလိုပါဘူး။ ဘုန်းကြီး မနှစ်က အမေရိက LA ဆိုတဲ့ လော့စ်အိန်ဂျယ်လိစ်မြို့ရောက်တော့ ဒကာမ- ကြီးတစ်ယောက်က လျှောက်တယ်၊ အရှင်ဘုရား... ဒီမှာ အဘိုးကြီးတွေ အဘွားကြီးတွေကို သနားလို့ သူဌေးတစ်ယောက်ကနေပြီးတော့ သူတို့အတွက် အခန်းကလေးတွေ လုပ်ပေးထားတယ်တဲ့။ အဲဒီအခန်းမှာနေတဲ့ အဘိုးကြီး- တစ်ယောက်နဲ့ အဘွားကြီးတစ်ယောက် ဘယ်လိုဖြစ်သွားလဲဆိုတော့ အဘွား- ကြီးမှာလည်း အဘိုးကြီးက သေသွားတယ်၊ အဘိုးကြီးမှာလည်း အဘွားကြီးက သေသွားတယ်။ အသက်ရှစ်ဆယ်ကျော်ကြပြီတဲ့။ အဲဒါ ခု လက်ထပ်မယ်လို့ သူတို့ပြင်ဆင်နေတယ်တဲ့။ အဲဒါပဲ။ ဒီတော့ မေထုန်ငယ် တစ်ယောက်နဲ့- တစ်ယောက် ဆက်ဆံမှုတွင် မကပါဘူး။ ဘုရားရှင် ဆိုလိုတော်မူတာက မေထုန်ငယ် (၇)ပါး ဖြစ်ကြတယ်။

နံပါတ် (၁) မေထုန်ငယ်က ဘာလဲလို့မေးတော့၊ ဥစ္ဆာဒန = နံသာရည်ဖြင့် လိမ်းပေးတယ်။ ဗရိမဒ္ဒန = ဆီလေးနဲ့ လိမ်းပေးတယ် နှိပ်နယ်ပေးတယ်။ နှာဗန = ရေချိုးပေးတယ်။ သမ္မာဟန = ပွတ်သပ်ပေးတယ်။ အဲဒါကို သဘောကျတယ်။ ဒါလည်း မေထုန်တစ်ခုပဲ။ ဘုရားရှင်ဟာ ဒါမျိုး ဘယ်တော့မှ မပြုလုပ်ဘူး။ ဒါက တစ်ခု။

နံပါတ် (၂)ကျတော့ သဉ္ဇဋ္ဌတိ သံကီဋ္ဌတိ သံကောလာယတိ = တစ်- ယောက်နဲ့တစ်ယောက် ပြောလိုက်ဆိုလိုက် ရယ်လိုက်မောလိုက် နောက်လိုက် ပြောင်လိုက် နေတယ်။ ပြုံးပြုံး ပြုံးပြုံးနဲ့ ထိုင်ပြီး စကားပြောနေကြတယ်။ အဲဒါကို သဘောကျတယ်။ အဲဒါလည်း မေထုန်ငယ်တစ်ခုပဲ။

^{၉၆} အံ၊ ၂၊ ၄၃၈-၄၄၀။

နောက် နံပါတ် (၃)ကတော့ စက္ခုနာ စက္ခု ဥပနိဇ္ဈာယတိ ပေက္ခတိ - သူ့မျက်စိနဲ့ ကိုယ့်မျက်စိ တည့်တည့်လေး ကြည့်ပေးတယ်။ မကြည့်ရလျှင် မမြင်ရလျှင် မနေနိုင်ဘူး။ ဘာမှတော့ မလုပ်ပါဘူး။ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် ကြည့်နေရလျှင် ကျေနပ်နေတယ်။ ဒါလည်း မေထုန်ငယ်တစ်ခုပဲ။

နောက်တစ်ခု နံပါတ် (၄)က တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက်တော့ မမြင်ဘူးပေါ့။ ဒါပေမဲ့ အသံလေးကြားရလျှင် သဘောကျနေတယ်။ သူငိုတဲ့ အသံပဲဖြစ်စေ၊ သီချင်းဆိုတဲ့ အသံပဲဖြစ်စေ၊ ပြောဆိုနေတဲ့ အသံပဲဖြစ်စေ၊ ရယ်မောနေတဲ့ အသံပဲဖြစ်စေ ကြားနေရလို့ရှိလျှင် သဘောကျတယ်။ ယခုကာလ ရေဒီယိုတို့ ဘာတို့ နားထောင်တဲ့အခါ ကြားတဲ့ပုံစံမျိုးပေါ့။ ဒါလည်း မေထုန်ငယ်တစ်ခုပဲ။

နောက်တစ်ခု နံပါတ် (၅)က ဘာလဲ၊ မြင်လည်း မမြင်ရဘူး။ ကြားလည်း မကြားရဘူး။ ဒါပေမဲ့လို့ တစ်ချိန်တုန်းက တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် ပြောဖူးတယ်၊ ဆိုဖူးတယ်၊ ပြောငဲ့ဖူးတယ်၊ နောက်ဖူးတယ်။ အဲဒါကလေးတွေကို၊ ပျော်ပါးခဲ့ဖူးတာကလေးတွေကို အမှတ်ရပြီးတော့ ပြန်ပြီး ပြုံးပြုံး ပြုံးပြုံးနဲ့ သဘောကျနေကြတယ်။ ဒါလည်း မေထုန်ငယ်တစ်ခုပဲ။

နောက် နံပါတ် (၆)ကတော့ အဲဒါမျိုးတွေ ဘာမှမဖြစ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့လို့ ကိုယ့်မှာ ဘာမှတော့ မရှိဘူး။ မရှိတဲ့အခါကျတော့ သူတစ်ပါးတွေ အိုးနဲ့အိမ်နဲ့ တိုက်နဲ့တာနဲ့ ကာမဂုဏ်တွေ ခံစားပြီး ပျော်ပျော်ပါးပါး နေတာကို သွားမြင်လိုက်တာကိုလည်း သဘောကျတယ်။ သူတို့လို နေချင်တဲ့ စိတ်ထားလေးတွေ ပေါ်လာပြန်တယ်။ ဒါလည်း မေထုန်ငယ်တစ်ခုပဲ။

နောက် နံပါတ် (၇)ကတော့ အဲဒီလို ပြောခဲ့တဲ့သဘောတရားတွေလည်း မဖြစ်ပြန်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဘာဖြစ်နေသလဲ? နတ်ပြည်နတ်လောက တစ်ခုခုကို ရည်မျှော်ပြီးတော့ သီလကျင့်စဉ် သမာဓိကျင့်စဉ် ပညာကျင့်စဉ်တွေကို ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်နေပြန်တယ်။ နတ်ပြည်နတ်လောကမှာ

ရရှိမည့် ကာမဂုဏ်တွေကို လှမ်းမျှော်ပြီး သဘောကျနေတယ်။ အဲဒါလည်း မေထုန်ငယ်တစ်ခုပဲ။

ဒီမေထုန်ငယ် (၇)မျိုး တစ်မျိုးမျိုးနဲ့ မွေ့လျော်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာလည်း အိုနာသေရေး ဒုက္ခဘေးမှ ဘယ်နည်းနဲ့မှ မလွတ်မြောက်နိုင်ဘူးလို့ ဘုရားရှင်က ဆက်လက်ကာ ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။

အောင်မြင်မှုကို မရရှိသေးသော အသုဘသညာ

ပေါင်းလိုက်တော့ မေထုန်ငယ်က (၇)ခု၊ မေထုန်ကြီးက (၁) ခု၊ အဲဒီ မေထုန်အားလုံးအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်ယားတွေသည် အသုဘဘာဝနာကို ပွားများခဲ့မယ်ဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ နောက်တွန့်သွားပါလိမ့်မယ်ဆိုပြီးတော့ ဘုရားရှင်က နည်းပေးနေတယ်။ ဥပေက္ခာသဘောသော်လည်း ထင်ချင်ထင်မယ်။ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကွေသော်လည်း ထင်ရှားချင် ထင်ရှားလာလိမ့်မယ်။ နောက်တစ်ခု ဘုရားရှင်က ဆက်ဟောကြားတော်မူပြန်တယ်။ နည်းနည်း စိတ်မချလို့ပါ။ ဘယ်လိုလဲ?

သစေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော အသုဘသညာပရိစိတေန စေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရတော မေထုနဓမ္မသမာပတ္တိယာ စိတ္တံ အနုသန္ဓဟတိ အပ္ပဋိကုလျတာ သဏ္ဌာတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗမေတံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ ‘အဘာဝိတာ မေ အသုဘသညာ၊ နတ္ထိ မေ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသော၊ အပ္ပတ္တံ မေ ဘာဝနာဗလ’န္တိ။ ဣတိဟ တတ္ထ သမ္ပဇာနော ဟောတိ။

ဘိက္ခဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ အသုဘသညာပရိစိတေန = အသုဘသညာ၌ ထက်ဝန်းကျင် လေ့လာဆည်းပူး၍ ထားအပ်သော။ စေတသာ = စိတ်ဓာတ်ဖြင့်။ ဗဟုလံ = အကြိမ်များစွာ။ ဝိဟရတော = နေထိုင်လျက်ရှိသော။ ဘိက္ခုနော = ယောဂါဝစရရဟန်းတော်အား။ မေထုနဓမ္မသမာပတ္တိယာ = မေထုန်ကြီး မေထုန်ငယ်သို့ ဆိုက်ရောက်ခြင်း၌။ စိတ္တံ = စိတ်ဓာတ်သည်။ သစေ အနုသန္ဓဟတိ = အကယ်၍ ဖြစ်မြဲဖြစ်နေငြားအံ့။ အပ္ပဋိကုလျတာ =

မရွံ့ရှာတဲ့ သဘောတရားသည်။ သစေ သဏ္ဌာတိ = အကယ်၍ တည်မြဲ တည်နေငြားအံ့။

ဘယ့်နှယ်တုံး ဒကာကြီးတွေ ဒကာမကြီးတွေ . . . မှားလား မှန်လား? မှန်နေတယ်။ မရွံ့နိုင်ဘူး . . . မရွံ့နိုင်ဘူး . . . ။ ဖြစ်နေတာက၊ ခက်ပုံက။ ဘယ်လောက်ပဲ အသုဘဘာဝနာပွားနေပေမဲ့လို့ စိတ်က တစ်ခါတစ်လေ ကျတော့ ဒီမေထုနဓမ္မ ဒီမေထုန်ကြီး မေထုန်ငယ်အပေါ်မှာ သက်ရောက်နေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်ဟာ နောက်ကို တွန့်မသွားဘူး၊ ဖြစ်မြဲဖြစ်နေတယ်။ မရွံ့ရှာဘူး၊ ရွံ့ရှာတဲ့ သဘောတွေက မဖြစ်တော့ဘူး၊ မရွံ့ရှာတဲ့ သဘောသာ ရှေးရှုတည်နေတယ်။ ဘယ့်နှယ်တုံး ဒကာကြီးတွေ ဒကာမကြီးတွေ . . . သားသမီးတွေ မြေးတွေရဲ့ ချေးကျုံးတာ ရွံသလား၊ မရွံ့ဘူးလား? မရွံ့လို့ ကျုံးတာလား ရွံလို့ ကျုံးတာလား? မရွံ့လို့ ကျုံးနေတာပေါ့။ ဘယ် . . . ကပ္ပေ၊ ငပ္ပေနဲ့ လက်ထဲက ချလို့မှ မရတာ။ ဘယ်လောက်ပဲ ချေးကျုံးနေရပေမဲ့လို့ မရွံ့လို့ ကျုံးနေတာပဲ။ အဲဒီ မရွံ့တဲ့ သဘောတွေက ဉာဏ်ထဲမှာ ပေါ်နေတယ်။

တစ်ချိန် ဆိုကြပါစို့၊ စော်ဘွားလို မင်းငယ်လေးတစ်ဦးက ရဟန်းတော်တစ်ပါးကို ဒီလို မေးမြန်းလျှောက်ထားတယ် . . . “အရှင်ဘုရားတို့ဟာ ခပ်ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်နဲ့ ဆံပင်ကလေးတွေ ကြည့်လိုက်တော့လည်း နက်မှောင်ပြီးတော့ ရုပ်ရည်ကြည့်လိုက်တော့လည်း အင်မတန် သန့်သန့်ပြန့်ပြန့်နဲ့ ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်နဲ့ သာသနာဘောင်မှာ ပျော်မွေ့နေကြတယ်ဘုရား . . . ဘယ်လိုတရားတွေများ နှလုံးသွင်းလို့ အရှင်ဘုရားတို့ ဒီကာမဂုဏ်တွေကို စွန့်ခွာပြီး သာသနာမှာ ခုလို ပျော်ပျော်မွေ့မွေ့နဲ့ နေထိုင်နိုင်ပါသလဲ?” ဆိုပြီးတော့ မေးတယ်။ ရဟန်းတော်က ပြန်ပြီးတော့ စွမ်းအားရှိသလောက်တော့ အဖြေပေးပါတယ်။ အဲဒီအဖြေတွေထဲမှာ အဖြေတစ်ခုကတော့ — သုံးဆယ့်နှစ်ကောဠာသတို့ရဲ့ ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောတွေကို ဒီရဟန်းတော်တွေဟာ အမြဲတမ်း နှလုံးသွင်းပြီး နေထိုင်တဲ့အတွက်ကြောင့် ခုလို ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ် နုနုပျိုပျို လှလှပပနဲ့ သာသနာတော်မှာ နေထိုင်နိုင်ခြင်းဖြစ်တဲ့ အကြောင်းကို ရဟန်းတော်ကပြန်ပြီး အဖြေပေးတယ်။

အဖြေပေးတော့ ဒီရှင်ဘုရင်လုပ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က ဘာပြန်ပြောသလဲ?
“အရှင်ဘုရား. . . တပည့်တော်လည်း သုံးဆယ့်နှစ်ကောဌာသတို့ရဲ့ ရွံရှာ-
စက်ဆုပ်ဖွယ် သဘောကို အမြဲတမ်း နှလုံးသွင်းနေပါတယ်။ ဒါပေမဲ့လို့
သုံးဆယ့်နှစ်ကောဌာသတို့ရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘသဘောကို နှလုံး-
သွင်းနေရင်းနဲ့ တစ်ခါတစ်လေ နန်းတွင်းရောက်သွားတဲ့ အချိန်အခါမှာ
နန်းတွင်းသူတွေကို တွေ့လိုက်ရလျှင် အသုဘတွေဟာ သုဘတွေ ဖြစ်ဖြစ်-
ကုန်တယ်ဘုရား”တဲ့။ ဘယ်နှယ်တုံး ဒကာကြီးတွေ ဒကာမကြီးတွေ. . . အဲဒါ
အသုဘတွေဟာ အိမ်ထဲရောက်သွားလျှင် ဘာဖြစ်လာသလဲ? သုဘတွေ
ဖြစ်ဖြစ်ကုန်တယ်တဲ့။ သူက ဒီလိုပြန်ပြီး လျှောက်ထားတယ်။ ခုလည်း အသုဘ-
ပွားနေပေမဲ့လို့ သုဘက ပြန်ပြန်ပြီးတော့ ဖြစ်နေခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ဘာပြုလုပ်-
ရမလဲ?

ဝေဒိတဗ္ဗမေတံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ ‘အဘာဝိတာ မေ အသုဘသညာ၊
နတ္ထိ မေ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသော၊ အပ္ပတ္တံ မေ ဘာဝနာဗလ’န္တိ။ ဣတိဟ
တတ္ထ သမ္မဇာနော ဟောတိ။

ဘိက္ခဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ ဧဝံ သတိ = ဤသို့ ဖြစ်ခဲ့သည်ရှိသော်။
ဘိက္ခုနာ = ယောဂါဝစရရဟန်းတော်သည်။ ဧဝံ = ဤသို့။ ဝေဒိတဗ္ဗ = သိသင့်
သိထိုက်လှပေ၏။

ဒီလိုဖြစ်လာပြီဆိုလျှင်တော့ မိမိကိုယ်ကိုတော့ မိမိ သိသင့်နေပြီ။ နား-
လည်သင့်နေပြီ။ ဘယ်လိုလဲ?

မေ = ငါသည်။ အသုဘသညာ = အသုဘသညာကို။ အဘာဝိတာ =
ကျကျနန မပွားများရသေးပေ။ မေ = ငါ၏။ ပုဗ္ဗေန = အသုဘဘာဝနာကို
မပွားများမီ ရှေးပိုင်းကာလနှင့်။ အပရံ = အသုဘဘာဝနာကို ပွားများပြီးတဲ့
နောက်ပိုင်းကာလ၌။ ဝိသေသော = ထူးခြားမှုသည်။ နတ္ထိ = မရှိပေ။ မေ =
ငါသည်။ ဘာဝနာဗလံ = အသုဘဘာဝနာ၏ အားအစွမ်းရှိသည်၏ အဖြစ်သို့။
အပ္ပတ္တံ = မဆိုက်ရောက်သေးပေ။ ဣတိ = ဤသို့လျှင်။ ဧတံ = ဤသဘော

တရားကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ - သိသင့်သိထိုက်လှပေ၏။ ဣတိဟ - ဤသို့လျှင်။ တတ္ထ - ထိုအောင်မြင်မှုကို မရရှိသေးသော အသုဘသညာအရာ၌။ သမ္မဇာနော - ကွဲကွဲပြားပြား သိတတ်သည်။ ဟောတိ - ဖြစ်၏။

အသုဘဘာဝနာ ပွားနေပေမဲ့ သုဘက ဖြစ်ဖြစ်နေပြီ ဆိုလိုရှိလျှင်တော့ ငါ့ရဲ့ အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းသည် စွမ်းအားရှိနေတဲ့ အသုဘဘာဝနာ-ကမ္မဋ္ဌာန်းတော့ မဟုတ်သေးဘူး။ အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ငါ ကျကျနန မပွားများရသေးဘူး။ အသုဘဘာဝနာကို မပွားမီ ရှေးပိုင်းကာလနဲ့ ပွားများနေတဲ့ နောက်ပိုင်းကာလတို့ရဲ့ ထူးခြားမှုသည် ငါ့မှာ ဘာမျှ မရှိသေးဘူးလို့ ကိုယ့်ဟာကိုယ် နားလည်အောင် ပြုလုပ်ပါ။ နားလည်မှ အကျိုးရှိမယ်။ ကိုယ့်ကိုကိုယ် လိမ်နေမယ်ဆိုလျှင် အကျိုးရှိပါ့မလား? မရှိနိုင်ဘူး။

အောင်မြင်မှုကို ရရှိလာသော အသုဘသညာ၏ စွမ်းအား

သစေ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော အသုဘသညာပရိစိတေန စေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရတော မေထုနဓမ္မသမာပတ္တိယာ စိတ္တံ ပတိလိယတိ ပတိကုဋတိ ပတိဝတ္တတိ၊ န သမ္မသာရိယတိ ဥပေက္ခာ ဝါ ပါဠိကုလျတာ ဝါ သဏ္ဌာတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗမေတံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ 'သုဘာဝိတာ မေ အသုဘသညာ၊ အတ္ထိ မေ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသော၊ ပတ္တံ မေ ဘာဝနာဗလ'န္တိ။ ဣတိဟ တတ္ထ သမ္မဇာနော ဟောတိ။

ချစ်သားရဟန်းတို့ . . . အကယ်၍ ဒီအသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဝါးဝစွာ လေ့လာနေတဲ့ ရဟန်းတော်ရဲ့ သန္တာန်မှာ မေထုနဓမ္မ မေထုန်ကြီး မေထုန်ငယ်သို့ ဆိုက်ရောက်နေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်တွေသည် တွန့်သွားမယ်၊ ရှုံ့သွားမယ်၊ နောက်ဆုတ်သွားမယ်။ ပြန့်ကားပြီးတော့ မလာဘူး။ လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာသဘောသော်လည်းကောင်း၊ ရွံရှာစက်ဆုပ်မှု ပဋိကူလသဘောသော်လည်းကောင်း ကောင်းစွာတည်နေမယ် ဆိုလိုရှိလျှင်တော့ မိမိကိုယ်ကို မိမိ နားလည်ပေတော့။ ဘယ်လိုလဲ? ငါသည် အသုဘဘာဝနာကို ကောင်းစွာ ပွားများထားပြီး ဖြစ်တယ်။ ငါ့ရဲ့ အသုဘဘာဝနာမပွားမီ ရှေးပိုင်းကာလနဲ့

ပွားများနေတဲ့ နောက်ပိုင်းကာလမှာ ထူးခြားမှုတော့ ရှိနေပြီ။ ငါသည် အား-
အစွမ်းနှင့် ပြည့်ဝနေတဲ့ အသုဘဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်သို့ ဆိုက်ရောက်နေပြီ-
ဆိုတာကို မိမိကိုယ်ကို မိမိ နားလည်ပါ . . . ဆိုပြီး ဒီလိုဘုရားရှင်က
ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ ဒီတော့ အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်း-
မည့် ပုဂ္ဂိုလ်က ဒီလို ကျကျနန နားလည်ပြီဆိုလျှင်တော့ ဘာဖြစ်လာသလဲ?

‘အသုဘသညာ ဘိက္ခဝေ ဘာဝိတာ ဗဟုလိကတာ မဟပ္ပလာ ဟောတိ
မဟာနိသံသာ အမတောဂဓာ အမတပရိယောသာနာ’တိ၊ ဣတိ ယံ တံ
ဝုတ္တံ ဣဒမေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တံ။

အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ လေ့-
ကျင့်နေလို့ရှိလျှင် ဒီအသုဘဘာဝနာသညာသည် ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်တဲ့
အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်ရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာ
ရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိတယ်ဆိုတဲ့
ဒီစကားကို ဒီလို ရင့်ကျက်နေတဲ့ အသုဘဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်ကို ရည်ညွှန်းပြီး
ငါဘုရား ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပါတယ်ဆိုပြီးတော့ အသုဘဘာဝနာ-
ကမ္မဋ္ဌာန်းအကြောင်းကို ဘုရားရှင်က အဆုံးသတ်တော်မူလိုက်ပါတယ်။
နံပါတ် (၁) ပြီးပြီ။

၂။ မရဏသညာ

နံပါတ် (၂) မရဏသညာကို မြတ်စွာဘုရား ဆက်ပြီး ဟောကြားတော်မူ-
ပြန်ပါတယ်။

‘မရဏသညာ ဘိက္ခဝေ ဘာဝိတာ ဗဟုလိကတာ မဟပ္ပလာ ဟောတိ
မဟာနိသံသာ အမတောဂဓာ အမတပရိယောသာနာ။’

မရဏသညာကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ပွားများမယ်ဆိုလို့-
ရှိလျှင်လည်း အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်တွေလည်း သိပ်ကြီးမားတယ်။ မသေရာ
အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံး-

အပိုင်းအခြား ရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ကျိန်းသေဧကန်ရောက် နိုင်တယ်ဆိုပြီး ဒီလိုလည်း ဆက်လက် ဟောကြားတော်မူပြန်တယ်။ ရှေးပိုင်းက ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်းပဲ ဒီမရဏာနုဿတိ မရဏသညာကို ပွားများချင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်- က ရှေးဦးစွာ ပြုကျင့်ရမည့် နည်းစနစ်ကို မြတ်စွာဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်မှာ ဟောကြားပေးသနားထားတော်မူခဲ့ပါတယ်။ ထိုနည်းလမ်းအတိုင်းပဲ အလောင်းကောင်တစ်ခုကို လှမ်းပြီး ရှုရပါတယ်။ အာနာပါနဈာန်သမာဓိကဲ့သို့သော စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဉာဏ်လင်းရောင်ခြည်အကူအညီနဲ့ အလောင်းကောင်ကို လှမ်းအာရုံယူ- ပြီးတော့ အသုဘသညာကို ရှေးဦးစွာ ပွားများပါ။ ထိုသို့ ပွားများရာတွင် အလောင်းကောင်အာရုံမှာ လိင်တူအလောင်းကောင်အာရုံကိုလည်း အာရုံ- ယူကာ ရှုလို့ ရနိုင်ပါတယ်။ လိင်မတူအလောင်းကောင်အာရုံကိုလည်း အာရုံ- ယူကာ ရှုလို့ ရနိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုအသုဘသညာကို ရှုတာကတော့ အသုဘ သညာကို ပထမဈာန်သမာဓိဆိုက်သည်အထိ တာစူပြီး ရှုတာမဟုတ်ဘဲ မရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းမှာဖြစ်တဲ့အတွက် သီရိမာအလောင်းကောင် ကို အာရုံယူကာ ပရိသတ်လေးပါးတို့ အသုဘသညာပွားများသည့် ထုံးမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

ဗဟိဒ္ဓ အလောင်းကောင်တစ်ခုရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘသဘောကို အာရုံယူပြီးတော့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ထိုအလောင်းကောင်အာရုံ၌ ဘာဝနာ- စိတ်က ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ပြီးတည်လာတဲ့အခါ ငါလည်း သူ့လို သေရမယ်လို့ မိမိ သေနေတဲ့ပုံကို ဉာဏ်နဲ့ ကပ်ဆောင်ပြီး ကြည့်လိုက်ပါ။ မိမိ သေနေတဲ့ပုံကို တွေ့ပြီ။ တွေ့လိုက်တဲ့ အချိန်အခါမှာ ဘာပြုလုပ်ရမလဲ? နှလုံးအိမ်အတွင်း- ဘက်ကို ဉာဏ်လင်းရောင်ခြည်အကူအညီနဲ့ ထိုးစိုက်ပြီး ကြည့်လိုက်ပါ။ နှလုံး- အိမ်အတွင်း ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ရှိရာဘက်မှာ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ် အိမ်- ရှင်စိတ်ကလေး ရှိပါတယ်။ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်တို့ရဲ့ အကြားအကြားမှာ ဖြစ်ပေါ်သွားတဲ့ ဝိထိစိတ်အစဉ်တွေလည်း ရှိကြပါတယ်။ သို့သော် ဘဝတစ်ခု- မှာ ခေါင်ဆုံးဖြစ်တဲ့ ဘဝင်စိတ်ကိုတော့ ပဋိသန္ဓေ နောက်ဆုံး ဖြစ်ပေါ်သွားတဲ့

ဘဝင်စိတ်ကိုတော့ စုတိဆိုပြီး ဒီလိုနာမည်ပေးထားတယ်။ ဘဝတစ်လျှောက် အလယ်ခေါင်မှာ ဝီထိစိတ်တွေ မဖြစ်လို့ရှိလျှင် ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ ဒီဘဝင်-စိတ်ကိုတော့ $ဘဝင် = ဘဝ + အင်$ = ဘဝင် = ဘဝရဲ့ အကြောင်းရင်းဖြစ်တဲ့ စိတ်ဆိုပြီး ဒီလိုနာမည်ပေးထားတယ်။ ဘဝမှာ စိတ်အစဉ်မပြတ်စဲရေးအတွက် ဝီထိစိတ်မဖြစ်သည့်အခါ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အတိတ်ကံက ဖန်တီးပေးထားတဲ့ စိတ်တစ်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ ဘဝင်စိတ်ရဲ့ ပြတ်စဲသွားတဲ့အခါ ဒီပြတ်စဲတဲ့ နောက်ဆုံးဘဝင်စိတ်ကို စုတိစိတ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။

အဲဒီ ဘဝင်မနောအကြည် ဘဝင်စိတ်ကလေးရဲ့ ရပ်စဲသွားတဲ့ သဘောကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင် လှမ်းပြီး ကြည့်ရပါတယ်။ ဒီဘဝင်မနောအကြည်ဇာတ် ဘဝင်စိတ်မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ စိတ်စေတသိက် သုံးဆယ်နဲ့လေးလုံးခန့် ရှိပါတယ်။ ဒါကတော့ ဆရာသမားနဲ့သာ သိအောင် ချဉ်းကပ်လေ့လာပါ။ အဲဒီ သုံးဆယ့်လေးလုံးထဲမှာ ဇီဝိတခေါ်တဲ့ အသက်ကလေးလည်းပါတယ်။ အဲဒီ ဇီဝိတိန္ဒြေရဲ့ ရပ်စဲသွားတဲ့ သဘောကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင် လှမ်းကြည့်ရတယ်။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုတတ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကတော့ ဒီ ဇီဝိတိန္ဒြေရဲ့ ရပ်စဲမှုကို ကွက်ကြည့် - မြင်ပါတယ်။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း မရှုတတ်သေးဘူးဆိုလျှင်တော့ ဒီဘဝင်မနောအကြည်လေးရဲ့ ရပ်စဲသွားတဲ့ ချုပ်ငြိမ်းသွားတဲ့ သဘာဝကို လှမ်းကြည့် - မြင်နိုင်တယ်။

နောက်တစ်ခုကတော့ - ဒီ နောက်ဆုံးဖြစ်ပေါ်သွားတဲ့ ဘဝင်စိတ်သို့မဟုတ် စုတိစိတ်ရဲ့ မှီရာဖြစ်တဲ့ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်နှင့် ကလာပ်တူဖြစ်တဲ့ ရုပ်ဇီဝိတ = ရုပ်သက်စောင့်ဓာတ်လည်း ရှိသေးတယ်။ အဲဒီ ရုပ်ဇီဝိတကိုလည်း မြင်အောင် ရှုပါ။ အဲဒီရုပ်ဇီဝိတရဲ့ ပြတ်စဲမှုသဘောကိုလည်း မြင်အောင် ဆက်ရှုပါ။

အဲဒီ ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတ နှစ်မျိုးတို့ရဲ့ စုတိစိတ်အခိုက်မှာ ပြိုင်တူ ချုပ်ငြိမ်းတဲ့ သဘောကို အာရုံယူပြီးတော့၊ မရဏံ မေ ဓုဝံ = ငါရဲ့ သေခြင်း-တရားသည် မြဲတယ်လို့ ဒီလို မရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းပေးရ-

ပါတယ်။ အဲဒီလို စီးဖြန်းပေးမယ်ဆိုလျှင် ဒီမရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကလည်း အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်တွေ သိပ်များတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိနေတယ်။ ဘယ်လိုကြောင့်လဲ? မရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို သေချာ ပွားများနေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က ဘာဖြစ်လာသလဲ?

မရဏသညာပရိခိတေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော စေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရတော ဇိဝိတနိကန္တိယာ ခိတ္တံ ပတိလိယတိ ပတိကုဋ္ဌတိ ပတိဝတ္တတိ၊ န သမ္ပသာရိယတိ ဥပေက္ခာ ဝါ ပါဠိကုလျတာ ဝါ သဏ္ဌာတိ။

ဘိက္ခဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ မရဏသညာပရိခိတေန = မရဏသညာ၌ ထက်ဝန်းကျင် လေ့လာဆည်းပူး၍ ထားအပ်သော။ စေတသာ = စိတ်ဓာတ်ဖြင့်။ ဗဟုလံ = အကြိမ်များစွာ။ ဝိဟရတော = နေထိုင်လျက်ရှိသော။ ဘိက္ခုနော = ယောဂါဝစရရဟန်းတော်အား။ ဇိဝိတနိကန္တိယာ = အသက်၌ တွယ်တာမက်မောတတ်သော။ ခိတ္တံ = စိတ်ဓာတ်သည်။ ပတိလိယတိ = တွန့်၍ သွား၏။ ပတိကုဋ္ဌတိ = ရှုံ့၍ သွား၏။ ပတိဝတ္တတိ = ဆုတ်နစ်၍ သွားပေ၏။ န သမ္ပသာရိယတိ = ပြန့်ကား၍ မလာပေ။ ဥပေက္ခာ ဝါ = လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာသဘောတရားသည်လည်းကောင်း။ ပါဠိကုလျတာ ဝါ = ရွံရှာစက်ဆုပ်မှု ပဋိကူလသဘောတရားသည်လည်းကောင်း။ သဏ္ဌာတိ = ကောင်းစွာ တည်၍ လာပေ၏။

မိမိသေတာကို မေ့နေတဲ့ သတ္တဝါတွေသည်သာလျှင် မိမိအသက်အပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတာပါ။ သေခြင်းတရားရဲ့ မြီနေပုံကို ခုလို ကျကျနန ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ လေ့ကျင့်နေပြီဆိုလို့ရှိလျှင် အသက်ပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်သည် နောက်ကို တွန့်ဆုတ်သွားပါလိမ့်မယ်။ မိမိရဲ့အသက်အပေါ်၌ လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာသဘောသော်လည်း တည်နေချင် တည်နေမယ်။ မိမိရဲ့ အသက်ကို ရွံရှာစက်ဆုပ်နေတဲ့ ပဋိကူလသဘောသော်လည်း တည်နေကောင်း တည်နေပါတယ်။

နမူနာလေး တစ်ခုကတော့ တတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်-
တော်မူရတဲ့ ဝတ္ထုဇာတ်ကြောင်း^{၉၇}မှာ လာရှိပါတယ်။ တစ်ချိန်မှာ မြတ်စွာ-
ဘုရားက ပေသာလီပြည် မဟာဝုန်တောအတွင်းမှာ တည်ရှိတဲ့ စုလစ်မွန်းချွန်
အထွတ်တတ်ထားတဲ့ ပြာသာဒ်ဆောင်ပေါက်တဲ့ ကျောင်းတော်မှာ ဝါဆို
ဝါကပ်တော်မူပါတယ်။ ထိုဝါတွင်းမှာ မြတ်စွာဘုရားက လှမ်းမျှော်ကြည့်လိုက်
တော့ ရဟန်းတော် ခပ်များများသည် ဥပဇ္ဈဒက-လို့ခေါ်တဲ့ သူတစ်ပါးတို့ရဲ့
လုံ့လပယောဂကြောင့် သေကျေပျက်စီးရမည့် အကုသိုလ်ကံတွေကို အတိတ်
ဘဝက ထူထောင်ခဲ့တာကို လှမ်းပြီး မြင်တော်မူတယ်။ ဒီကံက အကျိုးပေး-
တော့မယ်ဆိုတာကိုလည်း လှမ်းပြီး မြင်တော်မူတယ်။ ဒီကံကနေ ဒီရဟန်း-
တော်တွေ လွတ်အောင် ရုန်းနိုင်မလားလို့ လှမ်းကြည့်လိုက်တော့လည်း
ဘယ်လိုမှ မလွတ်နိုင်ဘူးဆိုတာကိုလည်း မြတ်စွာဘုရား မြင်တော်မူတယ်။
ထိုရဟန်းတော်တွေထဲမှာ အချို့အချို့သော ပုထုဇန့် ရဟန်းတော်တွေဟာ
သေပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်နိုင်မည့်သဘောကိုလည်း
မြင်တော်မူတယ်။ အကယ်၍ ထိုရဟန်းတော်တွေဟာ အသုဘဘာဝနာကို
ပွားများခဲ့မယ်ဆိုလျှင် အပါယ်ငရဲမှ လွတ်မြောက်သွားနိုင်တဲ့ သဘောကိုလည်း
မြင်တော်မူတယ်။ မြင်တော်မူတဲ့အတွက် မြတ်စွာဘုရားက ဘာပြုလုပ်
တော်မူသလဲ? ခုလို အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုပွား-
သုံးသပ်ဖို့ရန်အတွက် ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမပေးတော်မူပါတယ်။

အဲဒီတော့ ဒီအသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းက မရဏာနုဿတိ မရဏ-
သညာနဲ့ ဆက်နွှယ်နေတဲ့ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်ပါတယ်။ သူတစ်ပါးတို့ရဲ့
အသုဘအလောင်းကောင်ရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင်
ကြည့်ပြီးတဲ့အခါ မိမိသေနေတဲ့ အလောင်းကောင်ကိုလည်း မြင်အောင်
လှမ်းရှုရတဲ့ အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်တယ်။ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်မှာ
လာရှိတဲ့ အာဒိနဝါနုပဿနာအမည်ရတဲ့ အသုဘသညာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။
ဒီအသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့ကျင့်ဖို့ အကျိုးကြီးမား

^{၉၇} ဝိ၊၁၊၈၆။

ပုံတွေကို မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားပေးတော်မူပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ? ဒီရဟန်းတွေက ဒီအသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို မပွားများခဲ့ဘူး၊ မရဏသညာကို မပွားများခဲ့ဘူးဆိုလို့ရှိလျှင် မိမိတို့ရဲ့ အသက်အပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်ကို အကြောင်းခံပြီးတော့ ငရဲရောက်တော့မယ်ဆိုတာ ဘုရားရှင်က လှမ်းမြင်တော်မူတယ်။ ဒါပေမဲ့လို့ ဒီအသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများလိုက်တဲ့အတွက် မိမိအသက်ရဲ့အပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီတဏှာသည် ပြတ်စဲသွားမယ်။ ပြတ်စဲသွားလို့ သေရမှာ ကြောက်ရွံ့တဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေ မရှိတော့ဘူးဆိုလျှင်တော့ ဒီရဟန်းတွေသည် သေပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌ နတ်ရွာသုဂတိ ရောက်လိမ့်မယ်ဆိုတာကို မြတ်စွာဘုရားက မြင်တော်မူတယ်။ မြင်တော်မူတဲ့အတွက် ဒီအသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း ဟောပေးတော်မူပါတယ်။

နောက်တစ်ဖက်ကလည်း ဘုရားရှင်ရှိပါလျက် ဘုရားရှင်ရဲ့ မျက်မှောက်မှာ ဒီရဟန်းတွေဟာ သူတစ်ပါးတို့ရဲ့ လုံ့လပယောဂဖြင့် သတ်ဖြတ်တဲ့အတွက် သေကျေပျက်စီးရတယ်ဆိုတာ ကြားလို့ကလည်း မတော်ဘူး။ ဘုရားရှင်လည်း ကယ်လို့က မရဘူး။ သူတို့ရဲ့ အကုသိုလ်ကံက အကျိုးပေးဖို့ရန် အခါအခွင့်က သင့်နေပြီ ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ဘုရားရှင်က တစ်ဆယ့်ငါးရက်ကာလပတ်လုံး ငါဘုရားရှင်ကို မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်စုံတစ်ဦးမျှ မတွေ့စေရ။ ဆွမ်းဆောင်ယူတဲ့ ရဟန်းတစ်ပါးမှလွဲ၍ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မျှ ငါဘုရားရှင်ထံသို့ မလာရောက်ရဆိုပြီးတော့ အမိန့်ထုတ်တော်မူလိုက်ပါတယ်။ အမိန့်ထုတ်တော်မူပြီးနောက် ဘုရားရှင်လည်း တစ်ပါးထီးတည်း သမာပတ်ဖြင့် ကိန်းအောင်းမွေ့လျော်ပြီး သီတင်းသုံးနေတော်မူပါတယ်။

ထိုဆယ့်ငါးရက်အတွင်းမှာ ထိုရဟန်းတော်တွေက ဒီမရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း မရဏသညာ အသုဘသညာကို ပွားများအားထုတ်တဲ့အတွက် ဘာဖြစ်လာသလဲ? မိမိခန္ဓာအိမ်ကြီးကို ထမ်းဆောင်ထားရတာ စိတ်ထဲမှာ သိပ်ပြီး ရှက်လာတယ်။ ဘာဖြစ်လို့ ရှက်သလဲ? မိမိခန္ဓာအိမ်ကို လှမ်းကြည့်လိုက်ပေါ့။ သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသတွေ ပြည့်နေတယ်။ သုံးဆယ့်နှစ်ကော-

ဌာသထဲမှာ မစင်တွေ မပါဘူးလား? ပါနေပါတယ်။ ဒီချေးထုတ်ကြီးတွေကို ထမ်းထမ်းပြီး သံသရာမှာ လမ်းသလားနေရတာ ဘယ်လောက်ရှက်ဖို့ကောင်းသလဲ? ပိုးလောက်တွေလည်း မရှိဘူးလား? ရှိနေတယ်။ ပိုးလောက်တွေကလည်း ဒီထဲမှာ သေပြီး အသုဘချထားတာ၊ သူတို့ အလောင်းကောင်တွေဟာလည်း ခန္ဓာအိမ်ထဲမှာ ပုပ်သိုးပြီးနေတာ ပြည့်မနေဘူးလား? ပြည့်နေတယ်။

ဒီချေးထုပ်ကြီးကို မက်မောနေတယ်ဆိုလို့ရှိလျှင် ရှက်ဖို့မကောင်းဘူးလား? သိပ်ကောင်းနေတယ်။ အဲဒီ ရှက်ဖို့ကောင်းနေတဲ့အတွက် သူတို့ဟာ ဘယ်လို ဖြစ်လာသလဲ? ဒီအသုဘအခြင်းအရာတွေက သိပ်လွန်လွန်ကဲကဲ ထင်လာတဲ့အခါမှာ လည်ပင်းမှာ အလောင်းကောင်ကြီးတွေ ဆွဲထားရသလို၊ မြွေသေကောင်ပုပ်တွေ ခွေးသေကောင်ပုပ်တွေ ဆွဲထားရသလို စိတ်ထဲမှာ ဒီခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို ရွံရှာလာတယ်။ ဘယ်သူများ တို့ကို သတ်လာပါ့မလဲ ဆိုပြီးတော့ မျှော်လင့်နေကြတယ်။ အချင်းချင်းလည်း သတ်ကြတယ်။ အဲဒီမှာ မိဂလဏ္ဍိကခေါ်တဲ့ သမဏကုတ္တက = ရဟန်းတု ရဟန်းယောင်ကြီးကလည်း သတ်ပေးတယ်။ ရဟန်းတု ရဟန်းယောင်ကြီးဆိုတာက ရဟန်းအစစ်မဟုတ်ပါ။ ကျောင်းမှာ ရဟန်းတွေ ပိုလို့ စွန့်ပစ်လိုက်တဲ့ ဆွမ်းကျန်ဟင်းကျန်တွေကို ကပ်စားနေရတဲ့၊ ဝတ်စရာမရှိလို့ ရဟန်းတော်တွေ စွန့်ပစ်ထားတဲ့ သင်္ကန်းစုတ်တွေကို ကောက်ဝတ်နေတဲ့ ဒကာကြီးတစ်ဦး ဖြစ်ပါတယ်။ ယင်းရဟန်းတု ရဟန်းယောင်ကြီးကို “ဒါယကာ. . . တို့ကို သတ်လို့ရှိလျှင် ပရိက္ခရာတွေ သပိတ်တွေ ပေးမယ်။” “အေး - ပေးမယ်ဆိုလျှင် တပည့်တော်သတ်မယ်” ဆိုပြီး အဲဒီ ရဟန်းတုကြီးကလည်း လိုက်သတ်တာ တော်တော်များများ သေကျေပျက်စီးသွားကြပါတယ်။

ဒီတော့ ဒီနေရာမှာ ပြောလိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်က မရဏသညာ အသုဘသညာကို စနစ်တကျ ခုလိုပွားခဲ့လျှင် အသက်အပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်တွေသည် နောက်ကို တွန့်သွားမယ်။ ကြက်တောင်ကလေးတွေ သို့မဟုတ် အကြောထုံးကလေးတွေကို မီးထဲ ပစ်ချလိုက်တဲ့

အချိန်အခါမှာ ရုံ့တွပြီးတော့ နောက်ကို တွန့်ဆုတ်သွားသလို မရဏသညာ အသုဘညာကို စနစ်တကျ ဆက်စပ်ပြီး ပွားနိုင်မယ်ဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ မိမိရဲ့ ဇီဝိတခေါ်တဲ့ အသက်အပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်တွေသည် နောက်ကို အကုန်လုံး ဆုတ်သွားလိမ့်မယ်။ နောက်ကို ဆုတ်သွားပြီးတဲ့အခါမှာ မိမိရဲ့အသက်အပေါ်၌ လျစ်လျူရှုထားနိုင်တဲ့ ဥပေက္ခာသဘောတွေသော်လည်း ပေါ်လာမယ်။ ရွံရှာစက်ဆုပ်နေတဲ့ ပဋိကူလသဘောတွေသော်လည်း ပေါ်လာလိမ့်မယ်ဆိုပြီးတော့ မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားတော်မူပါတယ်။

စွမ်းအင် မပြည့်ဝသော မရဏသညာ

ဒါပေမဲ့ အကယ်၍ ဒီ မရဏသညာကို ပွားနေသော်လည်း၊ အသုဘသညာကို ပွားနေသော်လည်းပဲ မိမိအသက်ရဲ့ အပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်က ဖြစ်မြဲပဲ ဖြစ်နေဦးမယ်၊ ရွံရှာစက်ဆုပ်မှုသဘောက မဖြစ်လာသေးဘူး၊ မရွံရှာတဲ့ သဘောတွေသာလျှင် တည်နေမယ်ဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ ဒါသိနိုင်ပြီ။ ငါ့ရဲ့ မရဏသညာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အားမကောင်းသေးဘူး၊ အရှိန်အဝါ မရှိသေးဘူး။ မရဏသညာကို မပွားများမီ ရှေ့ပိုင်းကာလနှင့် မရဏသညာကို ပွားများပြီးတဲ့ နောက်ပိုင်းကာလ ဒီနှစ်ခုတို့ရဲ့ ထူးခြားမှုသည် ငါ့မှာ ဘာမျှ မရှိသေးဘူး။ ဘာဝနာစွမ်းအားရှိတဲ့ အဖြစ်သို့ မဆိုက်ရောက်သေးဘူးဆိုတာ မိမိကိုယ်ကို မိမိ နားလည်အောင် ပြုကျင့်ပါ။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို နားလည်ဖို့က သိပ်အရေးကြီးတယ်။ ဒကာကြီးတွေ ဒကာမကြီးတွေ . . . တရားအားထုတ်ရင်း အနာဂတ် စီမံကိန်းတွေကို ရေးဆွဲနေတာ ဘာကြောင့်လဲ? မိမိတို့ ပွားများနေတဲ့ အသုဘသညာ မရဏသညာတွေက အားမကောင်းသေးလို့ဆိုတာကို နားလည်သဘောပေါက်ဖို့ လိုတယ်။

စွမ်းအင် ပြည့်ဝလာသော မရဏသညာ

နောက်တစ်ခု ပြောကြရအောင်. . . ၊ အကယ်၍ ခုလို မရဏသညာကို ပွားများလိုက်လို့ မိမိရဲ့ အသက်အပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်-ဓာတ်တွေဟာ နောက်ကို တွန့်ဆုတ်သွားပြီ။ ပြန့်ကားမှု မရှိတော့ဘူး။ မိမိရဲ့ အသက်အပေါ်၌ ဥပေက္ခာသဘော ရွံရှာစက်ဆုပ်မှု ပဋိကူလသဘောတွေသာ တည်နေပြီဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ မိမိရဲ့ မရဏသညာဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်သည် စွမ်းအင်ကြီးမားနေတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်တစ်ခုအဆင့်သို့ မရောက်ရှိသွားပြီဆိုတာကို နားလည်ပါ။ အဲဒီလို စွမ်းအင်ကြီးမားတဲ့ မရဏသညာမျိုးကို ရည်ရွယ်တော်-မူပြီးတော့ ဘုရားရှင်က ဒီသုတ္တန်မှာ ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ မရဏာနုဿတိဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း = မရဏသညာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းခဲ့လို့-ရှိလျှင် အင်မတန်ကြီးကျယ်တဲ့ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်တွေလည်း ရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာရှိတယ်၊ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိတယ်လို့ ဒီလို ငါဘုရား ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်-တယ်ဆိုပြီးတော့ မြတ်စွာဘုရားက မရဏသညာ ရှုကွက်ကို နိဂုံးချုပ်တော်-မူလိုက်ပါတယ်။ မရဏသညာပြီးတော့ နံပါတ် (၃)သညာကတော့ ဘာလဲ? အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ ဖြစ်ပါတယ်။

၃။ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ

အာဟာရ၌ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသညာတဲ့။ ဒီသညာကိုလည်း ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ပွားပေးပါ။ ပွားလိုက်လို့ရှိလျှင် အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်တွေလည်း များတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာ ရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိပါတယ်ဆိုပြီး ဒီလို ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။

ဒီတော့ ဒီ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ = အာဟာရ၌ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အမှတ်သညာကို ဘယ်ပုံဘယ်ပန်း ဘယ်နည်းလမ်းအားဖြင့် ပွားများရမလဲလို့

ဒီလိုတော့ မေးစရာရှိတယ်။ ရဟန်းတော်ဘက်ကို ကွက်ပြီးတော့ အဋ္ဌကထာ-
များက ဖွင့်ဆိုထားကြပါတယ်။

၃-၁။ ဂမန - ဆွမ်းခံသွားတဲ့အခါ လမ်းတစ်လျှောက်မှာ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်
သဘောတွေကိုလည်း နှလုံးသွင်းရမယ်။

လမ်းတစ်လျှောက်မှာ တွေ့ရတဲ့ မစင်အမျိုးမျိုး အသေကောင်အမျိုးမျိုး-
တို့ကို ဖြတ်ကျော်သွားရပုံ၊ ယင်းတို့ရဲ့ မကောင်းတဲ့ အနံ့အသက် အမျိုးမျိုးကို
ရှူသွားရပုံတို့ကို ဆင်ခြင်ကာ ရွံရှာ စက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို နှလုံးသွင်းပေးပါ။

၃-၂။ မရိယေသန - ရှာထဲမှာ ဆွမ်းခံလှည့်လည်တဲ့ အချိန်အခါမှာ တွေ့ကြုံ-
ရတဲ့ လောကဓံတွေကို အခြေခံပြီးတော့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘော-
တွေကိုလည်း နှလုံးသွင်းပေးပါ။

ကန်တော့ဆွမ်းလောင်းတဲ့ လူလည်း ရှိတယ်။ မထိတထိ ပြောတဲ့
လူလည်း ရှိတယ်။ ဘာမျှမပြောဘဲနဲ့ လှည့်မကြည့်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ရှိမယ်ပေါ့။
အဲဒါ ဆွမ်းခံတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေမှာကတော့ ဒီလောကဓံကလေးတွေက များများ
ရှိပါတယ်။

ဒီတော့ ဒကာကြီးတွေ ဒကာမကြီးတွေဘက် ကြည့်မယ်ဆိုလို့ရှိလျှင်-
လည်း ဒကာမကြီးတွေလည်း အစာအာဟာရ ရှာဖွေကြရတယ်။ ဒကာကြီး-
တွေလည်း အစာအာဟာရ ရှာဖွေကြရတယ်။ ရှာဖွေဖို့ရန် သွားတဲ့ အချိန်-
အခါမှာလည်း ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘော နှလုံးသွင်းပေးပါ။ ရှာဖွေနေတဲ့
အချိန်အခါမှာလည်း အခက်ခဲတွေက အမျိုးမျိုး မတွေ့ကြဘူးလား? တွေ့ကြ-
တယ်။ တွေ့လိုက်တဲ့အတွက် ဒီအခက်အခဲတွေသည် ရွံစရာကောင်းသလား
မကောင်းဘူးလား? ကောင်းနေတယ်။ အဲဒီ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို
နှလုံးသွင်းပေးပါတဲ့. . . ။ နောက်တစ်ခု ပရိဘောဂ -

၃-၃။ ပရိဘောဂ - ပရိဘောဂသုံးဆောင်တဲ့ အချိန်အခါမှာလည်း ရွံရှာ-
စက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို နှလုံးသွင်းပေးပါ။

ဝါးလိုက်ပြီ ဆိုကြစို့။ ဝါးလိုက်တော့ ကြေညက်သွားပြီ။ တံတွေးတွေနဲ့ ရောထွေးနေပြီ။ အဲဒါက မမြင်ရလို့သာ၊ မြင်လိုက်လို့ အပြင်မှာ ထုတ်ကြည့်- လိုက်မယ်ဆိုလျှင် ပြန်မျိုပါဆိုလျှင် မျိုလို့ရပါ့မလား? မရတော့ဘူး။ အဲဒီ ပရိဘောဂသုံးဆောင်နေတဲ့ အချိန်အခါမှာလည်း ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘော- ကို နှလုံးသွင်းပေးပါ။ နောက်တစ်ခုကတော့ အာသယ -

၃-၄။ အာသယ - ခန္ဓာကိုယ်မှာ သည်းခြေ၊ သလိပ်၊ ပြည်၊ သွေး-ဆိုပြီးတော့ အာသယလေးမျိုး ရှိတယ်။

ဒီအာသယလေးမျိုးနဲ့ ဝါးပြီးမျိုလိုက်တဲ့ အာဟာရသည် ရောနှောသွားပြီ။ ရောနှောသွားပြီဆိုလို့ရှိလျှင် အဲဒီ အစာအိမ်ထဲ အူလမ်းကြောင်းထဲ ရောက်- သွားတဲ့ ဒီအာဟာရကို ပြန်ထုတ်ပြီး ကြည့်လိုက်မယ်ဆိုလျှင် ဘယ်နှယ်တုံး၊ ပြန်စားနိုင်ပါ့မလား? မစားနိုင်ဘူး။ ဒါကတော့ ပါးစပ်ကတော့ ပြောတာပဲ။ ဒီထဲတော့ ပါမလား မပါလားတော့ မသိဘူး။ မျောက်ချေးခါးကြိုက်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်- တွေ ရှိကြတယ် ကြားဖူးပါတယ်။ မျောက်ချေးခါးမှ ကြိုက်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေက ရှိသေးတယ်။ ဒီတော့ ဒီအာသယလေးမျိုးနှင့် ရောထွေးသွားလိုက်တဲ့ အချိန်- အခါမှာ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကိုလည်း နှလုံးသွင်းပေးပါ။

အဲဒါကတော့ ခုန အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းတို့လို ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့လို သမာဓိတစ်ခုခု အောင်အောင်မြင်မြင် ထူထောင်နိုင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က အာနာပါန- စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဉာဏ်အလင်းရောင်၊ ဓာတ်- ကမ္မဋ္ဌာန်းသမာဓိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဉာဏ်အလင်းရောင်အကူအညီနဲ့ အစာအိမ်လမ်းကြောင်းအတွင်းမှာ တည်ရှိနေတဲ့ အာသယလေးပါးနဲ့ ရော- နှောနေတဲ့ ဒီအစာအာဟာရကို လှမ်းကြည့်လျှင် မြင်ပါတယ်။ မြင်လိုက်တဲ့ အချိန်အခါမှာ ဒီအာသယလေးမျိုးနဲ့ ရောနှောထားတဲ့ ဒီအာဟာရရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကိုလည်း နှလုံးသွင်းပေးပါ။ နောက်တစ်ခု နိဗ္ဗာန် -

၃-၅။ နိဓာန - သိုမှီးထားတဲ့ နေရာရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို နှလုံး-
သွင်းပေးပါတဲ့...။

အစာအိမ်ဆိုကြစို့နော်။ လည်မျိုကနေပြီးတော့ အောက်အထိပေါ့လေ။ အစာသွားလမ်းကြောင်းတစ်လျှောက်ကို ကြည့်လိုက်လို့ရှိလျှင် အခု ဆယ်နှစ်-
အသက်ရှိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က အဲဒီ ဆယ်နှစ်အတွင်းမှာ အဲဒီ အစာသွားလမ်း-
ကြောင်းကို ဘယ်နှစ်ခါ ထုတ်ပြီး ရေဆေးဖူးလဲ? တစ်ခါမျှ မဆေးဖူးဘူး။
အနှစ်သုံးဆယ်ရှိတဲ့လူကလည်း နှစ်သုံးဆယ်လုံးလုံး တစ်ခါမျှ ရေမဆေးဖူးဘူး။
အနှစ်တစ်ရာရှိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကလည်း အနှစ်တစ်ရာလုံးလုံး တစ်ခါမျှ ရေမဆေး-
ဖူးဘူး။ ရေမဆေးတဲ့ ဒီအစာသစ်အိမ် အစာဟောင်းအိမ် အစရှိတဲ့ အူလမ်း-
တစ်လျှောက်မှာ ဒီအစာတွေက တည်နေတယ်။ အဲဒီ အူလမ်းတစ်လျှောက်မှာ-
ကလည်း ခုနက ပြောခဲ့သလိုပဲ ပိုးကောင်တွေက မစင်စွန့်ထားတွေလည်း
တစ်ပုံကြီး၊ ကျင်ကြီးစွန့်ထားတာလည်း တစ်ပုံကြီး၊ ကျင်ငယ်စွန့်ထားတာလည်း
တစ်ပုံကြီး၊ သားမွေးထားတာလည်း တစ်ပုံကြီး၊ အိမ်ထောင်ပြုထားတာလည်း
တစ်ပုံကြီး၊ သေလို့ အသုဘချထားတာတွေကလည်း တစ်ပုံကြီး၊ သူတို့ရဲ့
အလောင်းကောင်တွေနဲ့ ပုပ်သိုးနေတယ်။ အဲဒီအထဲကို ဒီစားလိုက်တဲ့ အစာ-
အာဟာရက သွားပြီးတော့ သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရွှေခွက်တွေ
ငွေခွက်တွေထဲမှာ သွားထည့်ထားတာ ဟုတ်သလား? မဟုတ်ပါဘူး။ တစ်-
ယောက်နဲ့တစ်ယောက် မခွဲနိုင်အောင် ချစ်နေကြလို့ ဘုရားရှင်က ဟောတော်-
မူနေရတာ။ ဒီလောက် ရွံရှာဖွယ်ကောင်းနေတာတွေကိုပဲ ရွံရှာဖွယ်အနေနဲ့
နှလုံးမသွင်းနိုင် ဖြစ်နေကြတယ်။ ဒါကို ဘုရားရှင်က ဟောတော်မူနေရတာ။
တစ်ခါမျှ ရေမဆေးတဲ့ မစင်တွင်းကြီးထဲကို သွားပြီးတော့ သိုမှီးသိမ်းဆည်း-
ထားတာပါ။ အဲဒီ သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားတဲ့ ဒီ နေရာအားဖြင့်လည်း ရွံရှာ-
စက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပါ။ နောက်တစ်ခုကတော့
အပရိပက္ခ -

၃-၆။ အပရိပက္ခ - မကြေကျက်သေးတဲ့ အစာသစ်အိမ်ထဲမှာ တည်ရှိနေတဲ့
အာဟာရရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို နှလုံးသွင်းပေးပါတဲ့...။

မကြေညက်သေးတဲ့ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသအဖြစ်နဲ့ တည်နေခိုက် ဒီအစာသစ်တွေဟာ ခုနက ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်းပဲ ပိုးလောက်အမျိုးမျိုးတွေနဲ့ ပြည့်နေတဲ့ အစာသစ်အိမ်ထဲမှာ ရှေးဦးစွာ တည်နေကြတယ်။ နောက်တော့ အူလမ်းကြောင်းထဲမှာ သွားတည်နေတယ်။ ရှေးတုန်းကတော့ပေါ့လေ ရှေးခေတ်ယဉ်ကျေးမှုအတိုင်း အိမ်သာဆိုတာက တော်တော်လေး နည်းပုံရပါတယ်။ အိန္ဒိယရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုပေါ့။ စဏ္ဍာလရွာရဲ့ ရွာထိပ်မှာ အိမ်သာကလည်း မရှိတော့ ရွာထိပ်က ကျင်းကြီးထဲ သွားပြီး သူထိုင်ကိုယ်ထိုင် ထိုင်ထားကြတယ်။ အဲဒီမစင်တွေ စွန့်ပစ်ထားတဲ့ ကျင်းထဲကိုပဲ အလောင်းကောင် ရှိလည်း သွားပစ်တယ်။ ခွေးသေကောင်ပုပ်ရှိလည်း သွားပစ်တယ်။ အိမ်မှာရှိတဲ့ မသုံးတဲ့ အစုတ်ပလုတ်တွေလည်း အကုန်လုံး အဲဒီမှာ သွားပစ်တော့ မိုးရွာလိုက်ပြီဆိုလျှင် ရေတွေကလည်း တွင်းထဲမှာ ပြည့်လာတယ်။ နေကလည်း ပူချလိုက်ပြီဆိုလျှင် ဒီအလောင်းကောင်တွေရဲ့ အပုပ်အပွတွေ၊ မစင်အမျိုးမျိုးတို့ရဲ့ အပုပ်အပွတွေ၊ ပိုးလောက်တွေရဲ့ အပုပ်အပွတွေနဲ့ ဒီမစင်တွင်းကြီးဟာ ပွက်ပွက်ဆူပြီးတော့ မကောင်းတဲ့ အနံ့ တက်လာတယ်။ အဲဒီ ပုံစံအတိုင်းပဲ အစာအိမ်ထဲမှာရော အူလမ်းကြောင်းထဲမှာရော ဒီအာသယလေးမျိုးတို့ဖြင့် ရောနှောထားတဲ့ မကျက်သေးတဲ့ အစာက သွားပြီးတည်နေတာ ဖြစ်တယ်။ ဒီလို တည်နေရာသဘောအားဖြင့်လည်း မကျက်သေးတဲ့ အာဟာရရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကိုလည်း မြင်အောင်ရှိပါ။

၃-၇။ **မရီပဏ္ဏ** - ကြေကျက်ပြီးတဲ့ အစာဟောင်းကောဋ္ဌာသရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကိုလည်း ရှုပွားပါတဲ့...။

တည်နေပြီးတဲ့ အချိန်အခါကနေ နောက်တစ်ခု **မရီပဏ္ဏ** = ရင့်ကျက်သွားပြီဆိုလို့ရှိလျှင် ရင့်ကျက်တဲ့ အစာက ဘယ်မှာ တည်နေသလဲ? ရွှေထွက်တဲ့ ကျောက်တုံးကျောက်ခဲတွေထဲက ရွှေငွေတွေ ထွက်လာသလို ဒီရင့်ကျက်နေတဲ့ အစာအာဟာရတွေက ရွှေငွေအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားတာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ အစာဟောင်းအိမ်လို့ ခေါ်ဆိုအပ်တဲ့ အူမကြီးထဲမှာ ဝါးကျည်-

တောက်ထဲမှာ မြေညက်တွေကို သိပ်ထည့်ထားသလို မစင်အိမ်ထဲမှာ မစင်-
အဖြစ်နဲ့ သွားတည်နေတာ ဖြစ်တယ်။ ကျင်ငယ်အဖြစ်နဲ့ တချို့က ကျင်ငယ်-
အိမ်ထဲမှာ တည်နေတာဖြစ်တယ်။

ဒီလိုတည်နေတဲ့အခါမှာ ရွှေခွက်တွေ ငွေခွက်တွေထဲမှာ ရွှေတွေငွေတွေ
တည်နေသလို သန့်သန့်ရှင်းရှင်း တည်နေတာမျိုးတော့ မဟုတ်ပါဘူး။
ပိုးလောက်တွေနဲ့ ပိုးလောက်တွေရဲ့ အသေကောင်တွေနဲ့ ရောနှောပြီးတော့
မကောင်းတဲ့ အနံ့အသက်တွေနဲ့ တည်နေတာဖြစ်တယ်။ ဒီလို ကျက်ပြီးတဲ့
အစာဟောင်းမှ မကောင်းတဲ့ အနံ့အသက်တွေကို တလှိုင်လှိုင် ထွက်စေ-
လျက် တည်နေတာဖြစ်တယ်။ ဒီလိုရင့်ကျက်နေတဲ့ အစာဟောင်းရဲ့ ရွံရှာ-
စက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကိုလည်း မြင်အောင် ရှုပါ။

ပြီးတော့ လွယ်မထားနိုင်တဲ့အတွက် ထုတ်ပစ်ရပြန်တယ်။ ထုတ်လိုက်-
လျှင် ဘယ်လောက် ကောင်းတယ် မကောင်းဘူးဆိုတာ နားလည်ပါတယ်။
ကောင်းတယ်ဆိုလို့ရှိလျှင် လူတောထဲမှာ သွားထုတ်မှာပေါ့။ မကောင်းတဲ့-
အတွက် အခု ပုန်းလျှိုးပြီးတော့ ထုတ်စရာနေရာ သေသေချာချာ ရှာဖွေ-
ရတယ်။ ရှာဖွေပြီးမှ သွားထုတ်ရတယ်။ အဲဒီလို အစာဟောင်းရဲ့ ရွံရှာ-
စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းတဲ့ ပဋိကူလသညာသဘောကိုလည်း မြင်အောင်ရှုပါ။
နောက်တစ်ခု ဖလ = အကျိုးရင်း -

၃-၈။ ဖလ - ရောဂါအမျိုးမျိုးတွေကို ဖြစ်စေတတ်တဲ့ အကျိုးရင်းတွေရဲ့
ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကိုလည်း မြင်အောင် ရှုပါ။

အကျိုးဆက်ကတော့ ခုနက ကောင်းကောင်း မွန်မွန် ကြေညက်နေမယ်
ဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ သူက ခြေသည်း လက်သည်း၊ သွား၊ အရေ အစရှိတဲ့
သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋာသတွေကို ဖွံ့ဖြိုးအောင် သူက ဆောင်ရွက်ပေးမယ်။
မကြေမညက်လို့ ပုံမကျဘူး ဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ ပွေးနာ ဝဲနာ အစရှိတဲ့
ရောဂါအမျိုးမျိုးတွေကို ဒီအစာအာဟာရက ဖြစ်ပေါ်စေမယ်။ ဒါတွင်လား-
ဆိုတော့ မကသေးဘူး။ ဒီအစာအာဟာရကို အခြေခံပြီးတော့ အစာအာ-

ဟာရကို အကြောင်းပြုပြီးတော့ ပိုးလောက် အမျိုးမျိုးတွေလည်း မဖြစ်ဖူးလား? ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ဒီအစာအာဟာရဟာ ပိုးလောက်အမျိုးမျိုးတွေကိုလည်း မွေးမြူပြီးတော့ ထုတ်လုပ်ပေးနေပါတယ်။ အဲဒီလို ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသညာသဘောကိုလည်း မြင်အောင်ရှိပါ။ နောက်တစ်ခုကတော့ နိဿန္တ = အကျိုးဆက် -

၃-၉။ နိဿန္တ - ဒွါရ (၉)ပေါက်မှ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်အမျိုးမျိုးတို့ ယိုစီးကျခြင်းဆိုတဲ့ အကျိုးဆက်တွေရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘသဘောကိုလည်း မြင်အောင် ရှိပါ။

အကျိုးဆက် ပြန်ပြီး ကြည့်လိုက်ပါ။ ဒွါရကိုးပေါက်ကနေပြီးတော့ မစင်မကြယ် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောတွေက အမြဲတမ်း ယိုစီးပြီး ထွက်လာတယ်။ မျက်စိက မျက်ချေး၊ နားက နားချေး၊ နှာခေါင်းက နှပ်ချေး၊ သွားက သွားချေး အစရှိသည်ဖြင့် ဒွါရကိုးပေါက်မှ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောတွေက အမြဲတမ်း ယိုစီးပြီး ကျလာတယ်။ ပြီးတော့ လွယ်မထားနိုင်တဲ့အတွက် ထုတ်ပစ်ရပြန်တယ်။ ထုတ်လိုက်လျှင် နားလည်ပါတယ်။ ဘယ်လောက် ကောင်းတယ် မကောင်းဘူး ဆိုတာ။ ကောင်းတယ် ဆိုလို့ရှိလျှင် စားတုန်းက ဝိုင်းဖွဲ့ပြီး စားကြသလို လူတောထဲမှာ သွားထုတ်မှာပေါ့။ အခုတော့ မကောင်းတဲ့အတွက် ထုတ်စရာနေရာကို သေသေချာချာ ရှာဖွေပြီးမှ တစ်ယောက်တည်း ပုန်းလျှိုးပြီးတော့ သွားထုတ်ရတယ်။ အဲဒီလို အစာဟောင်းရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းတဲ့ ပဋိကူလသညာသဘောကိုလည်း မြင်အောင်ရှိပါ။

အဲဒါလည်း အာဟာရကို အကြောင်းခံပြီး ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အတွက် အာဟာရပဋိကူလသညာ - အာဟာရကို ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်အနေနဲ့ ရှုရမည့် ရှုကွက်ထဲမှာ ပါနေတယ်။

၃-၁၀။ သမ္မက္ခန - လိမ်းကျံတာ။ လူးလဲပေကျံမှုဆိုတဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် သဘောကို မြင်အောင် ရှိပါ။

စားလိုက်တဲ့ အချိန်အခါမှာလည်း ပါးစပ်တွေ ပေတယ်။ လက်တွေ ပေတယ်။ ကောင်းသလား၊ မကောင်းဘူးလား? မကောင်းတဲ့အတွက်ကြောင့် စင်အောင် ရေမဆေးရဘူးလား? ဆေးရပြန်တယ်။ ထွက်တဲ့အခါကော? မျက်စိကလည်း မျက်ချေး၊ ရေဆေးပေးရပြန်တယ်။ နားကလည်း နားချေး၊ နှာခေါင်းကလည်း နှပ်ချေး၊ သွားကလည်း သွားချေး စသည်ဖြင့် ချေးအမျိုးမျိုးတွေ ခန္ဓာကိုယ်ထဲက မထွက်ဘူးလား? ထွက်နေတယ်။ မစင်ပေါက်က မစင်တွေ ကျင်ငယ်ပေါက်က ကျင်ငယ်တွေ ထွက်ပြန်တယ်။ ထွက်တဲ့ နေရာတွေမှာ ဒီအညစ်အကြေးတွေက လူးလဲပေကျံနေပြန်တယ်။ ဒါတွေဟာ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို လိမ်းကျံမနေဘူးလား? လိမ်းကျံနေတယ်။ ဒါတွေဟာ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောပဲ။ အာဟာရကို အကြောင်းခံပြီးတော့ ဖြစ်ပေါ်လာတယ်။ ဒီလို လိမ်းကျံပေရေနဲ့တဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကိုလည်း မြင်အောင်ရှုပါ။

ဒီတော့ - ဒီလို ဆယ်မျိုးသော ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် သဘောတွေကို ကျကျနန မြင်နိုင်အောင် ဘာလုပ်ရသလဲ? သမာဓိတစ်ခုခုကိုတော့ ညှုထောင်နိုင်လျှင် ပိုကောင်းပါတယ်။ အာနာပါနတို့လို သမာဓိတစ်ခုခုကို စတုတ္ထဈာန်သမာဓိဆိုက်အောင် ညှုထောင်နိုင်ခဲ့လျှင် ဒီလင်းရောင်ခြည် အကူညီနဲ့ ဒီအာဟာရရဲ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းနေတဲ့ သဘောတရား ဆယ်မျိုးကို လှမ်းရှုလျှင် ရှုလို့ရပါတယ်။ အဲဒီလို အာဟာရေ ပဋိကူလသညာကို ကျကျနန ပွားနိုင်မယ်ဆိုလျှင် ဘာဖြစ်မလဲ?

အာဟာရေ ပဋိကူလသညာပရိစ္ဆိတေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော ဧတဿ ဗဟုလံ ဝိဟရတော ရသတဏှာယ ခိတ္တံ ပတိလိယတိ ပတိကုဋတိ ပတိဝတ္တတိ၊ န သမ္ပသာရိယတိ ဥပေက္ခာ ဝါ ပါဠိကုလျတာ ဝါ သဏ္ဌာတိ။

ဘိက္ခဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာပရိစ္ဆိတေန = အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ၌ ထက်ဝန်းကျင် လေ့လာဆည်းပူး၍ ထားအပ်သော။ ဧတဿ = စိတ်ဓာတ်ဖြင့်။ ဗဟုလံ = အကြိမ် ၂၁းစွာ။ ဝိဟရတော

= နေထိုင်လျက်ရှိသော။ **ဘိက္ခုနော** = ယောဂါဝစရဟန်းတော်အား။
ရသတဏှာယ = အစာရသအပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောလျက်ရှိသော။ **ခိတ္တံ**
= စိတ်ဓာတ်သည်။ **ပတိလိယတိ** = တွန့်၍ သွား၏။ **ပတိကုဋတိ** = ရှုံ့၍
သွား၏။ **ပတိဝတ္တတိ** = ဆုတ်နစ်၍ သွား၏။ **န သမ္ပသာရိယတိ** = ပြန့်ပြော၍
မလာပေ။ **ဥပေက္ခာ ဝါ** = အစာအာဟာရအပေါ်၌ လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာ-
သဘောတရားသည်လည်းကောင်း။ **ပါဠိကုလျတာ ဝါ** = အစာအာဟာရ
အပေါ်၌ ရွံရှာစက်ဆုပ်မှု ပဋိကုလသဘောတရားသည်လည်းကောင်း။
သဏ္ဌာတိ = ကောင်းစွာ တည်၍ လာပေ၏။

အာဟာရပဋိကုလသညာကို စနစ်တကျ ပွားစမ်းပါ။ အစာအာဟာရနဲ့
ပတ်သက်ပြီး ချေးများနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်တွေဟာ ဆုတ်နစ်သွားပါလိမ့်မယ်။
အစာအာဟာရအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီရသတဏှာသည်
နောက်ကို ဆုတ်သွားမယ်။ ဒီရသတဏှာက သတ္တဝါတွေကို နေ့စဉ်နေ့စဉ်
အချိန်တိုင်း အချိန်တိုင်း အများဆုံး ဒုက္ခမပေးဘူးလား? ဒုက္ခပေးနေတယ်။
အဝတ်အစားဆိုလျှင်ပေါ့ တစ်နှစ် သုံးလေးထည်ဆိုလျှင် ကိစ္စပြီးချင် ပြီးနိုင်-
တယ်။ ရောင့်ရဲနိုင်တယ်။ အာဟာရက တစ်နှစ်မှာ သုံးလေးခါ စားရုံနဲ့
ပြီးမလား? မပြီးဘူး။ တစ်နေ့ နှစ်ခါနဲ့တောင်မှ တချို့ မကျေနပ်ဘူး။ သုံးလေး-
ကြိမ် စားရမှ။ ဒီလောက်တောင် တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီရသတဏှာကို
တိုက်ဖျက်နိုင်တယ်ဆိုလျှင် ဒီလို အာဟာရပဋိကုလသညာကမ္မဋ္ဌာန်းကို
မပွားသင့်ဘူးလား? ပွားသင့်တယ်။ မြတ်စွာဘုရားက ဒါကို အပွားခိုင်းတာက
နိဗ္ဗာန်ကို ဦးတည်နေတယ်။ အာဟာရအပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့
ဒီရသတဏှာကို မပယ်ဖျက်နိုင်ဘူးဆိုလျှင် ဒီရသတဏှာကို အကြောင်းခံ-
ပြီးတော့ အချိန်တွေ အများကြီး အသုံးမပြုရဘူးလား? အသုံးပြုရတော့မယ်။
အသုံးပြုမယ်ဆိုလို့ရှိလျှင် မိမိ ပွားများအားထုတ်နေတဲ့ ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်-
အတွက် အချိန်တွေဟာ လျော့နည်းမသွားဘူးလား? လျော့နည်းသွားလိမ့်မယ်။
အကယ်၍ အခုလို သမထ-ဝိပဿနာဘာဝနာများကို ပွားများနေလိုက်တဲ့
အချိန်အခါမှာ အာဟာရပဋိကုလသညာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပါ ဒီလို ကျကျနန

ပွားများလိုက်လို့ရှိလျှင် ကြက်တောင်ကလေးတွေ အကြောထုံးကလေးတွေကို မီးထဲပစ်ထည့်လိုက်တဲ့အခါမှာ ရွံ့တွ သွားသလိုပဲ ဘာဝနာစိတ်က အား-
ကောင်းလာပြီ ဆိုလို့ရှိလျှင် ရသတဏှာအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့
ဒီစိတ်ဓာတ်တွေသည် နောက်ကို ဆုတ်သွားလိမ့်မယ်။ ရသာရုံအပေါ်၌
လျစ်လျူရှုနိုင်တဲ့ သဘော၊ ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်နေတဲ့ သဘောတရားတွေသည်
ထင်ရှားစွာ ပေါ်လာကြလိမ့်မယ်။ အစာအာဟာရနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ကြောင့်ကြမှု
တောင့်တမှု စီမံကိန်းအမျိုးမျိုးကို ဖျက်သိမ်းနိုင်ပါလိမ့်မယ်။

အကယ်၍ အစာအာဟာရအပေါ်၌ ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလ-
သဘောတရားတွေက မဖြစ်ပေါ်ခဲ့ဘူးဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ မိမိရဲ့ အာဟာရေ
ပဋိကူလသညာဘာဝနာကို မပွားများမီ ရှေ့ပိုင်းကာလနှင့် ပွားများပြီးတဲ့
နောက်ပိုင်းကာလရဲ့ ထူးခြားမှုသည် ဘာမျှ မရှိသေးဘူးလို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကို
နားလည်ပါ။ အကယ်၍ ရသတဏှာအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့
ဒီစိတ်ဓာတ်က နောက်ကို ဆုတ်သွားပြီ တွန့်သွားပြီဆိုလို့ရှိလျှင် ရသတဏှာ
အပေါ်၌ သို့မဟုတ် ရသာရုံအပေါ်၌ လျစ်လျူရှုနိုင်တဲ့ ဥပေက္ခာသဘော၊
ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်နေတဲ့ ပဋိကူလသဘောတွေ တည်လာပြီဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ မိမိရဲ့
အာဟာရေ ပဋိကူလသညာဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်သည် စွမ်းအားကြီးမားနေတဲ့
လုပ်ငန်းခွင်အဆင့်သို့ ဆိုက်ရောက်ပြီဆိုတာကိုလည်း နားလည်ပါ။ အဲဒီလို
စွမ်းအားကြီးမားတဲ့ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာကို ပွားများခဲ့မယ်ဆိုလို့ရှိလျှင်
အကျိုးဆက် အကျိုးရင်းတွေ သိပ်ပြီးတော့ များပြားတယ်။ နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်-
ရာရှိတယ်။ နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိတယ်ဆိုပြီးတော့ မြတ်စွာ-
ဘုရားရှင်က ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူပါတယ်။

၄။ သဗ္ဗလောကေ အနုဘိရုတသညာ

နောက်တစ်ခု နံပါတ် (၄)သညာက ဘာလဲဆိုတော့ သဗ္ဗလောကေ
အနုဘိရုတသညာ = တစ်လောကလုံးအပေါ်၌ မမွေ့မလျော် မပျော်ပိုက်တဲ့

အမှတ်သညာ ဖြစ်တယ်။ ယင်းသညာကို ပွားများပေးပါ။ ဘာပြောတာလဲ ဆိုတော့ . . .

ဣဇာနန္ဒ ဘိက္ခု ယေ လောကေ ဥပါဒါနာ စေတသော အဓိဋ္ဌာနာ-
ဘိနိဓေသာနုသယာ၊ တေ ပဟေန္တော ဝိဟရတိ အနုပါဒိယန္တော။ အယံ
ဓုစ္စတာနန္ဒ၊ သဗ္ဗလောကေ အနုဘိရတသညာ။^{၉၈}

ဟိုဖက်က ဂိရိမာနန္ဒသုတ္တန်မှာ ဘုရားရှင်က နည်းနည်းပါးပါး အဓိပ္ပာယ် ရှင်းထားတယ်။ ဘ. ပြောတာလဲ? စိတ်ရဲ့တည်ရာ ဖြစ်နေတဲ့ မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းရာလည်းဖြစ်တဲ့ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အနုသယဓာတ်တွေ ကိန်းဝပ်ရာလည်း ဖြစ်နေတဲ့ ဥပါဒါန်တို့ဖြင့် စွဲလမ်းအပ်တဲ့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေ ရှိတယ်။ မိမိသန္တာန်မှာ တည်ရှိနေတဲ့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရား၊ ဗဟိဒ္ဓ များထိုထို ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်မှာ တည်ရှိနေတဲ့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရား အဲဒီ ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေဟာ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့က “ငါပဲ ငါဟာပဲ”လို့ စွဲလမ်းအပ်တဲ့ ဥပါဒါန်တို့ရဲ့ တည်ရာ အာရုံတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ အဲဒီ ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေအပေါ်၌ မမွေ့လျော် မပျော်ပိုက်ခြင်းဆိုတဲ့ ဒီအမှတ်သညာကို ပွားပေးပါ။

ခန္ဓာငါးပါးတို့ အပေါ်၌ မမွေ့လျော် မပျော်ပိုက်ခြင်းဆိုတဲ့ ဒီအမှတ်- သညာကို ဘယ်ပုံဘယ်ပန်း ဘယ်နည်းလမ်းအားဖြင့် ပွားများရမလဲလို့ မေးစရာတော့ ရှိတယ်။ ဒီတော့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က ဒီခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေကို ပထမ စနစ်တကျ သိအောင် ကြိုးစားရပါတယ်။ ဥပမာ- ရုပ်တရားကို ရှုတော့မယ်ဆိုလို့ရှိလျှင် ရှေးပိုင်းက ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း ဓာတ်- ကြီးလေးပါးကို စတင်ပြီးတော့ ရှုရမယ်။ ဓာတ်ကြီးလေးပါးဖြင့် အဆင့်ဆင့် သမာဓိထူထောင်လိုက်လို့ ရုပ်ကလာပ်တွေကို တွေ့ပြီဆိုလျှင် ရုပ်ကလာပ်- တွေကို ဉာဏ်နဲ့ ခွဲခြားစိတ်ဖြာပြီး ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုအတွင်းမှာ တည်ရှိနေကြတဲ့ ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ အဆင်း၊ အနံ့၊ အရသာ၊

ဩဇာ-စတဲ့ ပရမတ်ရုပ်သဘောတရားတွေကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာပြီး ရှုပါ = ဓာတ်ခွဲပါ။ ဓာတ်ခွဲလိုက်လျှင် ရုပ်ပရမတ်တရားတွေကို သိမယ်။ ဒီရုပ်ပရမတ်-တရားတွေကို အာရုံယူ၍ ရုပ်ပရမတ်တရားတွေကို မှီတွယ်ပြီး ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ နာမ်တရားတွေကိုလည်း ဆက်လက် သိမ်းဆည်းရပါတယ်။ အဲဒီလို သိမ်းဆည်းလိုက်တဲ့ အချိန်အခါမှာ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေကို သိမ်းဆည်းမှု အောင်မြင်ပြီဆိုလျှင် ထိုခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ရဲ့ အကြောင်းတရားတွေကို တစ်ဆင့်တက်ပြီး ရှာဖွေရတယ်။ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတွေကို သိမ်းဆည်းရှုပွားတဲ့ အပိုင်းဖြစ်တယ်။ **ပစ္ဆယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်**လို့ ခေါ်တယ်။ အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ဒီခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေကို သင်္ခါရတရားလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ထိုသင်္ခါရတရားတွေရဲ့ ဖြစ်ပြီးပျက်တဲ့ သဘာဝကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင် ကြည့်ပြီး အနိစ္စလို့ ရှုရတယ်။ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းပြင် အနိပ်စက်ခံနေရတဲ့ သဘာဝတွေကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင် ကြည့်ပြီး ဒုက္ခလို့ ရှုရတယ်။ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေတဲ့ အတ္တမဟုတ်တဲ့ သဘာဝကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင် ကြည့်ပြီးတော့ အနတ္တလို့ ရှုရတယ်။ အတိတ်ခန္ဓာငါးပါး အနာဂတ်ခန္ဓာငါးပါးတွေကိုလည်း ပုံစံတူပဲ ရှုရတယ်။ ဒီလိုရှုတဲ့အပိုင်းမှာ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာငါးပါးတွင်သာမက ဗဟိဒ္ဓ ခန္ဓာငါးပါးတွေကိုလည်း ပုံစံတူပဲ ရှုရပါတယ်။ ဒီလို ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်းမှာရှိကြတဲ့ ခန္ဓာငါးပါးတွေကိုလည်း အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာ-ရေးသုံးတန်တင်ပြီး တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာ ဉာဏ်စဉ်အတိုင်း ရှုလိုက်တဲ့ အချိန်အခါမှာ သမ္မသနဉာဏ်နှင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်တို့ကို ကျော်လွန်ပြီးနေတဲ့ အဖြစ်ကို လွှတ်ပြီးတော့ အပျက်သက်သက်ကိုသာ ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင် ကြည့်ရတယ်။ အဖြစ်ကို မတွေ့တော့ဘဲ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ရဲ့ အပျက်ကိုသာ မြင်လာပြီဆိုတဲ့ အချိန်အခါမှာ -

၁။ ဘင်္ဂဉာဏ် = ပျက်တဲ့ဉာဏ်၊

၂။ ဘယဉာဏ် = သင်္ခါရတရားတွေကို ကြောက်လန့်ဖွယ်အနေနဲ့ ထင်လာတဲ့ ဉာဏ်၊

၃။ အာဒိနဝညဏ် = သင်္ခါရတရားတို့ရဲ့ အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ ပြစ်ချက်ကြီး-
တွေကို ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း မြင်နေတဲ့ဉာဏ် -

ဒီဉာဏ်တွေက ရင့်ကျက်လာပြီဆိုလို့ရှိလျှင် ဒီသင်္ခါရတရားတွေအပေါ်၌
နိဗ္ဗိန္ဒ = ငြီးငွေ့မှုဆိုတဲ့ သဘောတရားတွေသည် ဖြစ်ပေါ်လာကြပြီ။ ငြီးငွေ့-
လာကြပြီဆိုလို့ရှိလျှင် ဒီသင်္ခါရတရားတွေအပေါ်၌ ပျော်မွေ့နေတဲ့ စိတ်ထား-
တွေ ရှိဦးမလား? မရှိတော့ဘူး။ ဒါကို သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတသညာလို့
ခေါ်ပါတယ်။ တစ်လောကလုံးအပေါ်၌ မမွေ့လျော်မပျော်ပိုက်တဲ့ အမှတ်-
သညာပဲ။ ဒီအမှတ်သညာကို ကျကျနန ပွားများလိုက်လို့ရှိလျှင် ဘာဖြစ်မလဲ?
လောကဓိဠေသု ခိတ္တံ ပတိလိယတိ = လောကမှာ ဆန်းကြယ်နေတဲ့ အာရုံ-
အမျိုးမျိုးတွေ ရှိကြတယ်။ အဲဒီ အာရုံအမျိုးမျိုးတွေအပေါ်၌ တွယ်တာ-
မက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်သည် နောက်ကို တွန့်သွားမယ်၊ ရှုံ့သွားမယ်၊
ကုတ်သွားမယ်။ ပြန့်ကားမှု မရှိတော့ဘူး။ မနက်ဖြန် ဘာလုပ်မယ်၊ သန်ဘက်-
ခါကျ ဘာလုပ်မယ်ဆိုတဲ့ စီမံကိန်းတွေကို ဖျက်သိမ်းလို့ မရဘူးလား? ရသွား-
လိမ့်မယ်။ ခုဒကာကြီးတွေ ဒကာမကြီးတွေ စီမံကိန်းဖျက်သိမ်းလို့ မရတာက
ပျော်မွေ့နေသေးလို့ပါ။ မပျော်မွေ့တော့ဘူးသာဆိုလို့ရှိလျှင် ဒီစီမံကိန်းတွေ
အကုန်လုံးကို ဖျက်သိမ်းလိုက်လို့ရပြီ။ ဘုန်းကြီးဝတ်လို့လည်း ရပြီ။ သီလရှင်-
ဝတ်လို့လည်း ရပြီ။

နောက်တစ်ခု ဒီလို စနစ်တကျ တစ်လောကလုံး၌ မမွေ့လျော် မပျော်-
ပိုက်တဲ့ သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတသညာဆိုတဲ့ နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်ကို ရအောင်
ကြိုးစားအားထုတ်နိုင်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ကြက်တောင်ကလေးတစ်ခု အကြောထုံး-
ကလေးတစ်ခုကို မီးထဲပစ်ထည့်လိုက်တဲ့အခါ ရှုံ့တွဲသွားသလို လောကရဲ့
ဆန်းကြယ်နေတဲ့ အာရုံအမျိုးမျိုးအပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ စိတ်-
ဓာတ်တွေ မရှိတော့ဘဲနဲ့ နောက်ကို စိတ်က တွန့်ဆုတ်သွားလိမ့်မယ်။ အဲဒီလို
တွန့်ဆုတ်နေပြီဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ ဒီလိုရှုပ္ပာယ်နေတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်ကို သဗ္ဗ-
လောကေ အနဘိရတသညာ-လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒီ သဗ္ဗလောကေ အနဘိ-
ရတသညာ = တစ်လောကလုံးမှာ မမွေ့လျော်တဲ့ အမှတ်သညာသည်။

မဟာပ္ပလာ = ကြီးသော အကျိုးရင်းလည်း ရှိတယ်။ မဟာနိသံသာ = ကြီးသော အကျိုးဆက်တွေလည်း ရှိတယ်။ အမတောဂဓာ = မသေရာ အမြိုက်-နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာရှိတယ်။ အမတပရိယောသာနာ = မသေရာ အမြိုက်-နိဗ္ဗာန်လျှင် လမ်းဆုံးရှိပါတယ်။ ဆက်သာ ပွားပါ။ လမ်းဆုံးခဲ့မယ်ဆိုလို့-ရှိလျှင်တော့ ဒီမသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ကျိန်းသေဧကန် ရောက်လိမ့်မယ်လို့ ဒီလိုဟောကြားတော်မူတယ်။

အဲဒီလိုပွားသော်လည်း လောကရဲ့ ဆန်းကြယ်နေတဲ့ အာရုံအမျိုးမျိုးတွေ အပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်က ဖြစ်မြဲပဲ ဆက်ပြီး ဖြစ်-နေမယ်ဆိုလျှင်တော့ ငါ့ရဲ့ ဘာဝနာသည် အားမကောင်းသေးဘူးဆိုတာ နားလည်ပါတဲ့။ အကယ်၍ မဖြစ်တော့ဘူး မပျော်မွေ့တော့ဘူးဆိုလျှင်တော့ ငါ့ရဲ့ ဘာဝနာသည် အားကောင်းလာပြီလို့ ဒီလို သဘောပေါက်ပေတော့။ နံပါတ် (၄) ပြီးစေတော့နော် . . . ။

၅။ အနိစ္စသညာ

နံပါတ် (၅) ကတော့ အနိစ္စသညာတဲ့ . . .

‘အနိစ္စသညာ အိက္ခဝေ အာဝိတာ ဗဟုလိကတာ မဟာပ္ပလာ ဟောတိ မဟာနိသံသာ အမတောဂဓာ အမတပရိယောသာနာ’တိ၊ ဣတိ ခေါ ပနေတံ ဝုတ္တံ။ ကိဇ္ဇေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တံ?

အနိစ္စသညာကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ပွားများပေးပါ။ ပွားများလိုက်မယ်ဆိုလို့ရှိလျှင် ထပ်ကာထပ်ကာ ပွားများထားတဲ့ ဒီအနိစ္စ-သညာဟာလည်း ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်တဲ့ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်တွေ-လည်း ရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာရှိတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိပါတယ်။

အနိစ္စဆိုတာ ဘာပြောတာလဲ? အနိစ္စန္တိ ပဉ္စက္ခန္ဓာ^{၉၉} = အနိစ္စဆိုတာ ဘာပြောတာလဲ? ခန္ဓာငါးပါး။ အဇ္ဈတ္တ = မိမိသန္တာန်မှာရော၊ ဗဟိဒ္ဓ =

^{၉၉} ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၈၁။

သူတစ်ပါး သန္တာန်မှာရော ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဏ်ခေါ်တဲ့ ခန္ဓာငါးပါးရှိတယ်။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးလုံးမှာ ပုံစံတူပဲ ခန္ဓာငါးပါးစီ ရှိကြပါတယ်။ အဲဒီ ခန္ဓာငါးပါးကို ဘာလို့ခေါ်လဲ? အနိစ္စလို့ ခေါ်တယ်။ အနိစ္စသညာ ဆိုတာက ဒီခန္ဓာငါးပါးတို့ရဲ့ ဖြစ်ပြီး ပျက်နေတဲ့ သဘာဝကိုလည်းကောင်း, ပျက်နေတဲ့ သဘာဝကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီး အနိစ္စလို့ ရှုတယ်။ အဲဒီ ရှုနေတဲ့ဉာဏ် ဦးဆောင်နေတဲ့ သညာကို အနိစ္စသညာလို့ ခေါ်ပါတယ်။ အဲဒီ အနိစ္စသညာကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ လေ့ကျင့်ပေးပါ။ လေ့ကျင့်မယ်ဆိုလို့ရှိလျှင် မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ရောက်နိုင်တယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ရောက်နိုင်ရုံ- တွင်လားဆိုတော့ မကသေးဘူး။ နောက်ထပ် ဘုရားရှင်ဟောကြားထား- တော်မူတာ ရှိသေးတယ်။ ဒါက ဒကာကြီး ဒကာမကြီးတွေနဲ့ ယခုတရား ဟောနေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ရည်ရွယ်ပြီး ဘုရားရှင်က ဟောကြားတော်မူ- နေတာပါ။ ဘယ်လိုလဲ?

အနိစ္စသညာပရိဗ္ဗိတေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော ခေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရတော လာဘသက္ကာရသိလောကေ ခိတ္တံ ပတိလိယတိ ပတိကုဋ္ဌတိ ပတိဝတ္တတိ၊ န သမ္ပသာရိယတိ ဥပေက္ခာ ဝါ ပါဠိကုလျတာ ဝါ သက္ကာတိ။

ဘိက္ခဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ အနိစ္စသညာပရိဗ္ဗိတေန = အနိစ္စသညာ၌ ထက်ဝန်းကျင် လေ့လာဆည်းပူး၍ ထားအပ်သော။ ခေတသာ = စိတ်- ဓာတ်ဖြင့်။ ဗဟုလံ = အကြိမ်များစွာ။ ဝိဟရတော = နေထိုင်လျက်ရှိသော။ ဘိက္ခုနော = ယောဂါဝစရရဟန်းတော်အား။ လာဘသက္ကာရသိလောကေ = လာဘ်အပူဇော်ခံရခြင်း အရိုအသေအပြုခံရခြင်း နာမည်ကျော်ကြားခြင်း အစွန်း၌။ ခိတ္တံ = တွယ်တာတပ်မက်မောနေတဲ့ စိတ်ဓာတ်သည်။ ပတိလိယတိ = တွန့်၍ သွား၏။ ပတိကုဋ္ဌတိ = ရှုံ့၍ သွား၏။ ပတိဝတ္တတိ = ဆုတ်နုတ်၍ သွားပေ၏။ န သမ္ပသာရိယတိ = ပြန့်ပြူး၍ မလာပေ။ ဥပေက္ခာ ဝါ = လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာသဘောတရားသည်လည်းကောင်း။ ပါဠိကုလျတာ ဝါ

ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်မှု ပဋိကူလသဘောတရားသည်လည်းကောင်း။ သဏ္ဌာတိ = ကောင်းစွာ တည်၍ နေပေ၏။

အနိစ္စသညာကို ကျကျနန နိုင်နိုင်နင်းနင်း ပွားများပါ။ ပွားများမယ်ဆိုလို့ရှိလျှင် ဒီလိုပွားများနေတဲ့ ရဟန်းတော်ရဲ့ သန္တာန်မှာ လာဘ်လာဘတွေအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ စိတ်ထား၊ သူတစ်ပါးတို့ရဲ့ ပူဇော်မှု မြတ်နိုးမှု အရိုသေပြုမှုအပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ စိတ်ထား၊ နာမည်ကြီးမှုအပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ စိတ်ထား ဒီစိတ်ထားတွေသည် နောက်ကို တွန့်ဆုတ်သွားမယ်။

လာဘ်လာဘအပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောမှု ပပျောက်ရေး

တချို့တချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တွေက လာဘ်လာဘကို သိပ်ပြီး လိုချင်ကြတယ်။ လာဘ်လာဘအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်ကို ကုန်ခန်းသွားချင်တယ်ဆိုလို့ရှိလျှင် ဘာလုပ်ရမလဲ? အနိစ္စသညာကို ခပ်များများ ပွားပေးရတယ်။ ဘာအနိစ္စလဲလို့ မေးတော့? ခန္ဓာငါးပါး။ ဘယ်ခန္ဓာငါးပါးလဲ? မိမိသန္တာန်မှာ တည်ရှိနေတဲ့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရား။ ဗဟိဒ္ဓ များထိုထို ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်မှာ တည်ရှိနေတဲ့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရား။ ဒီရုပ်နာမ်တို့ရဲ့ ဖြစ်ပြီးပျက်နေတဲ့ သဘာဝတွေ၊ ပျက်နေတဲ့ သဘာဝတွေကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီး အနိစ္စလို့ တွင်တွင်ရှုရတယ်။ အတိတ်ခန္ဓာငါးပါး အနာဂတ်ခန္ဓာငါးပါးတို့ကိုလည်း ပုံစံတူပဲ အနိစ္စလို့ ရှုပေးပါ။

ဒါတွင်လားဆိုတော့ မကသေးဘူး။ မိမိက ဘယ်လာဘ်လာဘအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေသလဲ? ရွှေတို့ စိန်တို့ ဆိုကြပါစို့။ ဒီပရမတ္ထသစ္စာ နယ်ကနေပြီးတော့ ပရမတ်မျက်လုံးနဲ့ ရှုကြည့်ပါ။ အာနာပါနဲ့ စတုတ္ထဈာန် သမာဓိဆိုက်အောင် ထူထောင်ထားနိုင်တဲ့ ရုပ်တွေနာမ်တွေကိုလည်း အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သိမ်းဆည်းနိုင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က ဒီရွှေဆိုတဲ့ အရာဝတ္ထုကို ဉာဏ်လင်းရောင်ခြည်အကူအညီနဲ့ လှမ်းပြီး ထိုးစိုက်လိုက်၊ ရွှေမှာ တည်ရှိနေတဲ့ ဓာတ်-

၁၉၂ ❖ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

လေးပါးကို သိမ်းဆည်းလိုက်လျှင် ရွှေဆိုတာ မတွေ့တော့ဘဲ ရုပ်ကလာပ် အမှုန်တို့ရဲ့ အပေါင်းအစုအဖြစ် တွေ့ပြီ။ အဲဒီ ကလာပ်ကလေးကွေ့ကို ဓာတ်ခွဲလိုက်လျှင် ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုမှာ ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ အဆင်း၊ အနံ့၊ အရသာ၊ ဩဇာဆိုပြီး သဘောတရား ရှစ်ခုစီရှိတယ်။ အဲဒီ သဘောတရားရှစ်ခုသည် ဖြစ်ပြီးတာနဲ့ ချက်ချင်း ပျက်နေတယ်။ အဲဒီလို ပျက်နေတဲ့ သဘာဝကို ဝိပဿနာဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီးတော့ အနိစ္စလို့ တွင်တွင်ရှုပေးပါ။ ရွှေဆိုတာ မတွေ့တော့ဘူးဆိုလျှင် ဒေဝနိဗ္ဗာသဘာဝကိုသာ ဆက်တိုက်တွေ့နေပြီဆိုလျှင် ရွှေအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီတဏှာ စိတ်ဓာတ်သည် ရှုံ့သွားလိမ့်မယ်၊ တွန့်သွားလိမ့်မယ်လို့ ဒီလို ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ အလားတူပဲ စိန်တို့ ဘာတို့လည်း ပုံစံတူပဲ ရှုပါ။

ဝိပဿနာသာ ရှုနိုင်ပါစေ၊ မိမိ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ သက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတွေကိုလည်း ဓာတ်လေးပါးသိမ်းဆည်းပြီး ဒီလို စနစ်တကျ ရှုနိုင်လျှင် ဒီသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုအပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီတဏှာတရားသည် နောက်ကို တွန့်ဆုတ်သွားလိမ့်မယ်။ အလားတူပဲ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓမှာ တည်ရှိနေကြတဲ့ သက်ရှိ ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေ အပေါ်မှာ တွယ်တာမက်မောနေတယ်ဆိုလို့ရှိလျှင်လည်း ဒီတွယ်တာမက်မောနေတဲ့ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓမှာ တည်ရှိတဲ့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေကို သိမ်းဆည်းပြီး အနိစ္စလို့သာ တွင်တွင် ရှုနေပါ။ တွယ်တာမက်မောနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်သည် နောက်ကို တဖြည်းဖြည်း တွန့်ဆုတ်သွားလိမ့်မယ်။

သက္ကာရ = အရိုအသေ အလေးဂရု အပြုခံလိုတဲ့ စိတ်ထား ပပျောက်ရေး

သို့သော် တချို့ပုဂ္ဂိုလ်က လာဘ်လာဘအပေါ်မှာ စိတ်ဓာတ်သိပ်ပြီး မညွတ်ကိုင်းရှိုင်းပါဘူး။ လိုလားတပ်မက်တဲ့ စိတ်ထား သိပ်မရှိလှဘူး။ သို့သော် မိမိအပေါ်မှာ သူတစ်ပါးတို့က ရိုသေလေးစားတာကို ကြိုက်နှစ်သက်တယ်။ အမြတ်နိုးခံချင်တယ်။ အရိုအသေအပြုခံချင်တယ်။ မိမိကို မထီလေးစား ပြုမူတာကို မနှစ်ခြိုက်ဘူး။ အသိမှတ်မပြုတာကို မနှစ်ခြိုက်ဘူး။ ဂရုမစိုက်-

တာကို မနှစ်ခြိုက်ဘူး။ မိမိကို ရိုသေမှု ကြိုက်တယ်။ မြတ်နိုးမှု ကြိုက်တယ်။ လေးစားမှု ကြိုက်တယ်။ ကြည်ညိုမှု ကြိုက်တယ်။ ရှေ့တန်းတင်ပေးမှု ကြိုက်တယ်။ မိမိကို မြှောက်ပင့်ပေးတဲ့သူကို လူတော်လူကောင်းဟု အသိအမှတ်ပြုတတ်တယ်။ ဒီလို ယုတ်ညံ့တဲ့ စိတ်ထားတွေကို ပယ်ရှားနိုင်ရေးအတွက်လည်း အနိစ္စသညာကို ခပ်များများ ပွားပေးရပါတယ်။ အကယ်၍ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဆိုတဲ့ ကာလသုံးပါး အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဆိုတဲ့ သန္တာန်နှစ်ပါးတို့မှာ တည်ရှိနေကြတဲ့ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်တရားနာမ်တရားတွေကို ဖြစ်ပြီးပျက်နေတဲ့ သဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီးတော့ အနိစ္စသညာကို ပွားတယ်။ အပျက်သက်သက်ကို ကြည့်ပြီးတော့လည်း အနိစ္စသညာကို ပွားတယ်။ ဒီလို အနိစ္စသညာကို ပွားများလိုက်လို့ အရိုအသေ ခံလိုတဲ့ စိတ်ထား၊ အမြတ်နိုးခံလိုတဲ့ စိတ်ထားတွေက ပျောက်ပျက်မသွားသေးဘူးဆိုလျှင် မိမိရဲ့ အနိစ္စသညာဘာဝနာဟာ စွမ်းအင်တွေ မပြည့်ဝသေးဘူး။ အကယ်၍ အနိစ္စသညာကို ပွားများနေတဲ့အတွက် ဒီလို ယုတ်ညံ့တဲ့ စိတ်ထားတွေဟာ မိမိရဲ့ စိတ်အစဉ်မှာ ကင်းဝေးသွားပြီးဆိုလျှင်တော့ မိမိရဲ့ အနိစ္စသညာဘာဝနာ လုပ်ငန်းရပ်သည် စွမ်းအင်ပြည့်ဝလာပြီ ဖြစ်တယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိတဲ့ ဘာဝနာသညာအဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

သိလောက = နာမည်ကြီးလိုတဲ့ စိတ်ထား ပပျောက်ရေး

တချို့ပုဂ္ဂိုလ်တွေကျတော့ လာဘ်လာဘအပေါ်မှာလည်း သည်းခံနိုင်တဲ့ စိတ်ထားရှိတယ်။ အရိုအသေအပြုမခံရလို့လည်း စိတ်ဓာတ်လှုပ်ရှားမှု မရှိဘူး။ ဒါပေမဲ့ နာမည်တော့ သိပ်ကြီးချင်တယ်။ ကျော်ကြားချင်တယ်။ ထင်ပေါ်ချင်တယ်။ အချီးမွမ်းခံချင်တယ်။ ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူးတွေကို တစီတတန်းကြီး လိုချင်တယ်။ ဘုန်းတော်ဘွဲ့ကို သိဆိုပေးမှု နှစ်ခြိုက်တယ်။ သူ့ကို ရှုတ်ချမယ် ကဲ့ရဲ့မယ်ဆိုလျှင် နည်းနည်းမှ မနှစ်ခြိုက်ဘူး။ ဒီလို ယုတ်ညံ့တဲ့ စိတ်နေ စိတ်ထားတွေ ပပျောက်ရေးအတွက်လည်း ဘုရားရှင်က အနိစ္စသညာကို ခပ်များများ ပွားပေးရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူပါတယ်။ အကယ်၍ ကာလသုံးပါး

သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်းမှာ တည်ရှိကြတဲ့ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်တရား နာမ်တရားတွေကို အနိစ္စဟု အဖန်ဖန် ရှုကာ အနိစ္စသညာကို ပွားများနေသော်လည်း ဒီလို ယုတ်ညံ့တဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားတွေက ကြိုးကြား ကြိုးကြား ဖြစ်ပေါ်နေကြသေးတယ်ဆိုလျှင် မိမိတို့ရဲ့ အနိစ္စသညာဘာဝနာ လုပ်ငန်းခွင်ဟာ စွမ်းအင် မပြည့်ဝသေးပါဘူး။ အကယ်၍ ဒီလို ယုတ်ညံ့တဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားတွေက ကင်းပျောက်သွားပြီဆိုလျှင်တော့ မိမိရဲ့ အနိစ္စသညာဘာဝနာ လုပ်ငန်းရပ်သည် စွမ်းအင်ပြည့်ဝလာပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် လဲလျောင်းရာရှိတဲ့ ဘာဝနာသညာအဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

သို့သော် အနိစ္စသညာသက်သက်ကို ပွားများနေရုံမျှဖြင့်ကား အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်သေး။ ဒုက္ခသညာ အနတ္တသညာတွေကိုလည်း ဆက်လက်ခါ ပွားများရမည်သာ ဖြစ်ပါတယ်။^{၁၀၀} ဒါကြောင့် ဒုက္ခသညာ အနတ္တသညာတို့ကို ပွားများဖို့ရန်လည်း ဘုရားရှင်က ဆက်လက်ကာ ညွှန်ကြားထားတော်မူပါတယ်။

၆။ အနိစ္စေ ဒုက္ခသညာ

နံပါတ် (၆)ကတော့ အနိစ္စေ ဒုက္ခသညာဖြစ်ပါတယ်။ ဖြစ်ပျက်နှစ်တန် နှိပ်စက်ဒဏ်ကြောင့် တစ်ရံမစဲ လွန်ဆင်းရဲ၏-တဲ့။ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံနေရတဲ့အတွက် ဒုက္ခ။ ဘာတွေလဲ? ဒီခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရားနာမ်တရားတွေဟာ အနိစ္စပဲ၊ ဒီအနိစ္စ ဖြစ်တဲ့ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့ကို ပထမသိအောင် ကြိုးစားရတယ်။ ကြိုးစားပြီးတဲ့ အချိန်အခါမှာ သူတို့ကို အနိစ္စလို့ ရှုရတယ်။ အနိစ္စလို့ ရှုနေတဲ့အခါမှာ အနိစ္စဖြစ်နေတဲ့ ဒီခန္ဓာငါးပါးမှာ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်းအနှိပ်စက်ခံနေရတဲ့ သဘာဝကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီး ဒုက္ခလို့ ရှုပါ။ ယင်းခန္ဓာငါးပါးတို့ရဲ့ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံယူပြီးတော့လည်း ယင်းခန္ဓာငါးပါးတို့၌ ပြိုပြိုပျက်ပျက်နေတဲ့ အပျက်-

^{၁၀၀} ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၀၁။

ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံနေရတဲ့အတွက် ကြောက်-
လန့်ဖွယ်ကောင်းတဲ့ သဘာဝကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင်ကြည့်ပြီး ဒုက္ခလို့လည်း
ရှုပါ။ အဲဒီလို ဒုက္ခလို့ ရှုခဲ့မယ် ဆိုလို့ရှိလျှင် ဘာဖြစ်မလဲ?

အနိစ္စေ ဒုက္ခသညာပရိဗ္ဗိတေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော စေတသာ ဗဟုလံ
ဝိဟရတော အာလသျေ ကောသဇ္ဇေ ဝိဿဋ္ဌိယေ ပမာဒေ အနုနုယောဂေ
အပစ္စဓေက္ခဏာယ တိဗ္ဗာ ဘယသညာ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ သေယျထာပိ
ဘိက္ခဝေ ဥက္ခိတ္တာသိကေ ဝေကေ။

ဘိက္ခဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ ဥက္ခိတ္တာသိကေ ဝေကေ = မိမိအပေါ်-
ဝယ် သန်လျက်မြှောက်ချီမိုးလျက် ထားအပ်သော လူသတ်သမားအပေါ်၌။
တိဗ္ဗာ = ထက်မြက်စူးရှသော။ ဘယသညာ = ကြောက်ရွံ့တဲ့ အမှတ်သညာ-
သည်။ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ = ရှေးရှုတည်နေသည်။ ဟောတိ သေယျထာပိ =
ဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ = ဤအတူ။ အနိစ္စေ = အနိစ္စဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးအပေါ်၌။
ဒုက္ခသညာပရိဗ္ဗိတေန = ဒုက္ခသညာကို ထက်ဝန်းကျင်လေ့လာ ဆည်းပူး၍
ထားအပ်သော။ စေတသာ = စိတ်ဓာတ်ဖြင့်။ ဗဟုလံ = အကြိမ်များစွာ။
ဝိဟရတော = နေထိုင်လျက်ရှိသော။ ဘိက္ခုနော = ယောဂါဝစရရဟန်း-
တော်အား။ အာလသျေ = ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ ပျင်းရိမှုအပေါ်၌သော်-
လည်းကောင်း။ ကောသဇ္ဇေ = ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ ပေါ့ဆမှု တွန့်ဆုတ်မှု-
အပေါ်၌သော်လည်းကောင်း။ ဝိဿဋ္ဌိယေ = ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ မရဲရင့်တဲ့
သဘောတရားအပေါ်၌သော်လည်းကောင်း။ ပမာဒေ = ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌
မေ့လျော့မှု ပမာဒတရားအပေါ်၌သော်လည်းကောင်း။ အနုနုယောဂေ =
ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်ကို မကြိုးစား အားမထုတ်ခြင်းအပေါ်၌သော်လည်း-
ကောင်း။ အပစ္စဓေက္ခဏာယ = ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ မစူးစမ်း မဆင်ခြင်-
တတ်သည့် ဉာဏ်ပညာမရှိမှုအပေါ်၌သော်လည်းကောင်း။ တိဗ္ဗာ = ထက်-
မြက်သော။ ဘယသညာ = ကြောက်ရွံ့တဲ့ အမှတ်သညာသည်။ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ
= ရှေးရှုတည်နေသည်။ ဟောတိ = ဖြစ်ပေ၏။

မိမိရဲ့ စိတ်ကလေးကို မိမိနှူးညံ့သွားအောင် ပျော့ပျောင်းသွားအောင် ဆိုဆုံးမနေတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အနိစ္စသညာကို ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့လာပြီးတဲ့အခါ အနိစ္စဖြစ်တဲ့ ဒီခန္ဓာငါးပါးအပေါ်မှာ အနိစ္စသညာကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ထိုးထွင်းသိမြင်ပြီးတဲ့အခါ ဒီအနိစ္စဖြစ်နေတဲ့ ခန္ဓာငါးပါးတို့ရဲ့ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပျက်ခြင်းဒဏ်ချက်ဖြင့်လည်းကောင်း အမြဲမပြတ် အညှဉ်းဆဲအနှိပ်စက်ခံနေရသည့်အတွက် ဒုက္ခဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်ကာ ဒုက္ခသညာကို ဆက်ပြီးပွားရတယ်။ ပွားလိုက်တဲ့အချိန်အခါမှာ ဘာဖြစ်လာသလဲ? မိမိကို အသေသတ်ဖို့ရန် သန်လျက်ကို မြှောက်ချီကာမိုးထားတဲ့ လူသတ်သမားအပေါ်မှာ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်နေတဲ့ အမှတ်သညာသည် ရှေးရှု ဘည်လာသလိုပဲ ဒီခန္ဓာငါးပါးတို့အပေါ်၌ ကြောက်ရွံ့နေတဲ့ အမှတ်သညာ = ဘယသညာသည် ရှေးရှုတည်လာမယ်။ ဒီလို ခန္ဓာငါးပါးအပေါ်မှာ ကြောက်ရွံ့နေတဲ့ အမှတ်သညာက ဘာလုပ်မလဲ? ဘာဝနာကို ပွားများအားထုတ်ဖို့ရန်အတွက် ပျင်းရိနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်ကိုလည်း တိုက်ဖျက်ပေးမယ်။ ‘တပည့်တော်လည်း ကြိုးစားပါဦးမယ်ဘုရား’ဆိုပြီး အိမ်ပြန်ပြန်သွားတတ်တဲ့ စိတ်ထားမျိုးကို ဖယ်ရှားပေးနိုင်တယ်။ နောက်တစ်ခု - ကောသဇ္ဇေ = ပေါ့ဆတယ်။ တွန့်ဆုတ်နေတယ်။ ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်ကို လေးလေးနက်နက် အားမထုတ်ဘူး။ ပေါ့ပေါ့ဆဆလေး အားထုတ်တယ်။ တွန့်ဆုတ်တွန့်ဆုတ်နဲ့ စိတ်မပျံ့တပါ အားထုတ်နေတယ်။ ဒီလို စိတ်ထားတွေကိုလည်း ဒီဒုက္ခသညာက တိုက်ဖျက်ပေးမယ်။

နောက်တစ်ခု ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်မှာ ရဲရဲရင့်ရင့်နဲ့ တကယ် ထက်ထက်မြက်မြက်ဖြစ်အောင် မကြိုးစားချင်တဲ့ စိတ်ထားရှိတယ်။ အဲဒီစိတ်ထားကိုလည်း ဒီဒုက္ခသညာက တိုက်ဖျက်ပေးလိမ့်မယ်။ ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်ကို မေ့မေ့လျော့လျော့နဲ့ နေထိုင်တယ်။ တရားကို သွားလည်း ရှုနေပါ။ ရပ်လည်း ရှုနေပါ။ ထိုင်လည်း ရှုနေပါ။ အိပ်နေလည်း ရှုနေပါ။ ဒီလိုတော့ သင်ပေးလိုက်တယ်။ ဒါပေမဲ့လို့ ရှုဖြစ်တဲ့အခါလည်း ရှိတယ်။ မရှုဖြစ်တဲ့အခါလည်း ရှိနေတယ်။

ဒါက မေ့လျော့မှု = ဗမာဒလို့ ခေါ်ပါတယ်။ အဲဒီ မေ့လျော့မှု = ဗမာဒဆိုတဲ့ သဘောတရားကိုလည်း ဒီဒုက္ခသညာက တိုက်ဖျက်ပေးနိုင်ပါတယ်။

နောက်တစ်ခု - တစ်ခါတလေကျတော့လည်း ကာမဂုဏ်တွေမှာ မွေ့လျော်နေတဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေက လွှမ်းမိုးလာပြီဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ ဘာဝနာကို အားမထုတ်ဘဲသော်လည်း နေချင်နေမယ်။ အနုနုယောဂလို့ ခေါ်ဆိုပါတယ်။ အဲဒီလို အားမထုတ်ဘဲနေတဲ့ စိတ်ဓာတ်ကိုလည်း ဒီဒုက္ခသညာက တိုက်ဖျက်ပေးလိမ့်မယ်။

တစ်ခါတစ်ရံ အနိစ္စလို့ ရှုပါဆိုပြီး သင်ပေးလိုက်သော်လည်း အနိစ္စလို့ မဆင်ခြင်မိဘူး။ ဒုက္ခလို့ ရှုပါပြောလည်း ဒုက္ခလို့ မဆင်ခြင်မိဘူး။ အပေဇ္ဇ-ဓမ္မဏာလို့ ခေါ်ဆိုပါတယ်။ မဆင်ခြင်မိတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်ကိုလည်း စွမ်းအင်ပြည့်ဝလာတဲ့ ဒီဒုက္ခသညာက တိုက်ဖျက်ပေးပါလိမ့်မယ်။

အကယ်၍ အနိစ္စသညာ ဒုက္ခသညာတွေကို ခပ်များများ ပွားများနေထိုင်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် အနိစ္စဖြစ်တဲ့ ခန္ဓာငါးပါးအပေါ်မှာ ဒုက္ခသညာဖြင့်၊ မိမိရဲ့ စိတ်ဓာတ်ကို ဒုက္ခသညာ ဘာဝနာစွမ်းအင်ဖြင့် ထုံမွမ်းထားလိုက်လျှင် အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ခန္ဓာငါးပါးဆိုတဲ့ ဒီသင်္ခါရတရားတွေအပေါ်မှာ ထက်မြက်စူးရှတဲ့ ကြောက်ရွံ့မှု အယသညာဟာလည်း ရှေးရှုတည်လာပါလိမ့်မယ်။ မိမိကို အသေသတ်ဖို့ သန်လျက်မိုးကာ စောင့်နေတဲ့ လူသတ်သမားအပေါ်မှာ ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်သလို ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်းမှာ တည်ရှိကြတဲ့ သင်္ခါရတရားတွေအပေါ်မှာ ကြောက်လန့်တဲ့ ဘယသညာဟာလည်း ရှေးရှုတည်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အကယ်၍ အနိစ္စဖြစ်တဲ့ ခန္ဓာငါးပါးတို့အပေါ်မှာ ဒုက္ခသညာကို ကြိမ်ဖန်များစွာ အထပ်ထပ်အခါခါ ပွားများပေမဲ့လို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းလုပ်ငန်းခွင်၌ ပျင်းရိမှု၊ စိတ်ဓာတ်တွန့်ဆုတ်မှု၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်ဘဲ စွန့်လွှတ်ထားမှု၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မေ့လျော့နေမှု၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်ဘဲ နေထိုင်မှု၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆင်ခြင်မိမှုဆိုတဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောတရားတွေက အား-

ကောင်းနေတဲ့အတွက် သင်္ခါရတရားတွေအပေါ်မှာ ကြောက်လန့်တဲ့ ဘယ-
သညာဟာလည်း ရှေးရှုမတည်လာဘူးဆိုလျှင် ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောတရား-
တွေကို တိုက်ဖျက်နိုင်တဲ့ စွမ်းအင်တွေ မရှိသေးဘူးဆိုလျှင်တော့ မိမိရဲ့
ဒုက္ခသညာဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်သည် အရှိန်အဝါ အားမကောင်းသေးဘူး။
တိုက်ဖျက်နိုင်ပြီဆိုလို့ရှိလျှင်တော့ အရှိန်အဝါ သိပ်အားကောင်းပြီ။ အား-
ကောင်းတဲ့အဆင့်အထိ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ထားမယ်ဆိုလျှင်
ဒီဒုက္ခသညာက မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာရှိတယ်။ အမြိုက်-
နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိပါတယ်ဆိုပြီးတော့ ဒီလို ဟောကြားထား-
တော်မူပါတယ်။

၇။ ဒုက္ခေ အနတ္တသညာ

နောက်တစ်ခုကတော့ - **ဒုက္ခေ အနတ္တသညာ** = ဒုက္ခဖြစ်တဲ့ ဒီခန္ဓာ
ငါးပါးကိုလည်း အနတ္တလို့ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ပွားနေပါ။ အနတ္တ
ဆိုတာက ဒီခန္ဓာငါးပါးထဲမှာ အကျိတ်အခဲ အမြဲတည်နေတဲ့ အတ္တခေါ်တဲ့
အနှစ်သာရမရှိမှုသဘာဝကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင် ကြည့်ပြီး အနတ္တလို့ ရှုရတယ်။
ခန္ဓာငါးပါးကလွဲလျှင်လည်း သုံးဆယ့်ဟစ်ဘုံအတွင်းမှာ ဘာမျှမရှိဘူး။ ရှိနေတဲ့
ဒီခန္ဓာငါးပါးကလည်း ဖြစ်ပြီးတာနဲ့ ချက်ချင်းပျက်တယ်။ နောက်ဆုံး ပြိုပြို
ပျက်ပျက်နေတဲ့ သဘာဝသာ ဖြစ်တယ်။ မဖြစ်မပျက်ဘဲ၊ မပြိုမပျက်ဘဲ
တည်နေတဲ့ အတ္တဆိုတာ ဒီခန္ဓာငါးပါးထဲမှာ ရှာကြည့်၊ ရှာလို့ မတွေ့ဘူး။ အဲဒီ
ရှာမတွေ့တဲ့ အနတ္တသဘောကို ဉာဏ်နဲ့မြင်အောင် ကြည့်ပြီး ဒီခန္ဓာငါးပါး =
ရုပ်တရားနာမ်တရားတွေကို အနတ္တလို့ တွင်တွင်ကြီး ရှုပေးရတယ်။ ဒီလို
ရှုနေတဲ့ ဉာဏ်ဟာလည်း **အမတောဂဓာ** = မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင်
တည်ရာရှိတယ်။ **အမတပရိယောသာနာ** = အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံး
အပိုင်းအခြား ရှိပါတယ်။ ဘယ်လိုလဲ?

**ဒုက္ခေ အနတ္တသညာပရိနိတေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော စေတသာ ဗဟုလံ
ဝိဟရတော ဣမသ္မိဉ္စ သမ္ဘိညာဏကော ကာယေ ဗဟိဒ္ဓါ ဓ သဗ္ဗနိမိတ္တေသု**

အဟင်္ကာရမမင်္ကာရမာနာပဂတံ မာနသံ ဟောတိ ဝိဇာသမတိက္ကန္တံ သန္တံ သုဝိမုတ္တံ။

ဘိက္ခဝေ = ချစ်သားရဟန်းတို့။ ဒုက္ခေ = ဒုက္ခဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါး အပေါ်၌။ အနတ္တသညာပရိဓိတေန = အနတ္တသညာကို ထက်ဝန်းကျင် လေ့လာဆည်းပူး၍ ထားအပ်သော။ ဧတဿ = စိတ်ဓာတ်ဖြင့်။ ဗဟုလံ = အကြိမ်များစွာ။ ဝိဟရတော = နေထိုင်လေ့ရှိသော။ ဘိက္ခုနော = ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်အား။ ဣမသ္မိံ ခ သဝိညာဏကက ကာယေ = ဤသက်ရှိ သဝိညာဏက ရူပကာယခန္ဓာကိုယ်အပေါ်၌သော်လည်းကောင်း။ ဗဟိဒ္ဓါ ခ သဗ္ဗနိမိတ္တေသု = အလုံးစုံသော ဗဟိဒ္ဓသင်္ခါရနိမိတ်သို့သော်လည်းကောင်း။ အဟင်္ကာရမမင်္ကာရမာနာပဂတံ = ငါဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် စွဲလမ်းသော ဒိဌိ၊ ငါဟာဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် စွဲလမ်းသော တဏှာ၊ ငါ ငါဟု ထောင်လွှားတက်ကြွတတ်သော မာနမှ ကင်းသော။ မာနသံ = စိတ်ဓာတ်သည်။ ဟောတိ = ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၍ လာတတ်ပေ၏။ ဝိဇာသမတိက္ကန္တံ = သုံးမျိုးသော မာနကို ကျော်လွှားလွန်မြောက်၍ သွားနိုင်ပေ၏။ သန္တံ = ငြိမ်သက်အေးချမ်းလှပေ၏။ သုဝိမုတ္တံ = ကောင်းစွာ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်နိုင်ပေ၏။

ဒုက္ခဖြစ်နေတဲ့ ဒီခန္ဓာငါးပါးကို အနတ္တလို့ သေသေချာချာ ပွားပေးပါ။ ဘာဝနာကသာ စွမ်းအားကြီးပါစေ၊ စွမ်းအားကြီးလာတဲ့ ဒီဘာဝနာက ဘာဖြစ်မလဲ? မိမိရဲ့ သက်ရှိ သဝိညာဏကကာယ = ရူပကာယ+နာမကာယ နှစ်ခုလုံးအပေါ်မှာရော ဗဟိဒ္ဓ အလုံးစုံသော သင်္ခါရနိမိတ်အာရုံတွေအပေါ်မှာရော “ငါ”ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် စွဲလမ်းနေတဲ့ ဒိဌိ၊ “ငါဟာ”ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် စွဲလမ်းနေတဲ့ တဏှာ၊ “ငါ ငါ”လို့ ထောင်လွှားတက်ကြွနေတဲ့ မာန်မာန - ဒီ ဒိဌိ၊ တဏှာ၊ မာနဆိုတဲ့ ဒီတရားသုံးပါးမှ ကင်းရှင်းနေတဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာပါလိမ့်မယ်။

ဆိုလိုတာကတော့ အနတ္တလို့ တွင်တွင်ရှုလျှင် ဒီအနတ္တာနုပဿနာ-
ဉာဏ်က “ငါ”ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ “အတ္တ”ဟူသော
အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ ဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခွာနိုင်ပါတယ်။ သင်္ခါရ-
တရားတွေရဲ့ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့်ရော အပျက်ဒဏ်ချက်ဖြင့်ရော
အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အညှဉ်းပန်းအနှိပ်စက်ခံနေရတဲ့ သဘာဝကို ဝိပဿနာ-
ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီးတော့ ဒီသင်္ခါရတရားတွေကို ဒုက္ခလို့ တွင်တွင်
ရှုနေလျှင် ဒီဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်က ဒီသင်္ခါရတရားတွေအပေါ်မှာ “ငါဟာ
ငါဟာ”ဆိုပြီး စွဲနေတဲ့ ဒီတဏှာစွဲကို ဖြိုခွဲနိုင်တဲ့ စွမ်းအားရှိတယ်။ ဒီသင်္ခါရ-
တရားတွေကို ဖြစ်ပြီးပျက်နေတဲ့သဘာဝကို၊ ပြိုပြိုပျက်ပျက်နေတဲ့သဘာဝကို
ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီး အနိစ္စလို့ တွင်တွင်ရှုနိုင်လျှင် ဒီအနိစ္စာနုပဿနာ-
ဉာဏ်က “ငါ ငါ”လို့ ထောင်လွှားတက်ကြွနေတဲ့ မာနစွဲကို ဖြိုခွဲနိုင်တဲ့
စွမ်းအားရှိတယ်။

သုံးဆယ့်တစ်ဘုံအတွင်းမှာ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု
အစုစုတွေကို လှမ်းမျှော်ပြီး ကြည့်လိုက်တဲ့ အချိန်အခါ၊ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား
နာမ်တရားတွေပဲ ရှိတယ်။ ဒီရုပ်တရား နာမ်တရားတွေသည် ဖြစ်ပြီးတာနဲ့
ချက်ချင်းပျက်တယ်။ “ငါ”ဆိုတာ ရှာလို့ မတွေ့တော့ဘူး။ “သူ”ဆိုတာလည်း
ရှာလို့ မတွေ့တော့ဘူး။ မတွေ့တဲ့အတွက် “ငါ ငါ”လို့ “သူ သူ”လို့ ထောင်-
လွှားတက်ကြွနေတဲ့ ဒီစိတ်ဓာတ်ဟာ ဖြစ်နိုင်မလား? မဖြစ်နိုင်တော့ဘူး။
ဒါ့ကြောင့် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်က မာနစွဲကို ဖြိုခွဲနိုင်တယ်။ ဒီသင်္ခါရတရား-
တွေရဲ့ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့်ရော အပျက်ဒဏ်ချက်ဖြင့်ရော
အမြဲမပြတ်ဒလစပ် အညှဉ်းပန်းအနှိပ်စက်ခံနေရတဲ့ သဘာဝကို ကွက်ကွက်-
ကွင်းကွင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိမြင်နေတဲ့ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်ကလည်း
တဏှာစွဲကို ဖြိုခွဲနိုင်ပြန်တယ်။ ဒီသင်္ခါရတရားတွေထဲမှာ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်-
အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေတဲ့ အတ္တမရှိတဲ့ သဘာဝကို
ထိုးထွင်းသိမြင်နေတဲ့ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ကလည်း အတ္တစွဲကို ဖြိုခွဲ-
နိုင်ပြန်တယ်။ ဒီလို အနုပဿနာဉာဏ်သုံးမျိုးတို့က တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိခေါ်တဲ့

ဒီအစွဲသုံးပါးကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလိုက်တဲ့ အချိန်အခါမှာ မိမိရဲ့ စိတ်ဓာတ်သည် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်နေတဲ့ စိတ်ဓာတ်တစ်ခု ဖြစ်သွားပြီ။ **ဝိဓာသမတိက္ကန္တံ** = သုံးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေတဲ့ မာန်မာနတွေကိုလည်း ကျော်လွှားလွန်မြောက်သွားတယ်။

သုံးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေတဲ့ မာနဆိုတာက ဘာ-
ပြောတာလဲ? ခက်တော့ခက်တယ် သတ္တဝါတွေဟာ တော်တော်ကလေးနော်။
ဘယ်လိုခက်သလဲ? ကိုယ့်ထက်သာတဲ့လူ သွားပြီး တွေ့ပြန်တော့လည်း
သင်းက ငါ့ထက်သာလို့ကော ဘာအရေးစိုက်စရာရှိသလဲ၊ ကိုယ့်ရှိမှု ကိုယ်စားရ
တာပါဆိုပြီး မာနက ကြီးပြန်တယ်။ ခက်ပုံက။ နောက်တစ်ခု ကိုယ်နဲ့ တန်းတူလူ
သွားတွေ့ပြန်တော့လည်း သင်းရှိသလို ငါ့လည်း ရှိတာပဲ ဘာအရေးစိုက်စရာ
ရှိလဲဆိုပြီး မာနက ကြီးပြန်တယ်။ ကိုယ်က ဘာမျှမရှိတဲ့ ငမဲ့ ဖြစ်နေပြန်လို့
ရှိလျှင်လည်း၊ သူ့အောက်ကို ညံ့နေလို့ရှိလျှင်လည်း ကိုယ့်ရှိမှု ကိုယ်စားရ-
တာပါလေ၊ သူ့ဟာသူ ချမ်းသာလည်း ဘာအရေးစိုက်စရာရှိသလဲဆိုပြီး
မာနက ကြီးပြန်တယ်။

ကိုယ့်ထက်သာတော့လည်း မနာလိုတဲ့ စိတ်ဓာတ်ဖြင့် မာနကြီးပြန်တယ်။
မိမိပစ္စည်းနဲ့ သူ့ပစ္စည်း နှစ်ခုတို့ တူညီနေတာတောင်မှ ငါ့ဟာက သူ့ဟာထက်
ပိုကောင်းတယ်ဆိုပြီးတော့ မာနက ကြီးတတ်ပြန်တယ်။ ဒီတော့ သူ့ထက်-
သာတယ်လို့ မာနကြီးမှု၊ တန်းတူတယ်လို့လည်း မာနကြီးမှု၊ သူ့အောက်နိမ့်
သော်လည်း မာနကြီးမှုဆိုတဲ့ သုံးမျိုးသော မာနတွေကို ဒီအနိစ္စာနုပဿနာ-
ဉာဏ်၊ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ဆိုတဲ့ ဒီဉာဏ်သုံးမျိုးက
ကျော်လွှားလွန်မြောက်ပြီး သွားနိုင်ပါတယ်။ ကျော်လွှားလွန်မြောက်သွားပြီ
ဆိုရင် ဘာဖြစ်လာသလဲ? **သန္တ** = ငြိမ်သက်အေးချမ်းနေတဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေ
ပေါ်လာမယ်။ **သုဝိမုတ္တ** = ကိလေသာတို့မှ ကောင်းစွာ လွတ်မြောက်နေတဲ့
ဒီစိတ်ဓာတ်တွေ ပေါ်လာမယ်။ အဲဒီလို ပေါ်လာတဲ့ အဆင့်အထိ ပွားများ-
အားထုတ်ပါဆိုပြီးတော့ မြတ်စွာဘုရားက တိုက်တွန်းထားတော်မူပါတယ်။
ပေါင်းလိုက်တော့ **သညာ** ဘယ်နှစ်ပါးဖြစ်သွားလဲ? ခုနစ်ပါးဖြစ်သွားပြီ။

ဝိပဿနာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပွင့်ဆိုချက်

သို့သော် ဒီနေရာမှာ ပြောစရာ ဗဟုသုတကလေးတွေတော့ ရှိနေပါသေးတယ်။ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ၊ သြဋ္ဌာရိက (= အကြမ်း)، သုခမ (= အနု)، ဟိန (= အယုတ်)، ပဏီတ (= အမြတ်)، ဒူရ (= အဝေး)، သန္တိက (= အနီး)ဆိုတဲ့ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေတဲ့ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ = ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်တရားနာမ်တရားတွေက ဒုက္ခသစ္စာတရားများဖြစ်ကြတယ်။ ယင်းခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတွေကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်တဲ့ အကြောင်းတရားတွေက သမုဒယသစ္စာတရားတွေ ဖြစ်ကြတယ်။ တစ်ဖန် ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ရဲ့ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှုသဘောတရားတွေကို လက်တွေ့ရှုတတ်ရန်အတွက် ဦးတည်ကာ ဘုရားရှင်က အင်္ဂုတ္တိုရ် တိကနိပါတ် တိတ္ထာယတနသုတ္တန်^{၁၁၁}မှာ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု = အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်ကိုလည်း သမုဒယသစ္စာဟူသော အမည်ဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။

တစ်ဖန် အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ရဲ့ အာရုံဖြစ်တဲ့ အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကတော့ လောကုတ္တရာ နိရောဓသစ္စာတရားဖြစ်တယ်။ အဲဒီ လောကုတ္တရာ နိရောဓသစ္စာဖြစ်တဲ့ အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို အာရုံပြုနေတဲ့ အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်နေကြတဲ့ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတွေကတော့ လောကုတ္တရာ မဂ္ဂသစ္စာတရားများ ဖြစ်ကြပါတယ်။

အဲဒီသစ္စာလေးပါးထဲမှာ ရှေးဖြစ်ကြတဲ့ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ နှစ်မျိုးတို့ကတော့ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခထဲမှာ အကြောင်းနဲ့အကျိုးဆက်စပ်ကာ အထပ်ထပ် လည်ပတ်နေကြတဲ့ သစ္စာတရားတွေ ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် ဝဋ်သစ္စာလို့ ခေါ်ဆိုပါတယ်။ နောက်ဖြစ်ကြတဲ့ နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာဆိုတဲ့ သစ္စာတရားနှစ်ပါးတို့ကိုတော့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းတွေ ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် ဝိဝဋ်သစ္စာလို့ ခေါ်ဆိုပါတယ်။

^{၁၁၁} အံ၊၁၊၁၇၄။

ဒီလို ဝဋ္ဋသစ္စာ ဝိဝဋ္ဋသစ္စာလို့ သစ္စာနှစ်အုပ်စုရှိတဲ့အနက်က ဝဋ္ဋသစ္စာ ဖြစ်ကြတဲ့ ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတွေက ဝိပဿနာဉာဏ်ရဲ့ အရှုခံအာရုံဖြစ်ကြတဲ့ သင်္ခါရတရားတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ ဒီဝဋ္ဋသစ္စာတရား နှစ်ပါးမှာ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။^{၁၀၂} နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာတရားနှစ်ပါးတို့ကတော့ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း လောကုတ္တရာ အရိယသစ္စာများဖြစ်ကြတဲ့အတွက် ဝိပဿနာမရူကောင်းတဲ့ တရားတွေ ဖြစ်ကြတယ်။ ဝိပဿနာဉာဏ်ရဲ့ အရှုခံအာရုံတရားတွေ မဟုတ်ကြပါဘူး။ ယင်းတရားတွေကို ဝိပဿနာရှုလို့လည်း နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်စတဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ်တွေလည်း မဖြစ်နိုင်ကြပါဘူး။ ဒါကြောင့် ဝဋ္ဋသစ္စာတရားနှစ်ပါးကိုသာ ဝိပဿနာရှုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာက ဝိပဿနာဆိုတဲ့ စကားလုံးရဲ့အဓိပ္ပာယ်ကို ဒီလို ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။

အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတိတိ ဝိပဿနာ။^{၁၀၃}

= ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရကြတဲ့ သင်္ခါရတရားတွေကို ဖြစ်ပြီးပျက်နေကြတဲ့ သဘာဝကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီးတော့ အနိစ္စလို့ ရှုတယ်။ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အညှဉ်းပန်းအနှိပ်စက်ခံနေကြရတဲ့ သဘာဝကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီးတော့ ဒုက္ခလို့ ရှုတယ်။ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေတဲ့ အတ္တမဟုတ်တဲ့ သဘောကို ဉာဏ်နဲ့ မြင်အောင်ကြည့်ပြီးတော့ အနတ္တလို့ ရှုတယ်။ တစ်ဖန် ဘင်္ဂဉာဏ်စတဲ့ အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် ကြိုးပမ်းတဲ့အခါ ဒီသင်္ခါရတရားတွေရဲ့ ပြိုပြိုပျက်ပျက်နေတဲ့ သဘောကို အာရုံယူကာ အနိစ္စလို့ ရှုတယ်။ ပြိုပြိုပျက်ပျက်နေတဲ့အတွက် ကြောက်လန့်ဖွယ်ကောင်းတဲ့သဘောကို အာရုံယူကာ ဒုက္ခလို့ ရှုတယ်။ ဒီသင်္ခါရတရားတွေ-

^{၁၀၂} တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ္ဋံ၊ ပစ္ဆိမာနိ ဝိဝဋ္ဋံ။ တေသု ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ၊ ဝိဝဋ္ဋေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၀၉။)

^{၁၀၃} အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၅။

ထဲမှာ မပြိုမပျက်ဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေတဲ့ အတ္တမရှိမှုသဘောကို အာရုံယူကာ အနတ္တလို့ ရှုတယ်။ ဒီလို သင်္ခါရတရားတွေကို အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ရှုတတ်တဲ့ ဉာဏ်ကို ဝိပဿနာလို့ ခေါ်ဆိုကြောင်းကို အဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာက ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။

ရုပ်တရားလည်း ပရမတ်ဆိုက်အောင် မသိ၊ နာမ်တရားလည်း ပရမတ်ဆိုက်အောင် မသိ၊ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားကိုလည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်မသိ၊ ဆရာ့အပြောနှင့် ပါးစပ်ဟကာ အလွမ်းကြီးလွမ်း အဆွေးကြီးဆွေးကာ သိရှိနေရတဲ့ သင်သိအဆင့်မျှသာ ရှိတယ်။ ဒီလို မသိမှုတွေ တစ်ပုံကြီးထမ်းပြီးတော့ ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းထဲ ဝင်ကာ ကိုယ်ရှုချင်တာတွေကို ရှုချင်သလို ရှုနေတာမျိုးကိုတော့ ဝိပဿနာလို့ မခေါ်ဆိုကြောင်းကို သတိပြုပါ။

ရှေးပိုင်းကလည်း အကြောင်းတရားနဲ့တကွသော ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတွေကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်လုံးတင်ကာ ဝိပဿနာရှုရမယ်လို့ ရှင်းပြခဲ့ပါတယ်။ အခု ဒီသတ္တသညာသုတ္တန်မှာလည်း လက္ခဏာရေး သုံးတန်လုံးတင်ကာ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားလျက်ပဲ ရှိနေပါတယ်။

အကြောင်းပြချက်

သင်္ခါရတရားတွေကို အနိစ္စဟု တွင်တွင် ရှုမြင်နေလျှင်တော့ ယင်းအနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်က သင်္ခါရတရားတွေအပေါ်မှာ “ငါ-ငါ”လို့ ထောင်လွှားတက်ကြွနေတဲ့ မာနစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်တယ်။ ဒီသင်္ခါရတရားတွေကိုပဲ ဒုက္ခလို့ တွင်တွင် ရှုမြင်နေလျှင်တော့ ဒီဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်က ဒီသင်္ခါရတရားတွေအပေါ်မှာ “ငါ့ဟာ-ငါ့ဟာ”လို့ စွဲနေတဲ့ တဏှာစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်တယ်။ ဒီသင်္ခါရတရားတွေကိုပဲ အနတ္တဟု တွင်တွင် ရှုမြင်နေလျှင်တော့ ယင်းအနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်က ဒီသင်္ခါရတရားတွေအပေါ်မှာ “ငါရဲ့အတ္တ”ပဲ-

လို့ စွဲလမ်းနေတဲ့ အတ္တစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်တယ်။ ဒါကြောင့် ဒီအနုပဿနာ-
ဉာဏ် သုံးမျိုးတို့ဟာ ကိုယ့်စွမ်းအားနဲ့ကိုယ် တည်ရှိနေကြပါတယ်။^{၁၀၄}

သို့သော် ဒီနေရာမှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ^{၁၀၅}ဆရာတော်က ကျယ်ကျယ်
ပြန့်ပြန့် ထပ်မံကာ ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါတယ်။ လိုရင်း အကျဉ်းချုပ်ကိုပဲ
ပြောကြရအောင်. . . အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်က မာနစွဲကို၊ ဒုက္ခာနုပဿနာ-
ဉာဏ်က တဏှာစွဲကို၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်က အတ္တစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီး-
နိုင်တယ်ဆိုသော်လည်း အနုပဿနာဉာဏ်တစ်ခုကို အခြား ကျန်အနုပဿ-
နာဉာဏ် နှစ်မျိုးတို့က အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့်
ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ သတ္တိထူးကြီးရဲ့ အားပေးထောက်ပံ့မှု အကူ-
အညီကို ရရှိပါမှသာလျှင် ယင်းအနုပဿနာဉာဏ်တစ်ခုက ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ
ကိလေသာကို ပယ်သတ် ဖျက်ဆီးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်က သင်္ခါရတရားတွေအပေါ်မှာ “ငါ-
ငါ”လို့ ထောင်လွှားတက်ကြွနေတဲ့ မာနစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်တယ်-
ဆိုသော်လည်း ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်မျိုးတို့ရဲ့
အားကြီးသော မှီရာဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ
သတ္တိထူးကြီးရဲ့ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိပါမှသာလျှင် အနိစ္စာနုပဿနာ-
ဉာဏ်ဟာ ရဲရင့်လာတယ်၊ စူးရှလာတယ်၊ ထက်မြက်လာတယ်။ ဒီလို
ရဲရင့်စူးရှထက်မြက်လာတဲ့ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ကသာလျှင် “ငါ-ငါ”လို့
ထောင်လွှားတက်ကြွနေတဲ့ မာနစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အလားတူပဲ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်က သင်္ခါရတရားတွေအပေါ်မှာ
“ငါ့ဟာ-ငါ့ဟာ”လို့ စွဲနေတဲ့ တဏှာစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်တယ်ဆိုသော်လည်း

^{၁၀၄} ဧဝံ သင်္ခါရေ အနတ္တတော ပဿန္တဿ ဒိဋ္ဌိသမုတ္တိဋ္ဌနံ နာမ ဟောတိ။ အနိစ္စတော
ပဿန္တဿ မာနသမုတ္တိဋ္ဌနံ နာမ ဟောတိ။ ဒုက္ခတော ပဿန္တဿ နိကန္တိပရိယာဒါနံ
နာမ ဟောတိ။ ဣတိ အယံ ဝိပဿနာ အတ္တနော အတ္တနော ဌာနေယေဝ တိဌတိတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၆၄။)

^{၁၀၅} မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၁၅-၄၁၆။

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်မျိုးတို့ရဲ့ အားကြီးသော မှီရာဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါသတ္တိထူးကြီးရဲ့ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိပါမှသာလျှင် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်ဟာ ရဲရင့်လာတယ်၊ စူးရှလာတယ်၊ ထက်မြက်လာတယ်။ ဒီလို ရဲရင့်စူးရှထက်မြက်လာတဲ့ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်ကသာလျှင် “ငါ့ဟာ-ငါ့ဟာ” လို့ စွဲလမ်းနေတဲ့ တဏှာစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အလားတူပဲ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်က သင်္ခါရတရားတွေအပေါ်မှာ “အတ္တ-အတ္တ” လို့ စွဲနေတဲ့ ဒိဋ္ဌိစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်တယ်ဆိုသော်လည်း အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်မျိုးတို့ရဲ့ အားကြီးသော မှီရာဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါသတ္တိထူးကြီးရဲ့ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိပါမှသာလျှင် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ဟာ ရဲရင့်လာတယ်၊ စူးရှလာတယ်၊ ထက်မြက်လာတယ်။ ဒီလို ရဲရင့်စူးရှထက်မြက်လာတဲ့ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ကသာလျှင် “အတ္တ-အတ္တ” လို့ စွဲလမ်းနေတဲ့ ဒိဋ္ဌိစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် သင်္ခါရတရားတွေကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်လုံး အကွက်စေ့အောင် တစ်လှည့်စီတင် ၁ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ်အတိုင်း အဆင့်ဆင့် ရှုပွားရမည်သာဟု မှတ်သားပါ။

လက္ခဏာယာဉ် တစ်ပါးမျှသာ တင်ကာ ရှုလျှင်

အချို့အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တွေက လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါးထဲက တစ်ပါးမျှကိုသာ ရှုလျှင်လည်း မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ရနိုင်တယ် ရောက်နိုင်တယ်လို့ ဆိုကြပြန်တယ်။ ဒီစကားကိုတော့ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်လုနီးနီး ပန်းဝင်ခါနီး အချိန်အခါကာလကိုသာ ရည်ညွှန်းပြောဆိုတာဖြစ်လျှင်တော့ လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာ ရှိပါတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ ဒီလိုပါ -

အထက်မှာ ရှင်းပြထားတဲ့အတိုင်း သင်္ခါရတရားတွေကို လက္ခဏာ-
ယာဉ်သုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ်အတိုင်း အဆင့်ဆင့်
ရှုလာရာ နောက်ဆုံး ရင့်ကျက်နေတဲ့ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ပိုင်းသို့ ဆိုက်-
ရောက်လာပြီ ဆိုကြစို့။ သင်္ခါရတရားတွေကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်
တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပွားနိုင်သဖြင့်
သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ကလည်း အလွန်ရင့်ကျက်လာပြီ ဝိပဿနာသမာဓိတွေ-
ကလည်း အလွန်အားကောင်းပြီး အလွန်ငြိမ်သက်လာပြီဆိုလျှင် ရှုကွက်တွေ-
ကလည်း အကွက်စေ့အောင် စုံစုံလင်လင် ရှုထားပြီးဖြစ်နေတဲ့အတွက်
မိမိနှစ်ခြိုက်ရာ ရှုလို့ ပိုကောင်းရာ လက္ခဏာယာဉ်တစ်ခုကို ဦးစားပေးကာ
မိမိနှစ်ခြိုက်ရာ သင်္ခါရတရားတစ်ခုကို ဖြစ်စေ အများစုကို ဖြစ်စေ ဥပမာ
ပထမဈာန်နာမ်တရားစု သို့မဟုတ် စတုတ္ထဈာန်နာမ်တရားကို ဖြစ်စေ
မိမိနှစ်ခြိုက်တဲ့ ရှုလို့အကောင်းဆုံးဖြစ်နေတဲ့ လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ
ရှုပွားခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်ကလည်း လုံလုံလောက်လောက် ရင့်-
ကျက်လာပြီဆိုလျှင် ဒီလို ရင့်ကျက်လာတဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ်ရဲ့ အဆုံးမှာ
အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာကာ လောကုတ္တရာ နိရောဓ-
သစ္စာဖြစ်တဲ့ အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို
အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်နေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ
အဆုံးဖြစ်ကိုတော့ မမေ့ပါနဲ့။

အခြားအရေးကြီးသော ဖြတ်ထုံးတစ်ခု

ဒီနေရာမှာ အယူအဆမမှားဖို့အတွက် အလွန်အရေးကြီးလှတဲ့ ဖြတ်ထုံး
တစ်ခုအကြောင်းကို ပြောကြရအောင်။ ဒီဖြတ်ထုံးကတော့ အဋ္ဌသာလိနီ-
အဋ္ဌကထာ^{၁၀၆}နဲ့ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ဒုတိယတွဲ^{၁၀၇} သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ခန်း
ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာပိုင်းတို့မှာ ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ-
ဆိုတာကတော့ အရိယမဂ်ဉာဏ်ဘက်သို့ တစ်ဟုန်ထိုး ပြေးသွားကြတဲ့ မဂ္ဂ-
ဝီထိစိတ်အစဉ်နှင့် ယင်းစိတ်အစဉ်ရဲ့ ရှေးတွင် ကပ်လျက်ရှိကြသော နှစ်ခု-

^{၁၀၆} အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇၀-၂၇၁။ ^{၁၀၇} ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၀၀-၃၀၁။

သုံးခုသော ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်တွေကို ခေါ်ဆိုပါတယ်။ ဒီဖြတ်ထုံး-
အကြောင်းကို မပြောမီ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် အဗရိဇာနုနု-
သုတ္တန်^{၁၁၁}မှာ လာရုံတဲ့ ဘုရားရှင်ရဲ့ အဆုံးအဖြတ်ကို အမှတ်ရဖို့ လိုပါတယ်။
ယင်းသုတ္တန်မှာ ဘုရားရှင်က အလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရားနာမ်တရား-
တွေကို ဉာတပရိညာ တိရဏာပရိညာ ပဟာနပရိညာဆိုတဲ့ ပရိညာဉာဏ်-
သုံးမျိုးတို့ဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မသိခဲ့လျှင် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကုန်ရာ-
ဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို ရောက်ရှိဖို့ရန် မထိုက်တန်တဲ့အကြောင်းကို ဟောကြား-
ထားတော်မူခဲ့ပါတယ်။ ဒါမှ အခုပြောမည့် အဋ္ဌကထာတွေရဲ့ အဆုံးအဖြတ်ကို
လက်ခံနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုင်း... အဋ္ဌကထာတွေရဲ့ အဆုံးအဖြတ်-
လိုရင်းကို ပြောကြရအောင် -

ဝိပဿနာဘာဝနာကို စတင် အားသစ်ရာမှာ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာငါးပါးက
စတင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလျှင်လည်း ရရှိနိုင်တယ်။
ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာငါးပါးက စတင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလျှင်-
လည်း ရရှိနိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာငါးပါးသက်သက်ကို လက္ခဏာ-
ယာဉ်သုံးတန်သို့ တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုနေရုံမျှဖြင့်လည်း ဝုဋ္ဌာန-
ဂါမိနိဝိပဿနာဟာ ဖြစ်ပေါ်ပြီးတော့ မလာနိုင်ဘူး။ ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာငါးပါး
သက်သက်ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်သို့ တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ
ရှုနေရုံမျှဖြင့်လည်း ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဟာ ဖြစ်ပေါ်ပြီးတော့ မလာနိုင်ဘူး။
ဒါကြောင့် ရံခါ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာငါးပါးကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်သို့ တစ်လှည့်စီ
တင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းရတယ်။ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာ-
ငါးပါးကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်သို့ တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာ
ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းရတယ်။ အဲဒီလို စီးဖြန်းခဲ့လျှင် အဇ္ဈတ္တခန္ဓာငါးပါးကို
ဝိပဿနာရှုခိုက်မှာလည်း ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဉာဏ်ဟာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်-
တယ်။ ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာငါးပါးကို ဝိပဿနာရှုခိုက်မှာလည်း ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ-
ဉာဏ်ဟာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တယ်။ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့ဟာ
ဆက်စပ်မိသွားမယ်လို့ ဆိုလိုပါတယ်။

^{၁၁၁} သံ၊ ၂၊ ၂၅၁။

နောက်တစ်မျိုး ပြောကြရအောင်. . . ၊ ဝိပဿနာပိုင်းမှာ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှစ်မျိုးရှိတယ်။ အဲဒီနှစ်မျိုးထဲက ရုပ်တရားကို စတင်ကာ ဝိပဿနာရှုလျှင်လည်း ရရှိနိုင်တယ်။ နာမ်တရားကို စတင်ကာ ဝိပဿနာရှုလျှင်လည်း ရရှိနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ရုပ်တရားသက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုနေရုံမျှဖြင့်လည်း ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဉာဏ်ဟာ ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်ဘူး။ နာမ်တရားသက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုနေရုံမျှဖြင့်လည်း ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဉာဏ်ဟာ ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်ဘူး။ ဒါကြောင့် ရံခါ ရုပ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုရပါတယ်။ ရံခါ နာမ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုရပါတယ်။ အဲဒီလို ရှုတဲ့အပိုင်းမှာ ရုပ်တရားကို ရှုခဲ့လျှင် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုအတွင်းမှာ တည်ရှိကြတဲ့ ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တွေကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာကာ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပြီးပါမှ အဲဒီ ရုပ်တရားတွေကို ဝိပဿနာရှုပါ။ နာမ်တရားတွေကို ဝိပဿနာရှုမယ်ဆိုလျှင်လည်း အဲဒီ ရုပ်တရားတွေကို အာရုံယူကာ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တွေကို မှီတွယ်ပြီး ဖြစ်ပေါ်လာကြတဲ့ ဝီထိစိတ္တက္ခဏာတိုင်းမှာ တည်ရှိကြတဲ့ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ် ခေါ်တဲ့ နာမ်ခန္ဓာလေးပါးဆိုတဲ့ နာမ်တရားတွေကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပြီးပါမှ အဲဒီနာမ်တရားတွေကို စတင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။ အဲဒီလို ရှုခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ရုပ်တရားကို ဝိပဿနာရှုခိုက်မှာလည်း ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဉာဏ်ဟာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါတယ်။ နာမ်တရားကို ဝိပဿနာရှုခိုက်မှာလည်း ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဉာဏ်ဟာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါတယ်။ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့ဟာ ဆက်စပ်မိသွားမယ်လို့ ဆိုလိုပါတယ်။

နောက်တစ်မျိုး ထပ်ပြောဦးမယ်။ အချို့အချို့သော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်တို့ဟာ ဉာဏ်ပညာက သိပ်ပြီးတော့ ထက်မြက်စူးရှကြတယ်။ အဲဒီလို သူတော်ကောင်းကြီးတွေက - “ယံကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ၊ သမ္ဘံ တံ နိရောဓဓမ္မံ = ပြစ်နေတဲ့ တရားအားလုံးသည် ပျက်နေ၏။” ဟု သင်္ခါရတရားအားလုံးကို ခြုံငုံပြီးတော့ လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်-

တော်မူကြတယ်။ ထိုသူတော်ကောင်းကြီးတို့ရဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ်ဟာလည်း အရိယမဂ်ဉာဏ်နှင့် ဆက်စပ်မိပါတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားတော်မူကြတယ်လို့ ဆိုလိုပါတယ်။ ထိုကဲ့သို့သော ရဟန္တာမထေရ်မြတ်ကြီးတစ်ပါးအကြောင်းကို ကိသုကောပမသုတ္တန်^{၁၀၉}မှာ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။

အခုပြောခဲ့တဲ့ အဆုံးအဖြတ်တွေကတော့ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာနဲ့ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာတို့မှာ လာရှိကြတဲ့ အဆုံးအဖြတ်တွေရဲ့ ဆိုလိုရင်း အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အပရိဇာနသုတ္တန်စတဲ့ ဘုရားဟော ဒေသနာတော်တွေနဲ့အညီ ဆုံးဖြတ်ထားကြတဲ့ ဝိပဿနာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ နောက်ထပ် ပြောလိုတဲ့ အချက်တစ်ခု ရှိနေပါသေးတယ်။ ဝိပဿနာရှုတဲ့ အပိုင်းမှာ -

- ၁။ ရံခါ အတိတ်ခန္ဓာငါးပါးကို၊
- ၂။ ရံခါ အနာဂတ်ခန္ဓာငါးပါးကို၊
- ၃။ ရံခါ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာငါးပါးကို - အဲဒီ ခန္ဓာငါးပါးတွေထဲမှာလည်း -
- ၄။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာငါးပါးကို၊
- ၅။ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာငါးပါးကို - အဲဒီ ခန္ဓာငါးပါးတွေထဲမှာလည်း -
- ၆။ ရံခါ ရုပ်တရားကို၊
- ၇။ ရံခါ နာမ်တရားကို
- ၈။ ရံခါ အနိစ္စလက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ၊
- ၉။ ရံခါ ဒုက္ခလက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ၊
- ၁၀။ ရံခါ အနတ္တလက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာရှုရပါတယ်။

^{၁၀၉} သံ၊ ၂၊ ၃၉၆။

ဒါတွင်လားဆိုတော့ မကသေးပါဘူး။ နောက်ထပ် ရှုကွက်တစ်မျိုး ရှိနေသေးတယ်။

၁၁။ ရံခါ အကြောင်းတရားတွေကို = အကြောင်းခန္ဓာငါးပါးတို့ကို၊

၁၂။ ရံခါ အကျိုးတရားတွေကို = အကျိုးခန္ဓာငါးပါးတို့ကို -

အဲဒီအကြောင်းတရား အကျိုးတရားတွေကိုလည်း သိမ်းဆည်းပြီးတော့ အဲဒီတရားတွေကိုလည်း -

၁၃။ ရံခါ အနိစ္စလက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ၊

၁၄။ ရံခါ ဒုက္ခလက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ၊

၁၅။ ရံခါ အနတ္တလက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာကို ဆက်လက် စီးဖြန်းရပါတယ်။

အဘိတ်အဆက်ဆက် အနာဂတ်အဆက်ဆက်တွေမှာလည်း စွမ်းနိုင်သမျှ ပုံစံတူ ဆက်လက် ရှုပါ။

ဒါတွင်လားဆိုတော့ မကသေးပါဘူး။ နောက်ထပ်ရှုကွက်တွေ ရှိနေကြသေးတယ်။ ဘာရှုကွက်တွေလဲ?

အခု ရှင်းလင်းတင်ပြနေတဲ့ သတ္တသညာသုတ္တန်နည်းအရ အခုလို ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနေခိုက်မှာ အသုဘတွေက သုဘတွေ ဖြစ်ဖြစ်နေခဲ့မယ်ဆိုလျှင်လည်း ရံခါ အသုဘသညာကိုလည်း ပွားများပေးရပါတယ်။

တစ်ခါတစ်ရံ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနေရင်း အနာဂတ် စီမံကိန်းအမျိုးမျိုးတွေက မိမိကို ဖိတ်ခေါ်နေပြန်တယ်။ အဲဒီလိုအခါမျိုးမှာလည်း မရဏသညာကိုလည်း ပွားများပေးရပါတယ်။

တစ်ခါတစ်ရံ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနေရင်း အစာအာဟာရက မျှမျှတတ မရလေတော့ အာဟာရနဲ့ ပတ်သက်လို့ တောင့်တမှု

ကြောင့်ကြမ္မတွေက ဝိပဿနာစိတ်ကို အပြင်အာရုံအမျိုးမျိုးတွေအပေါ်သို့ ရောက်သွားအောင် သွေးဆောင်နေပြန်တယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ မိမိ နှစ်ခြိုက်တဲ့ အာဟာရနဲ့ ဆုံဆည်းမိပြန်တော့လည်း နောက်ထပ်နောက်ထပ်ဆိုတဲ့ မျှော်လင့်ချက်တွေက ဖိတ်ခေါ်နေတတ်ကြပြန်တယ်။ အဲဒီလို အခါမျိုးတွေမှာ အာဟာရရ ပဋိကူလသညာကိုလည်း ပွားများပေးရပြန်တယ်။

အဲဒီလို အသုဘသညာကို ဖြစ်စေ၊ မရဏသညာကို ဖြစ်စေ၊ အာဟာရရ ပဋိကူလသညာကို ဖြစ်စေ ပွားများလိုက်တဲ့အခါ အသုဘတွေက အသုဘပဲ ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အနာဂတ်စီမံကိန်းတွေကိုလည်း ဖျက်သိမ်းနိုင်ပြီ၊ အာဟာရနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ကြောင့်ကြမ္မ တောင့်တမှုတွေလည်း ပြေပျောက်သွားပြီဆိုလျှင်တော့ မိမိ ရှုမြဲဖြစ်တဲ့ ဝိပဿနာဘာဝနာကိုပဲ ဆက်လက်ပြီးတော့ ပြန်ရှုပါ။ အဲဒီလို ရုပ်နာမ်ပရမတ်တွေကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ လှည့်လည်ပြီးတော့ ဝိပဿနာရှုတဲ့ အပိုင်းမှာ — သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတသညာလို့ ခေါ်ဆိုအပ်တဲ့ တစ်လောကလုံးကို မဓမ္မလျော် မပျော်ပိုက်တဲ့ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ ဉာဏ်ကို ရရှိအောင်၊ ရရှိပြန်လျှင်လည်း ရင့်ကျက်လာအောင် တစ်လောကလုံးကို ငြီးငွေ့လာအောင် ရွံ့မုန်းလာအောင် စက်ဆုပ်လာအောင် လွတ်မြောက်ချင်လာအောင် ဆက်လက်ပြီးတော့ အားသွန်ခွန်စိုက် ကြိုးပမ်းပါ။

ပန်းဝင်ခါနီးအချိန်

ထိုသို့ ကြိုးပမ်းလိုက်တဲ့အတွက် ဝိပဿနာရှုကွက်တွေကလည်း စုံလင်သွားပြီ၊ ဝိပဿနာဉာဏ်တွေကလည်း တော်တော်ကလေး ရင့်ကျက်လာပြီ၊ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ပိုင်းမှာ ဘာဝနာစိတ်ကလည်း တော်တော်ကလေး ငြိမ်သက်လာပြီဆိုလျှင်တော့ မိမိကလည်း အကယ်၍ သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင် မိမိရရှိထားတဲ့ ဈာန်တွေထဲက မိမိနှစ်ခြိုက်ရာ ဈာန်တစ်ခုခုကို ဖြစ်စေ ပိုလို့ ဝိပဿနာရှုကောင်းတဲ့ ဈာန်တစ်ခုကိုပဲ ဖြစ်စေ အထူးသဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ရှုလို့ ပိုကောင်းပါက စတုတ္ထဈာန်ကိုပဲ ဖြစ်စေ ရွေးချယ်ပြီးတော့ အဲဒီဈာန်နာမ်တရားတွေကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန် လှည့်-

လည်ပြီးတော့ ဝိပဿနာရှုပေးပါ။ ဒီနေရာမှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကတော့ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ကို ဦးစားပေးရှုရန် အကြံပေးထားပါတယ်။ အဲဒီလို ရှုတဲ့အခါမှာလည်း ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်က အလွန် ငြိမ်ဝပ်လာပြီဆိုလျှင်တော့ မိမိ ရွေးချယ်ထားတဲ့ စျာန်နာမ်တရားကိုပဲ မိမိရှုလို့ ပိုကောင်းနေတဲ့ အနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာသာ ဆက်ရှုနေပါ။

အကယ်၍ မိမိက သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်နေလျှင်လည်း မိမိ ရှုကောင်းတဲ့ ရုပ်တရားကိုပဲ ဖြစ်စေ နာမ်တရားတစ်မျိုးမျိုးကိုပဲ ဖြစ်စေ ရွေးချယ်ပြီးတော့ လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန် လှည့်လည်ပြီးတော့ ရှုနေပါ။ သင်္ခါရုပေက္ခာသဘောတရားတွေက အလွန် အားကောင်းလာပြီဆိုလျှင်တော့ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ကို ဦးစားပေးရှုနေပါ။

အဲဒီလို ဝိပဿနာရှုနေခိုက်မှာ အဇ္ဈတ္တတရားတို့တွင် ရုပ်တရားကို ဖြစ်စေ၊ နာမ်တရားတစ်မျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေ၊ အထူးသဖြင့် မနောဒွါရိကကုသိုလ်-ဇောဝိထိနာမ်တရား စိတ်အစဉ်တစ်မျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေ၊ အနုပဿနာဉာဏ်တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ရှုနေခိုက်မှာ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်က အလွန် ငြိမ်ဝပ်လာပြီဆိုလျှင် ယင်းအဇ္ဈတ္တတရားတစ်မျိုးမျိုးကိုပဲ ဆက်သာ ရှုနေပါ။ ဗဟိဒ္ဓတရားတစ်မျိုးမျိုးသို့ ပြောင်းပြီးတော့ ဝိပဿနာ မရှုပါနဲ့။ အလားတူပဲ ဗဟိဒ္ဓတရားတစ်မျိုးမျိုးကို အနုပဿနာဉာဏ်တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ဝိပဿနာရှုနေခိုက် သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်က အလွန်ကြီး ငြိမ်ဝပ်လာပြီဆိုလျှင် ယင်းဗဟိဒ္ဓတရား တစ်ခုခုကိုပဲ ဆက်သာ ရှုနေပါ။

အလားတူပဲ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုနေခိုက် သို့မဟုတ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုနေခိုက် သို့မဟုတ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုနေခိုက်မှာ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်က အလွန်ကြီး ငြိမ်သက်လာပြီဆိုလျှင် ယင်းငြိမ်သက်နေတဲ့ ရှုလို့ကောင်းနေတဲ့ အနုပဿနာဉာဏ်ကိုသာ ဆက်လက် ရှုနေပါ။

အကယ်၍ မိမိက သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်နေလို့ စတုတ္ထဈာန်ကဲ့သို့-
သော ဈာန်နာမ်တရားတစ်မျိုးမျိုးကိုသာ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ကို ဦးစား-
ပေးကာ ဝိပဿနာရှုနေလို့ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ကလည်း အလွန်အလွန်
အရှိန်အဝါကောင်းလာပြီး အလွန်အလွန် ငြိမ်ဝပ်လာပြီဆိုလျှင်လည်း ယင်း
ဈာန်နာမ်တရားကိုပဲ ယင်း အနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဆက်လက်ပြီးတော့
ဝိပဿနာရှုနေပါ။

အကယ်၍ ထိုကဲ့သို့ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်က အလွန် ငြိမ်ဝပ်နေတဲ့
အခါမျိုးမှာ အဇ္ဈတ္တတရားတွေကို ပြောင်းရှုလိုက်၊ ဗဟိဒ္ဓတရားတွေကို
ပြောင်းရှုလိုက်၊ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ကို ပြောင်းရှုလိုက်၊ ဒုက္ခာနုပဿနာ-
ဉာဏ်ကို ပြောင်းရှုလိုက်၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ကို ပြောင်းရှုလိုက် စသည်-
ဖြင့် အပြောင်းအလဲတွေ သိပ်များနေပါက ဝိပဿနာသမာဓိမှာ ပျက်ပျက်
သွားတတ်ပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် ဒီလို သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်က အလွန်အလွန် ငြိမ်ဝပ်လာတဲ့
အခါမှာ မိမိ ရှုနေကျ တရားတစ်ခုခုကိုပဲ ရှုနေကျ အနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့်
ဆက်လက် ရှုနေပါက ရင့်ကျက်လာတဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ်ရဲ့အဆုံးမှာ ဖြစ်ပျက်-
နယ်မှ မဖြစ်မပျက်တဲ့ နယ်ဘက်သို့ ရှုနေတဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ်က ပြောင်းလဲ-
သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရင့်ကျက်လာတဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ရဲ့ အဆုံးမှာ
မဖြစ်မပျက်တဲ့ အငြိမ်းဓာတ်နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံယူတတ်ကြတဲ့ အရိယမဂ်ဉာဏ်
ဖိုလ်ဉာဏ်တွေဟာ ဖြစ်ပေါ်လာကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒေသနာတော်နိဂုံး

ဒီနေ့ အလှူရှင်ဦးဆောင်နေတဲ့ တရားနာပရိသတ်အပေါင်း သူတော်-
ကောင်းတို့လည်းပဲ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူတဲ့ ဒီအနိစ္စာနုပဿနာ-
ဉာဏ်၊ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်နှင့်တကွသော သညာ
ခုနစ်မျိုးကိုသာ စနစ်တကျ ပွားများပါ။

နံပါတ် (၁)က အသုဘသညာ၊
 နံပါတ် (၂)က မရဏသညာ၊
 နံပါတ် (၃)က အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ၊
 နံပါတ် (၄)က သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတသညာ၊
 နံပါတ် (၅)က အနိစ္စသညာ၊
 နံပါတ် (၆)က ဒုက္ခသညာ၊
 နံပါတ် (၇)က အနတ္တသညာ -

ပေါင်းလိုက်တော့ သညာဘယ်နှစ်ပါးလဲ? ခုနစ်ပါး။

အဲဒီလို ဒီသညာခုနစ်ပါးကို စနစ်တကျ ပွားများအားထုတ်ပြီးတော့ ခုလို
 ဒါနပွဲတစ်ခု ကျင်းပနိုင်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင်တော့ ဒီဒါနမျိုးသည် **စိတ္တာလင်္ကာရ-**
စိတ္တပရိက္ခာရ - သမထဘာဝနာစိတ်၊ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို
 တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ ဒါန၊ သမထဘာဝနာစိတ်၊
 ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ရဲ့ အခြံအရံဖြစ်တဲ့ ဒါနမျိုးဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို-
 ဒါနမျိုးဟာ ဘုရားရှင် နှစ်ခြိုက်တော်မူတဲ့ ဒါနမျိုးဖြစ်တယ်။ ဘာကြောင့်လဲ?
အမတောဂဓာ = မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာရှိတဲ့၊ **အမတ-**
ပရိယောသာနာ = မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိတဲ့
 ဒါနမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ မလှူမီ ရှေးအဖို့မှာလည်း ဒီသညာ (၇)ပါးကို ပွားများ-
 နိုင်ပါတယ်။ ပေးလှူနေဆဲမှာလည်း ပွားများနိုင်ပါတယ်။ ပေးလှူပြီး နောက်-
 ပိုင်းကာလမှာလည်း ပွားများနိုင်ပါတယ်။

ဆိုလိုတာက နောက်ထပ် လူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဗြဟ္မာချမ်းသာဆိုတဲ့
 ဒီချမ်းသာသုခတွေကို ဒီဒါနက ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သလား? မဖြစ်စေနိုင်ဘူး။
 သံသရာခရီးဆိုတာရှိခဲ့လျှင်တော့ မတော်တဆ အကျိုးပေးတတ်တဲ့ သဘာဝ-
 လေးတွေတော့ ရှိပါတယ်။ သို့သော် ယေဘုယျအားဖြင့် မသေရာ အမြိုက်-
 နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်အောင် ပို့ဆောင်ပေးနေတဲ့ ဒါနမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလို
 နောက်ထပ် သံသရာခရီးဆိုတဲ့ ဘဝကို အကျိုးပေးနိုင်တဲ့ စွမ်းအားမရှိတဲ့

ဒါနမျိုးတွေကို ရည်ရွယ်ပြီးဟော့ မြတ်စွာဘုရားက **ဒေဝိဏသိဘင်္ဂသုတ္တန်**မှာ ဘယ်လို ဟောကြားထားတော်မူသလဲ?

“ယော ဝိဘရာဓေါ ဝိဘရာဓေသု ဒေဝိတိ ဒါနံ၊
ဓမ္မေန လန္တံ သုပသန္နစိတ္တော။
အဘိသဒ္ဓဟံ ကမ္မဗလံ ဥဇ္ဇာရံ၊
တံ ဝေ ဒါနံ အာမိသဒါနာနမဂ္ဂ”န္တိ။^{၁၁၀}

ယော ဝိဘရာဓေါ = အကြင်ရာဂကင်းနေတဲ့ အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။
(ခုချိန်ခါမှာ အလှူရှင်တွေအနေနဲ့ ရာဂကင်းနေတဲ့ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တွေ မဟုတ်သေးဘူး။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်လည်း မဟုတ်သေးဘူး။ သို့သော် ခုနက ပြောခဲ့တဲ့ သညာခုနစ်ပါးကို စနစ်တကျပွားနိုင်လျှင် တဒင်္ဂအားဖြင့် မိမိရဲ့ သန္တာန်မှာ ရာဂတွေက ကင်းမနေဘူးလား? ကင်းနေပြီ။) ယော ဝိဘရာဓေါ = အကြင် ရာဂကင်းနေတဲ့ အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဓမ္မေန လန္တံ = တရားသော နည်းလမ်းဖြင့် ရှာဖွေသဖြင့် ရရှိအပ်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထု ပစ္စည်း- စုကို။ သုပသန္နစိတ္တော = အလွန်ကြည်လင်သော စိတ်ထားရှိသည်ဖြစ်၍။ ဥဇ္ဇာရံ = ပြန့်ပြောကြီးကျယ် မြင့်မြတ်လှစွာသော။ ကမ္မဗလံ = ကံကံ၏ အကျိုးတရားကို။ အဘိသဒ္ဓဟံ အဘိသဒ္ဓဟန္တာ = အလွန် သက်ဝင်ယုံ- ကြည်သည် ဖြစ်၍။

[ဘယ်လိုကြောင့် ဒီကံ-ကံရဲ့အကျိုးကို ယုံကြည်ရသလဲ? ရှေးပိုင်းတုန်းက ပြောခဲ့တဲ့ အနိစ္စနုပဿနာ၊ ဒုက္ခနုပဿနာ၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်တွေကို ပွားများနိုင်တဲ့ သူတော်ကောင်းအဖို့က နံပါတ် (၁) ဒုက္ခသစ္စာလို့ ခေါ်ဆိုအပ်တဲ့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားကိုလည်း သိထားပြီး ဖြစ်နေပြီ။ နံပါတ် (၂) ထိုဒုက္ခသစ္စာကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်တဲ့ အကြောင်းရင်း သမုဒယသစ္စာတရား- တွေကိုလည်း သိထားပြီးဖြစ်နေပြီ။ သိအောင်လည်း ကြိုးစားရတယ်။ သမုဒယ- သစ္စာကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်တဲ့အပိုင်းမှာ ဒီသမုဒယသစ္စာက လူသားတွေ-

^{၁၁၀} မ၊၁၊၁၀၀။

အတွက် ကွက်ပြောလျှင် အတိတ်ဘဝ ထိုထိုက အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံလျက် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့တဲ့ ကုသိုလ်ကံတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ သို့သော် ပဋိသန္ဓေ- အကျိုးနဲ့ ကောင်းတဲ့ ပဝတ္တိဝိပါက်အကျိုး တော်တော်ခပ်များများကတော့ ကုသိုလ်သင်္ခါရကံတွေကြောင့် ဖြစ်ကြရတာပဲ။ ဒါပေမဲ့ ရံခါ ဘဝတစ်လျှောက်- မှာ မကောင်းတဲ့ အကျိုးဝိပါက်တွေနဲ့လည်း ဆုံဆည်းရတတ်ပြန်တယ်။ အဲဒီ မကောင်းကျိုးတွေကတော့ အကုသိုလ်သင်္ခါရကံတွေရဲ့ အကျိုးတွေ ဖြစ်ကြ- ပါတယ်။ ဒီတော့ ကုသိုလ်သင်္ခါရ အကုသိုလ်သင်္ခါရ နှစ်ခုလုံးပဲ သမုဒယသစ္စာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူသားတွေအတွက် ခုလက်ရှိ အကျိုးပေးနေတာကတော့ ကုသိုလ်သင်္ခါရ ဖြစ်တယ်။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန် ဦးဆောင်နေတဲ့ ဒီကုသိုလ် သင်္ခါရတရားတွေကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရနေတဲ့ ဒီခန္ဓာငါးပါးဖြစ်ပုံကို ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းကတည်းက သိအောင် ကြိုးစားခဲ့ရပါတယ်။ အဲဒီလို သိထားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က ဒီအကြောင်းတရားတွေ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒီ အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ကံ-ကံ၏အကျိုးကို တတ်သိနားလည်- နေတဲ့ **ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်**က ရရှိပြီး ဖြစ်တယ်။ ဒီလိုရရှိထားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က ဒီ ကံ-ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်မှုဟာ ပိုနက်ရှိုင်းတဲ့သဘာဝ မရှိ- ဘူးလား? ရှိနေတယ်။ အဲဒီလိုနက်ရှိုင်းတဲ့ ယုံကြည်မှုမျိုးကို ရည်ရွယ်ပြီး- တော့ . . . |

ဥဇ္ဇာရံ = ပြန့်ပြောကြီးကျယ် မြင့်မြတ်လှစွာသော။ **ကမ္မဗလံ** = ကံ- ကံ၏ အကျိုးတရားကို။ **အဘိသဒ္ဓဟံ အဘိသဒ္ဓဟန္တော** = အလွန်သက်ဝင် ယုံကြည်သည်ဖြစ်၍။ **ဝိတရာဂေသု** = ရာဂကင်းနေတဲ့ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌။ (ဝါ) ရာဂကင်းအောင် ကျင့်နေဆဲဖြစ်တဲ့ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌။ **ဒါနံ** = အလှူ ဒါနကို။ **ဒဒါတိ** = ပေးလှူ၏။ **တံ ဒါနံ** = ထို~သို့သော အလှူဒါနမျိုးကို။ **ဧဝ** = စင်စစ်ဧကန် အမှန်အားဖြင့်။ **အာမိသဒါနာနံ** = ပစ္စည်းလေးပါး အာမိသကို လှူဒါန်းပူဇော်ကြကုန်သော အာမိသဒါနဟူသမျှတို့တွင်။ **အဂ္ဂန္တိ** = အသာဆုံး အမြတ်ဆုံး ဒါနဟူ၍။ **အဟံ** = ငါဘုရားသည်။ **ဓဒါမိ** = ဟောကြားတော်- မူပါပေ၏။

ဒီလို အင်္ဂါငါးချက် စုံညီနေတဲ့ ဒါနမျိုးကိုတော့ ဘုရားရှင်က အသာဆုံး အမြတ်ဆုံး ဒါနဆိုပြီး ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ? ဒီဒါနက နိဗ္ဗာန်ကိုသာ ရောက်အောင် တိုက်ရိုက်ပို့ဆောင်ပေးနေတဲ့ ဒါန ဖြစ်တယ်။ ဘဝဆိုတဲ့ သံသရာခရီးကို အကျိုးပေးတတ်တဲ့ ဒါနမျိုး ဟုတ်သေး- သလား? မဟုတ်ပါဘူး။ သို့သော် တစ်ခါတစ်ရံ သံသရာခရီးက မဆုံးသေးလို့ သံသရာတစ်ကွေ့မှာ ကျင်လည်နေရဦးမယ်၊ အရိယာသူတော်ကောင်းအဖြစ်နဲ့ ဆက်လက်တည်နေရမယ်ဆိုလျှင်တော့ တစ်ခါတစ်ရံ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ- ကလေးတွေတော့ ပေးတတ်ပါတယ်။ ဒါကတော့ မပြောပလောက်ဘူးနော်။

ပုံစံတစ်ခုကိုတော့ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်နှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ- တို့မှာ^{၁၁၁} ဟောကြားဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအတွက် သေခါနီးကာလမှာ အစုလိုက် အပြုံလိုက် ထင်လာကြတဲ့ ကံတွေထဲမှာ အကယ်၍ သင်္ခါရုပေက္ခာကံကဲ့သို့သော ဝိပဿနာကံဖြစ်နေမယ်ဆိုလျှင် ဒီသင်္ခါရုပေက္ခာကံက နောက်ထပ် ကာမသုဂတိ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကိုတော့ ပေးတတ်တဲ့ သဘောရှိတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ? ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က သင်္ခါရု- ပေက္ခာဉာဏ်သို့ ရောက်တဲ့အခိုက်မှာ သူ့ရဲ့ အားကောင်းနေတဲ့ ဒီသင်္ခါရု- ပေက္ခာဉာဏ်ကို သူက တော်တော်ကလေးကို သဘောကျနေတယ်။ နှစ်သက် နေတယ်။ မြတ်နိုးနေတယ်။ ဒီလို သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ကို နှစ်သက်မြတ်နိုး- နေမယ်ဆိုလျှင် ဒီလို နှစ်သက်မြတ်နိုးမှု တဏှာအစိုဓာတ်အစေးဓာတ်ရဲ့ အထောက်အပံ့ကို ရရှိနေတဲ့ သင်္ခါရုပေက္ခာကံက ကာမသုဂတိဘဝသစ်ကို အကျိုးပေးဖို့ရန် စွမ်းအင်တွေ ပြည့်ဝလာတယ်။ **သောတာပုဂ္ဂတသုတ္တန်**^{၁၁၂}မှာ

^{၁၁၁} အာယတိံ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယော ဟောတိတိ သင်္ခါရုပေက္ခာသမ္ပယုတ္တကမ္မဿ ဗလဝတ္တာ တေနေဝ သုဂတိပဋိသန္ဓိယာ ဒီယမာနာယ အဘိနန္ဒနသင်္ခါတော လောဘ- ကိလေသော အနာဂတေ ကာမာဝစရသုဂတိပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယော ဟောတိ ယသ္မာ ကိလေသသဟာယံ ကမ္မံ ဝိပါကံ ဇနေတိ၊ တသ္မာ ကမ္မံ ဇနကပစ္စယော ဟောတိ၊ ကိလေသော ဥပတ္တမ္ဘကပစ္စယော။ (ပဋိသံ၊ ၆၀။ ပဋိသံ၊ ၄၁၊ ၂၅၀။)

^{၁၁၂} အံ၊ ၁၊ ၅၀၄-၅၀၇။

လာရှိတဲ့ ဝိပဿနာရှုနေတုန်း ပျံလွန်တော်မူကာ နတ်ပြည်တွင် နတ်သား-
ဖြစ်သွားကြတဲ့ ရဟန်းတော်တို့ရဲ့ ထုံးကဲ့သို့ ဖြစ်ပါတယ်။

အကယ်၍ သေခါနီးကာလမှာ ထင်လာတဲ့ ကံတွေထဲမှာ ဒီသင်္ခါရု-
ပေက္ခာကံက အားအကောင်းဆုံး ဖြစ်နေခဲ့မယ်ဆိုလျှင် ဒီနှစ်သက်မြတ်နိုးမှု
တဏှာအစိုဓာတ်အစေးဓာတ်ရဲ့ အထောက်အပံ့ကို ရရှိနေတဲ့ ဒီသင်္ခါရု-
ပေက္ခာကံက ကာမသုဂတိ ပဋိသန္ဓေဆိုတဲ့ အကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်တယ်လို့
ဟောကြားထားတော်မူပါတယ်။ အဋ္ဌကထာကလည်း ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုထား-
ပါတယ်။ ဒါကတော့ ရံခါ ဖြစ်ပေါ်တတ်တဲ့ မပြောပလောက်တဲ့ အကျိုးတရား-
သာ ဖြစ်ပါတယ်။

တိုက်ရိုက် အကျိုးပေးမှာကတော့ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကိုသာလျှင်
အကျိုးပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီနေ့ တရားနာပရိသတ်အပေါင်း
သူတော်ကောင်းတို့လည်း သာသနာတော်နှင့် တွေ့ကြုံခိုက်မှာ အသုဘသညာ
အစရှိတဲ့ သညာခုနစ်ပါးကို ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပြီး ဘုရားရှင်
နှစ်ခြိုက်တော်မူတဲ့ အမြတ်ဆုံးဒါနမျိုးကိုလည်း ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများ-
အားထုတ်နိုင်ကြတဲ့ သူတော်ကောင်းတွေ ဖြစ်ကြပါစေသော် . . . ဟု
ဆုတောင်းပတ္ထနာမူပြုကာ တရားတော်ကို အဆုံးသတ်လိုက်ကြပါစို့။

သာဓု. . . သာဓု. . . သာဓု. . . ။

ဖားအောက်တောရဆရာတော်
သာသနာတော်နှစ် ၂၅၅၅-ခု၊
ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၇၃-ခုနှစ်၊
တန်ခူးလပြည့်၊ သောကြာနေ့
၆. ၄. ၂၀၁၂

အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇) ရပ်

မှတ်သားပွယ်ရာ အက္ခရာစဉ်အညွှန်း

အက္ခရာစဉ်အညွှန်း - မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	၂၂၁	[ဥ]	၂၂၃
[အာ]	၂၂၁	[ဓ]	၂၂၃
[အိ]	၂၂၂	[ဖ]	၂၂၃
[ည]	၂၂၂	[န]	၂၂၃
[ဓ]	၂၂၂	[ပ]	၂၂၄
[ဩ]	၂၂၂	[ဖ]	၂၂၅
[အ -]	၂၂၂	[ဓ]	၂၂၅
[ဓ]	၂၂၂	[မ]	၂၂၅
[စ]	၂၂၃	[ရ]	၂၂၅
[ဘ]	၂၂၃	[လ]	၂၂၅
[စ]	၂၂၃	[ဝ]	၂၂၅
[ဖ]	၂၂၃	[သ]	၂၂၆
[ဗ]	၂၂၃	[သရီ]	၂၂၇

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]			
အကုသိုလ်သင်္ခါရ	၂၁၇	အဗျာပါရနည်း	၃၅
အကျိုးကြီးမားရခြင်းရဲ့		အမြတ်ဆုံးပန်းတိုင်	၁
အကြောင်းရင်း	၁၁၆	အရဟတ္တဖိုလ်ပန်းကို	
အကြောင်းတရားအကျိုးတရား		ဆင်မြန်းလိုသူများ	၆၅
တို့ ချုပ်ငြိမ်းမည့်အချိန်	၂၀	အရိယကန္တသီလ	၁၁၅
အကြောင်းပြချက်	၇၀, ၇၈, ၂၀၄	အရိယမဂ်ဉာဏ်အခိုက်၌	
အကြည်ဓာတ် အတုံးအခဲကြီး	၁၄၇	မဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၈)ပါး	၄၆
အကြည်ရုပ် ငါးခု	၁၄၇	အရိယမဂ်ဉာဏ်အခိုက်	
အခြားအရေးကြီးသော		လောကုတ္တရမဂ္ဂသစ္စာ	၄၅
ဖြတ်ထုံးတစ်ခု	၂၀၇	အရူပသတ္တက ဝိပဿနာ	
အင်္ဂါငါးမျိုးရှိသည့်		ရှုနည်း	၂၇
မွန်မြတ်သော သမ္မာသမာဓိ	၅၅	အရှင်ရဋ္ဌပါလ	၉၆
အတ္တစွဲ	၂၀၅	အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က	
အတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါး	၈	အင်္ဂါရပ်များ	၁၁၃
အနတ္တလက္ခဏာ	၃၇	အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က	
အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်	၂၀၄	အင်္ဂါရပ်များ	၁၁၀
အနာဂတ်အကျိုးတရား ငါးပါး	၁၁	အဝသဝတ္တိဘာဝ	၃၆
အနိစ္စလက္ခဏာ	၃၉	အဝိဇ္ဇာ၏ အဓိပ္ပာယ်	၁၂
အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်	၂၀၄	အင်္ဂါဉာဏကအသုဘ	၁၄၁
အနုလောမဉာဏ်	၈၃	အသမ္မောဟပဋိဝေဓ	၈၉
အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်		အသာဆုံး အမြတ်ဆုံး ဒါန	၂၁၈
တရားဒေသနာတော်	၁၆	အသုဘသညာ	၁၄၀
အပရိပတ္တ	၁၇၉	အသုဘသညာ၏ စွမ်းအား	၁၅၉
		[အာ]	
		အာဒိနဝဉာဏ်	၈၂, ၁၈၈

၂.၂.၂ * အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အာဒီနဝါနုပဿနာ	၁၅၁	[ဇ]	
အာနာပါနကျင့်စဉ်ပိုင်း	၁၄၂	ဧကတ္တနည်း	၃၂
အာနာပါနနိမိတ်	၁၄၃	ဧဝံဓမ္မတာနည်း	၃၆
အနိစ္စသညာ	၁၈၉	[ဩ]	
အနိစ္စေ ဒုက္ခသညာ	၁၉၄	ဩရန္တာဂိယ သံယောဇဉ်တွေ	၁၂၃
အာမိသဒါနာနမဂ္ဂ	၁၂၀	[အ-]	
အာရဒ္ဓဝိပဿက	၄၄	အောင်မြင်မှုကို မရရှိသေး	
အာရမ္မဏပဋိပေဓ	၈၉	သော အသုဘသညာ	၁၆၄
အာသယ	၁၇၈	အောင်မြင်မှုကို ရရှိလာသော	
အာသဝက္ခယဉာဏ်	၆၄	အသုဘသညာ၏	
အာသဝက္ခယသုတ္တန်	၂	စွမ်းအား	၁၆၇
အာသဝေါတရား	၆၄	[က]	
အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ	၁၇၆	ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်	၂၁၇
[ဣ]		ကလျာဏပုထုဇဉ်	၁၁၄
ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဏ်	၅၉	ကာမုပါဒါန်	၁၄
[ဥ]		ကုသိုလ်ဇောဝီထိစိတ်အစဉ်	၁၁၆
ဥတ္တမဒါန	၁၂၇	ကုသိုလ်သင်္ခါရ	၂၁၇
ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်	၈၁	ကောဋ္ဌိဂါမသုတ္တန်	၉၁
ဥပစ္ဆေဒက	၁၇၂	ကုန်သွယ်မှု ငါးမျိုး	၂၃
ဥပ၊ ဣဘဝဟူသည်ကား	၁၆	ကျက်စားရာ စားကျက်၌	
ဥပ္ပလက္ခာ	၅၃	လိမ္မာကျွမ်းကျင်မှု မရှိသော	
ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး	၄	နွားမိုက်မ	၇၇
ဥပါဒါန် (၄)ပါး	၁၃		

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ခ]		[ဥ]	
ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန		ဉာဏတရား	၂၈
ဉာဏ်	၃၀	ဉာတတရား	၂၈
ခန္ဓသုတ္တန်	၄	ဉာတပရိညာ	၈၀
[ဓ]		[ဇ]	
ဂမန	၁၇၇	တဏှာစွဲ	၂၀၄
ဂေါတြဘူဉာဏ်	၈၃	တရားနိဒါန်းဦးပလ္လင်	၉၉
[စ]		တရုဏဝိပဿနာဉာဏ်	၄၄
စိတ္တာလင်္ကာရစိတ္တပရိက္ခာရ-		တိတ္ထာယတနသုတ္တန်	၆, ၁၈
ဒါန	၁၂၄	တိရုဏပရိညာ	၈၀
စဉ်းစားသင့်သော		[ဈ]	
အချက်တစ်ရပ်	၉၀	ဒက္ခိဏဝိဘင်္ဂသုတ္တန်	၁၁၁
စွမ်းအင် ပြည့်ဝလာသော		ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်	၆၃
မရုဏသညာ	၁၇၆	ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဏ်	၅၉
စွမ်းအင် မပြည့်ဝသော		ဒုက္ခလက္ခဏာ	၃၉
မရုဏသညာ	၁၇၅	ဒုက္ခသစ္စာ	၄
[ဆ]		ဒုက္ခနုပဿနာဉာဏ်	၂၀၄
ဆဋ္ဌင်္ဂဒါနသုတ္တန်	၁၁၀	ဒုက္ခေ အနတ္တသညာ	၁၉၈
[ဇ]		ဒေသနာတော်နိဂုံး	၂၁၄
[ဈ]		[ဋ]	
ဈာန်နာမ်တရား (၃၄)လုံး	၂၂	နန္ဒမာတာ ဥပါသိကာမကြီးရဲ့	
ဈာန်သမာပတ် (၈)ပါး	၁၃၁	ဂုဏ်အင်္ဂါ (၇)ပါး	၁၂၂

၂၂၄ ❀ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
နန္ဒမာတာ၏ အလှူဒါနပွဲ	၁၀၈	[ဗ]	
နာနတ္တနည်း	၃၃	ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယ-	
နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်	၈၁	ဒဿနဉာဏ်	၂၉
နိဒါနကထာ အကြောင်းပြ		ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်	၈၁
စာတမ်းလွှာ	၁	ပစ္စဝက္ခဏာဉာဏ်	၈၄
နိဓာန	၁၇၉	ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား ငါးပါး	၉
နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်	၈၂	ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား ငါးပါး	၁၀
နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်	၂၁၂	ပဉ္စဂီကသုတ္တန်	၄၉
နိဗ္ဗိန္ဒ	၁၈၈	ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရား	၃၂
နိရောဓသစ္စာ	၁၈	ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားများ	
နိရောဓသမာပတ်		ထင်ရှားလာပုံ	၃၁
ဝင်စားတော်မူပုံ	၁၃၃	ပဋိသင်္ခါဉာဏ်	၈၂
နိဿန္ဒ	၁၈၂	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်နည်း	၇
နေ့စဉ် ဝင်စားသုံးဆောင်		ပဒုမာကြာ	၅၃
တော်မူသည့် ကုဋေပေါင်း		ပရစိတ္တဝိဇာနနအဘိညာဏ်	၆၀
နှစ်သန်းလေးသိန်းသော		ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင်	
သမာပတ်တော်များ	၁၃၄	မသိနိုင်သည့် ရှုကွက်မျိုး	၇၈
နည်းလေးပါး ထင်ရှားလာပုံ	၃၂	ပရိညာဉာဏ်ပညာ (၃)ပါး	၈၀
နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုပွားသိမ်း		ပရိပက္က	၁၈၀
ဆည်းနည်း (၃)နည်း	၇၃	ပရိဘောဂ	၁၇၇
နာမ်ဇီဝိတ	၁၇၀	ပရိယေသန	၁၇၇
နာမ်တရားတို့ရဲ့		ပရိသတ်လေးပါး	၁၅၀
အသုဘအခြင်းအရာ	၁၅၇	ပဟာနပရိညာ	၈၀
		ပုဏ္ဏရိက်ကြာ	၅၃
		ပုဏ္ဏအမျိုးကောင်းသမီး	၁၀၆

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿကိ		မေထုန်ငယ် (၇)ပါး	
အဘိညာဏ်	၆၂	အရေအတွက်	၁၆၂
ပန်းဝင်ခါနီးအချိန်	၂၁၂	မဂ်ဉာဏ်	၈၄
[ဗ]		မွန်မြတ်သော ဦးတည်ချက်	၉၅
		မွန်ကန်သော ဦးတည်ချက်	၄၇
ဖလ	၁၈၁	[ခ]	
ဖဿပဉ္စမကတရား	၇၄		
ဖိုလ်ဉာဏ်	၈၄	ရုပ်ဇီဝိတ	၁၇၀
[ဘ]		ရုပ်တရားတို့ရဲ့	
		အသုဘအခြင်းအရာ	၁၅၆
ဘင်္ဂဉာဏ်	၈၁, ၁၈၇	[လ]	
ဘယဉာဏ်	၈၂, ၁၈၇		
ဘဝဇာတ်သိမ်းမည့်		လက္ခဏာငါးပါး ထင်ရှားလာပုံ	၃၇
သူတော်ကောင်း	၁၁၄	လက္ခဏာယာဉ် တစ်ပါးမျှသာ	
ဘဝင်	၁၇၀	တင်ကာ ရှုလျှင်	၂၀၆
ဘုရားရှင် နှစ်ခြိုက်တော်မူတဲ့		လက္ခဏာရေးသုံးတန်	၂၅
အလှူဒါန	၁၁၇	လာဘ်လာဘအပေါ်၌	
[မ]		တွယ်တာမက်မောမှု	
		ပပျောက်ရေး	၁၉၁
မဂ္ဂသစ္စာ	၂၂	[ဝ]	
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရား	၁၁၄		
မရဏသညာ	၁၆၈	ဝဋ္ဋသစ္စာ	၂၀၂
မာနစွဲ	၂၀၄	ဝဋ္ဋသစ္စာတရား	၂၄
မီး တစ်ဆယ့်တစ်သီး	၁၁၈	ဝဋ္ဋဉာဏ်သမာပတ်	၁၃၃
မုန့်တုကမျတာဉာဏ်	၈၂	ဝိပဿနာ၏ အဓိပ္ပာယ်	၂၅
မေထုန်ငယ် (၇)ပါး	၁၆၁		

၂၂၆ ❀ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် စွမ်းအားကြီး (၇)ရပ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
		[သ]	
ဝိပဿနာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို		သက္ကာရ = အရိုအသေ	
ဖွင့်ဆိုချက်	၂၀၂	အလေးဂရု အပြုခံလိုတဲ့	
ဝိပဿနာဆိုတဲ့		စိတ်ထား ပပျောက်ရေး	၁၉၂
စကားလုံးရဲ့အဓိပ္ပာယ်	၂၀၃	သင်္ခတလက္ခဏာသုတ္တန်	၄၁
ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် (၁၆)ပါး	၈၁	သင်္ခတလက္ခဏာ	၄၂
ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်		သင်္ခါရုပေက္ခာကံ	၂၁၈
သစ္စာလေးပါးကို သိပုံ	၂၈	သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်	၈၃
ဝိပဿနာပိုင်း အသုဘသညာ	၁၅၀	သစ္စာလေးပါး ထင်ရှားလာပုံ	၂၉
ဝိပဿနာပိုင်း၌ မဂ္ဂင်တရား-		သညာ (၇)ပါး	၁၄၀, ၂၁၅
ကိုယ် (၈)ပါး	၂၆	သတ္တသညာသုတ္တန်	၈၅, ၁၃၉
ဝိပဿနာပိုင်း မဂ္ဂသစ္စာ	၂၄	သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတ-	
ဝိပဿနာဟူသည်	၂၅	သညာ	၈၂, ၈၇, ၁၈၅
ဝိပုလဖလဒါန = ကြီးကျယ်		သဘာဝလက္ခဏာ	၄၀
ဖွံ့ဖြိုး များမြတ်တဲ့		သဘောတရား ရှစ်ခု	၁၄၅
အကျိုးရှိတဲ့ ဒါန	၁၁၅	သမဏကုတ္တက	၁၇၄
ဝိဝဋ္ဋသစ္စာ	၂၀၂	သမထပိုင်းအခိုက်၌	
ဝိဝဋ္ဋသစ္စာတရား	၂၄	မဂ္ဂင်တရားကိုယ် (၈)ပါး	၂၃
ဝီတရာဂ	၁၂၁	သမထပိုင်း အသုဘသညာ	၁၄၈
ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ	၂၀၇	သမထပိုင်း မဂ္ဂသစ္စာ	၂၂
ဝေဠုကဏ္ဍကီမြို့သို့		သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်	၇၀
အရှင်သာရိပုတ္တရာ		သမ္ပက္ခန	၁၈၂
အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်တို့		သမ္ပသနဉာဏ်	၈၁
ကြွလာတော်မူရခြင်း၏		သမာဓိသုတ္တန် (သစ္စသံယုတ်)	၄၈
အကြောင်းရင်း	၁၀၆	သမုဒယသစ္စာ	၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
သဝိညာဏက အသုဘ	၁၄၁	သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကလမ်း	၇၀
သိလောက = နာမည်ကြီးလိုတဲ့		သံသရာခရီးဆုံး ပန်းတိုင်သို့	၉၁
စိတ်ထား ပပျောက်ရေး	၁၉၃	သုံးမျိုးသော မာန	၂၀၁
သီလမဂ္ဂင်သုံးပါး	၁၁၄	[သင်္ချာ]	
သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်	၇၀	(၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာ	၂၀၂

မှတ်သားဖွယ်ရာ အက္ခရာစဉ်အညွှန်း ပြီး၏။

ဒီသညာနှစ်ပါးကို

စနစ်တကျ

ပွားများအားထုတ်ပြီးတော့

ခုလို ဒါနပွဲတစ်ခု

ကျင်းပနိုင်ခဲ့မယ်ဆိုလျှင်တော့

ဒီဒါနမျိုးသည်

စိတ္တာလင်္ကာရစိတ္တပရိက္ခာရ -

သမထဘာဝနာစိတ်၊ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တွေကို

တင့်တယ်သွားအောင် တန်ဆာဆင်ပေးနေတဲ့ ဒါန၊

သမထဘာဝနာစိတ်၊ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ရဲ့

အခြံအရံဖြစ်တဲ့ ဒါနမျိုးဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုဒါနမျိုးဟာ

ဘုရားရှင် နှစ်ဦးကြီးတော်မူတဲ့ ဒါနမျိုးဖြစ်တယ်။

(နာ-၂၁၅။)